

KÜRESEL KENT SÖYLEMİ VE MEKÂNIN YENİDEN ÜRETİMİ: AYAZAĞA
MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Emine Ecem Kırtas

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Banu Tomruk

Lisansüstü Programlar Enstitüsü

Mimarlık Tarihi, Teorisi ve Eleştirisi Yüksek Lisans Programı

İstanbul Bilgi Üniversitesi 2020

**KÜRESEL KENT SÖYLEMİ VE MEKÂNIN YENİDEN ÜRETİMİ: AYAZAĞA
MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

**GLOBAL CITY DISCOURSE AND REPRODUCTION OF SPACE: AYAZAGA CASE
IN ISTANBUL**

Emine Ecem Kırtas

117803007

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Banu Tomruk (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Emrah Altınok (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Zeynep Şirin Enlil (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Tezin Onaylandığı Tarih: 25/06/2020

Toplam Sayfa Sayısı: 226

Anahtar Kelimeler:

1) Küresel Kent	1) Global City
2) Ayazağa Mahallesi	2) Ayazaga Neighbourhood
3) Mekânın Yeniden Üretimi	3) Reproduction of the Space
4) Mekânsal Ayrışma	4) Spatial Segregation
5) Toplumsal Ayrışma	5) Social Segregation

ÖNSÖZ

Son derece keyif alarak yazdığım bu tez sürecimin ilk gününden son gününe kadar fikirleri, sabrı ve ilgisiyle her zaman yanımda olan, sürecin her anında bana sonsuz destek veren çok değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Banu Tomruk’a sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Yüksek lisans sürecim boyunca bana her zaman destek olan, bilgi ve deneyimlerini benimle severek paylaşan Doç. Dr. B. Deniz Çalış Kural ve Sinan Logie’ye sevgilerimi ve teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Hem tez çalışmamda, hem de mimarlık ve kent kuramına karşı farklı bir bakış açısıyla bakabilmemi sağlayan ve kafamın karışık olduğu ilk günden beri desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Emrah Altınok’a ve ardından her geçen gün daha da kenetlendiğimiz ‘urban’ grubuna bana kattıkları her şey için teşekkür ederim.

Kendimi bildim bileli hayal ettiğim mimarlık mesleği maceram boyunca her anımda beni destekleyen, mesleğime aynı zamanda kendi disiplinleri çerçevesinde de bakabilmeme teşvik eden annem ve babama teşekkürlerimi tarif bile edemem.

Ayrıca tez sürecimde bir an bile beni yalnız hissettirmeyen, motivasyonumu her zaman yükselten ve tezimi kendi teziymiş gibi benimseyen Mustafa Arpacıoğlu’na da ne kadar teşekkür etsem az.

Son olarak mülakatlar süresince bana severek yardımcı olan Şükrü Aydın’a, gündelik hayatlarında bana vakit ayıran tüm katılımcılara, ardından bugüne kadar hayatımın bir yerinden bana dokunmuş, bir şeyler katmış ve buraya sığamayan herkese de ayrıca teşekkür ediyorum.

Hepiniz iyi ki varsınız.

Mayıs 2020

Emine Ecem Kırtas

ÖZET

Küresel kent söylemi idealize edilerek kentlerde yaşanan mekânsal dönüşümler, toplumsal ve ekonomik yeniden yapılanmalar eşliğinde, kentsel mekânın yeniden üretimini tetikleyen önemli unsurlardan biridir. Bu bağlamda, İstanbul, demografik ve coğrafi özelliklerine ek olarak uluslararası bağlantıların yoğunluğunun da etkisiyle, diğer Türkiye kentlerinden farklı olarak daha büyük ölçekte ve öncül nitelikte kentsel dönüşümlere sahne olmaktadır. Ekonomik büyümenin en kolay ve karlı yöntemi olarak benimsenen kentsel mekânın yeniden üretimi odaklı politikaların izdüşümleri İstanbul’da açıkça gözlemlenebilmekte, kentteki sürekli yapılaşma durumu, kentin durmadan saçaklanmasına ve kent içerisinde birbirlerinden farklılaşan adacıkların oluşmasına neden olmaktadır.

Bu çalışmada, günümüzde İstanbul’un merkezi iş alanına yakın konumda yer alan, eski bir sanayi bölgesi özelliği gösteren Ayazağa Mahallesi ve çevresinin, kentte idealize edilen küresel kent söylemi doğrultusunda mekânsal, toplumsal ve politik yeniden yapılanmalarla yaşadığı mekânsal dönüşümler ve mekân odaklı toplumsal ayrışmalar ele alınmaktadır. Araştırma kapsamında; İstanbul kentinin yaşadığı kuzeye doğru gerçekleşen mekânsal yönelimlere paralel, kent ile doğa arasında bir kentsel eşik oluşturan bölgenin mekân odaklı yeniden üretimini tetikleyen etkenleri belirlemek, söz konusu dönüşüm sonrasında ortaya çıkan mekânsal ve toplumsal farklılaşmaları incelemek hedeflenmiştir.

Bölge özelinde mekân odaklı toplumsal farklılaşmaları analiz sürecinde karma araştırma yöntemlerine başvurulmuş ve araştırma verilerinin analizi ile ortaya çıkan üç farklı ana kavram üzerinden çalışma alanı incelenmiştir. ‘Açık Alanlar’ kavramı bölge içerisindeki doğal yapıdaki değişim, kamusal alan kullanımı ve fiziki sınırlar üzerine odaklanırken, ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ kavramı bölge özelinde yer alan yeni mekânsal kurguların oluşumu ve tetikleyicilerini kapsamaktadır. ‘Sosyo-Ekonomik Farklar’ kavramı ise aynı mahalle içerisinde farklı konut mekânlarında yaşamlarını sürdüren bireyler arasındaki toplumsal farklılaşmalara işaret etmektedir.

Çalışmanın strüktürünü oluşturan söz konusu kavramlar, aynı zamanda bölgede hayatını sürdüren bireylerin yaşadıkları mekânı ve toplumu hangi söylemler üzerinden değerlendirdiği hakkında fikir vermektedir. Bu bağlamda; bölgede gerçekleşen mekânsal yeniden yapılanmalar kentsel alan içerisinde heterojen bir mekânsal kurgu oluştururken, aynı

zamanda müşterek bir yapı olan toplumun mekân üzerinden farklılaşmasına ve bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre ayrışmasına da sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The spatial transformations that has been taking place by idealizing the concept of the global city, along with societal and economic restructuring, are one of the important factors that stimulate the reproduction of urban space around the world. In this context, considering its demographic and geographic features, as well as the intensity of international connections, the city of Istanbul witnesses urban transformation on a bigger scale than the rest of the cities in Turkey and stands as a pioneer model in that sense across the country. Urban policies focusing on the reproduction of urban space, which is considered as the easiest and the most profitable way of economic growth, can be traced in Istanbul clearly. Within these policies, the city grows and sprawls rapidly in the way that leads to urban fragmentation.

This study focuses on spatial transformation and social fragmentation of Ayazağa Neighbourhood along with “global city” discourse. As a former industrial area, located in proximity to a central business area of Istanbul, Ayazağa witnessed rapid urban transformation and, spatial, social, and political restructuring during the last two decades. In the scope of this study, it is aimed to determine the factors that have stimulated the reproduction of urban space, and also urban sprawl towards to northern side of the city that stands as a threshold between built environment and the natural forest areas. The study examines the spatial and social fragmentation caused by the rapid urban transformation.

Through the analysis of in-dept interviews, statistical data, visual and textural representations, selected area has been examined by three main sections. The section of 'Open Spaces' focuses on the changes in the natural environment, the use of public space, and physical boundaries. The 'New Spatial Organizations' section addresses the emergence of the new spatial interventions and their triggering factors in the reserach area. The section of 'Socio-Economic Differences' refers to the social fragmentation between individuals who live in different type of housing settlements within the same neighborhood.

The three sections that form the structure of the study derived from the evaluations of the individuals living in the research area and refined by the additional written and visual resources on the field. As a result, it is concluded that while the spatial restructuring in the area creates a heterogeneous spatial construct within the urban area, it also causes fragmentation within the society, which is a common structure, and segregation between individuals based on their socio-economic status.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırları	3
2. KÜRESEL KENT SÖYLEMİ VE İSTANBUL'UN DÖNÜŞÜMÜ	7
2.1. Küresel Kent Söylemi	8
2.2. Küresel Politikaların İstanbul'da Kentsel Mekâna Etkisi	15
3. AYAZAĞA MAHALLESİ ALAN ÇALIŞMASI	40
3.1. Alanın Kentsel Gelişim Süreci	43
3.2. Alan Çalışması Yöntemi	60
4. ALAN ÇALIŞMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ	71
4.1. Açık Alanlar	72
4.1.1. Doğal Yeşil Alanlar ve Taş Ocakları	73
4.1.2. Park ve Mesire Alanları	82
4.2. Yeni Mekânsal Kurgular	86
4.2.1. Mekânsal Dönüşümü Tetikleyen Müdahaleler	90
4.2.2. Karma Kullanımlı Yapılar	111
4.3. Sosyo-Ekonomik Farklar	135
4.3.1. Demografik Yapı	137
4.3.2. Sosyal İlişkiler	142
4.3.3. Toplumsal Ayrışmalar	144
5. SONUÇ	151
KAYNAKLAR	159
EKLER	172
ÖZGEÇMİŞ	215

KISALTMALAR

AVM – Alışveriş Merkezi

MİA – Merkezi İş Alanı

ÇDP – Çevre Düzeni Planı

NİP – Nazım İmar Planı

İBB – İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İMP – İstanbul Metropolitan Planlama

TOKİ – Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

ANAP – Anavatan Partisi

SHP – Sosyal Demokrat Halkçı Parti

AKP – Adalet ve Kalkınma Partisi

CHP – Cumhuriyet Halk Partisi

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Ayazağa Mahallesi ve çevresinin İstanbul içerisindeki konumu.	4
Şekil 2: Ayazağa Mahallesi ve çevresi konumu.	5
Şekil 3: Kentsel müdahaleleri tetikleyen altyapı yatırımları ve imar mevzuatındaki değişiklikler.	17
Şekil 4: İstanbul kentsel gelişim süreci haritası (Güvenç ve Yücesoy, 2009).	19
Şekil 5: Çevre Düzeni Planı (İBB, 2009).	27
Şekil 6: Merkezi İş Alanları ve çalışma alanının konumu.	33
Şekil 7: İstanbul Dönüşüm Coğrafyası Sentez Harita (Yalçın vd., 2012).	37
Şekil 8: Ayazağa Mahallesi alan çalışması sınırları.	40
Şekil 9: Kâğıthane Mesire Alanı'ndaki kadınlar, 1875 (Kargopoulo, URL-2).	44
Şekil 10: Kâğıthane Deresi 1870-1910 (Berggren, URL-3).	45
Şekil 11: UNIQ Kompleksi içerisindeki Çinili Av Köşkü ve Volkswagen Arena (2019). .	47
Şekil 12: Ayazağa Köyü içi (Anonim, URL-4).	48
Şekil 13: Ayazağa Köyü (Baş, 1985).	52
Şekil 14: 1970 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.	56
Şekil 15: 1982 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.	56
Şekil 16: 2002 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.	57
Şekil 17: 2010 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.	57
Şekil 18: 2019 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.	58
Şekil 19: Ayazağa Mahallesi ve çevresi yıllara göre uydu görüntüleri (1970-2019).	59
Şekil 20: Mülakat yapılan kişilerin listesi.	64
Şekil 21: Katılımcıların yaşadığı konut tipi dağılımları.	65
Şekil 22: Katılımcıların yaş aralıkları dağılımı.	65
Şekil 23: Katılımcıların eğitim durumu dağılımı.	66
Şekil 24: Katılımcıların Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşama süreleri dağılımı.	66
Şekil 25: Gömülü Kuram kapsamında teori oluşturma aşamaları (URL-5, 2018).	68
Şekil 26: Açık Kodlama yapılmış mülakat metni örneği.	69
Şekil 27: Kodlar, Alt ve Odak Kategoriler.	71
Şekil 28: Skyland İstanbul'dan kuzeye doğru bakış (2019).	74
Şekil 29: Ayazağa Mahallesi ve çevresi yeşil alan haritası.	75
Şekil 30: Ayazağa Mahallesi ile askeri bölge arasındaki sınır (2019).	76

Şekil 31: Ayazağa Mahallesi ve çevresi Askeri Alanlar haritası.	77
Şekil 32: Ayazağa Mahallesi'nde bir taş ocağı (2020).	78
Şekil 33: Ayazağa Mahallesi ve çevresi taş ocakları haritası.	79
Şekil 34: Ayazağa Mahallesi'ne bölgedeki yeşil alanlardan bakış (2020).	80
Şekil 35: Ayazağa Mahallesi ve çevresi fiziki sınırlar haritası.	81
Şekil 36: Ağaoğlu 1453 Projesi (2019).	82
Şekil 37: Bireylerin mahalle içerisindeki yeşil alan kullanım durumları.	82
Şekil 38: Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki park ve mesire alanları haritası.	83
Şekil 39: Yeşiltepe Mevkii Mesire Alanı (2020).	84
Şekil 40: Katılımcıların mahalle içerisindeki yeşil alanların yeterliliği hakkındaki düşünceleri.	85
Şekil 41: Ayazağa Mahallesi içerisindeki enformel yapı alanları (2019).	88
Şekil 42: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yer alan ana arterler haritası.	92
Şekil 43: İstanbul raylı ulaşım güzergâhları haritası.	93
Şekil 44: Ayazağa Mahallesi ve çevresi enformel ve site yapıları haritası.	94
Şekil 45: Beykent Üniversitesi (2020).	95
Şekil 46: Ayazağa Mahallesi ve çevresi ulaşım olanakları haritası.	96
Şekil 47: 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı üzerinde çalışma alanı sınırları (ÇDP, 2009).	98
Şekil 48: 2011 yılı yapısal fonksiyon analizi (Cendere Vadisi Nazım İmar Planı Raporu, 2011).	99
Şekil 49: Ayazağa Mahallesi ve çevresi mevcut plan kararları (1/10.000 ölçekli Uygulama İmar Planı, 2011).	100
Şekil 50: Galatasaray Stadyumu (2020).	101
Şekil 51: Seyrantepe Devlet Hastanesi Binası (2020).	103
Şekil 52: İstanbul Raylı Sistemler Gelecek Vizyonu Haritası (URL-10).	104
Şekil 53: Mega Projeler ve Ayazağa Mahallesi'nin konumu (URL-13).	105
Şekil 54: Vadistanbul Kompleksi Havaray İstasyonu (2020).	110
Şekil 55: Cleveland Union Terminal İstasyonu 1987 (URL-18) ve Rockefeller Center Binası 1951 (URL-19).	112
Şekil 56: Fashion Island 1960 (URL-22).	113
Şekil 57: Marina City (URL-23) ve John Hancock Merkezi Binası (URL-24).	114
Şekil 58: Ulus İş Hanı (URL-26) ve Hukukçular Sitesi (URL-27).	115

Şekil 59: Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğü (URL-28) ve Akmerkez (URL-29).....	116
Şekil 60: Skyland İstanbul'dan Ayazağa Mahallesi'ne bakış (2019).	119
Şekil 61: Ağaoğlu My Home (2020).	120
Şekil 62: Yabancı uyruklu bireylere yapılan konut satışları grafiği (TÜİK, 2020).	122
Şekil 63: 2011 yılı sonrasında çalışma alanı içerisinde inşa edilen büyük projeler.	123
Şekil 64: Rezidans konut alanları haritası.....	124
Şekil 65: Ağaoğlu 1453 (2019).....	125
Şekil 66: Ağaoğlu 1453 projesi tanıtım broşürü (URL-31).	126
Şekil 67: Vadistanbul Kompleksi 1. etap Vadi Teras Projesi (2019).	128
Şekil 68: Vadistanbul Alışveriş Merkezi (2020).	129
Şekil 69: Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki alışveriş merkezleri.	130
Şekil 70: Skyland İstanbul Kompleksi (2020).	131
Şekil 71: Ayazağa Mahallesi'nde yağmurlu bir gün (2020).	133
Şekil 72: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde 2014 yılı sonrasında inşa edilen büyük projelerdeki konut sayıları.	134
Şekil 73: Ayazağa Mahallesi ve çevresi arazi kullanım haritası.	137
Şekil 74: Ayazağa Mahallesi nüfus artış grafiği (yalnızca Ayazağa Mahallesi sınırları). .	139
Şekil 75: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşayan bireylerin memleket dağılımı (Ayazağa, Huzur ve Maslak Mahallesi toplamı).	140
Şekil 76: Katılımcıların mahalle sakinleri arasındaki sosyal ilişkiler hakkındaki düşünceleri.	142
Şekil 77: Vadistanbul Kompleksi 'Bugün komşunuza güneydın dediniz mi?' (2019).....	143
Şekil 78: Vadistanbul Kompleksi Vadi Teras Projesi (2020).	145
Şekil 79: Ayazağa Mahallesi Çarşamba Pazarı (2020).	146
Şekil 80: Katılımcıların Vadistanbul AVM kullanım sıklığı.	148
Şekil 81: Vadistanbul Alışveriş Merkezi (2019).	149

1. GİRİŞ

İstanbul kenti özellikle son 40 yıllık dönemde karşılaşılan yerel ve uluslararası kentsel politikaların idealleri çerçevesinde mekânsal ve toplumsal yeniden yapılanmalara sahne olmaktadır. Bu yeniden yapılanma politikaları ekonomik temellerle kentsel fiziksel çevreyi değiştirirken, aynı zamanda toplumsal yapı içerisinde de değişimlere sebep olmaktadır.

Söz konusu bu değişimler çalışma içerisinde İstanbul özelinde ele alınmakla birlikte, İstanbul'da yaşanan bu sürecin dünyanın birçok şehrinde yeniden inşa edilen kentsel, ekonomik, politik ve toplumsal kurgularla da ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Bu çalışma, İstanbul şehrinin özellikle 1980 yılları sonrasında yaşamış olduğu mekânsal, toplumsal ve ekonomik yeniden yapılanmalar üzerine odaklanarak, kent içerisinde yaygın küreselleşme ideolojisinin etkilerini spesifik bir mekanda yaşanan değişimler üzerinden ele almaktadır. Bu kapsamda araştırma alanı olarak belirlenen Ayazağa Mahallesi ve çevresi, söz konusu değişimlerin yoğun olarak yaşandığı stratejik bir alanı oluşturmaktadır.

Kentin tarihsel dokusu, liberal ekonominin gelişim dinamiklerinden yoğun bir şekilde etkilenirken, sermayenin aşırı birikimini yatırıma dönüştürmek için uygulanan stratejiler de toplum, çevre ve siyaset içerisinde dönüşümlere sebep olmaktadır. Söz konusu süreç içerisinde kentteki mekânlar yeniden üretilirken, aynı zamanda kentin çeperlerine doğru yoğun bir yayılma da göstermektedir. Böylelikle şehir, bitimsizce yayılan bir kentsel büyüme üzerinden yeniden yapılanmaktadır (Harvey, 2012). Çalışma içerisinde söz konusu mekânın yeniden şekillenmesi süreci, yoğun olarak 1950'li yıllarda kent çeperinde yaygınlaşan belirli sanayi alanlarını odak alan bölgelerde 1980'li yıllar sonrasında oluşan yeni mekânsal kurgular üzerinden ele alınmaktadır.

Yoğun olarak 1980'li yıllardan sonra karşımıza çıkan küreselleşme söylemiyle birlikte ulus devletin egemenliğini yitirdiği ve dünyanın tek kimlikli bir yapı düzeni içerisinde şekillendiği belirtilmektedir. Söz konusu değişim bağlamında yeni küresel ekonomi yeni mekânsal organizasyonlar çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır (Ohmae, 1995, Öktem, 2005). Küreselleşme idealiyle kent içerisinde dönüşümler kaçınılmazken, bu dönüşümler en hızlı şekilde rant elde edilmesine olanak sağlayan kentsel mekanın yeniden üretimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentsel müdahaleler arttıkça, kentin yapılı yüzölçümü de bir döngü içerisinde genişlemektedir. İstanbul'da yaşanan bu süreç içerisinde kentsel alan sınırları çeperde genişlemiş, özellikle kentin kuzeyinde yer alan sanayi alanları tercih edilerek küresel finans merkezi odaklı yatırımlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Kentte meydana gelen değişimler küresel kent olma söylemi üzerinden meşrulaşırken, söz konusu bu yeniden yapılanmalardan bazı kurum, kuruluş veya bireyler yüksek oranda kar elde etmektedir.

Küresel mekân yaratma odaklı yatırımlar süreç içerisinde eski bir sanayi aksı olan Büyükdere-Maslak aksı üzerinde konumlanmayı tercih ederken, İstanbul da bu kapsamda kuzey yönde yayılarak mekânsal değişimler göstermeye başlamıştır. İstanbul'un kuzey bölgesinde otoyol ve orman alanlarına sınır teşkil eden eski sanayi bölgesi Ayazağa Mahallesi ve çevresi de tam bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu küresel kent olma idealleriyle kentin bir bölümünde yoğun olarak gerçekleşen radikal değişimlerden etkilenen bir sanayi alanı özelliği gösteren bölgenin, son dönemlerde karşımıza çıkan mekânsal müdahaleler çerçevesinde yaşadığı mekânsal ve toplumsal değişimler tez çalışmasının araştırma konusunu oluşturmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Kentsel mekânlar; kimi zaman kendiliğinden, kimi zaman dolaylı olarak, kimi zaman ise çeşitli politikalar referans alınarak farklı müdahale biçimleriyle yeniden üretilmektedir. Söz konusu mekânlar günümüze geçmiş karakterini koruyarak gelebildiği gibi, yıkılıp yeniden yapılarak, yan yana eklemlenerek veya müdahale edilerek de karşımıza çıkabilmektedir. Her yeni müdahale kent içerisinde yeni bir katman oluşturmakta, bu durum kentin katmanlı ve karmaşık karakterini meydana getirmektedir. Tezin çalışma alanının yer aldığı şehir olan İstanbul, geçmişten günümüze birçok farklı etnik kökenden insanların yaşamış olduğu, içerisinde farklı tarihsel katmanları barındıran önemli bir kenttir. Meydana gelen bu katmanlaşmalar kent üzerinden her ne kadar mekânsal olarak okunsa da, içinde sosyal ve kültürel birçok farklılaşmayı da barındırmaktadır.

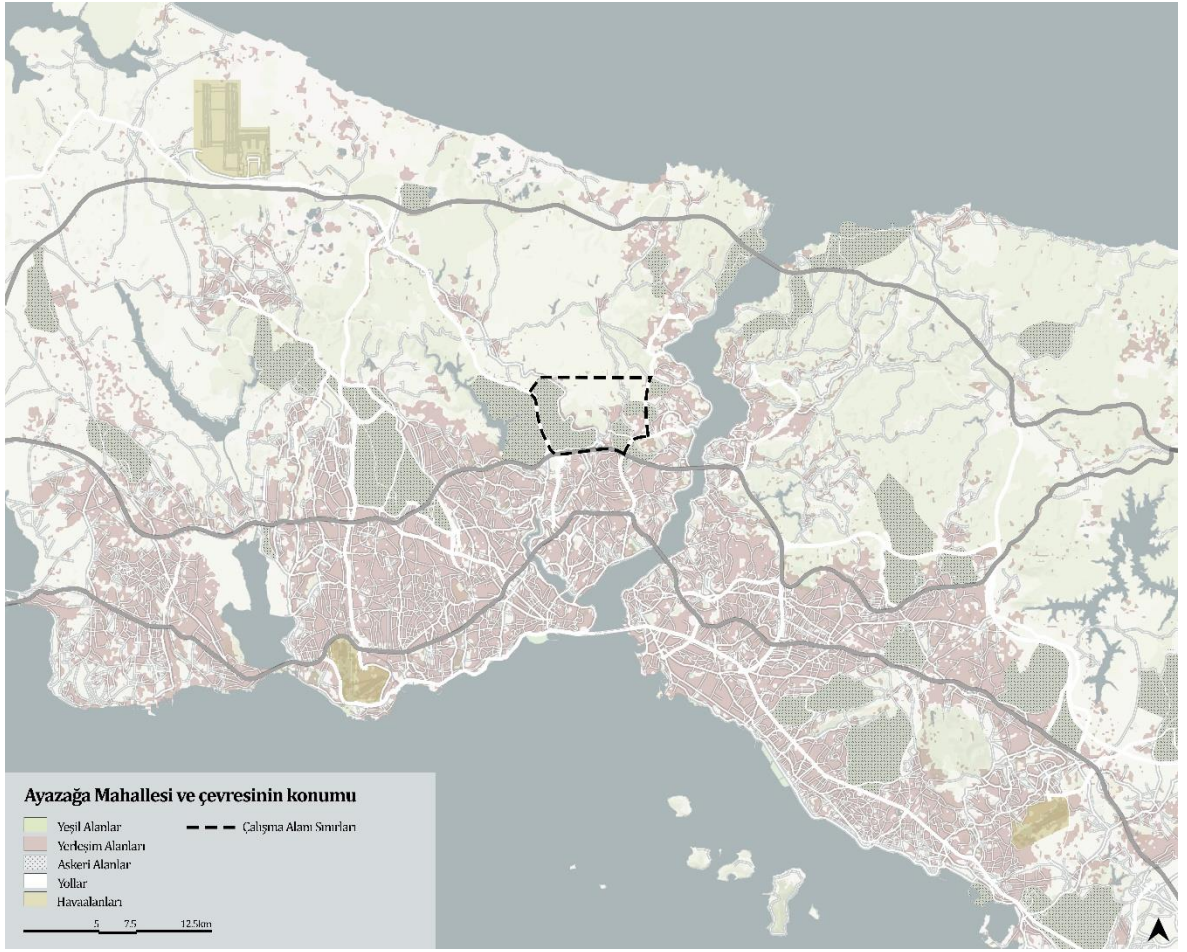
İstanbul'un son dönemlerde yaşadığı kentsel müdahaleler incelendiğinde, geçmişin izlerinin büyük oranda yok sayıldığı görülmektedir. Kentte çoğunlukla 1950'lerde başlayan sanayileşme ortamı, 1980'lerden sonra yerini yavaş yavaş küresel politikalara bırakmış, ekonomik ve siyasi politikalar referans alınarak oluşan yeniden yapılanma sürecinde kentin mekânsal niteliği de değişime uğramaya başlamıştır. Diğer bir yandan kent mekânını

içerisinde bulunduğumuz bugünkü durumu üzerinden okurken, geçmişindeki değişim ve müdahalelerin farkında olmak oldukça zordur.

Araştırmanın temel amacı, İstanbul kentinde yoğun olarak 1980 yılı sonrası dönemde ‘küresel kent’ olma idealleriyle uygulanan yeniden yapılanma stratejilerini belirlemek ve bu bağlamda bölge özelinde oluşan mekânsal ve toplumsal değişimleri irdelemektedir.

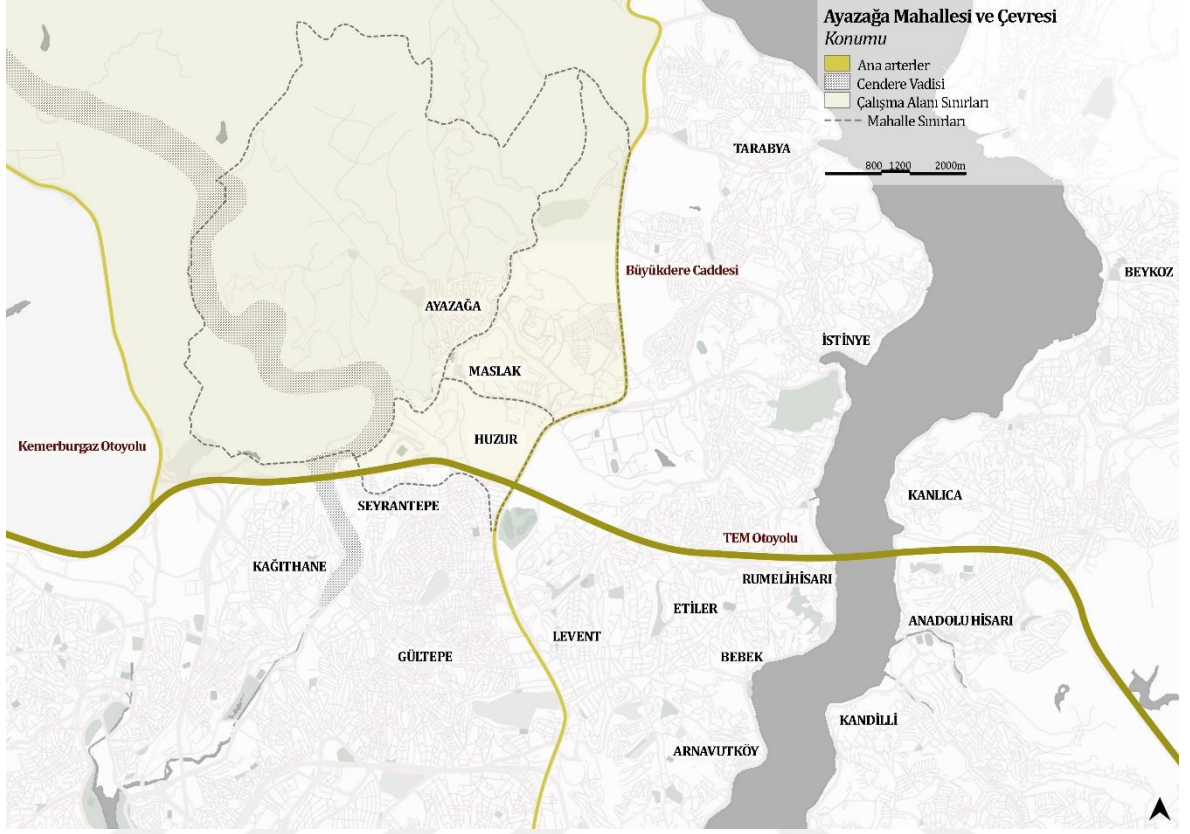
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırları

Çalışma kapsamında literatürde yer alan küresel kent söylemi ve İstanbul özelindeki etkileri ele alınmış ve söz konusu süreç içerisinde eski bir sanayi bölgesi olan Ayazağa Mahallesi özelinde yaşanan değişimler incelenmiştir. Fakat bu araştırmanın genel amacı, belirli bir teorik yaklaşımı benimsemeden araştırma kapsamında katılımcıların söylemleri üzerinden kentte yaşanan mekânsal ve toplumsal değişimler hakkında çıkarımlar elde edebilmektir. Bu amaç doğrultusunda ‘3.2. Alan Çalışması Yöntemi’ bölümünde aktarılan araştırma yöntemleri kullanılarak çalışma kapsamını belirleyen kavramlar elde edilmiştir.

Şekil 1: Ayazağa Mahallesi ve çevresinin İstanbul içerisindeki konumu.

Küreselleşme süreci politikaları, İstanbul genelinde göstermiş olduğu etkilerin birçoğunu Ayazağa Mahallesi ve çevresinde de göstermektedir. Alınan plan kararları, ekonomik ve siyasi politikalar, toplumsal idealler vb. etkenlerle beraber Ayazağa Mahallesi ve çevresi de sınırları içerisinde yeni mekânlara ev sahipliği yapmaya başlamış ve bu süreçte kimi mekânlar bölgeden uzaklaştırılırken, kimi mekânlar ise yeniden işlevlendirilmiştir. Eski bir sanayi bölgesi olan Ayazağa Mahallesi ve çevresi, Merkezi İş Alanı olarak belirlenen Büyükdere-Maslak aksına olan yakın konumu ve bu süreçte çeşitli altyapı yatırımlarının bölgeye gelmesiyle birlikte büyük bir yatırım potansiyeline sahip olmuştur. Kentte yoğun olarak MİA ve otoyollar etrafında konumlanan karma kullanım yapıları tez çalışma alanı içerisinde de büyük oranda yer edinmeye başlamış ve gerçekleşen yeni mekânsal müdahalelerle birlikte Ayazağa Mahallesi de büyük bir değişim süreci içerisine girmiştir.

Şekil 2: Ayazağa Mahallesi ve çevresi konumu.

Ayazağa Mahallesi, ekolojik bir koridor olan Cendere Vadisi'nin kuzey kısmında konumlanırken, aynı zamanda kentin merkezi ticaret aksı olan Büyükdere-Maslak hattına da teğet bir konumda yer almaktadır. Diğer bir söylemle kent ile doğa arasında yer alan eşik bölge oluşturmaktadır. Oldukça stratejik bir konumda yer alan bölgenin çalışma kapsamındaki sınırları Ayazağa Mahallesi ve Huzur Mahallesi'nin tamamını kapsarken, Maslak Mahallesi'nin de bir bölümünü içerisinde barındırmaktadır. Böylelikle söz konusu değişim belirtilen sınırlar üzerinden değil, değişimin etki ettiği bölgeler üzerinden ele alınmaktadır. Araştırma kapsamında, çalışmanın başında bölge hakkında kesinleşmiş öngörülerin yapılmamasına özen gösterilmiştir. Asıl hedef, izlenen karma kullanım yöntemleriyle birlikte bölgede yaşanan değişimleri katılımcıların söylemleri üzerinden incelemektir.

Tezin ilk bölümünde, çalışmanın amacı ve çalışmayı yönlendiren kavramlar ile kapsam ve sınırlar ele alınmaktadır. İkinci bölümde, 'küresel kent' söyleminin tanımı ve kapsamı, ardından bu çerçeve içerisinde İstanbul'da yoğun olarak 1980'li yıllardan itibaren

karşılaşılan mekân odaklı değişimlere değinilmektedir. Söz konusu değişimler günümüzde kentin merkezi iş alanını oluşturan Büyükdere-Maslak aksına doğru olan yönelimin neden ve sonuçlarını da içerisinde barındırmaktadır. Üçüncü bölümde, merkezi iş alanı yakınında konumlanan ve eski bir sanayi alanı olan Ayazağa Mahallesi'nin tarihsel süreci incelenmektedir. Bu kısım bölgenin yaşamış olduğu mekânsal ve toplumsal değişimi anlamlandırmakta önemli bir adım durumundadır. Ardından çalışmanın özgün kısmını oluşturan alan çalışması ve bu kapsamda alan çalışmasının yöntemi ve sınırlandırıcıları tarif edilmektedir. Dördüncü bölümde ise, yapılan alan çalışması sonrasında elde edilen ve bölgeyi tanımlayan kavramlar değerlendirilmektedir. Katılımcıların söylemleri üzerinden oluşturulan kavramsal başlıklar, Ayazağa Mahallesi ve çevresini hakkındaki veri analizleri, haberler, bireysel söylemler ve literatür taraması üzerinden şekillenmektedir. Sonuç bölümünde ise araştırma kapsamında elde edilen veriler hakkında çıkarımlara yer verilmektedir. Söz konusu bu çıkarımların araştırmayı kavramsal ve bütüncül olarak okunur bir duruma getirebilmesi ve gelecekte bölge özelinde yapılması muhtemel araştırmalara kaynak oluşturabilmesi hedeflenmektedir.

2. KÜRESEL KENT SÖYLEMİ VE İSTANBUL'UN DÖNÜŞÜMÜ

Küreselleşme ve küresel kent söylemi, yoğun olarak 1980'lerden itibaren kullanılan ve akademik literatürde de bu dönemden sonra sıklıkla karşımıza çıkan hâkim bir söylemi oluşturmaktadır. Küreselleşme kavramının tanımı daha çok ekonomi, teknoloji ve kültürel çerçevede kalmakla beraber, küresel kent söylemi küreselleşmenin mekân üzerinde odaklandığı bir kavrama işaret etmektedir. Küreselleşmenin küresel kent kavramıyla birlikte tartışılması, küresel politikaların kent ve mekânda meydana getirdiği değişimlerin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Küreselleşme söylemi, ele alınan konu ve bakış açısına göre farklı şekillerde tasvir edilmekle beraber ortak bir tanımda buluşmamakta, profesyoneller ve akademisyenler tarafından olumlu ve olumsuz çerçevelerde çokça eleştirilmektedir. Yoğun olarak 1950'lerde artış gösteren sanayi politikaları, 1980'li yıllarda yerini yavaş yavaş küresel politikalara bırakmaya başlamıştır. Özellikle ekonomi ve teknolojiye yaşanan bu uluslararası değişim, sosyal kimlik ve mekânsal dönüşümü de beraberinde getirmiştir.

İstanbul'da küreselleşme söylemi; 1984 yılından itibaren küresel kent olma ideolojisiyle birlikte benimsenen ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel yeniden yapılanma politikalarıyla beraber yerel yöneticiler, merkezi hükümetler ve ilçe belediyeleri tarafından benimsenmeye başlamıştır (Öktem, 2005). Bu süreçte kentin yeni katmanları çeşitli karar mercileri tarafından verilen kararlar, siyasi ve ekonomik politikalar ve bireysel çıkarlarla birlikte daha gelişmiş bir kent idealize edilerek, kimi zaman yan yana kimi zaman üst üste inşa edilmeye başlamıştır. Bu durum geçmişin izlerini yok ettiği gibi, kentin sahip olduğu kültür, gelenek, sosyal hayat gibi birçok toplumu oluşturan karakteri ya yerinden etmekte ya da yok etmektedir. Kentin asıl sahibi olan kentliler ise bu durumdan en çok etkilenen kişiler olmakla beraber, bu durum karşısında bireysel olarak yetkileri sınırlı kalmaktadır.

Özellikle İstanbul'un son dönemde yaşadığı kentsel müdahaleler incelendiğinde geçmişin izleri büyük oranda yok sayılmış, yerine geçmişinden kopuk yeni mekânlar inşa edilmiştir. İstanbul'un kentsel gelişiminin yaşanan politik ve ekonomik süreçlerden oldukça etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu süreçte yaşanan müdahalelerin meşrulaştırıcısı olan politik kararların ve aktörlerin birlikte incelenmesi, kentte meydana gelen sosyal, ekonomik ve politik değişimlerin okunmasında etkili olacaktır. Ele alınan bu çalışma kapsamında, İstanbul'un üst ölçekte yaşadığı müdahaleler ve bu üst ölçek müdahalelerin daha alt

ölçeklerde meydana getirdiği değişimler incelenecektir. Bu kapsamda ‘küresel kent’ olgusu idealize edilerek İstanbul’un kuzey çeperinde ‘merkezi iş alanı’ olarak konumlanan Levent-Maslak bölgesinin oluşumu ve bu yapılaşmanın çevresinde konumlanan eski bir sanayi bölgesi olan Ayazağa Mahallesi’nin mekânsal yeniden üretim durumu ele alınacak ve bölgedeki müdahaleler aktörleriyle birlikte incelenecektir.

2.1. Küresel Kent Söylemi

Küresel kent söylemi İstanbul’un yaşadığı son dönemdeki dönüşümün mutlak meşrulaştırıcısı olmamakta, fakat 1980-2000 yılları arasında özellikle kentin merkezi iş alanlarının dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede kentte idealize edilerek uygulanan müdahaleler kentin geleceğinde önemli rol oynarken, aynı zamanda kentte bir çeşit dönüştürücü rol de üstlenmektedir.

Dünya genelinde yaygın olarak artan makineleşmeyle beraber yeni bir sosyal ve ekonomik dönemin ortaya çıktığı söylenebilir. Küreselleşme (‘global’) kavramı ilk olarak 1833 yılında W. Foster tarafından yazılan dünya üzerindeki kaynakların dağılımı ve kullanımı hakkındaki makalesinde karşımıza çıkmaktadır (Karabıçak, 2002). Bu bağlamda, günümüzde birçok alandaki değişimi ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkan bu söylemin temelinin 1800’lü yıllara dayandığını söyleyebiliriz.

Küreselleşmenin ortaya çıkışı farklı dönemler üzerinden ele alınmakta, farklı perspektiflerle beraber tartışılmaktadır. Bir yandan 18. yüzyılda İngiltere’de başlayan sanayileşme ve Fransa’da yaşanan kültür devriminin yansıması olarak ortaya çıkmasının günümüze kadar yaşanan modernleşme sürecinin altyapısını oluşturduğu düşünülürken, diğer yandan 20. yüzyıldan itibaren 3 dalga halinde ortaya çıktığı düşünülmektedir (Oman, 2001). Küreselleşme kronolojik olarak farklı dönemler üzerinden ele alınsa da, tetikleyen faktörlerin başında dünya çapında yaygınlaşan sanayi ve ardından teknolojiye yaşanan gelişmelerin geldiği sonucuna ortak düşüncede varılmaktadır.

Marx ve Engels (1848) yaşanan bu süreci, burjuvazinin doğa güçlerini kontrolü altına alarak oluşturduğu makineleşmiş üretim ve bu makineleşmeden doğan gelişme arzusunun üretimdeki devrimi üzerinden tanımlamaktadır. Makine egemenliğinin arttığı bu yıllarda burjuvazinin ürettiği ürünler için ortaya çıkan geniş pazar ihtiyacının, ticaretin ulusal sınırlardan çıkılıp uluslararası sınırlara doğru genişlenmesine sebep olduğunu

belirtmektedir. Böylelikle genişleyen yeni sanayi sistemi, ürünleri yerelden karşılamak yerine dünyanın ücra bölgelerinden getirilen hammaddeler ile daha ucuza karşılamaya başlamış, bu durum uluslararası bağlantıların güçlenmesine olanak sağlamıştır.

Küreselleşme adına yapılan çalışmalar yalnızca sermaye sahipleri tarafından uygulanmamış, politik iktidar tarafından sürdürülen politikalarla da desteklenmiştir. Küreselleşme sürecinde kent planlama sistemi esnekleştirilmiş, bu durum özel sektörle kamu arasındaki ortaklıkların oluşmasına imkân sağlamıştır. Kentte yaşanan değişimleri örnek gösteren Harvey (2012), geleneksel şehri dizginsiz kapitalist gelişmenin öldürdüğünü ve sermayenin aşırı birikimini yatırıma dönüştürmek için duyulan bitmek tükenmek bilmeyen ihtiyacın, toplum, çevre ve siyaset açısından doğacak sonuçları gözetmeksizin şehri bitimsizce yayılan bir kentsel büyümeye kurban ettiğini belirtmektedir.

“Büyük modern şehirlerde görülen gelişmeler sonucunda merkezde bulunan arazilerde büyük bir değer artışı yaşanmakta ve üzerinde yer alan yapılar, değişen şartlara uyumlu olmadığından, arazi fiyatlarını aşağıya çekmektedir. Yapılar yıkılmakta ve yerlerine dükkân, mağaza ve kamu yapıları inşaat edilmektedir” (Engels, 1872).

Harvey (2012) kitabında, Engels’in bu düşüncelere henüz 1872 yılında sahip olmasının ‘iç karartıcı’ olduğunu belirtmekte ve günümüzde akademik ve politik söylemlerde sıkça karşımıza çıkan bu düşüncelerin 1872 yılından beri tartışılmasının ve bu ideolojinin istikrarlı bir şekilde devam ederek günümüze kadar gelmesinin olumsuzluğunu dile getirmektedir.

Ekonomi başta olmak üzere sanayi ve ardından teknolojiyle başlayan dünya çapındaki bu değişimin sosyal, kültürel ve mekânsal yapıdaki değişimi de beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu süreç zarfında küresel ve dünya kenti kavramları ortaya çıkarak yeni tartışma ve araştırma konularının anahtar kelimelerini oluşturmuştur. Kentte meydana gelen mekânsal dönüşüm ve farklılaşmalar, ekonomik değişimler, sosyal kutuplaşmalar, yeni üretim süreçleri, sınıfsal katmanlaşmalar, eşitsiz güç ilişkileri vb. başlıklar yaygın olarak ele alınmaya ve tartışılmaya başlamıştır.

Günümüzde küreselleşme kavramının; ekonomi, politik, sosyal, kültürel vb. birçok alanda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu süreçte iletişim, üretim ve lojistik bağlamında sürekli gelişen teknolojiyle, ekonomideki ‘yeni uluslararası iş bölümü’ politikası benimsenerek büyük ölçekteki şirketlerin dünya genelinde konumlanması yaygınlaşmıştır.

Küreselleşme ve kapitalizm kavramları birbirlerini tamamlayan kavramlar olmakla beraber, her ikisini de birbirinden ayrı düşünmek imkânsızdır. Kapitalizmin doğası gereği kar ve rekabet üzerine kurulu bir sistem olduğunu belirten Merrifield (2014), üretimde emeğin aşırı kullanılması ile oluşan karın yarattığı aşırı birikimle sürekli yenilendiğini savunmaktadır. Bu süreç zarfında karın artırılması, sürenin kısaltılmasıyla doğru orantılıdır. Üretim süresinin kısalması sermayedarlar için karlı bir durum oluşturmakta, bu sebeple sermayedarlar bu yönde çeşitli politikalar izlemektedir. Sermayedarlar teknolojinin maksimumda kullanılması için yatırımlar yaparken, aynı zamanda çalışma sürelerini uzatıp kentsel yaşam temposunu da arttırmaya çalışmaktadır.

Eskiden ulus devletlerin elinde olan bir takım yetkiler küreselleşme ile birlikte küresel piyasaların egemenliğine geçmiştir. Giddens (2007) dünya çapında yaşanan bu değişimin meşrulaştırıcısı olarak yalnızca küreselleşmenin kabul edilmesinin yanlış olduğunu belirtmekte, tüm bu değişimlerin yapısal değişimlerle de ilgili olduğunu savunmaktadır. Örneğin, Avrupa'daki yaşlanan nüfusun bu değişimde önemli bir etkisi olduğunu ve bu sebeple üretimde ihtiyaç duyulan genç nüfusun gelişmekte olan ülkeler üzerinden sağlanmaya başladığı üzerinde durmaktadır.

Geddes 1915 yılında 'dünya kenti' kavramını rekabetçi uluslararası ekonomiye bağlarken, bu çerçevede 'dünya kenti' kavramının öncülüğünü etmiştir. Ardından McKenzie (1925) 'dünya kenti' söylemini dünyanın ağırlık noktası olarak tanımlamıştır. Bu tanımla birlikte dünya kenti statüsünde olan kentlerin uluslararası ekonomideki ana yapı taşları olduğunu vurgulamaktadır. Söz konusu 'dünya kenti' kavramı Hall (1966)'ün kitabında önemli ölçüde yer almakla beraber, bu kavramı tanımlarken 'orantısız bir şekilde yürütülen, dünyanın en önemli iş alanı' söylemini vurgulamaktadır. Kitabında bu kentlerin politika ve ekonomik güçlerin merkezi olduğunu, aynı zamanda da kültür, bilgi, zenginlik, profesyonellik gibi tanımları barındırdığından bahsetmektedir. Friedmann'ın 1985 yılında çıkarmış olduğu kitap, Hall'ün söylediklerini tamamlar niteliktedir. Friedmann kitabında, Castells (1972) ve Harvey (1973)'nin kent odaklı çalışmalarda bir devrim yarattığından ve kapitalist ilişkilerin ortaya çıkardığı sınıfsal ayrışmaların kent mekânını değiştiren en önemli etkenlerden biri olduğu düşüncesini ortaya çıkarmalarının öneminden bahsetmektedir. Aynı zamanda Castells (1994) ve Sassen (1999) ise teknolojinin küresel ekonominin ortaya çıkışında önemli rol oynadığını vurgulamaktadır.

Dünya kenti hipotezi, küreselleşmenin sonucu olarak ‘yeni uluslararası işbölümünün mekânsal örgütlenmesi’ üzerinde durmaktadır. Hipotezde ucuz emeğin düşük maliyetli üretimi doğurduğu düşüncesi benimsenmektedir. Gelişmiş olan ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki bu yeniden yapılanma, iş gücü gereksinimini gelişmiş olan ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru kaydırmaktadır. Meydana gelen bu değişim sınıfsal ve mekânsal farklılıkları ortaya çıkarmakta, aynı zamanda kent mekânında da sorunlar yaratmaktadır. Oluşan bu hiyerarşide kentlerin bazıları kilit noktası olarak görülmekte, mekânsal organizasyonda merkezlik durumunu sağlamaktadır. Üretim ve pazarın buluşma noktası olarak belirlenen bu kentler birbirlerine eklenmekte ve birbirleri arasında bir hiyerarşik bağ oluşturmaktadır (Friedmann, 1985).

Weber (1921) 20. yüzyılın başlarında dünya kentlerinin modernleşmesi ve büyümesinin sanayiyle doğru orantılı olarak arttığını belirtmektedir. 20. yüzyılın ortalarında ise Castells (1972) ‘endüstrisiz kentleşme’ ile kentlerin geliştiğini dile getirmiş, Weber’in aksine küresel şehir olabilmek için üretim mekânını içerisinde bulunma zorunluluğu olmadığını ve en hızlı büyüyen kentlerin üçüncü dünya ülkeleri olduğunu vurgulamıştır. Castells (1978) küresel şehirleri tanımlarken, küresel şehirleri bir mekân değil bir süreç olarak gördüğünü belirtmiştir. Özellikle 1970’lerden itibaren Lefebvre ve Castells’in öncülüğünde ortaya çıkan eleştirel kent teorisi ve oluşan yeni olgu üzerinde yeni kavramsal yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bilinçli olarak araştırma dışarısında tutulan ekonomi politik ve sınıfsal bakış açısı kent araştırmalarının gündemine gelmiştir (Serter, 2013).

Bu araştırmada kullanılan ‘küresel kent’ kavramı; Sassen (1991) tarafından tanımlanmış, Hall (1966) ve Friedmann (1985)’ın ‘dünya kenti’ söylemlerinin devamı niteliğinde konumlanmaktadır. Sassen ve Portes (1993), ‘küresel kent’ kavramını ‘dünya kenti’ kavramından farklı olarak ele alındığını belirtmekte ve küresel kent kavramı üzerinden Miami’yi örnek vererek, her ‘küresel kent’in ‘dünya kenti’ tanımlamasına uymadığının üstünde durmaktadır. Bu söylemin yanı sıra ‘dünya kenti’ olarak görülen şehirlerin aynı zamanda ‘küresel kent’i oluşturduğuna da değinmektedir. Sassen, dünya kentlerini sadece kontrol ve yönetim merkezi olarak değil, aynı zamanda ticaret ve hizmet sektörü ile finansal yeniliklerin üretiminin de gerçekleştiği kentler olarak tanımlamaktadır. Friedmann (1985) ise, uluslararası firmaların merkezlerinin konumlanması, küresel ulaşım, gelişmiş hizmet sektörü, gelişmiş iletişim ağları, medya ve iletişim gibi ideolojilerin küresel kentleri tanımladığını savunmaktadır.

Günümüzde kentler, ‘küresel kent’ statüsünde olabilmek için birbirlerine benzer politikalar izlemekte ve çeşitli stratejiler geliştirip diğer kentlerin önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Kentler, sahip oldukları ekonomik faaliyetlerin oluşturduğu metarlardan çok kendileri başlıca bir meta oluşturmaktadır (Sassen, 2012). Bu bağlamda ‘küresel kent’ olgusunun başrolleri olan güçlü kentler, yeni küreselleşen kentler için önemli bir rol modeli oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda Sassen (1991) küresel kentlerin belirli bir sayısı olmadığını belirtirken, ülkelerin başarılarını devletin ekonomik politika ve özelleştirmelere, aynı zamanda da ulusal ve uluslararası firmaların merkez olarak seçimine bağlı olduğunu savunmaktadır.

Küreselleşme söylemiyle birlikte hâkim sanayi gücü, gelişmiş olan ülkelerdeki konumunu geliştirmekte olan ülkelere taşımaya başlamıştır. Bu süreç küresel kentler için ucuz iş gücü ve hammaddeyi oluştururken, geliştirmekte olan ülkeler için ise gelişme fırsatını doğurmaktadır. Geliştirmekte olan ülkeler dışarıdan aldığı yabancı yatırımlar, kurulan yeni fabrikalar, ülkeye gelen yeni teknolojik yenilikler vb. birçok dış etkenlerle birlikte kendilerini geliştirebilmek için bu süreçte çeşitli uluslararası politikalar izlemeye başlamıştır.

Öktem (2005)’e göre; yabancı sermayenin ülke içerisine çekilebilmesi temelde ekonominin geliştirilmesi arzusunla bağlıdır. Bu bağlamda kentlerde turizm ve finans merkezleri oluşturmak için birçok büyük projeler geliştirilmektedir. Projeler temelde küreselleşme ideolojileri üzerinden açıklanırken, hükümet ve çeşitli aktörler tarafından bu idealler kapsamında meşrulaştırılmaktadır.

Üretimin geliştirmekte olan ülkelere konumlanması, gelişmiş olan ülkeler tarafından yönetilebilmesi için uluslararası yönetim merkezi ihtiyacını doğurmuştur. Yaşanan bu desantralizasyon sonrasında ticari ağın kontrolü için uluslararası finans merkezleri geliştirmekte olan kentlerde zamanla yerlerini almaya başlamıştır. Uluslararası finans merkezi ihtiyacı zamanla kentlerde mekânları dönüştürmeye başlamış, finans merkezi yaratma çabasıyla kentte izlenen politikalar, kentleri ‘küresel kent’ olma sürecine doğru yönlendirmiştir. Bu süreçte kentteki değişim mekânla sınırlı kalmamış, aynı zamanda ekonomik, sınıfsal ve sosyal ayrışmaları da beraberinde getirmiştir.

Küresel kentler aynı zamanda dünya ekonomisinin kontrol noktalarını oluşturmaktadır. Ulusal ekonomiyle küresel ekonominin kesiştiği bu noktalarda meydana gelen değişimler, farklı sınıf ve kültürlerin içerisinde barınmasına olanak sağlamaktadır. Bu yeni dönemde

ekonomiyi yöneten çok sayıda çalışana sahip olan uluslararası şirketler çoğunlukla kendilerine lüks diye tabir edebileceğimiz mekânları tercih etmektedir. Genellikle çalışma ortamı olarak plaza veya karma kullanımlı yapılarda yoğunlaşan bu yeni iş gücü, kentte yeni mekânların oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Kent arazisinde durmadan artan değer, küreselleşme kavramının ideolojiler ötesi bir hedef haline gelmesini tetiklemiştir. Yalçın vd. (2014a)'e göre; küresel akışlar üzerinden ekonomik büyüme sağlamanın en kolay yolunun kentsel araziye yatırım yapmak olduğu fikri, yerel ve ulusal iktidar açısından fark edilmiş ve ülkenin büyüme politikalarına yön vermiştir. Böylelikle geleneksel kalkınma paradigmaları yerine, daha az gayret ve planlama gerektiren bir tercih olarak araziye yatırım olgusu yaygınlaşmıştır. Bu süreçte tüketimin niteliği değişirken diğer bir yandan gayrimenkul sektörünü hareketlendirmektedir. Zamanla sermaye daha fazla alandan yararlanabilmek için kent merkezi dışına hareket edecek, bu da yeni mekânsal dönüşüme teşvik edecektir. Bu çerçevede mekânsal kurgunun ekonomik yapılanmayı hızlandıracağı varsayılmaktadır.

İstanbul da diğer büyük kentler gibi, küresel kent olma çabasıyla kimliksel bir değişim sürecine girmiş ve bu süreçte rol modeli olan küresel kentleri mekânsal ve sistematik olarak taklit etmeye başlamıştır. Bu bağlamda çeşitli politikalar hem yerel hem de özel sermaye tarafından izlenmiş ve kent kendi içerisinde bir takım dönüşümler geçirmiştir. Türkün (2005), hızlı kentleşme sürecinin politik iktidar eliyle sürdürülen planlama ve mekânsal modernleşmenin kalıplarını alarak kontrolsüz ve kendine özgü bir kentleşme süreci yarattığından bahsetmektedir. Yalçın vd. (2014b) ise, küreselleşmenin ekonomik temelli bir söylem olduğundan ve doğrudan üretim biçimlerinin örgütlenmesine yönelik hareket ettiğinden bahsederken, mekânın da yeniden örgütlenmesinin zorunlu kılındığını belirtmektedir. Aynı zamanda, günümüzde metropollerin öncelikle finans merkezi niteliğini taşıdığını ve bununla birlikte metropollerde bulunan sanayinin desantralize olduğunun altı çizilmektedir. Altınok ve Enlil (2012) ise sanayi bölgelerinin sermaye tarafından yıkılıp yeniden yapılanma sürecini yeni mekânsal sabite olanakları üzerinden tanımlamaktadır. Bu süreç içerisinde merkezde konumlanmış olan sanayiler kentte yaşanan söz konusu dönüşümlerle beraber kent çeperine atılmış, yerlerine ise yeni yatırımlar gelmeye başlamıştır.

İstanbul, ülkenin başkenti olmamasına rağmen ülkeyi finansal ve kültürel olarak temsil eden en önemli şehir konumundadır. Kentin küresel ölçekteki temsil durumu, küreselleşme sürecindeki kentlerin benimsediği ‘yeni uluslararası iş merkezi’ politikasını izlemekte ve bu çerçevede değişim İstanbul içerisinde de görülmektedir. Uluslararası iş merkezi odaklı politikaların etkisi sonrasında yeni yatırım odağı haline dönüşen kent, küreselleşme sürecindeki diğer kentlere paralel bir değişim sürecine girmiştir. Sanayi kentlerinin birçoğu ‘sanayisizleşme’ sürecini yaşayıp, sahip oldukları ‘üretim mekânlarını’ ‘tüketim mekânları’ olmaya doğru evrilmesine tanıklık etmiştir. Bu dönemde yoğunlaşan servis sektörü ise kentin en önemli maddi kazanç alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul’un da bir dönem sahip olduğu yoğun sanayi dokusunun kentten uzaklaşma süreci bu döneme denk gelmekte, bu durum kentte servis sektörünün artışıyla paralellik göstermektedir.

İstanbul, küresel kent ideolojisini kentin politik ve ekonomik odağına alan kentlerden biri durumundadır. Bu süreçte kentler gerek kamu gerek özel sektör eliyle bir çok müdahale geçirmekte, özellikle kentte planlanan ‘mega projeler’ kentleri ileriye götürme hedefiyle sunulmaktadır. Fakat İstanbul özelinde diğer küresel kent olma yarışındaki şehirlere göre gelişimini etkileyen farklı unsurlar bulunmaktadır. Tarihsel özelliği ve zor topografyası, öngörülemeyen ekonomik dönüşümleriyle beraber düşünüldüğünde benzer kentsel bölgeleri model olarak alamayacak, aynı zamanda yeni inşa edilen kentlerle de yarışması mümkün olmayan bir örnek oluşturacağı düşünülmektedir (Özbay, 2014).

Şehirler küresel ölçekte üretim merkezi haline gelirken, bazı aktörler ise kent içerisinde küresel ölçekteki şirketlere uygun mekân yaratma çabasına girmişlerdir. Yalçın vd. (2014b) bu süreçte, şehircilik ve planlama kavramlarının kamu yararı ilkesinden uzaklaşmakta olduğunu ve bu durumun da mekânsal, toplumsal ve ekonomik alanlardaki eşitsizlikleri derinleştirdiğini belirtmektedir. Küresel politikalarla beraber kent içerisinde soylulaştırma müdahaleleri başlamış, kentte üst düzey firmalara ve bu üst düzey firmalara hizmet edecek üst düzey hizmet sektörlerine yönelik yeniden üretim sürecine girilmiştir. Böylelikle temelde belirli bir grubun refah düzeyi artarken, orta ve üst sınıf azınlığa hitap eden bu yeni kentlerdeki yeni mekânsal kurgular tüketim alışkanlığını da beraberinde getirmiştir.

Kentte yaşanan son dönemdeki bu köklü değişimlerin yarattığı etkiler hakkında çok yönlü ve kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Erder (2014) konunun sadece küresel

etkiler ya da ‘neoliberal’ politikalar bağlamında ele alınmasının yetersiz olduğunu vurgularken, aynı zamanda küresel etkilerin bir gerçeklik olduğunu fakat bu etkilerin yerel koşullara göre farklı sonuçlar doğurduğuna değinmektedir. Küreselleşme yarışında olan İstanbul’un bu bağlamda diğer kentlerden farklı bir dönüşüm geçirdiği ve küresel sermayenin kent planlamasını yönlendiren bir güç olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Küreselleşme politikalarına referans vererek İstanbul’da yaşanan ideolojik değişimi ve kentin bu süreçte yaşadığı mekânsal farklılaşmaları belirli bir çerçevede okumak, küresel kent söyleminin İstanbul üzerindeki etkisini anlamakta etkili olacaktır.

2.2. Küresel Politikaların İstanbul’da Kentsel Mekâna Etkisi

Küreselleşme politikaları, her alanda farklılık gösterdiği gibi kentler içerisinde de farklılık göstermektedir. Bu bağlamda İstanbul’da küreselleşme söylemiyle birlikte gerçekleşen yerli ve yabancı müdahaleleri, aktörleri, projeleri ve bu yöndeki idealleri tartışıp, tüm bu söylemler üzerinden kentte bu idealler çerçevesinde ortaya çıkan sonuçları tartışmak tez kapsamında gerekli bir yaklaşım olacaktır.

İstanbul’da yaşanan ve bir dönemi kapsayan siyasal, ekonomik, finansal ve kültürel gelişmeleri Keyder (1999) ‘enformel küreselleşme’ olarak tanımlamaktadır. Keyder’in bu söylemi özellikle 2000 öncesinde yaşanan kent politikalarına işaret etmektedir. Küresel sermayeye entegrasyon sürecinde Türkiye, diğer ülkelere göre daha hızlı bir yapılanma süreci göstermiş ve bu süreçte kentteki yapılaşmaların hızlı bir şekilde ilerlemesini kaçınılmaz kılmıştır. Siyasi, ekonomik ve toplumsal politikaların değiştiği bu dönemde sanayi kapitalinden finans kapitaline doğru değişim gözüküğünü belirten Yalçın vd. (2014b), sanayi toplumundan bilgi ve hizmet toplumuna, ulus devletten küresel kentlere doğru bir değişimin yaşandığını belirtmektedir.

Küresel kent söylemi, dünyanın birçok kentinde olduğu gibi, 1980’lerden itibaren İstanbul’un gelişiminde önemli bir eksen oluşturmuş ve kentteki müdahalelerin meşrulaştırıcısı haline gelmiştir. Bu süreçte küreselleşme, toplum ve mekânsal değişim paradigması olarak modernleşmenin yerini almaya başlamıştır (Keyder, 1999). Küreselleşme ideolojisiyle birlikte doğan uluslararası bir finans merkezine sahip olma fikri çeşitli idarelerce benimsenmiş ve bu doğrultuda çeşitli politikalar izlenmeye başlamıştır. Küresel sermayeye entegrasyon sürecinde uluslararası şirketler özellikle ülkenin en önemli ticaret merkezi olan İstanbul’a genel merkezlerini konumlandırmayı tercih ederken, kentte

yeni konumlanan uluslararası mekânlar çevrelerine uluslararası alışkanlıklar da getirmiştir. Bu süreçte kent içerisinde siyasal, mekânsal ve toplumsal çerçevede radikal değişimler görülmeye başlanmıştır.

Çalışma ortamıyla birlikte, konut ve rekreasyon alanları da küresel ideallerle birlikte değişmeye başlamış, gelişmiş ülkelerdeki yapı karakterleri kentlerde gelenekselin yerine yer edinmeye başlamıştır. Bu dönemde tüketim olgusu ön plana çıkarken, lüks olarak tabir edebileceğimiz mekânlar da özellikle medya yoluyla bireylere idealize edilen bir söylem üzerinden pazarlanmaya başlamıştır (Keyder, 2014). Bu süreç içerisinde lüks mekân kavramı konutla sınırlı kalmamış, gündelik hayatta kullanılan birçok alanda da görülmeye başlamıştır.

Meydana gelen yeniden yapılanmalar mekânlarla sınırlı kalmamakla birlikte, aynı zamanda kentte yer alan sosyal hizmetlerde de yaşanmaya başlamıştır. Kamunun sunduğu hizmetlere alternatif olarak özel sektör devreye girmiş ve böylelikle birçok kamu tarafından karşılanan hizmetler özel sektör tarafından kamuya alternatif olarak sunulmaya başlanmıştır. Özel okullar ve özel sağlık hizmetleri bu dönem özelleşen hizmetlerin başında gelirken, kamudan ayrıcalıklı hizmet sunmasıyla özellikle kentin üst sınır bireyleri tarafından tercih edilmeye başlamıştır. Bu süreç içerisinde kamu hizmetlerindeki kalitenin azalışı özel sektöre yönelimi arttırmış, böylelikle özel sektörün etki alanlarında hızlı bir artış yaşanmaya başlamıştır. Bu çerçevede Keyder (2014), küreselleşme ile yaygınlaşan yeniden yapılanmaların özellikle ekonomi, toplum ve mekânı ele alarak gerçekleştiğini belirtmektedir:

“Küresel şehir kendi bölgesini sürekli yeniden yaratıyor, toplumsal ve mekânsal işbölümünü belirliyor, hem ekonomiyi hem toplumsal coğrafyayı hem de sosyal yapıyı bir yandan yıkıp diğer yandan yeniden yaratıyor.” (Keyder, 2014).

Küreselleşmeyi tetikleyen en önemli etkenin teknolojide meydana gelen gelişmeler olduğunu söyleyebiliriz. Zaman ve mekân kavramının teknolojiyle birlikte evrenselleştiğini belirten Harvey (2003), zamanın mekânı yok ettiğini savunmaktadır. Teknolojinin ilerlemesiyle meydana gelen yeni iletişim ve ulaşım araçları ülkeler arasındaki mekânsal sınırları kaldırmış, bu sayede mesafeden kaynaklı engeller ortadan kalkmıştır. Bu durum uluslararası işbirliklerinin güçlenmesine olanak sağlarken, yapılan üst düzey yönetim merkeziyle birlikte uluslararası ticaretin yönetimi de kolaylaşmıştır.

Kentteki birçok müdahale çeşitli aktörlerin kararlarına ve çıkarlarına bağlı ilerlemektedir. Küreselleşmeyi oluşturan etkenlerin piyasa olmaksızın tam anlamıyla gerçekleşmeyeceği vurgulanırken, bu süreçte yerel hükümet ve özel sermayenin etkisinin öneminden bahsedilmektedir (Keyder, 1999). Küreselleşme ideolojisinin başlangıcında İstanbul’da yapılan müdahaleler genellikle yabancı yatırımcı ve özel sermaye üzerinden parçalı olarak şekillenmiş ve aynı zamanda bu süreç kamu tarafından da desteklenmiştir.

KENTSEL MÜDAHALELERİ TETİKLEYEN ALTYAPI YATIRIMLARI VE İMAR MEVZUATINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER				
İKTİDAR	İBB	ALTYAPI YATIRIMLARI	KANUN VE MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ	ÖNEMLİ OLAYLAR
		Boğaziçi Köprüsü ve E5 Otoyolu, 1973		ASKERİ DARBE, 1980
Askeri Yönetim (1980-1983)	Askeri Yönetim Dönemi (1980-1983)			
			Turizm Teşvik Kanunu (2634), 1982	
Anavatan Partisi (1983-1991)	Anavatan Partisi (1983-1989)			
			Orman Kanunu Değişikliği (6831), 1883	
			Toplu Konut Kanunu (2985), İmar Kanunu Değişikliği (2981), 1884	
			İmar Kanunu (3194), 1885	
		FSM Köprüsü ve E6 Otoyolu, 1988		
	SHP Dönemi (1989-1994)			
Koalisyon Dönemleri (1991-2002)	Refah Partisi Dönemi (1994-1998)			
			Özelleştirme Uygulamaları Hk. Kanun (4046), 1994	
	Fazilet Partisi Dönemi (1998-2002)			
		M2 Metro İstasyonu, 2000		MARMARA DEPREMİ, 1999
		Sabiha Gökçen Havalimanı, 2001	Hazineye Ait Taşınmazların Değerlendirilmesi Hk. Kanun (4706), 2001	YEREL EKONOMİK KRİZ, 2001
	Bağımsız Dönem (2002-2004)			
		Olimpiyat Stadi, 2002		
	AKP Dönemi (2004-2019)			
			Orman Kanunu Değişikliği (6831), 2003	
			Belediye Kanunu (5272), 2004	
			Kültürel ve Tarihi Varlıkların Yenileme Kanunu (5366), 2005	
		Metrobüs Hattı, 2007		
Adalet ve Kalkınma Partisi (2002-)			Afet Riski Altındaki Alanların Dönüşümü Kanunu (6306), 2012	GEZİ PARKI OLAYLARI, 2013
		Marmaray Hattı, 2013		
		Avrasya Tüneli, YSS Köprüsü ve Kuzey Marmara Otoyolu, 2016		15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ, 2016
	CHP Dönemi (2019-)			
		İstanbul Havalimanı, 2019	İmar Kanunu'na Ek İmar Affı (3194), 2018	

Şekil 3: Kentsel müdahaleleri tetikleyen altyapı yatırımları ve imar mevzuatındaki değişiklikler.

İstanbul özelinde yaşanan neoliberal dönem iki kısımda incelememiz gerekmektedir. İlk olarak Keyder (2014)’in ‘enformel küreselleşme’ olarak belirttiği 1980 yılından sonra parça parça yatırımların gerçekleştiği dönem ile özellikle 2000 sonrasında ortaya çıkan kamu destekli yatırımların kentte yoğun olarak görülmeye başladığı dönem olarak ikiye ayırabiliriz. Özellikle askeri dönem sonrası yaşanan değişimleri ele aldığımızda, 1984-1989 yılları arasında Anavatan Partisi (ANAP) Dönemi’nde Bedrettin Dalan’la başlayan küresel politikalar, 1989-1994 yılları arasında Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP)’nin temsilcisi

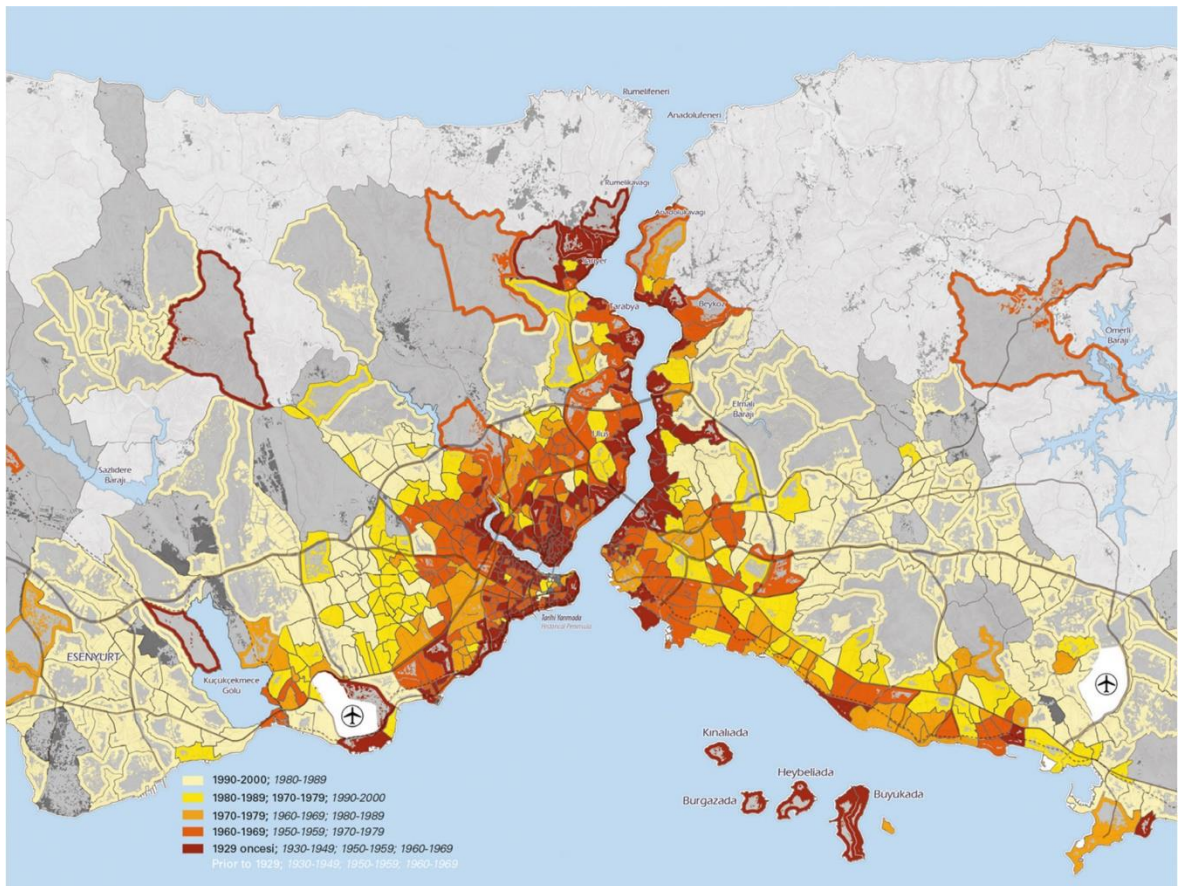
Nurettin Sözen ile, ardından bir dönem Recep Tayyip Erdoğan'ın da başkanlığını yaptığı koalisyon hükümetiyle devam etmiştir. Bu dönemde küresel politikalar benimsenmiş, kent içerisinde çoğunlukla özel sektörün parçalı müdahaleleri görülmeye başlanmıştır. Yaşanan ekonomik kriz ve Marmara Depremi'nin ardından Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 2002 yılında hükümet yönetimine, ardından 2004 yılında ise İBB yöntemine geçmiştir. İBB içerisinde Kadir Topbaş ve Mevlüt Uysal'ın temsilciliğini yaptığı 13 yıllık dönemde küresel politikaların ülke içerisinde zirve noktasına ulaştığını söyleyebiliriz. Bu dönemde kamunun kentteki müdahalelerinde artış gözlenmiş, küresel politikalar çok geniş ölçeklere yayılmıştır. Yıllar içerisinde artan küresel kent yaratma isteği, söylemler değişse bile benzer politikalarla devam etmiştir.

Küresel politikaların siyaseten meşrulaştığı dönemin başlangıcı olarak 24 Ocak 1980 İstikrar Kararları'ndan bahsedebiliriz. Bu kararlar Türkiye için kalkınma eşiği olarak tanımlanırken, ülkenin dünya genelinde yaşanan petrol krizinden etkilenmemesi hedefiyle beraber meşrulaştırılmıştır. Söz konusu kararlar öncesinde ithal ikameci bir politika izleyen Türkiye, alınan yeni kararlarla birlikte ihracata dayalı bir sanayi politikasına geçiş yaşamıştır. Kararlar genel çerçevede, serbest piyasa ve özel girişime dayalı ekonomiyi geliştirme, devletin piyasaya müdahalesini en aza indirme, ithalat ve ihracat rejiminde serbestleşme, yabancı sermaye girişini arttırma gibi politikalara odaklanmaktadır (Yıldırım, 2006; Öztürk, 2013). Kenti her yönden etkileyen bu kararlar kentte yeniden yapılanmaları da beraberinde getirmiştir. Bu süreç içerisinde Türkiye daha önce hiç olmadığı kadar küresel bir ekonominin içerisine girmiş, kent içerisinde küresel etkiler hiç olmadığı kadar yoğun bir şekilde gözlenmeye başlamıştır.

Küresel politikalar hedef alınarak uygulanan yeniden yapılanma politikaları ekonomik ve sosyal değişimlerin yanı sıra mekân odaklı etkilere de sebep olmaktadır. Küreselleşme ideolojisinin İstanbul özelinde kent mekânında yarattığı değişimi incelemek istediğimizde, ülke ekonomisinin yönetim noktası ve küresel ağların en yoğun kesişme noktalarına odaklanmamız gerekmektedir. Bu noktada özellikle şirketlerin yönetim merkezlerinin konumlarını referans alarak finans sermayesinin ve iş dünyasına hizmet götüren, haber ve bilgi üreten, plan ve proje yapan diğer sektörlerin odaklandığı alanlara odaklanmamız gerekmektedir (Keyder, 2014). Günümüzde Keyder'in işaret ettiği nitelikleri ülkenin uluslararası ekonomide en yoğun faaliyet gösteren kenti olan İstanbul ve ardından küresel

sermayenin en çok entegre olduğu merkez olarak da Büyükdere-Maslak aksı üzerinden incelememiz gerekmektedir.

Tez çalışma alanının çeperinde konumlanan Büyükdere-Maslak aksı, 1950’lerden itibaren sürekli değişim ve dönüşüm geçirmiş olup, günümüzde kentin merkezi iş alanını oluşturmaktadır. Aksın son dönemlerdeki yaygın kullanımı ve yakın geçmişteki değişimine değinmeden önce, kentte meydana gelen müdahaleleri ve bu müdahalelerin tetikleyicilerini incelemek, kentin en büyük ve önemli merkezi iş alanının oluşumunu anlamada önemli bir rol oynayacaktır.

Şekil 4: İstanbul kentsel gelişim süreci haritası (Güvenç ve Yücesoy, 2009).

Küresel politikalar tez içerisinde her ne kadar 1980 sonrası dönemdeki müdahaleler üzerinden ele alınıyor olsa da, kentteki radikal mekânsal değişimlerin başlangıcı 1980 öncesi dönemde gerçekleşmeye başladığı görülmektedir. Öncelikli olarak Menderes'in açtığı bulvarlar kentte büyük ölçüde değişime sebep olurken, ardından 1973 yılında inşa edilen Asya ve Avrupa Yakası'nı ilk kez birbirine bağlayan Boğaziçi Köprüsü ve E5 Otoyolu kentin büyümesinde önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Kentteki meydana gelen

yenilikler süreç içerisinde kent merkezini görece kuzey yönde kaymasına sebep olmuş ve çevresinde oluşması muhtemel yapılaşmalara potansiyel bir ortam sunmuştur.

Kentteki ilk otoyol aksının geçtiği Mecidiyeköy ve Zincirlikuyu Mahallesi kentte meydana gelen değişimlerle birlikte kısa bir süre içerisinde sanayi kimliğini değiştirip, büyük şirketlerin yönetim binalarına doğru dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Kentin yüzölçümü bu dönemde kentin çeperlerine doğru genişlemeye başlamış, bölgedeki sanayi alanının bir kısmı, dönemin kent çeperini oluşturan aynı zamanda da tezin çalışma alanı olan Ayazağa Mahallesi'ni de içerisinde barındıran Cendere Vadisi'ne taşınmıştır. Kentte yaratılan her imkân kent mekânının değişimine sebebiyet vermektedir. Bu sebeple açılan her otoyol ve köprünün yalnızca bir bağlantı elemanı olarak temsil edilmesi ve algılanması doğru bir yaklaşım oluşturmamaktadır.

1980'lerde askeri müdahalenin yarattığı ortamın ardından 1984 yılında Anavatan Partisi (ANAP) iktidara gelmiştir. İstanbul'u küresel ölçekte merkezi bir konuma getirebilmeyi hedefleyen ANAP yönetimi, iktidara gelmesinin ardından uluslararası sermayeyi ülkeye çekmek için uygun altyapı ve yapılı çevre gereksinimine ihtiyaç duyulduğunu savunmuştur. Gökdelen, geniş otoyollar, lüks oteller, alışveriş merkezleri ve lüks konut alanlarının yoğun olarak gündeme gelmesi bu dönemde başlamıştır. Bu tür mekânsal ideolojilerin kaynağı olarak, New York başta olmak üzere çeşitli Amerikan kentlerinden etkilendiği hükümet tarafından açıkça belirtilmiştir (Boratav, 1991; Sezer, 2000; Öktem, 2005).

Bahsedilen bu yıllarda kentte radikal değişimler görülmüş, tüketim modelleri gündelik hayata ve yaşam mekânlarına yansımaya başlamıştır. Böylelikle küresel kentin yeni mekânları olarak iş merkezleri, hizmet mekânları, alışveriş mekânları ve konut alanları karşımıza çıkmaya başlamıştır (Akpınar, 2010). Örneğin Ataköy'de yer alan Türkiye'nin ilk alışveriş merkezi olarak nitelendirebileceğimiz Galeria Alışveriş Merkezi (1987)'nin açılışı bu döneme denk gelmektedir. Bu sayede alışveriş merkezi kavramı, kentliler tarafından tanınmaya ve değişen tüketim alışkanlıklarıyla birlikte ilgi görmeye başlanmıştır. Bu dönem içerisinde aynı zamanda çalışma mekânında da değişimler görülmeye başlamış, prestijli mekânlar olarak nitelendirilen yüksek katlı teknolojik yapılar büyük sermaye grupları tarafından tercih edilmeye başlamıştır. Söz konusu yüksek katlı yapılar genellikle ulaşımın kolay olduğu otoyol aksları üzerinde yer alan geniş mekânlarda konumlanmayı tercih etmiş ve etrafında büyük bir değişimin yaşanmasına sebep olmuştur.

Küresel politikaların meşrulaştığı bu dönemde mevcut bütünsel plan kararlarına karşı, kentin değişimini radikal olarak etkileyen çeşitli kanunlar da yürürlüğe girmiştir. Küresel kent olma yolunda bazı sermayedarlara yönelik ayrıcalıklı imar izinleri verilmiş, bu durum kamunun eşitlik ilkesini yok saymıştır. Tanınan ayrıcalıklarla beraber kentte mekân odaklı yatırımlar artmış, küresel politikaların benimsediği yeni mekânlar inşa edilmeye başlamıştır. Özellikle ANAP Hükümeti dönemiyle birlikte, uluslararası kent statüsüne ulaşabilmek için tanınan ayrıcalıklı imar izinleri, gökdelen gibi o dönem için gelenekselin dışındaki yapıların inşa edilmesine olanak sağlamıştır (Öktem, 2005). ANAP Dönemi'yle birlikte yoğun olarak benimsenen neoliberal politikalar çerçevesinde kentsel rant kapsamında özellikle İstanbul kenti hedef alınarak değişimler meydana gelmiştir.

Gecekondu affı yasaları ve bu yasalara paralel çıkartılmış diğer yasalar gecekonduların apartmanlaşmasına imkân sağlarken, aynı zamanda gecekondu bölgelerinin kentin gelişme alanları olduğu potansiyelini ortaya koymuştur (Tekeli, 1991). Süreç içerisinde plan yetkilerinin belediyelere devredilmesi kentsel mekânın yönetiminin yerel belediyelere bırakılmasına sebep olmuştur. Böylelikle kent içerisindeki mekânsal rant yerel yetkililerin talimatları üzerinden şekillenebilir hale gelmiş ve bu karar kent içerisinde ayrıcalıklı izinlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Söz konusu bu ayrıcalıklı izinler, yaygın politikalarla beraber kente gelen yeni mekânsal kurguların inşa edilmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde kent içerisinde yer alan yeni mekânsal kurguların temeli bu dönemde ortaya sunulan politikalarla oldukça yakın bir ilişki içerisinde.

Küresel ekonomi içerisinde büyümek ulusal yatırımcıların yanı sıra uluslararası yatırımcıların yatırımlarına da bağlıdır. Bu söylemle birlikte müdahalelerinin gerçekleşme sürecinde ortaya çıkan hukuki sorunların üstesinden gelinmesi ve kolaylaştırıcı işlemlerin uygulanmasının merkezi yönetimlerin sorumluluğu altında olduğu düşüncesi yaygın olarak benimsenmektedir (Balamir, 2007). Bu bağlamda mevcut yasa ve planlarda kamu tarafından yeni yasal düzenlemelerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

İstanbul'u dünya kenti yapacak dönüşümün temelde 'kamu yararı'na dayandırılma düşüncesi benimsediği, fakat gerçekte kent odaklı rantı attırmanın bir aracı olarak görüldüğü savunulmaktadır. Bu dönemde kentteki büyük ölçekli projelerin yapımının meşrulaşması için tarihi kent yaşamına dâhil etme ve terkedilmiş alanları yeniden kazanma benzeri söylemler kullanılmaktadır (Türkün, 2005). Kent odaklı siyasette karşılaşılan yolsuzlukların

çoğunun, kamu yatırımlarının, ortak alan gibi görünen ama aslında imtiyazlı mal sahipleri için özel aktif değerlerinde artışı destekleyen alanlara tahsis edilmesiyle ilişkili olduğu savunulmaktadır (Harvey, 2012). Tüm bu yeniden inşa sürecinde, kamunun yararından çok belirli yatırımcıların yararına yönelik ayrıcalıklar sağlanmaya başlamıştır.

Söz konusu dönemde tıkanmış olan pazar, kent topraklarına yönelmiş yatırımlar yoluyla canlandırılmaya çalışılmıştır. Ekonomik gelişimin inşaat sektörü üzerinden karşılanmaya başlamasıyla birlikte bir önceki dönemin zenginlik kaynağı üretim, ticaret ve tarımsal faaliyetler, yerini arsa rantları, faiz ve gayrimenkul kazançlarına bırakmıştır (Altınok, 2016).

Özellikle Askeri Yönetim döneminde, 1982 yılında, kabul edilen 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu, ülkedeki küresel sermayenin gelişimine imkân veren önemli düzenlemelerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Bu yasa, bütüncül planlama ilkelerini hiçe sayarak parçalı planların ve plan tadilatlarının yapılmasının önünü açan bir uygulama olması bakımından çokça eleştirilmiştir (Ekinci, 1994). 1982 yılında ortaya çıkan bu yeni yasayla birlikte birçok kamusal alan turizm teşvik adı altında imara açılmış, mevcut koruma kararları yok sayılmıştır. Turizm alanları yerine yüksek katlı ticari odaklı yapılar yapılmaya başlamış, inşa edilen yapıların birçoğu özel sermayeye kar kazandırma amacıyla kullanılmaya başlamıştır.

İnşaat sektöründe büyük bir artışın gözlemlendiği bu dönemde kamu eliyle konut ihtiyacının karşılanması ve konut sektöründe doğacak iş imkânlarının istihdam yaratması öngörülen politikalarla 1984 yılında Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) kurulmuştur. TOKİ'nin kurulmasıyla birlikte 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kamu yararına yönelik kurulan fakat günümüzde yetki ve politikasının değişmesiyle birlikte değişen TOKİ, 2000 yılları sonrasında planlamanın en etkin kurumlarından birisi haline gelmiştir (Erkut ve Özalp, 2016).

Mekânsal müdahalelerin plan kararlarıyla değişim gösterdiği bu dönemde, 2985 sayılı kanunun ardından, 1985 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun İstanbul'daki ön görünüm ve geri görünüm bölgelerinin yetki mercilerinin birbirinden ayrılmasına neden olmuştur. Yürürlüğe giren bu kanunla beraber kentin bütüncüllüğü kaybolmuş, ön görünüm alanları İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki sınırlarında kalırken, geri görünüm bölgelerinin yetkileri ilçe belediyelerine bırakılmıştır.

Kentte bir diğ er birbiri ardına alınan radikal kararlar arasında 1987 yılında gündeme gelen 6831 sayılı Orman Kanunu bulunmaktadır. Bu kanun orman arazilerinin bir kısmının yatırımcılara açılmasına olanak sağlanmıştır. Böylelikle günümüzde üst sınıfa hizmet veren, yüksek değ erlere sahip l uks konut sitelerinin yapımı da meş rulaş mıştır (Ekinci, 1994). Ardından 2003 yılında mevcut Orman Kanunu'na eklenen ek fıkralarla birlikte 2B alanı olarak adlandırılan orman vasfını kaybetmiş alanların satış durumu söz konusu duruma gelmiştir (Erkut ve  zalp, 2016). Kent merkezinin genişlemesi, artan altyapı olanaklarıyla birlikte kent merkezine ulaşımın kolaylaşması gibi faktörler kent çeperinde yer alan ormanlık alanlardaki yatırım talebini arttırmış, doğaya yakınlık ve potansiyel değ eri üzerinden tercih edilen bir bölge durumuna gelmiştir. Böylelikle kent ve kırsal arasında bir zamanlar var olan belirgin ayrım, sermaye ve devletin egemen iradesi altında git gide yok olmaktadır. Eşitsiz coğrafi gelişim sergileyen bu mekânlar, geçirgen bir ilişkiyle birbirine bağılı bir dizi mekân biçimini almaktadır (Harvey, 2012). Kent sınırını oluşturan orman alanları, su havzaları, tarım arazileri gibi alanlar zamanla yapılaşmaya açılarak kentin sınırı olmaktan çıkıp, kent merkezinin bir parçası olarak görülmeye başlamıştır.

ANAP döneminde kentin kuzey aksta yapılaşmasının  n n  açan bir diğ er önemli müdahale olarak Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve TEM (E-6) otoyolunun inşasını belirtebiliriz. Tez  alışma alanının çeperinde konumlanan bu otoyol günümüzde bölgede yer alan merkezi iş alanının oluşumunda önemli bir tetikleyici olmuş, aynı zamanda kuzey bölgede konumlanan konut kümelerinin yapımında da önemli rol oynamıştır. Kentte kamu yararı söylemi üzerinden ele alınan fakat bütüncül bir kurgu oluşturmayan yatırımlarla beraber İstanbul, kendiliğinden ve plansız bir şekilde kuzeye doğru büyümeye başlamıştır.

ANAP yönetiminin ardından SHP yönetiminin iktidara gelmesiyle birlikte, küresel kent ideolojisi üzerinden büyük sermaye gruplarına karşın daha çekinceli ve mücadeleci bir tavır sergilenmiştir ( ktem, 2005). Bu dönemde kentin merkez alanlarında kullanım ömrü dolan apartmanların yenilenme süreci başlamış, aynı zamanda eski gecekondular da çıkan imar aflarıyla tek katlı yapılar apartmanlara dönüşmeye başlamıştır. Ayrıca bu dönemde kent içerisinde yer alan sınıf farklılıkları fizikselleşirken, mimari üslup da beraberinde değışmeye başlamıştır. Böylelikle yoğunluğu artmış, anonim, kitlesel ve markalı bir kentleşme ve mimarlık ön plana çıkmıştır (Akpınar, 2010).

1950’lerden itibaren İstanbul’da bir dönem hâkim olan sanayileşme ortamının ardından ucuz barınma ihtiyacına çözüm olarak oluşmuş olan gecekondu alanlarının sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Zaman içerisinde politik endişelerle yol, su, elektrik gibi imkânların verilmesinin ardından bölgedeki halk ‘kazanılmış hak’ sahibi olmuş ve varlıkları kent içerisinde meşru hale gelmiştir. Bu sayede yasalara aykırı olarak inşa edilmiş gecekondu yapılarının bir kısmı, çıkan imar yasaları ve afları sonrasında bölgede yaşamaya devam edebilmiştir. Kentteki yaygın apartmanlaşma ve siyasi kaygıların yarattığı ortamla birlikte gecekondu da kat adeti artmaya başlamış, daha sonrasında çıkan aflarla yapılar yasallaştırılmıştır. Fakat 2000 sonrasında ‘kentsel dönüşüm’ adı altında söz konusu gecekondu mahalleleri tehlike altına girmeye başlamıştır. Yalçın vd. (2014a), yıllarca kentin ağırlıklı büyümesinde sundukları ucuz ve rezerv işgücü ile büyük katkısı olan gecekondu halkının, sanayi ile birlikte metropolün istenmeyenleri arasına girdiğini belirtmektedir.

Uluslararası hedefler SHP döneminde yavaşlamış olmasına rağmen devam etmiştir. 1992 yılında yayımlanan İstanbul Raporu’nda, İstanbul’un küresel ölçekte önemli bir ulaşım noktası olduğundan bahsedilmektedir. Rapor içerisinde bilim, sanat ve kültür merkezlerinin gerekliliği savunulurken, aynı zamanda serbest ticaret alanları, dünya ticaret merkezi, uluslararası fuarlar, borsa, modern ofisler, uluslararası havaalanı, modern iletişim sistemi, beş yıldızlı oteller, tren yolları, motor yolları, uluslararası kongre ve kültür merkezleri, uluslararası stadyum ve spor merkezine sahip olma ihtiyacı gündeme gelmiştir (Öktem, 2005). Bu rapor ANAP döneminde benimsenen ideallerin kendinden sonra gelen dönemde de kabul edildiğine işaret etmektedir.

SHP döneminde kent mekânına etki eden en radikal kanunun 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkındaki Kanun olduğunu söyleyebiliriz. 1983 yılından beri çeşitli kararnamelerle uygulanan bu kanun 1994 yılında yasal düzenleme haline getirilmiştir (Erkut ve Özalp, 2016). Yürürlüğe giren bu kanunla beraber kamu arazileri özelleştirilebilir duruma gelmiş, bu da günümüzdeki bir çok mega projenin yapımına olanak sağlamıştır.

İstanbul için önemli bir tarihsel eşik noktası oluşturan 1999 yılında gerçekleşen Marmara Depremi, kent içerisinde büyük zararlara sebebiyet vermiştir. Kent ‘kentsel dönüşüm’ kavramıyla bu dönemde tanışmaya başlamış ve bu söylem çerçevesinde TOKİ’nin görev yetkileri değiştirilmiş ve ardından görev alanları genişletilmiştir. ‘Kamu yararı’ ilkesiyle hareket eden ve idareye kaynak sağlanmasını teminen kar amaçlı projelerle uygulamalar

yapma ve yaptırma yetkisine sahip olan TOKİ, böylelikle kamu otoritesinin denetiminde yapılmayan bütün yapılara müdahale edebilme imkânına da sahip hale getirilmiştir (Yalçın vd, 2014a). Erkut ve Özalp (2016); Özelleştirme (4046 sayılı kanun), Yenileme (5366 sayılı kanun) ve dönüşüm/afet (6303 sayılı kanun) olmak üzere çeşitli kanunların yürürlüğe girerek planlamayı işlevsizleştirdiğini ve bu sayede parsel olarak uygulama yapılmasının önünün açıldığını belirtmektedir.

Söz konusu dönem içerisinde ekonomi yeniden yapılandırılmakta, sanayi kent dışına taşınmaktadır. Kent merkezinde ise finans, gayrimenkul vb. sektörlerin mekânı yeniden ürettiği gözükmemektedir. Uzun dönemli, bütüncül ve kapsamlı planlama yerine, büyük ölçüde kısa dönem yatırımları odaklı parçalı kamu ve özel sektör yatırımları kentsel dönüşüm kavramı üzerinden gerçekleştiği görülmektedir (Yalçın vd, 2014b).

1980 yılıyla 2000 yılı arasındaki dönemde kentte yapılan müdahalelerin yasal dayanağının büyük çoğunlukla Turizm Teşvik Kanunu, Orman Kanunu, Boğaziçi Kanunu, İmar Kanunu ve Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bütüncül plan yapısına karşı olan bu uygulamalar, yatırımcılar ve çeşitli aktörlerin yararına olan bir ortam sağlarken, kentte bölgesel rant alanlarının oluşmasına imkan sağlamıştır. Bu ideolojinin yönlendirdiği rant odaklı karar ve kanunlar küresel kent olma hayaliyle 1980'lerde başlayıp 2000 yılına kadar da hızla artış göstermiştir.

2000'li yıllarla birlikte Çağlar Keyder'in 'enformel küreselleşme' olarak nitelendirdiği dönem sona ermiş, İstanbul'da küreselleşmenin bizzat devlet eliyle ve topyekûn bir şekilde devreye sokulduğu neoliberal dönem başlamıştır (Aksoy, 2014). Sermaye hareketlerini kontrol eden mekanizmanın kimliği bu iki dönemi ayıran temel özellik durumundadır. Altınok (2016), 2000 öncesi dönemdeki sermaye hareketlerini devletin öncülüğünde organize edilmediğini belirtirken, 2000 sonrasında ise devletin müdahil olmasını sağlayan TOKİ'nin organize ettiğini vurgulamaktadır.

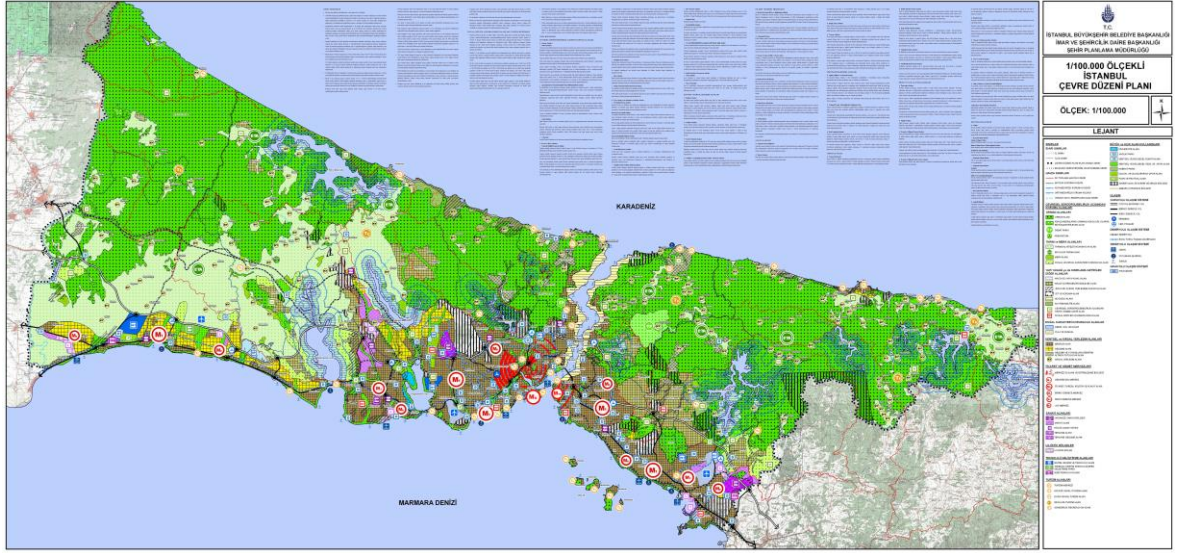
ANAP, SHP ve koalisyon hükümetinden sonra bir kırılma noktası olarak, 2004 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) İBB yönetimine gelmiştir. 13 yıl boyunca iktidarda bulunan yönetim, kentte tartışmalı birçok karara imza atmıştır. AKP döneminde ön plana çıkan önemli değişimlerden biri, kent üzerindeki yetkilerin 2000 yılı öncesinde genellikle yerel yönetimlerin elindeyken, 2000 yılı sonrasında yapılan hukuki düzenlemelerle ağırlıklı olarak merkezi hükümete geçtiğidir. Aynı zamanda yasal planlardaki düzenlemeler ve

kentsel müdahaleler bu dönemde geçmiş yıllara göre artış gösterdiği belirtilmektedir (Erkut ve Özalp, 2016). AKP hükümetinin ‘Büyük Ekonomi’ hedefinin ana odağı olan gayrimenkule bağlı büyüme özellikle İstanbul üzerinden ilerlemeye başlamış, merkezi devlet kurumlarını aktif inisiyatif koyucu hale getiren yasal ve kurumsal düzenlemeler söz konusu olmaya başlamıştır (Aksoy, 2014).

“AKP iktidarı ekonomik büyümeden beslenmekte ve büyümeyi sağlamanın en kolay ve ucuz yöntemi olarak, aşırı sermaye birikimi için kent topraklarını planlar, projeler ve altyapı yatırımlarıyla hazır hale getirerek yatırımı olabildiğince kolay ve cazip kılmaktır.” (Yalçın, vd., 2014b)

Söz konusu yeniden yapılanmalar kapsamında inşaat odaklı gelişim önemli bir faktör haline gelmiş, kentsel ve toplumsal gelişim mekân odaklı olarak ilerlemeye başlamıştır. Bu dönem içerisinde İstanbul’da büyük etki yaratan 1999 yılında gerçekleşen Büyük Marmara Depremi sonrasında deprem riskinin azaltılması, yaşanabilir mekânların oluşturulması için konut, altyapı gibi başlıca sektörlerde yenileme ve dönüşüme yönelik çalışmalar izlenmeye başlamıştır. Bu ideallerle birlikte 2004 yılında İBB Başkanı Kadir Topbaş önderliğinde İstanbul Metropoliten Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) kurulmuştur. Söz konusu kurum İBB kurumsal yapısı içerisinde yer almamakla birlikte, dışarıdan kent bütününde ve öncelikli müdahale alanları yönelik bilgi üretimi, planlama, proje ve danışmanlık hizmeti sunması amaçlanmıştır. Kurumun faaliyet sürecinde çeşitli değişimler meydana gelmiş, tartışılan kararlar kurum içerisinde ayrılıklara sebep olmuştur.

2009 yılında onaylanan Çevre Düzeni Planı, kentin küresel ölçekte rekabet edebilen, yüksek yaşam kalitesine sahip bir bilgi toplumu haline dönüştürülmesi vizyonundan yola çıkmıştır (Aksoy, 2014). Birçok konunun ele alındığı raporda tez alanını kapsayan Cendere Vadisi Kentsel Tasarım Projesi de karşımıza çıkmaktadır. Vadi üzerinde yer alan atıl durumdaki sanayi alanlarının yaşanabilir kent alanlarına dönüşümü hedeflenmiş ve bu kapsamda analizler ve fikir projeleri geliştirilmiştir. 2010 yılında söz konusu projenin yapımına başlanmış fakat üretim aşamasına geçmeden durmuştur.

Şekil 5: Çevre Düzeni Planı (İBB, 2009).

ÇDP raporlarında planlanan kent makroformunun sürdürülebilir kentsel gelişme ilkesi doğrultusunda oluşturulduğu belirtilmektedir. Raporda makroform ile merkezi iş alanından sıçramalı odaklara doğu ve batı eksenlerinde doğrusal bir mekânsal düzenleme ve büyüme hedeflendiği söz konusudur. Kuzeye yönelen gelişimin kontrol altına alınması, mevcut merkezi iş alanı bölgesi üzerindeki baskıyı azaltmak, köprü geçişlerindeki yükü hafifletmek ve çok merkezli bir kent yapısı oluşturmanın hedeflendiği ön plana çıkarılmıştır. Fakat tüm bu plan kararlarına rağmen kuzeye doğru gelişimin önü kesilmemiş, planlarda yer almayan kararlar ileriki süreçlerde alınmaya başlamıştır. Bu kararlar özellikle Başbakan Erdoğan'ın 2011 yılı seçim beyannamesinde yer alan Kanalistanbul, Yeni Havalimanı, Üçüncü Köprü ve Otoyolu projelerinden oluşmaktadır (Aksoy, 2014).

Kentlerdeki 'mega proje'ler, kentleri kıyasıya bir rekabet içine sokmakta, küreselleşmenin yönetildiği şehirler arasına girmeye imkan sağlamaktadır (Özbay, 2014). İstanbul'da gerçekleşmesi planlanan bu devasa projeler çoğunlukla plan kararları hiçe sayılarak, tepeden inme bir şekilde uygulamaya geçmeye başlamıştır. Bu projelerin ÇDP kararlarında yer almamasının aksine, çoğunlukla alınan ana kararlara ters bir şekilde kuzeye doğru yapılaşmayı arttırmakta olduğu görülmektedir.

2004 yılında AKP döneminde yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesi ile belediyelere 'kentsel dönüşüm ve gelişim alanı' ilan etme yetkisi verilmiştir. Böylelikle Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki alanların yetkisi büyükşehir belediye meclislerine

devredilmiştir (Erkut ve Özalp, 2016). Bu bağlamda tezin çalışma alanını kapsayan ve yasal dayanağını bu maddeden alan Ayazma ve Cendere Vadisi kentsel dönüşüm projeleri bu dönemde ortaya çıkmış, kamu yararı açısından tartışmalı olarak tanımlanmıştır. 2012 yılında kabul edilen 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun kapsamında tanımlanan riskli alanların müdahalesini kararlaştıran yetkili kurumlar olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TOKİ atanmıştır. Bu kararın başlıca örneği olarak Fikirtepe ve Gaziosmanpaşa kentsel dönüşüm projeleri gelmektedir (Erkut ve Özalp, 2016). Böylelikle kentin özellikle gecekondu bölgelerine müdahale etme hakkı hukuki olarak kısmen kolaylaşmıştır. Bu durumda alt gelir grubu insanların yaşadığı alanlara yapılacak yeni projelerle birlikte kamu ve özel sektör buradaki potansiyel üzerinden pay alabilecek duruma gelmiş, aynı zamanda kentin istenmeyenleri olan gecekondu sakinlerini yerinden etme yetkisine sahip olmuştur.

2000 yılı sonrası dönemde kamu otoriteleri kent politikaları konusunda önceki dönemlerden çok daha girişimci ve cesur tavırlar sergilemeye başlamıştır. Bu dönem sermaye ve kamu kuruluşlarının ortaklıklarının arttığı ve kar amaçlı operasyonlar tarafından yönetildiği bir dönemi temsil etmektedir. Mega projeler bir takım idari ve hukuki araçlarla olağanüstü yetkilere sahip kamu kuruluşları tarafından güvence altına alınmakta ve meşrulaştırılmaktadır (Ünsal, 2014). Aksoy (2014) kentsel arazinin söz konusu dönem ile beraber kimliğinin değiştiğini savunmaktadır:

“İstanbul arazilerinin kullanım değeri odaklı olmaktan çıkıp değişim değeri odaklı metalara dönüşmesi, arsanın ticari bir değer haline gelmesiyle birlikte kentin kendisi bir sermaye birikim ve ekonomik değer üretim kaynağı haline gelmiştir.” (Aksoy, 2014)

Devletin yasal düzenlemelerle piyasayı ve toplumsal hayatı değiştirebilmesi, kamunun olanı özel sektöre devredilmesi gibi birçok yenilik son dönemlerde yaygınlaşmıştır. Bu süreç içerisinde devlet politikalarının uluslararası şirketlerin yapısıyla uyumu bir şekilde yeniden yapılandıkları göze çarpmaktadır (Kolluoğlu, 2014). Toprağın metalaştığı, rant ve ekonomik kaygıların merkezde olduğu bu yoğun dönüşümün devam etmesi durumunda betonlaşmış bir çevre, ekolojinin tahrip olduğu bir kent, kamusallığın sınırlandığı, eşitsizliklerin çoğaldığı, zengin ve fakirin ayrıştığı bir İstanbul ile karşılaşmamız şaşırtıcı olmayacaktır.

2013 yılında yaşanan Gezi Parkı olaylarıyla birlikte kentte doğa tahribine karşı mücadeleler önemli bir boyuta taşınmışken, çok geçmeden 2016 yılında büyük tartışmalara ve itirazlarla

yapımına başlanmış olan Kuzey Marmara Otoyolu ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü projeleri tamamlanmıştır. Kentin kuzeyinde yer alan bu aksın inşası aynı zamanda şehrin ekolojik dokusuna zarar vermeye başlamıştır. Uzmanların öngördüğü potansiyel zararlar düşünülmezsizin uygulanan bu projeler bölgedeki arazi yatırımcılarına da artı değer kazandırmıştır.

İstanbul'un en önemli yeşil alanı, orman alanı, su havzası ve tarım alanlarını oluşturan Kuzey Ormanları'nı tehlike altına sokan ve ekolojiyi tahrip eden bu otoyol, İstanbul'un yıllardır tartışılan kuzeye doğru büyümemesi kararına karşı olarak kuzey yönünde yapılacak olan yapılaşmalara teşvik edeceği kaçınılmaz bir gerçektir. 2019 yılında Atatürk Havalimanı kapatılıp yerine İstanbul'un kuzeyinde konumlanan İstanbul Havalimanı'nın açılması, Kanalistanbul gibi mega projelerin gündeme gelmesi, kentin kuzeye doğru saçaklanma potansiyelinin en büyük tetikleyicileri konumundadır.

Kamu mallarının özelleştirme yoluyla birçok alanda satılması, kent içerisindeki hak ve yetkilerde değişim yaratmıştır. Benzer bir şekilde son dönemde sıkça karşımıza çıkan yapı-ışlet-devret benzeri inşaat modelleri kentteki değişimlere yeniliklere kamu dışı yetkililer tarafından müdahale yetkisi vermiştir. Böylelikle kent içerisinde özel sektör de söz hakkı edinmeye başlamıştır. Ayrıca bu durum yerli ve yabancı yatırımcıları kamu kuruluşlarıyla kimi zaman ortak, kimi zamanda bireysel iş yapabilmelerine olanak sağlanmıştır.

İstanbul, küreselleşmenin yoğun olarak hissedildiği, küresel para, sermaye, insan, fikir, gösterge ve bilgi akışını yaşayan bir kenttir. Küreselleşme kavramı İstanbul çerçevesinde egemen bir söylem olarak görülmesine rağmen örnek alınan diğer kentlerdeki gibi bir süreç ve sonuç yaşamamıştır. İstanbul küresel bir şehir olamamasına rağmen küreselleşmenin çok yönlü etkilerinin ve farklılıklarının gözlemlenebildiği bir laboratuvarı oluşturmaktadır (Keyder, 1999).

Kentteki son dönem müdahalelerle birlikte ortaya çıkan bu laboratuvarı, kent sakinlerinin taleplerinin ve ihtiyaçlarının hiçe sayıldığı kar odaklı bir ortam doğmuştur. Kentte yaşanan bu tarz değişimler fiziki mekanı steril hale getirirken, etki ettiği yerel toplulukları da toplumsal ve ekonomik açıdan mağdur etmektedir (Yalçın vd, 2014b). Bu bağlamda kentin değişimindeki politikaların ve mekânsal müdahalelerin toplumsal etkileri oldukça önemlidir. Mekânın parçalı halde değişimi kent içerisinde de parçacıklı sosyal grupların

oluşmasına olanak sağlamaktadır. Küreselleşme söylemiyle idealize edilen kent, beraberinde birçok eşitsizliği ve farklılaşmayı meydana getirmektedir.

Küresel kent olma sürecinde, gelişmekte olan kentlerdeki yoğun yatırım alanlarının nitelikleri incelendiğinde benzer potansiyel özellikler gösterdiği söylenebilir. Türkiye özelinden bu dönüşüm ele alındığında ülkenin uluslararası piyasada en önemli kontrol noktası olarak İstanbul karşımıza çıkmaktadır.

Kentteki küresel müdahaleler ve kent mekânındaki değişim incelenmek istendiğinde özellikle kentin merkezi iş alanı ve etrafındaki değişimi ele almak gerekmektedir. İstanbul'da uluslararası şirketlerin yoğun olarak konumlandığı Büyükdere Caddesi aksı, bu çerçevede öne çıkan kentin en önemli aksı konumundadır. Bölgedeki ilk müdahaleler bireysel yatırımlarla öznel olarak başlamış, daha sonrasında kentin çeperde genişlemesi ve bölgeye yapılan kamu müdahalelerin etkisiyle bölgede yeni politikalar ve aktörler görülmeye başlamıştır. Bu aktörler kimi zaman bireysel olarak kent içerisinde görülürken, kimi zaman ise kamu ile işbirliği halinde karşımıza çıkmaktadır. Küresel politikaların kentsel mekândaki etkilerinin son dönemdeki değişimi incelenmek istediğimizde meydana gelen değişimlerin kentsel mekân üzerindeki müdahalelerini ve bu müdahalelerin toplumda yarattığı etkileri analiz etmek önemli olacaktır.

Günümüzde İstanbul'u gökdelenlerin, karma kullanımlı yapıların, alışveriş merkezlerinin, lüks ofis ve işyerlerinin konumlandığı bir metropol olarak tanımlayabiliriz. Bahsedilen bu görece yeni mekânlar için gerekli olan geniş araziler, süreç içerisinde otoyol ve köprülerle desteklenerek kentin merkezi iş alanının Büyükdere Caddesi üzerine konumlanmasına olanak sağlamıştır.

Büyükdere Caddesi, aynı zamanda Büyükdere-Maslak aksı olarak adlandırılan koridor, İstanbul'un Avrupa yakasında konumlanmış olup Barbaros Bulvarı'nın devamı niteliğinde Esentepe'den Hacıosman'a doğru kuzey yönde ilerleyen, aynı zamanda kentte yer alan iki otoyolu da dik kesen kentin en önemli akslarından biridir.

Bölge geçirdiği dönüşüm sonrasında İstanbul'un uluslararası finans merkezi olarak nitelendirilmiş, böylelikle çevresinde hızlı bir değişim meydana gelmiştir. Ancak plansız olarak meydana gelen bu dönüşüm sonrasında kentte çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. İstanbul'da oluşan yeni kent merkezi ve fonksiyonel değişim sürecini sanayinin

desantralizasyon sürecine girmesi ve hizmet alanlarının büyüyüp yoğunlaşması olarak iki farklı temelde incelemek gerekmektedir (Güzelsoy, 2008). Büyükdere Caddesi'nin son dönemdeki dönüşümü ise bu iki noktaya da işaret etmektedir.

Merkezi İş Alanı kavramı kentin odak noktasını, diğer bir söylemle kontrol fonksiyonunun toplandığı ve hizmetlerin yoğunluk kazandığı alan olarak tanımlanmaktadır (Kubat, 1990). Aynı zamanda bu bölgeleri, kentteki arazi değerinin ve erişilebilirliğin en yüksek olduğu alanlar olarak da nitelendirilmektedir (Diker, 2011). İstanbul'da merkezi iş alanı bölgesi 1970 senesine kadar Tarihi Yarımada etrafında konumlanırken, 1970 sonrasında kentin görece daha kuzeyinde konumlanan Taksim-Şişli-Büyükdere hattına doğru ilerlemiştir. Tarihi Yarımada'nın turizm, ticaret ve kültür ağırlıklı kullanıma dönüşmesiyle birlikte, İstanbul için üretim alanlarına hizmet verecek, kent içerisindeki yükü merkez dışılarına çekecek yeni merkezlerin kullanılması hedeflenmiştir (Özler, 2007).

Büyükdere Caddesi'nin gelişimini Barbaros Bulvarı'nın açılmasıyla bağlantılı olarak yaşandığını söyleyebiliriz (Akbayar, 1998). Kent merkezinin kuzeye doğru yönelmesiyle birlikte, Büyükdere Caddesi üzerinde yer alan Maslak Bölgesi'nde yapılaşmalar yoğunluk göstermiş ve zamanla kentin MİA olarak tanımlanmaya başlamıştır. Maslak Bölgesi 1940'lı yıllara kadar kırsal bir alan iken zamanla sanayi tesislerine ev sahipliği yapmaya başlamıştır (Göksu ve Pilehvarin, 2019). Köyden kente göç olgusu, sanayileşme ve kentleşme süreciyle birlikte kent kuzeye doğru yönelim göstermiş, 1950'lerde 1. Levent konut alanı ve 1951 yılında ilaç fabrikalarının bu aks üzerinde konumlanması bu aksı çekim merkezi haline getirmiştir (Erdönmez, 2005).

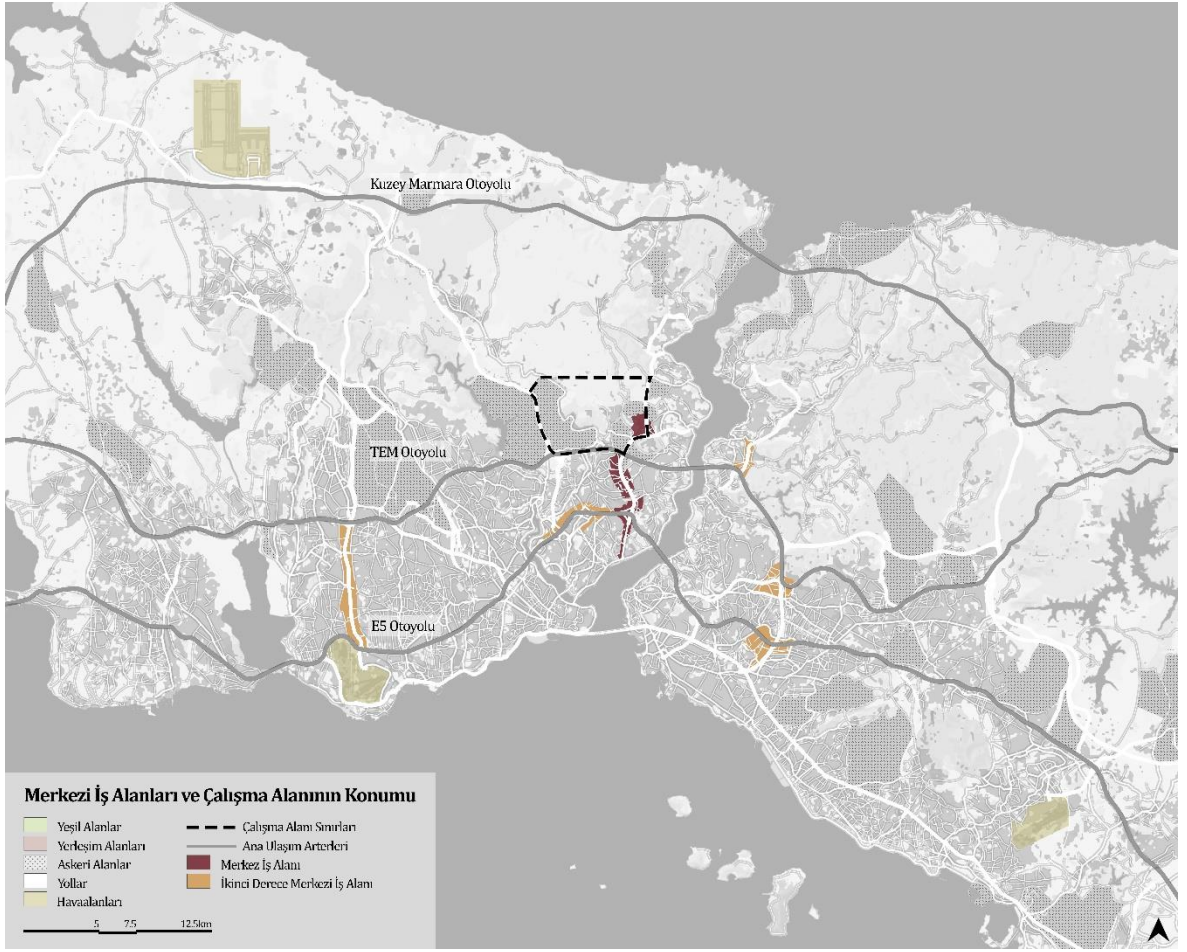
1950'lerde, bahsedilen bu alandaki yetkiler köy muhtarlıklarına aitken, danışmanlar Heyeti köy muhtarlıklarının izniyle gerçekleşen plansız sanayi alanlarının denetim altına alınması hedefiyle, Mecidiyeköy, Şişli, Levent ve Bomonti çevresinde sanayi planı hazırlamıştır (Tekeli, 1992). Ardından 1956 sonrası yapılan imar planlarında yoğunlaşan sanayi alanlarının aynı zamanda bölgedeki gecekondulaşmayı arttırdığı söylenmektedir. Böylelikle sanayi alanlarının hemen arkasındaki Çeliktepe, Gültepe, Seyrantepe, Ayazağa ve Sanayi mahalleleri gibi gecekondu alanları sanayi etrafında oluşmaya başlamıştır (Diker, 2011). Bu yıllarla birlikte bölge aynı zamanda yatırım alanı olarak görülmüş, büyük şirketler aks üzerinden arazi satın almaya başlamıştır (Öktem, 2005).

1966 yılında onaylanan 1/5000 ölçekli ‘İstanbul Sanayi Sahaları İmar Planı’ ile Beşiktaş-Levent-Ayazağa bölgesi sanayi fonksiyonuna ayrılmıştır (Diker, 2011; Erdönmez, 2005). Ardından 1967 yılında yapı yönetmeliğine gökdelen yapımına teşvik eden bir madde eklenmiş, arazinin %25’inden az kullanımı halinde, yapı yüksekliği arttırılabilir hale gelmiştir (Çetiner, 1972). Eklenen bu madde İstanbul’un gökdelen kavramıyla tanışmasına olanak sağlamıştır.

1973 yılında Boğaziçi Köprüsü ve E-5 otoyolunun açılmasıyla sağlanan ulaşım kolaylığı bölgeye büyük değer kazandırmıştır. Erişilebilirlik, geniş arazi ihtiyacı, kentteki yeni politikalar gibi birçok etkenlerle beraber sanayi alanlarının yerini hızlı bir şekilde iş merkezleri almaya başlamıştır. Bu değişimin başlangıcında küreselleşme politikalarını sıkça desteklemiş olan ANAP hükümeti Büyükdere-Maslak aksında girişimcilere destek verilmesi, planların esnekleştirilmesini ve sermaye grupları için maksimumu elde etme imkânı verilmesini desteklemiş ve bu aksı ‘yönetim merkezi’ olarak ilan edilmesi politikasını izlemiştir (Sezer, 2000).

Büyükdere-Maslak aksının gelişiminin ilk döneminde bazı sermaye grupları aksta verilen ayrıcalıklı izinleriyle birlikte gökdelen inşaatını gerçekleştirmiştir. Ardından satışlarda gerçekleşen başarı ve prestijli uluslararası firmaların konumlanması aksa değer kazandırmıştır. Bu durum, arazi sahipleri ve yatırımcıları artan değer karşısında gökdelen yapma eğilimine motive etmiştir (Öktem, 2005).

Kentte 1980’lere kadar görülen yatay gelişim, 1984’lerden sonra yapı adaları üzerinde düşey gelişime dönüşmüştür (Erdönmez, 2005). ANAP döneminde başlayan, ülke politikalarının küresel kent olma hedefiyle şekillenme sürecinde İstanbul’un kuzeye doğru yönelimini destekler kararlar alınmıştır. Bu kararlar başlıca ağır sanayinin kent dışına taşınması, Tarihi Yarımada’nın turizm alanına dönüştürülmesi, uluslararası iş merkezlerinin yaratılması, beş yıldızlı otellerin, alışveriş merkezlerinin ve lüks konut alanlarının inşaatı ve merkezi iş alanı ve turistik bölgeler ile havaalanı arasındaki ulaşımın otoyollarla kolaylaştırılması olarak lanse edilmiştir (Diker, 2011).

Şekil 6: Merkezi İş Alanları ve çalışma alanının konumu.

1988 yılında açılan İstanbul'un ikinci köprüsü olan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve E-6 otoyolu, Büyükdere-Maslak aksındaki gelişimde katalizör görevi üstlenmiştir. Aynı zamanda bu dönemde aks üzerinde verilen ayrıcalıklı imar izinleri de yeni yatırımların İstanbul'un kuzey yönde yapılaşmasına olanak sağlamıştır.

Kent çeperinde yer alan bu yeni yatırım alanları, çeperdeki mevcut sanayi alanlarının izleri üzerinde yükselmeye başlamış, sanayiyle beraber çevresinde oluşmuş olan yoğun yapılaşmanın ortasında konumlanmaya başlamıştır. İstanbul örneğinde, 1950 yılı sonrası Zincirlikuyu – Levent arasında hızla gerçekleşen sanayileşme, 1960 yılı sonrasında Maslak ve Ayazağa'ya doğru sıçramıştır (Öktem, 2005).

ANAP döneminin sonra ermesiyle birlikte aks üzerinde yapılan planlar iptal edilmiş fakat bu süreçte hâlihazırda sermayedarlar tarafından iş merkezi inşası başlamıştır. İstanbul'un küresel kent olma gerekliliği SHP yönetimi tarafından da desteklenmeye devam etmesine

rağmen planlar iptal edilmiş, sebep olarak kentin kuzey akstaki gelişimini engellemek ve boğazın tarihi silüetini korumak olduğu belirtilmiştir (Öktem, 2005).

SHP döneminin sona ermesinin ardından, aksın tüm yetkisi yerel yönetimden merkezi yönetime geçirilmiş, ortaya çıkan bu değişiklik merkezi ve yerel hükümet arasında gerginlik ortamının oluşmasına sebep olmuştur. Yetki merciinin değişmesiyle birlikte merkezi yönetim olan ANAP tarafından Büyükdere-Maslak aksı 1989 yılında ‘Turizm Alanı’ olarak ilan edilmiştir. Merkezi hükümetin bu kararı 1991 yılında kaldırdığını belirten Öktem (2005), kararın kalkmasına rağmen akstaki gelişimin devam ettiğini vurgulamaktadır.

1995 yılında yayınlanan Nazım Plan’da bölge ‘Rehabilitate Edilecek Ticaret Alanı’ olarak ilan edilmiş ve aksın altyapısının iyileştirilmesine karar verilmiştir. Bu süreçte Maslak ve Ayazağa bölgelerinin büyük bir kısmı orduya tahsis edilmiş, üniversitelerin kent dışına çıkarılması kararı alınmıştır. Bu sebeple Maslak’ta oldukça geniş bir alan İstanbul Teknik Üniversitesi’nin kullanımına sunulmuştur (Öktem, 2005) Öte yandan, 1995 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) İstinye’de konumlanmaya başlamıştır. Gerçekleşen bu yeni yer seçimi sonrasında İMKB’ye yakın olmak isteyen finans sektörü yönetimleri de bu aks üzerinde konumlanmaya başlamıştır (Göksu ve Pilehvarin, 2019).

Gerçekleşen bu radikal dönüşümle birlikte, 1980 sonrası süreçte ise sanayi bölgeden uzaklaşsa bile bölge plansız ve alt yapısız gelişmeye devam etmiştir. Akstaki ana kullanım 1990’ların başına kadar sanayi iken, 1990’lı yıllardan sonra giderek yerini ticari yönetim merkezi ve ofis ağırlıklı kullanıma bırakmıştır (Bayramoğlu, 2010).

“İstanbul’da, 1990’lı yıllarda üretim ve iletişim teknolojileri farklılık göstermiş, hem küçük-orta ve büyük ölçekli sanayinin ölçeği, yeni üretim ilişkileri ve hizmetler sektöründeki değişiklikler, gelir grupları arasındaki uçurumların daha da artmasına sebep olmuş ve oluşan bu yeni gelir grubunun yaşam şeklinin gereklilikleri olarak mevcut kentten bağımsız, yeni lüks konut alanları, rezidanslar, eğlence merkezleri, alışveriş merkezleri makroformu şekillendirmeye başlamıştır.” (Göksu ve Pilehvarin, 2019).

2000 sonrası, küresel politikalarla birlikte insanların yaşam biçimleri de farklılaşmış, bu değişimler yeni ihtiyaçları doğurmuştur. 1980’lerin sonundan itibaren ulusal holdinglerin genel müdürlük binaları ile başlayan gökdelen tipi yapılaşmalar 2000 sonrasında yoğunlaşmış, bugün ise sıradanlaşmıştır. Bugün Büyükdere – Maslak aksı büyük sermaye yatırımları, iş merkezleri, alışveriş merkezleri, lüks kapalı konut siteleri, rezidans ve karma

kullanımlı yapı tipleriyle çeşitlenmiştir (Yalçın vd, 2014a). Bu çeşitlenmenin aks üzerindeki eski fabrika sınırları içerisinde fizikselleştiğini belirten Akpınar (2010) ise bu yapıların kent silüeti ve makroformunda egemen hale geldiğini belirtmektedir.

2006 yılında ortaya çıkan 1/100.000 ölçekli ÇDP’ında Maslak bölgesi 1. derece MİA olarak görülmektedir. Bu alan Büyükdere Caddesi boyunca Maslak’a kadar uzanmış, Avrupa Yakası’nın en yoğun ticaret ve hizmet aksı olarak belirlenmiştir (Diker, 2011). Plan üzerinde yapılan revizyon sonrasında bölge MİA konumlanmaya devam etmiştir. Merkezi İş Alanı kararları göz önüne alındığında, ticaret ve hizmet alanlarını bir bütün olarak kabul edilip, mevcut iş alanlarının yarattığı yoğunluk ve altyapı yetersizliği vurgulanmış, iş alanlarını kademeli merkez olarak ayrılmasının mevcut yoğunluğu azaltacağı öngörülmüştür. Maslak aksında gelişen iş alanlarının ise sürdürülebilirlik ilkesine aykırı olduğu belirtilirken, aksta yaşanan bu dönüşümün ekolojik tahribe yol açtığı ve kuzeye doğru yapılaşmaya teşvik ettiği belirtilmektedir (ÇDP Raporu, 2009).

2007 tarihli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Plan raporunda ise yapılaşmanın düzensiz olarak meydana geldiği ve yapılaşma yönü olarak Kâğıthane-Alibeyköy yönünde gelişimin desteklenmesi gerektiği öne çıkarılmıştır. Ayrıca, plansız büyüyen MİA’nın plansız ilerleyen gelişmelere terk edilmesi yerine, yönlendirilip kontrol altında rehabilite edilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (Göksu ve Pilehvarin, 2019).

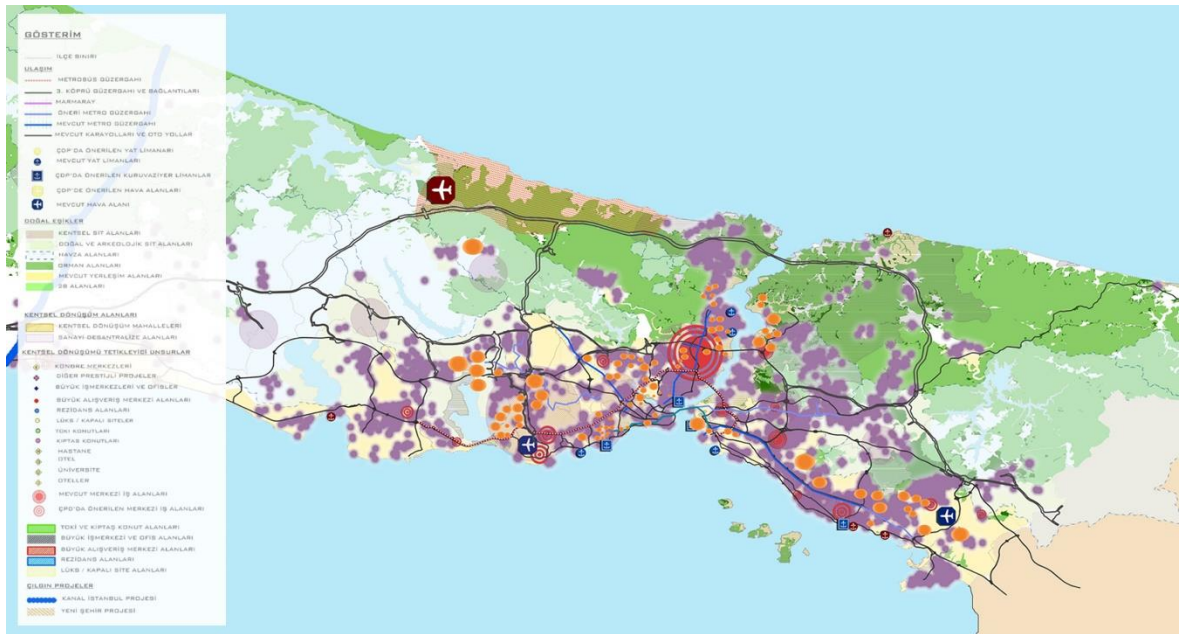
Plan kararları ele alınmaksızın Büyükdere-Maslak aksı merkez alınarak dönüşüm süreci devam etmiştir. Bu süreçte yeni inşa edilen lüks/kapalı konut sitelerinin, İstinyepark AVM, Sedadkent, Acıbadem Hastanesi, 1453 Projesi, Zekeriyaköy ve Koç Üniversitesi’nin kuzeyde konumlanmasının çevresine dönüşümü tetikleyici nitelikler kazandırdığından bahsedilmektedir (Yalçın vd, 2014a). Yalçın vd’nin 2014 yılında tespit ettiği tetikleyicilere ek olarak, 6 yıllık süreç içerisinde kentin gelişimini istikrarlı bir şekilde devam etmesini tetikleyen etkenlere ek olarak Vadistanbul Projesi, Galatasaray Stadı, Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Kuzey Marmara Otoyolu ve İstanbul Havalimanı’nın inşasını da ekleyebiliriz.

Kentte merkezi idarece öngörülen büyük kamu yatırımları niteliğindeki ulaşım projeleri büyük oranda diğer projeler ve yeni kentsel büyüme eğilimleri için öngörülen alanları ulaşılabilir, dolayısıyla yatırım yapılabilir kılmaktadır (Yalçın vd, 2014b). Bu bağlamda otoyol ve köprülerin inşasının gökdelen, alışveriş merkezi ve lüks konut tipi yapılaşmaların

meşrulaştırıcısı olduğu savunulmakta, yapılan her büyük yatırımın kuzeye doğru doğal eşikleri baskı altına alarak plansız gelişmesine olanak sağladığı belirtilmektedir.

Harvey (2012)'nin, 'kentsel büyüme makinesi' olarak tabir ettiği olgu, döngüsel ve kümülatif bir nedensellik oluşturmaktadır. Yatırım sürecine hâkim dinamikler arasında uyum sağlamak, bunun yanı sıra şehirler ve bölgeler arası rekabette başarıya destek olacak kilit kamu yatırımlarını doğru yer ve zamanda gerçekleştirmek olgusunun önemli olduğunu belirtmektedir. Örnek olarak kongre merkezini doldurmak için otellere ihtiyaç olması durumunun kongre merkezlerinin kapasitesinin artırılma ihtiyacı yaratacağını belirtmektedir. Kamunun müdahale ettiği alanlar yalnızca ulaşım, iletişim, liman, kanalizasyon, yol gibi fiziksel müdahalelerin yanı sıra eğitim, bilim ve teknoloji, toplumsal kontrol, kültür ve yaşam kalitesi gibi toplumsal alanlara da müdahale etmektedir.

İstanbul örneğinde bir büyüme koridoru olarak gözüken Büyükdere-Maslak aksı, kuzeyde konumlanan Sarıyer ilçesine doğru boğaza paralel bir aks üzerinde uzanmakta, doğal eşikleri sınır olarak referans alan bir biçimde gelişim göstermektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren yoğunlaşan lüks iş alanları beraberinde birçok tüketim işlevine sahip mekânları getirirken, kentte yeni mekânsal kimlikler ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni mekânsal kurgu beraberinde lüks tüketim alanlarını, bölgedeki plazalarda çalışanların konaklayabileceği rezidans ve lüks kapalı siteleri, bölgeye dışarıdan gelecek iş insanlarına yönelik lüks otelleri, üst gelir grubuna yönelik sosyal alanların da bölgeye konumlanmasına olanak sağlamaktadır. Tüketim kalıplarına paralel olarak gelişen bu yaşam alanlarını Akpınar (2010), 21. yüzyılın post-modern mekânları arasında ekonomik ve sosyal ayrışmayı fizikselleştiren başat mekânlar olarak tasvir etmektedir. Ortaya çıkan yeni mekânların kentteki sosyal sınıflar arasında bir uçurum yaratmakta olduğu ve aynı zamanda sınıflar arası kutuplaşmanın mekânsal eşliğini oluşturduğu savunulmaktadır.

keskin bir sınıf haritası oluşturup kutuplaştıracığının üzerinde durulmuştur. Tez çalışma alanını da kapsayan Çevre Düzeni Planı ile Kentsel Dönüşüm/Yenileme Alanları ve İşlevi Değişen/Değişmekte olan Sanayi Alanları olarak belirlenen bölgelerin de hızlı bir değişim sürecine gireceği belirtilirken, bu bölgelerdeki tek sınırlandırıcının doğal ekolojik doku olduğu söylenmektedir (Yalçın vd, 2012).

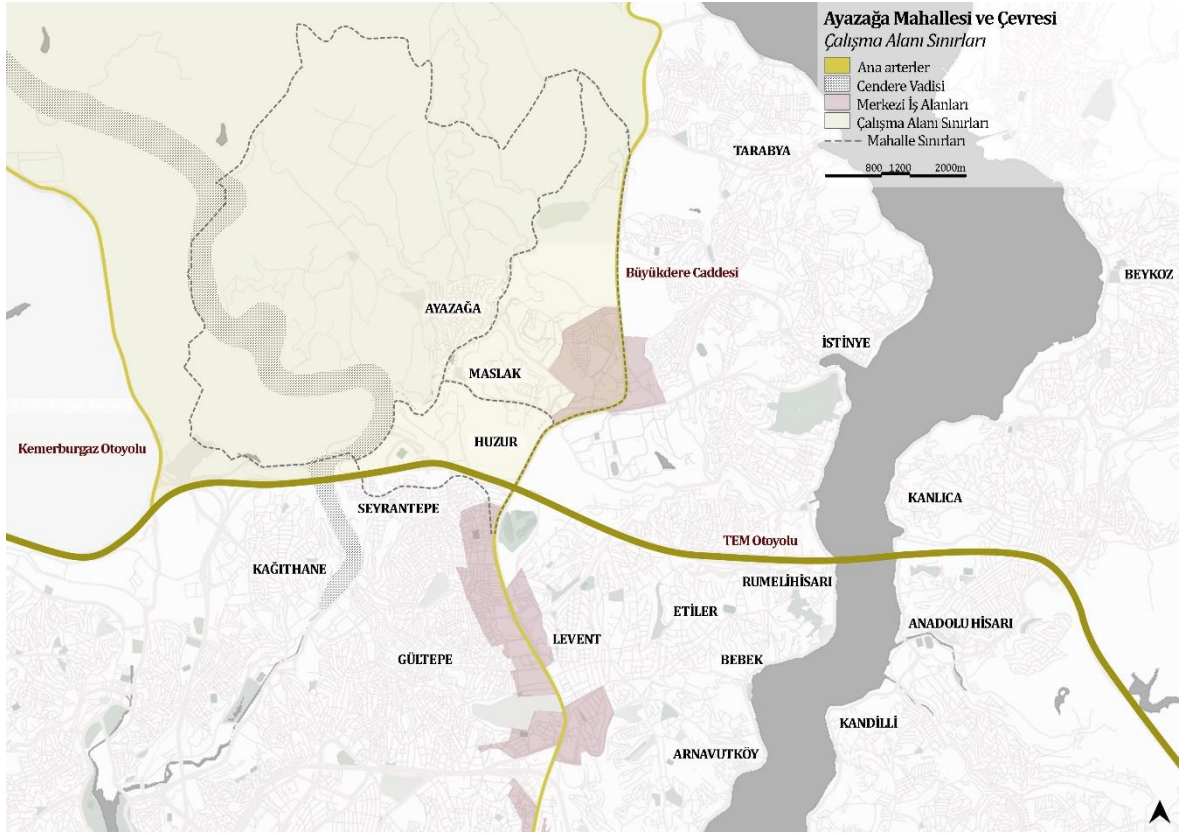
İstanbul'un kuzey yönde gelişmesinin yaratacağı olumsuz etkiler gözetilmeksizin, ÇDP planlarında alınan kararlara aykırı bir şekilde kuzey yönde büyük yatırımlar (Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Kuzey Marmara Otoyolu ve İstanbul Havalimanı vb.) görülmeye başlamıştır. Gerçekleşen bu müdahalelerle birlikte günümüzde yapılaşmanın İstanbul'un kuzey aksında ilerlemeye başladığını söyleyebiliriz. Bu süreç kimi yerlerde doğa tahrip edilerek, kimi yerlerde ise şimdilik doğal alanlar bir sınır olarak görülerek ilerlemeye devam etmektedir. Daha önceki dönemlerde yaşanan örneklerde görüldüğü üzere, yapılan her altyapı yatırımı çevresine bir rant değeri kazandırmış ve bu durum çevresinde yapılaşma imkanı meydana getirdiği gözlemlenmektedir. Söz konusu bağlamda ele alındığında yapılaşmanın kuzey İstanbul bölgesine doğru artması şaşırtıcı olmayacaktır. Aynı zamanda, Mega Proje olarak nitelendirilen Kuzey Ormanlarını büyük bir ölçüde etkileyecek olan Kanal İstanbul ve Yeni İstanbul Projesi'nin de uygulanması durumunda, ekolojik sürdürülebilirlik bakımından geri dönülemez bir sürecin içerisine girilmesi muhtemeldir.

Kurtuluş (2005), Büyükdere – Maslak aksında gerçekleşen bu dönüşümlerin kentin elit gruplarının çıkarlarını gözettiğini ve bu durumun kentte gelir eşitsizliği, sosyal kutuplaşma, mekânsal ayrışma, kentsel gerilimi arttırmakta olduğunu ve kentin sınırlı kaynaklarını belli bir sınıfın çıkarları için kullanıldığını tanısının üstünü çizmektedir. Söz konusu gelişim kentteki kuzey ormanları ve su havzalarının tahribine sebep olmakla beraber, önceki dönemin sanayileşme dinamikleriyle birlikte ortaya çıkan gecekondu alanları üzerinde de büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu süreçte sanayi alanları üzerinde oluşan bu alelacele kentleşmeyle elde edilen yeni yoğunluğun birçok altyapı problemini de beraberinde getireceği kaçınılmaz bir gerçek olarak vurgulanmaktadır.

Kentteki yatırımlar üst ölçekte alınan kararlarla beraber bir bütün halinde olmaksızın, kentte parçacıklı halde yer almaktadır. Bu durum, parçalı halde bir mozaik oluşturan mekânlar arasında farklılaşma yaratırken, aynı zamanda söz konusu farklılaşmalar çeşitli alanlarda ayrışmaları da beraberinde getirmektedir. Mekânsal, kimliksel ve sosyal olarak ayrışan bu

mekânlar, kentin kolektif imgesini oluştururken, aynı zamanda kendi içerisinde de sınırları barındırmaktadır. Tüm bu duruma en iyi örnek olarak, Büyükdere-Maslak aksının yakınında konumlanan Ayazağa – Cendere Vadisi çevresindeki değişimi inceleyerek örnek verebilmemiz mümkündür. Sanayileşmeyle beraber, kırsal alandan sanayi alanına geçiş gösteren bu ekolojik koridor, kent sınırlarının yayılması ve sanayinin çeşitli plan kararlarıyla bölgeden uzaklaştırılmasıyla beraber üretim kimliğini kaybetme sürecine girdiği görülmüştür. Kimlik değiştirme sürecinde olan bu bölge, sahip olduğu konum ve potansiyel değer ön plana alınarak, büyük ölçekli yatırımlarla beraber iş merkezi, AVM, rezidans ve kapalı/ lüks siteler gibi yeni mekanların konumlandığı bir bölgeye doğru dönüşüm geçirmektir. Bu dönüşüm ‘retim vadisi’ olarak var olan bölgenin ‘tüketim vadisi’ olarak yeniden üretilmesine olanak sağlamaktadır.

3. AYAZAĞA MAHALLESİ ALAN ÇALIŞMASI

Şekil 8: Ayazağa Mahallesi alan çalışması sınırları.

Ayazağa Mahallesi, günümüzde İstanbul'un en önemli ekolojik koridorlarından birisi olan Cendere Vadisi'nin kuzey kısmında konumlanmakta, aynı zamanda vadinin sahip olduğu yeşil alanların da büyük bir kısmını da içerisinde barındırmaktadır. Günümüzde yoğun bir dönüşüm süreci geçirmekte olan Haliç ve ardından yoğun bir yapılaşma süreci içerisinde olan Kağıthane'yi takip eden Cendere Vadisi üzerinde yer alan bu bölge, aynı zamanda kentin merkezi iş alanı bölgesini oluşturan Büyükdere-Maslak aksına da teğet bir konumda yer almaktadır.

Geçmişten günümüze, özellikle son 60 yıllık dönemde, bölge içerisinde yaşanan mekânsal değişim sürecinde askeri ve yeşil alanlar yapılaşmaya sınır olarak kabul edilmiştir. Ekolojik doku, askeri sınırlar ve ana akslar arasında sıkışmış olan bu bölgede yer alan yapılaşmalar, yoğunluk değiştirerek geçmişten günümüze mekânsal olarak yeniden üretilmeye devam etmektedir.

Cendere Vadisi; Antik Dönem, Roma, Bizans, Osmanlı gibi dönemlerde mesire ve sosyal etkinlik alanı olarak kullanılmıştır. Bu dönemlerde vadi içerisinde geçen su yolunun vadiye atfettiği değerin oldukça büyük olduğu gözlemlenmektedir. Osmanlı Dönemi'nin ardından Cumhuriyet dönemiyle birlikte bölgede yer alan kasırlar ve bahçeler bu süreç içerisinde askeri ve kamu hizmeti amacıyla kullanılmaya başlamıştır (Vural, 2016).

Vadinin mesire, tarım ve askeri alan arasında işlevsel kullanımı 1960'lere kadar uzun bir süre devam etmiştir. 1960'lı yıllara gelindiğinde dünya çapında yaygın bir konuma gelen sanayileşme etkilerini İstanbul'da da göstermeye başlamış, sanayide artan mekân ihtiyacı ve ucuz fiyatlı arazi gibi etkenler göz önüne alınarak sanayi fabrikaları kentin çeperinde yer alan bölgelere doğru desantralize olmaya başlamıştır. Bu süreçte sanayinin dönemin kent çeperinde yer alan bölgede yer edinmesiyle birlikte vadi, sanayi alanlarından çıkan sanayi ve kimyasal atıklarla beraber geri dönülemez bir dönüşüm yaşanmaya başlamıştır. Bu süreçte özellikle Ayazağa bölgesinde yıllarca süren tarım ve hayvancılık faaliyetleri yerini yavaş yavaş sanayi faaliyetlerine bırakmaya başlamıştır.

Sanayileşmeyle birlikte bölgede yaşanan ekolojik tahribin yanı sıra mekânsal ve sosyal değişimler de meydana gelmiştir. Bölgedeki tarım arazilerinin yerini sanayi tesislerinin almasının ardından yaygın iş kolu olan tarım ve hayvancılık, sanayi fabrikalarında çalışan iş gücü olarak değişim göstermiştir. Aynı zamanda bu dönemde sanayinin artmasıyla beraber köyden kente hızlı bir göç süreci de yaşanmaya başlamıştır. Köydeki imkânların kısıtlı olması, tarım ve hayvancılıkta teknolojinin devreye girmesi, terör, işsizlik vb. nedenler işçileri büyük şehirlerdeki fabrikalarda çalışmak üzere göç etmeye teşvik etmiştir. Yaşanan yoğun göç sonrasında işçilerin barınma ihtiyaçlarına çözüm bulamayan devlet ve işçinin barınma ihtiyacını düşünmeksizin iş imkânı veren fabrika sahipleri, fabrika etrafındaki gecekondu oluşumunun en önemli aktörleri haline gelmiştir. Böylelikle altyapısız bir şekilde sanayi alanları etrafında konumlanan gecekondu, barınma ihtiyacına bireysel çözüm olarak bölgede enformel şekilde yeni bir mekânsal kimliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Erman (2004) gecekondu yerleşimlerinin ilk başlarda kentin iş merkezlerine yakın yerlerinde çoğunluklu olarak dere yatağı ve dik yamaç benzeri coğrafi olarak dezavantajlı arazilerde konumlandıklarını belirtmektedir. Ayazağa Mahallesi'nde yer alan enformel yapılar incelendiğinde ise büyük bir kısmının eski köy merkezi etrafında yamaç ve dere yatağı etrafında gelişmiş olduğunu söyleyebiliriz. Sanayiyle birlikte gelen ilk gecekondu

bölgede tek katlı olarak gözükrken, siyasi süreçlerle birlikte çok katlı yapılara dönüşmüştür. Bölgedeki enformel yapıların bir çoğu günümüzde geçmiş dönemdeki imar aflarıyla almış oldukları tapu tahsis belgelerine (2981 ve 4706 sayılı yasalar) dayanarak yerlerini satın almış ve böylelikle tapu sahibi olmuşlardır (URL-1, 2018).

Tez çalışması kapsamında İstanbul'un geçirdiği mekâna etki eden dönüşümler üç farklı dönemde ele alınmaktadır. Bu dönemler 1980 yılı öncesi, 1980-2004 yılları arası ve 2004 yılı sonrası olarak üçe ayrılmaktadır. 1980'lere kadar yaşanan devletin ithal ikameci kalkınma stratejisi, 1980 yılıyla birlikte ihracata dayalı bir değişim stratejisine dönüşmüştür. 2004 yılı sonrasında ise kentin ekonomi politiğı devlet politikaları üzerinden şekillenmeye başlamıştır.

Kentte yapılan her müdahale beraberinde büyük dönüşüm potansiyelleri de getirmektedir. Özellikle İstanbul üzerinden son 40 yıllık dönem incelendiğinde, kentteki müdahalelerin kentin sınırlarını kuzeye doğru genişlemesine olanak sağladığını söyleyebiliriz. Bu süreçte belirli tetikleyici unsurlar ve yaratılan potansiyeller üzerinden İstanbul'un kuzeyinde aynı zamanda merkezi iş alanına yakın olarak konumlanan Ayazağa Mahallesi'nin bugünkü durumunu açıklayabiliriz. Son dönemde hızlı bir dönüşüm geçirmekte olan Ayazağa Mahallesi'nin dönüşüm sürecinin kentteki diğer müdahalelerle ilişkili olarak ilerlediğinden bahsedebiliriz. Günümüzde vadi boyunca bölgeden teker teker uzaklaşan sanayi ve gecekondu alanlarının yerlerini bütüncül bir plan olmaksızın parçalı bir şekilde konumlanan toplu konut, alışveriş merkezi, rezidans ve lüks ofis yapılarına bıraktığı görülmektedir. Bu süreçte bölge sahip olduğu 'üretim' olgusunu zamanla 'tüketim' olgusuna bırakmaya başladığını söyleyebiliriz.

Yıllar içerisinde mesire ve tarım alanı, sanayi alanı ve karma kullanımlı yapı alanları arasında gerçekleşen bu mekânsal dönüşüm, birbirleri üzerinde yıkıp-yeniden üretilerek veya eklemlenerek değişim göstermektedir. Özellikle son 60 yıllık zamanda nüfusunun büyük bir bölümünü sanayide çalışan işçiler oluştururken, günümüzde kentteki değişimler ile birlikte üst gelir grubu da yoğun olarak bölge içerisinde yer edinmeye başlamıştır. Böylelikle Ayazağa Mahallesi'nin görece eski yapıları ile yeni lüks yaşam alanları aynı bölgede beraber okunabilirken, aynı zamanda birbirleri arasında keskin sınırlar meydana getirmektedir. Bu durum bölge içerisinde farklı sosyo-ekonomik sınıftan insanın yer

almasına imkân sağlarken, aynı zamanda kent içerisinde gerçekleşen ayrışmalara da öncülük etmektedir.

3.1. Alanın Kentsel Gelişim Süreci

Ayazağa Mahallesi'nin tarihçesi, Cendere Vadisi üzerinde konumlanmasının kazandırdığı zengin tarihsel sürece dayanmaktadır. 16. yüzyılda özellikle Kâğıthane bölgesinden başlayan vadi, açık alan ve av bahçesi olarak özellikle saray halkı tarafından kullanılırken, 17. yüzyılda Osmanlı sultanlarının Edirne Sarayı'nda yoğunlaşıp bölgedeki kullanımı azaltmasıyla birlikte farklı sınıflardan insanların ziyaret bölgesine dönüşmesine olanak sağlamıştır (alış Kural, 2014).

Bölgeyi halkın ve üst düzey kişilerin aynı zamanda birlikte görölüğü mesire ve dinlenme alanı olarak tanımlayan Evliya elebi (1636), aynı zamanda bölgeyi kentin nefes alma alanı olarak da nitelendirmektedir. Çelebi vadi hakkında yazdığı seyahat notlarında, alana referans veren derenin önemini ve suyunun temizliğini özellikle vurgulamaktadır. Doğal güzelliklerinin yanı sıra bölgenin önemli bir sosyal alan oluşturduğunu belirtirken, bölgenin kentin diğer alanlarından farklılığını dile getirmekte, özellikle bayram günlerinde büyük bir toplanma mekânı oluşturmasının sosyal birliktelik için oldukça önemli olduğundan bahsetmektedir.

Ardından Julie Pardoe (1836)'nın gezi notlarında yer alan bölge hakkındaki betimlemeler incelendiğinde, elebi'nin tasvirlerine benzer düşünceler içerdiğini söyleyebiliriz. 200 yıl arayla aynı bölge hakkında tasvir edilen mekânsal niteliğin benzerliği, bölgenin uzun süreler aynı mekânsal işlevde kullanıldığı çıkarımına ulaşmamızı sağlamaktadır. Pardoe, mesire alanlarını betimlerken özellikle kadınların kamusal alanlarda görüldüğü nadir alanlardan biri olarak karşımıza çıktığını, aynı zamanda kentin diğer alanlarına göre kadınların daha özgür olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca sınıfsal olarak ayrılmaksızın tüm halkın bu bölgede toplanmasının öneminin de altını çizmektedir.

Pardoe'nun betimlemelerinin yaklaşık 40 yıl sonrasında başka bir gezgin olan Edmondo de Amicis (1874)'in bölge hakkındaki betimlemelerinde mesire alanlarının oldukça hareketli olduğundan ve bu hareketliliğin bir tiyatro sahnesini andırdığı düşüncesine yer verilmektedir. Gezgin notlarında kamusal alandaki birlikteliğin güzelliğini vurgularken, aynı

zamanda bölgenin doğal güzelliklerinin ve sosyal hayatının etkileyiciliğinden de bahsetmektedir.

Şekil 9: Kâğıthane Mesire Alanı'ndaki kadınlar, 1875 (Kargopoulo, URL-2).

F. Marion Crawford (1895) ise kitabında İstanbul'un kayıklarla ününü vurgulamaktadır. Kayıklarla gezinmeyi Venedik'te yer alan gondollarla gezinmeye benzeten Crawford, gondollarla kayıkların temelde aynı amaç için hizmet ettiğini belirtmektedir. Venedik ile İstanbul arasındaki bu benzerlik göz önüne alındığında, kimin kimi taklit ettiğinden emin olamadığını da ayrıca vurgulamaktadır. Kitabında kayıklarla akşam saatlerinde Haliç'ten başlayıp dere boyunca güneş arkaya alınarak mesire alanlarına doğru gidilen bir su rotasından bahsetmektedir. Kayıklarla yapılan bu seyahatte derenin sürekli daralıp genişlediğinden, mesire alanına doğru gidilen yolda her an farklı bir deneyimin yaşandığından bahsetmektedir. Bölgeyi 'Avrupa'nın tatlı suları' olarak nitelendiren Crawford, soğuk ve debisi yüksek derenin ve bölgenin sahip olduğu hoş gölgelerin insana huzur verdiğinin de altını çizmektedir.

Şekil 10: Kâğıthane Deresi 1870-1910 (Berggren, URL-3).

Cendere Vadisi, mesire alanlarının oluşturduğu önemli kamusal alanının yanı sıra doğal su kaynakları bakımından da kent için oldukça önemli bir yere sahiptir. Vadi üzerinde yer alan Hamidiye Bölgesi'ne 1898 yılında su fabrikası kurulmuş, şehir merkezine su temini bu bölgeden yapılmaya başlanmıştır. Bizans Dönemi'nde Mimar Sinan tarafından yapılmış olan su kemerleri ve havuzlarının onarılmasının ardından buharlı terfi makinaları ve su kuleleri yardımıyla şehre su taşınmaya başlamıştır (Koçu, 1960). Bu dönemde 'maslaklar' su dağıtım sisteminin en önemli parçaları olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde merkezi iş alanını oluşturan Maslak Bölgesi'nin isminin bu önemli işlevden geldiği düşünülmektedir (Büyük Larousse, 1986).

1914 yılında vadiye yer alan akarsuya paralel bir dekovil hattı inşa edilmiştir. Silahtarağa Elektrik Santrali'ne kömür götürmek için inşa edilen bu raylı hat İstanbul'un kuzeyinde yer alan Çiftalan ve Ağacli mevkiinde son bulmaktadır. Toplam uzunluğu 62 kilometre olan dekovil hattı, ilk başlarda linyit kömürü taşımacılığı için kullanılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında açılan bu hat, denizlerin baskı altında olması sebebiyle şehir içi kömür ulaşımının

sağlanması amacıyla kurulmuş, savaş sonrasında asker ve ağaç nakli için kullanımını 1943 yılına kadar sürdürmüştür. Günümüzde yer yer izleriyle karşılaşmamıza rağmen tren raylarının çoğu kaybolmuştur. Son dönemlerde gündeme gelen ‘Haliç-Kemberburgaz Dekovil Hattı Projesi’ geçmişteki dekovil hattı güzergahının nostaljik olarak canlandırılmasına yönelik turizm odaklı bir projeyi oluşturmaktadır. İhalesi 2017 yılında yapılmış olan projenin kesinliği henüz bilinmemekte, fakat bölgede şantiye binası bulunmaktadır (İBB, 2017).

Bölge aynı zamanda içerisinde yer alan kasırları ile de sıkça tasvir edilmekte, sultanların kullandığı yazlık sarayların bu bölgede yer aldığı belirtilmektedir. Mimarlık tarihi terimi olan ‘kasır’, hükümdarların askerlerle birlikte yaşadığı korunaklı meskenlere verilen isim olarak belirtilmektedir. Ancak Osmanlı mimarlığında ‘kasır’ sözcüğü, genellikle kent dışarısında yer alan ve sürekli olarak kullanılmayan yapılar için kullanılmaktadır (Batur, 1998). Bölgede yer alan kasırlar ve saraylar padişahların avlanma amacıyla kullandıkları yazlık saraylar olmakla beraber, o dönem kentin dışarısında konumlanmaktadır. Haznedar Çiftliği olarak geçen alanın 20. yüzyılın başlarında atıl bırakıldığı çeşitli kaynaklar tarafından belirtilmektedir (Tekeli, 1993). Özellikle tez çalışma alanı içerisinde yer alan yazlık saray ve kasırlar günümüzde kısmen ayakta duran tarihi alanları oluşturmaktadır.

Şekil 11: UNIQ Kompleksi içerisindeki Çinili Av Köşkü ve Volkswagen Arena (2019).

Günümüzde UNIQ isimli karma kullanımlı yapının bulunduğu alana referans veren anlatıda bahçesinde yer alan ahşap köşk hakkında şu sözlere yer verilmektedir:

“Türk ahşap yapı sanatının ondokuzuncu asır başında ibda ettiği en güzel eserlerden biridir. Maslakdan Ayasağa köyüne giderken sol tarafa, Haznedar çiftliği arazisi dâhilinde, oldukça derin bir vadide ve bir koru içindedir. Çağlayan halinde kuş sesleri, bilhassa bülbül sesleri, ve yeşil rengin türlü çeşidlerinden süzülerek gelen ışık, bir minyatüre benzeten bu müzehhep kasa avcılardan ziyade aşıklar için yapılmış olduğunu duyuran bir hava vermektedir. Birinci cihan harbinde Ayasağa kasrında açılan Süvari Küçük Zabıt Mektebi emrine verilmiş, o günden zamanımıza kadar da asker işgalinde bulunmuştur ve alalede bir baraka gibi kullanılmıştır; 1947de pek hazin, yürekler sızlatan bir hali perişanide idi.” (Koçu, 1960).

Bölgedeki yapıların atıl kalmasının ardından Koçu (1960), bölgenin askeri kamp alanı olarak kullanıldığından bahsetmektedir. Askeri alanların o dönemde şehir merkezinden uzaklaşmasıyla beraber bölge ve kasırlar askeriye tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle 1943 yılından 1947 yılına kadar İstanbul Üniversitesi ve Yüksek Okulları Askerlik Kampı’nın Ayazağa’da konumlandığı belirtilmektedir.

Şekil 12: Ayazağa Köyü içi (Anonim, URL-4).

Tez çalışma alanının sınırlarını oluşturan Ayazağa Mahallesi ve çevresi, Cendere Vadisi güzergâhında yer alan ve günümüzde hala varlığını sürdüren önemli mahallelerden birisidir. 1947 yılında İstanbul Ansiklopedisi'nin üçüncü cildi için bilgi toplanmak amacıyla bölgeye ziyarette bulunulmuş ve söz konusu dönem hakkında çeşitli bilgiler elde edilmiştir. Ayazağa Köyü'nün 70 haneli bir köy olduğundan bahsedilirken, yaz aylarında gelen yabancı işçilerle nüfusun 400-450 arasında bir rakama ulaştığı belirtilmektedir. Köydeki nüfusun büyük çoğunluğu sütçülük ve hayvancılıkla uğraşmakta olduğu ve köyün 400'den fazla mandıraya ev sahipliği yaptığından bahsedilmektedir. Aynı zamanda bölgede yavaş yavaş arıcılığın başladığının belirtildiği kaynakta, yaklaşık yüz adet kovan bulunduğu da değinilmektedir. İstanbul Ansiklopedisi'nde Ayazağa Köyü'nün konumu Koçu (1960) tarafından şu cümlelerle tasvir edilmektedir;

“Boğaziçi'nde, İstinye ile Emirgan arasındaki tepelerin ortasında, Şişli – Büyükdere asfaltının üzerindeki Maslak mevkiinin garbında, Şeytanderesi ve Ayazağa deresinin teşkil ettikleri çatalvadide, kuruluşu onbeşinci asır sonlarına varan bir köydür. Maslak – Kâğıthane

şosesinden ayrılan biri yaya, diğeri araba yolu olmak üzere iki tarık ile gidilir; yaya olarak Maslaktan yirmi dakikadır.” (Koçu, 1960).

Köydeki en eski yapı Cendereci Muhittin Camii’dir. Cami, 15. yüzyılın sonlarında ilk olarak mescit olarak inşa edilmiş, sonrasında cami ve çevresinde artan yapılaşmalar köyün merkezini oluşturmuştur (Özsoy, 1982).

Koçu ise, Ayazağa Köyü’nü 1960 yılında şu cümlelerle tasvir etmektedir;

“Şeytanderesinin indiği sırtlarda ve Ayasağa deresinin iki boyunca dağınık bir köydür. Has hüviyeti bir sağmalcı köyü olan Ayasağa köyünden Ayasağa deresi boyunca en az yarım saatlik bir mesafede büyük bir mandırada Ayasağa mandırası adını taşır. Köyden çıkıp dere boyunca ilerliyerek bu mandıra önünden geçen bir yol Ayasağa köyünü Şeytandağı ve Tabya sırtları üzerinden Bahçeköyüne bağlar; Maslak – İstinye şosesiyle yukarı boğaza, Maslak – Kâğıthane şosesi ile de Kağıthane ve dolayısıyla Halice bağlıdır.” (Koçu, 1960).

Ayazağa Köyü’nün merkezinde bir cami ve bu caminin yanında büyük bir çınar bulunmaktadır. Çınarın altında ise köy halkının bütçesiyle yaptırılmış olan temiz ve havadar diye tabir edilen bir köy kıraathanesi, iki bakkal ve beş sınıflı bir ilkokul olduğu belirtilmektedir. Bölgeye ulaşımın Maslak Bölgesi’yle sınırlandığı, Maslak bölgesi sonrasında herhangi bir ulaşım aracı olmadığı, yalnızca pazartesi günleri Maslak’tan kaptıkaçtı adı verilen ulaşım aracının bölgeye ulaşım sağladığı bilgisine ulaşılmaktadır (Koçu, 1960).

Bölgede yapılmış olan araştırmalarda geçmişten beri büyük öneme sahip Hamidiye Suları’nın kent ve bölge içerisindeki önemine yer verilmiştir. Ayazağa Köy merkezine iki kilometre mesafede yer alan su kaynağı, köye yakın olmasına rağmen köye su hizmeti götürmediği söylenmektedir. Su ihtiyacı devlet tarafından karşılanmayan Ayazağa Köy halkının büyük bir bölümünün kuyu yardımıyla su ihtiyaçlarını karşılamakta olduğu, diğer yandan maddi durumu iyi olan köylülerin ise Hamidiye suyunu su satıcılarından satın aldıkları belirtilmektedir (Koçu, 1960).

Doğal güzellikleri, tarım alanları, ekolojik dokusu ve kent içerisinde önemli bir kamusal alan olarak tasvir edilen Cendere Vadisi, 20. yüzyılın başından itibaren mekânsal değişim sürecine girmeye başlamıştır. Ayazağa Mahallesi, 20. yüzyılın başında yoğun olarak askeri alan olarak kullanılırken 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde kentin yeni sanayi bölgesi olarak tanınmaya başlamıştır.

Sanayi Devrimi'yle birlikte hızla artan fiziksel çevre üzerinden değer olgusu, toplumun tüketim eğilimlerinin artması ve ardından artan aşırı üretim ile doğal kaynakların sınırsızca kullanılmasıyla paralellik göstermektedir (Adak, 2010). Bu süreçte insan kendi eylemi dışında var olan doğaya karşı, yeniden üretilen ve insan emeğinin ürünü olan yeniden üretilmiş ikinci bir doğa kurgusu ortaya çıkarmaya başlamıştır. Böylelikle doğa bir değer olmanın yanı sıra ekonomik refahın sağlanması için kullanılan bir ekonomik değere dönüşmüştür (Tuna, 2001a).

Sanayileşme ve sanayileşmeyle bağlantılı büyüyen kentleşme, çevresel sorunların ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. Doğaya karşı yapılan müdahaleler sonrasında artan çevre sorunları teknik ve ekonomik olguların yanı sıra toplumsal sorunlar ortaya çıkarmıştır (Catton, 1982). İnsanın doğaya müdahale etmesi ve doğayı bir ekonomik meta olarak görmesi, doğa üzerindeki tehditleri arttırmıştır. Özellikle Sanayi Devrimi'nden günümüze doğanın sınırsızca sömürülmesi çevresel krizleri arttırmış, dolayısıyla toplum ve doğa üzerinde risklerde de büyük bir artış meydana getirmiştir.

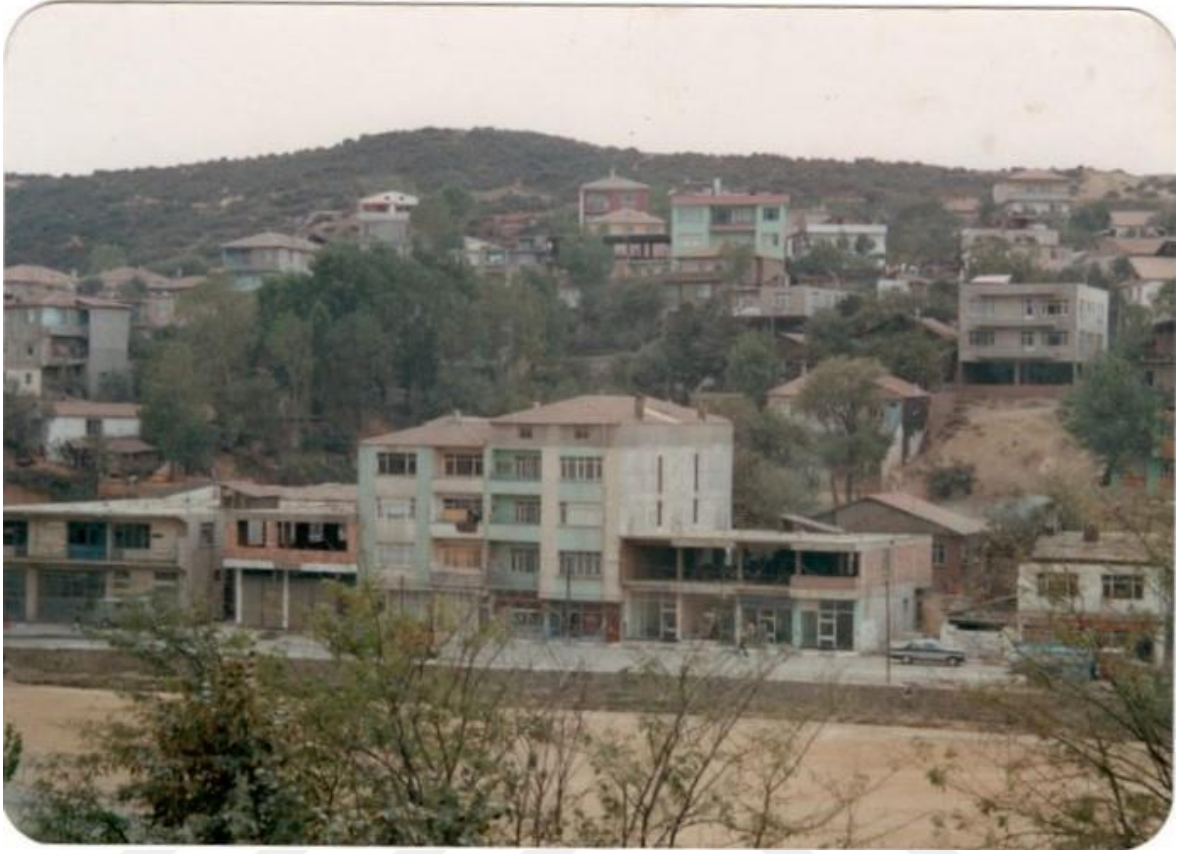
Yoğun olarak 1950'li yıllar sonrasında yaşanan makineleşme ile birlikte dünya çapında sanayi faaliyetlerinde büyük bir gelişim ve değişim süreci başlamıştır. Sanayide artan alan ihtiyacı kentte yer değişimlere sebebiyet vermiş, bu süreç sanayi fabrikalarının mevcut kent merkezindeki görece küçük üretim alanlarından daha büyük fabrika alanlarına ihtiyaç duymasına sebep olmuştur. Kent içerisindeki arazi fiyatlarının yükselişi, fabrika için kent merkezinde yeterli alanın bulunmaması gibi nedenlerden dolayı fabrikalar konumlarını o dönemdeki kentin çeperlerine doğru taşımaya başlamışlardır. Böylelikle o dönem kent çeperinde yer alan vadide, 1960'lerden 1980'lere kadar geçen süreç içerisinde sanayi bölgesine doğru mekânsal bir dönüşüm süreci görülmeye başlamıştır. Cendere Vadisi'nin mesire alanı olarak yaygın bilinen kimliğinin tamamen yok olması bu süreçteki müdahalelere dayandığını söyleyebiliriz.

Kâğıthane Belediyesi'nin yaptığı araştırmaya göre (Altınboynuz'dan Cendereye, 2005), yirminci yüzyılın birinci yarısında sahipsiz kalan, ikinci yarısında ise değişen İstanbul İmar Planları ile birlikte (1937,1950 ve 1955) sanayiye açılan Kâğıthane bölgesine fabrikaların gelmesi 1957 yılı ile birlikte olduğu söylenmektedir. Ortaya çıkan raporlarda; doğal çevreyi korumaya yönelik hiçbir tedbir alınmadan sanayi faaliyetinin başladığı, fabrikaların dereyi kimyasallarla kirlettiği ve fabrika atıklarının derenin etrafında bulunan ekosistemi yok ettiği

belirtilmektedir. Bu süreçte vadinin, Şişli ve Beşiktaş iş alanı bölgelerinin arka bahçesi olarak görüldüğü, aynı zamanda çöp döküm alanı olarak kullanılmaya başlandığından da söz edilmektedir.

Bölgede yoğun olarak artan sanayileşme yalnızca mekânsal değişim ve çevresel etki yaratmamış, aynı zamanda sosyo-kültürel birçok değişikliğin de meydana gelmesine sebep olmuştur. Sanayi dönemi öncesinde insanlar yoğun olarak tarım ve hayvancılık başta olmak üzere geçim kaynağını topraktan sağlarken, tarımda yaşanan makinalaşmanın ardından insan gücünün tarımda azalmasıyla birlikte topraktan kopuş yaşamıştır. Bu değişim İstanbul ile sınırlı kalmamakla beraber, özellikle İstanbul dışında yer alan köylerden kent merkezine doğru büyük bir göçü de tetiklemiştir. Tarım sektöründe yaşanan işsizlik ve kent ile köy arasındaki imkânların farklılaşması, sanayideki yeni iş imkânları vb. nedenler kırsal kesimde barınan nüfusun köyden kente göç etmesine neden olmuştur.

Sanayileşmeyle beraber hızlı bir şekilde göç eden işçilere devlet veya fabrika sahipleri yeterli barınma imkanları sağlayamamış ve bu süreç günümüzde ‘gecekondu’ adını verdiğimiz enformel yapılaşmaların oluşmasına olanak sağlamıştır. Başta tek katlı olan bu gecekondu, ailelerin büyümesi, kira getirim imkânları, imar afları gibi sebep ve olanaklarla apartmanlaşmış, günümüzde sıkça gördüğümüz çok katlı ‘apartmankondu’ ismiyle tabir edebileceğimiz konutların oluşmasına olanak sağlamıştır.

Şekil 13: Ayazağa Köyü (Baş, 1985).

1960'lı yıllara kadar tarım ve hayvancılık ile yaşamını sürdüren Ayazağa Köyü'nün gerek yüzölçümünün genişlemesinde, gerekse nüfusun artışında sanayinin etkisi oldukça büyüktür. Özellikle 1965 yılından sonra bölgeye İstanbul'un çeşitli yerlerinden gelen sanayi tesislerinin sayısının 100'e yakın olduğu, küçük işyerlerinin sayısının ise 300'e yakın olduğunu tespit edilmiştir (Tekeli, 1993).

Koçu (1971) tarafından yapılan betimlemelere göre 1970'li yıllarda sanayi ile kent içerisinde azalan tarımın bölgede birlikte var olduğu belirtilmektedir;

“Kağıthane Köyünden gelindiğine göre, Kağıthane Köyü – Ayazağa Köyü Şosesinin sol tarafı, yani dere tarafı yine bir sıra bağçe ve bostanlardır, şosenin sağ kenarı boyunca da, geniş fasılalarla fabrikalar ve imalathaneler dizilmiştir.” (Koçu, 1971)

Bölgedeki sanayi fabrikaları yoğunluklu olarak; oksijen, yağ, mensucat, emprime, kimyevi maddeler, boya, konserve, deri, ateş tuğlası, demir eşya, sucuk ve çamaşır suyu imalathanesi oluşturmaktadır. Bölgedeki fabrikalara malzeme temini kamyon, yük arabaları ve traktörlerle sağlanmaktadır (Koçu, 1971).

Özsoy (1982), Ayazağa Köyü'nün sınırlarını oluşturan bölgeleri; doğuda Şişli-Büyükdere asfaltı, batıda Kemerburgaz arazisi ve Kâğıthane Köyü, kuzeyde Fatih Ormanı, güneyde ise sanayi tesisleriyle sınırlandığını belirtmektedir. Bölgenin yer seçiminde avantajlı olmasını Mecidiyeköy Merkezi İş Alanı, yerleşim bölgeleri ve diğer sanayi bölgelerine yakın konumundan kaynaklandığını savunmaktadır. Sanayi fabrikasının konumlanmasında ulaşılabilirlik ön planda olduğundan, bu sebeple Büyükdere Caddesi üzerinden ulaşımın kolaylığından bahsetmekte ve limanlardan gelen malların İstinye'den karayoluyla bölgeye ulaştığını belirtmektedir.

Bölge, İstanbul'un diğer sanayi bölgelerine göre daha az yoğunluk göstermektedir. Bunun sebebini ise topografyanın uygunsuzluk göstermesi ve alanın bir kısmının askeri ve orman arazisiyle sınırlandırılmış olduğu savunulmaktadır. Özsoy'un 1982 yılında yaptığı araştırmada, günümüzde bölgede yer alan sanayi alanlarının gelecekte oluşma ihtimali ön görülmektedir:

“... bugün hala sanayi kurulabilecek niteliğe sahip boş arazilere bu bölgede özellikle Cendere Yolu üzerinde rastlanmakta ve yakın bir gelecekte bu yerlerin sanayi tesisleriyle dolduğu görülecektir.” (Özsoy, 1982)

1982 yılında Ayazağa Köyü'nü Büyükdere Caddesi'ne bağlayan yol üzerinde elektronik malzeme, fermuar, kauçuk, tekstil, kalorifer malzemesi, balata, ateş tuğlası, mobilya, mukavva ve ilaç üreten tesisler görülmektedir. Ayazağa Köyü girişindeki yol kavşağında sabun, gliserin, salam ve sosis fabrikaları yer almaktadır. Cendere yolu üzerinde ise plastik, temizleyici madde, sabun, benzin pompası, dokuma, inşaat elemanları üreten tesisler bulunmaktadır (Özsoy, 1982). Bahsedilen sanayi tesislerinin bir kısmı bölgede hala faaliyet sürdürmekle beraber, günümüzde belirtilen alanların büyük bir kısmı sanayi işlevini yeni mekânsal yerleşimlere terk etmiştir.

Sanayi kuruluşlarının yer seçiminde işçi temini önemli bir faktörü oluşturmaktadır. Özsoy 1982 yılında yaptığı araştırmada, fabrikalarda çalışan işçilerin büyük bir çoğunluğunun Ayazağa Köyü, Sanayi Mahallesi, Gültepe, İstinye, Maslak, Çeliktepe ve Büyükdere'de ikamet ettiğini belirtmektedir. Ayazağa Köyü'nü dönemin İstanbul'da bulunan işçi ikametgâh sahalarından önemli bir tanesi olduğunu belirtirken, aynı zamanda bölgeye dışarıdan gelen işçilerin de oldukça çok sayıda olduğundan bahsetmektedir. Bölgede 1982 yılında 686 erkek, 147 kadın olmak üzere toplamda 833 işçi çalıştığını belirtirken,

tahminlerin de eklediği takdirde sayının 3000 civarında olduğunu düşünmektedir. El işçiliğinin önem kazandığı dokuma ve sabun fabrikalarında çalışan işçilerin çoğunluğunu kadınların oluşturduğunu da vurgulamaktadır. Bu durum 1900'ler öncesinde bölgeyi mesire alanı olarak kullanan kamusal alandaki kadın figürünün, 1980'li yıllarda aynı bölgede sanayi alanındaki işçi kadın figürü olarak değişim gösterdiğinin göstergesidir.

Türkiye'nin diğer köyleriyle kıyaslandığında, ticari fonksiyonların bu dönemde oldukça gelişmiş olduğunu, köy görüntüsünün giderek kasaba görüntüsüne dönüştüğü belirtilmektedir. 1950'li yıllarda elde edilen verilerle 1980'li yıllarda elde edilen veriler karşılaştırıldığında; bölgeye gelen sanayinin, mandıracılık ve ziraati olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Ziraatin azalmasıyla birlikte bölgede bahçe tarımına önem verilmiş, eskiden tarım yapılan sahaların büyük bir kısmında sanayi faaliyetleri görülmeye başlamıştır. Aynı zamanda bölgede sanayinin gelişen ana faktör durumunda olması köydeki nüfus ve gecekondu tipi yapılaşmaların artmasını da tetiklemiştir (Özsoy, 1982).

Tekeli (1993) ise, geçmişte Ayazağa olarak anılan yerleşim alanını; doğuda Şişli-Büyükdere asfaltı, batıda Kemerburgaz ve Kâğıthane, kuzeyde Fatih Ormanı, İmamçesme, İmam Bayırı, Abacı Yokuşu, Hadımkoru yolu, Orman Kuyu, Maslak, Mezarlık ve Köy içi mahallelerinden meydana geldiğini belirtmektedir. Fakat 1990'lı yıllarda Ayazağa Belediye sınırlarını, aynı zamanda Şişli'nin de mahalleleri olan Ayazağa, Huzur ve Maslak mahallelerinin oluşturduğunu ve geniş askeri araziye sahip 3. Kolordu Komutanlığı'nın da bölge içerisinde yer aldığının üstünü çizmektedir.

1980'lerle birlikte politik söylemlerde çokça yer alan küresel kent yaratma ideolojisi etkilerini İstanbul'un kuzeyine doğru yönelen ve tez çalışma alanının sınırında yer alan Büyükdere-Maslak aksı üzerinde göstermeye başlamıştır. '2.2. Küresel Politikaların İstanbul'da Kentsel Mekâna Etkisi' bölümünde tartışıldığı üzere küresel kent yaratma ideolojisi Büyükdere-Maslak aksında büyük bir değişim meydana getirmiş, meydana gelen değişimler günümüzde Ayazağa Bölgesi'nin potansiyelinin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte sanayi yavaş yavaş bölgeden uzaklaşırken, zamanla yerini karma kullanımlı yapılar olarak adlandırdığımız lüks mekânlara bırakmaya başlamıştır.

Tekeli (1993), Büyükdere-Maslak aksı kenarında yer alan Atatürk Oto Sanayi Sitesi'ne kadar uzanan kısımda çeşitli fonksiyonlara sahip binaların yoğun bir halde bulunuşu, aksın boğaz tarafında yer alan İstanbul Teknik Üniversitesi Kampüsü'nün yer alması ve aks

üzerinde yeni büyük iş merkezlerinin konumlanması gibi faktörlerin bölgede hızlı bir yapılaşmaya neden olduğunu belirtmektedir.

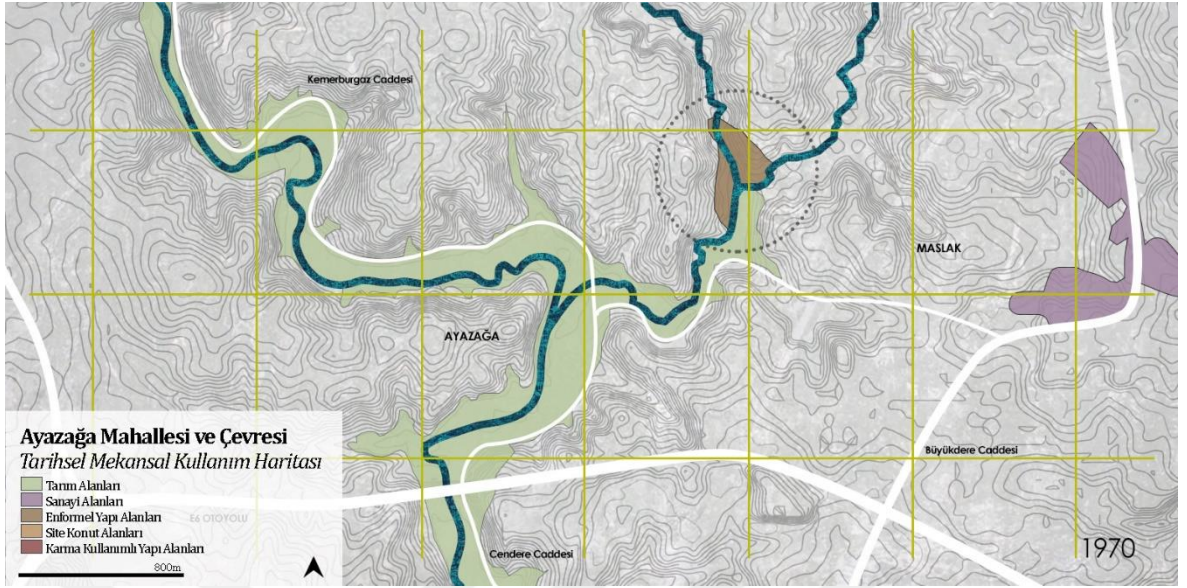
Büyük banka ya da şirket merkezi binaları (Alarko, Emlak Bankası), okullar (Polis Koleji, Yıldız Üniversitesi Elektronik Fakültesi vb.), otel (Mövenpick), televizyon istasyonu (Kanal 6), alışveriş merkezleri (Çarşı, Pabetland, Paşabahçe vb.) benzeri alanlar aks üzerinde git gide artmaktadır (Tekeli, 1993). Büyük şirket merkezleri ve alışveriş birimleri daha çok günümüzdeki Büyükdere Caddesi güzergâhına yakın yerde konumlandığını belirtirken, sanayi tesislerinin ağırlıklı olarak Ayazağa Mahallesi'nde (Şişli-Büyükdere Caddesi'nin batısında kalan eski köy arazisinde, İmamçesme Caddesi ve Kâğıthane'ye uzanan Cendere yolu ile Kemerburgaz yolu üzerinde) konumlandığını belirtilmektedir (Tekeli, 1993).

İstanbul, küreselleşmenin sonuçlarının incelenebileceği önemli bir örnek oluşturmaktadır (Aksoy, 1996). Özellikle 19. yüzyılda İstanbul'un transit ticaretteki rolü dünya ticaretinin büyümesine paralel olarak artmış, bu artışın sonucu olarak da kent ticaretin dünya ekonomisindeki önemli bir noktasını oluşturmaya başlamıştır (Keyder, 1999). Uluslararası şirketler merkezlerini kentin yeni iş merkezlerine taşımaya başlamış ve bu süreçte teknolojik donanımlarla birlikte tasarlanmış yeni lüks ofis binaları yükselişe geçmeye başlamıştır.

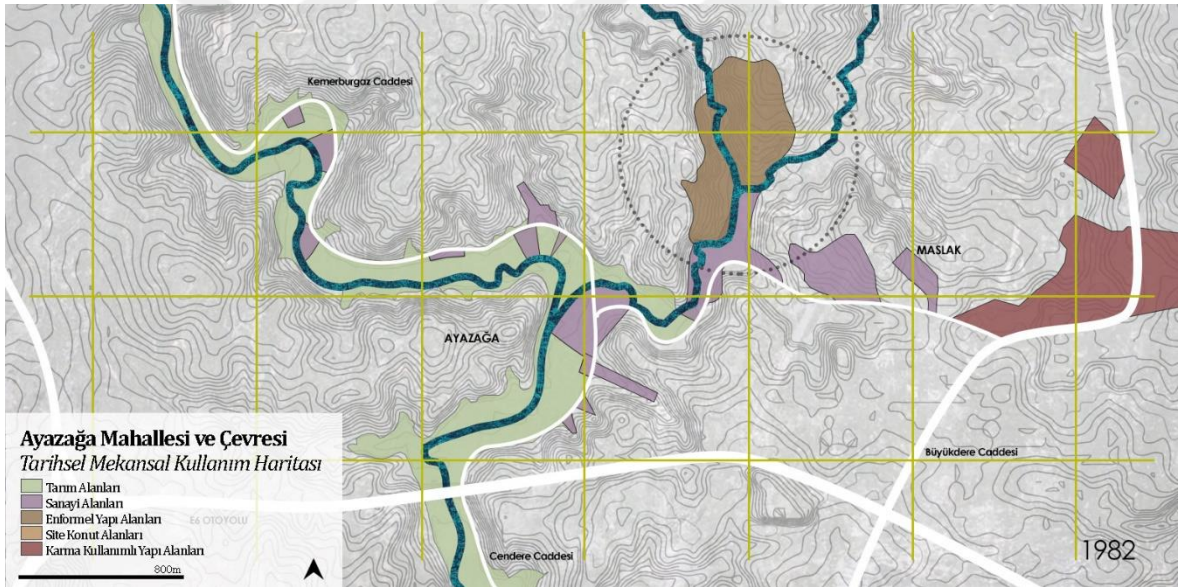
1980'lerden itibaren sanayi alanları hızla azalırken, küresel ekonominin sembolleri arasında sayılan gökdelenlerin kuzeye doğru yaklaştığı görülmektedir. Bölgede gökdelenleşmeyle beraber farklı yaşam biçimleri ve farklı tüketim alışkanlıkları da ortaya çıkmaya başlamıştır (Yalçın vd., 2014a).

Büyükdere-Maslak aksıyla beraber kuzeye doğru ilerleyen iş alanlarının ardından, 2009 yılında yayımlanan Çevre Düzeni Planı'nda Levent-Maslak bölgesi 'Merkezi İş Alanı' olarak ilan edilmiş ve bu durum bölgenin iş alanı kimliğini meşrulaştırmıştır. Bölgenin altyapısal olarak yetersiz oluşu gelişime engel oluşturmamış, iş merkezinin yanı sıra çevresine lüks konut ve rezidanslar ve bölgedeki popülasyonun tüketimine yönelik alışveriş merkezleri de birbiri ardında yer almaya başlamıştır.

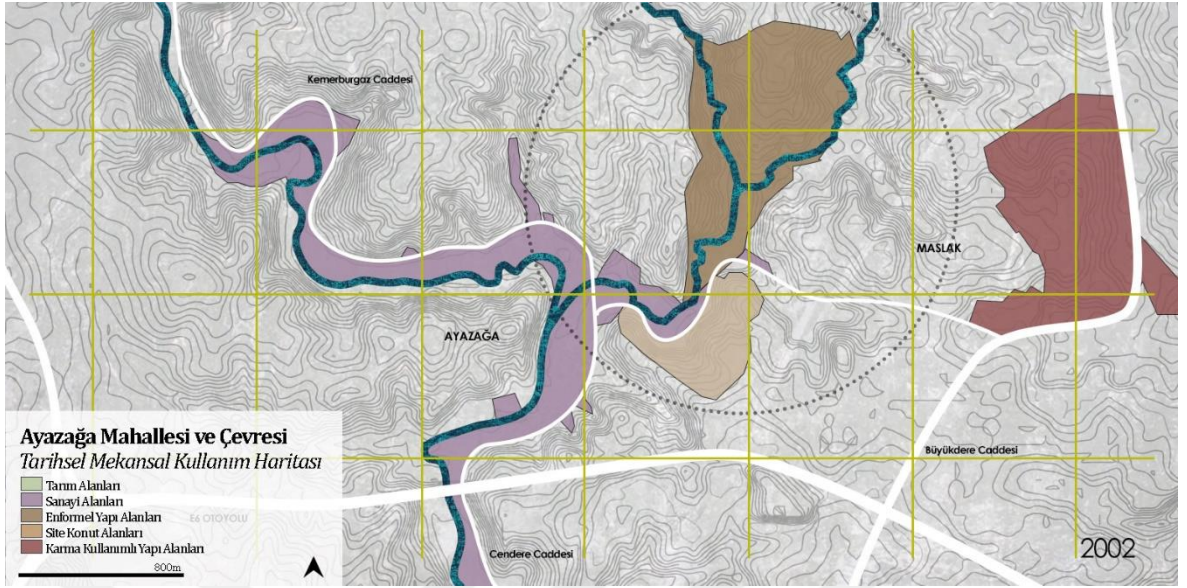
“Uluslararası bankaların ve ticaret şirketlerinin yanı sıra, Boğaziçi'ne bakan ayrıcalıklı noktalarda beş yıldızlı oteller yükseliyordu. Modern ofis bloklarının ve beş yıldızlı otellerin yanı sıra İstanbul'un merkezine bu yıllarda yeni yerleşen bir başka bina türü de vardı: üst gelir grubuna hitap eden alışveriş merkezlerinden ve dünya markalarının butiklerinden oluşan lüks tüketim tapınakları” (Keyder, 1999).

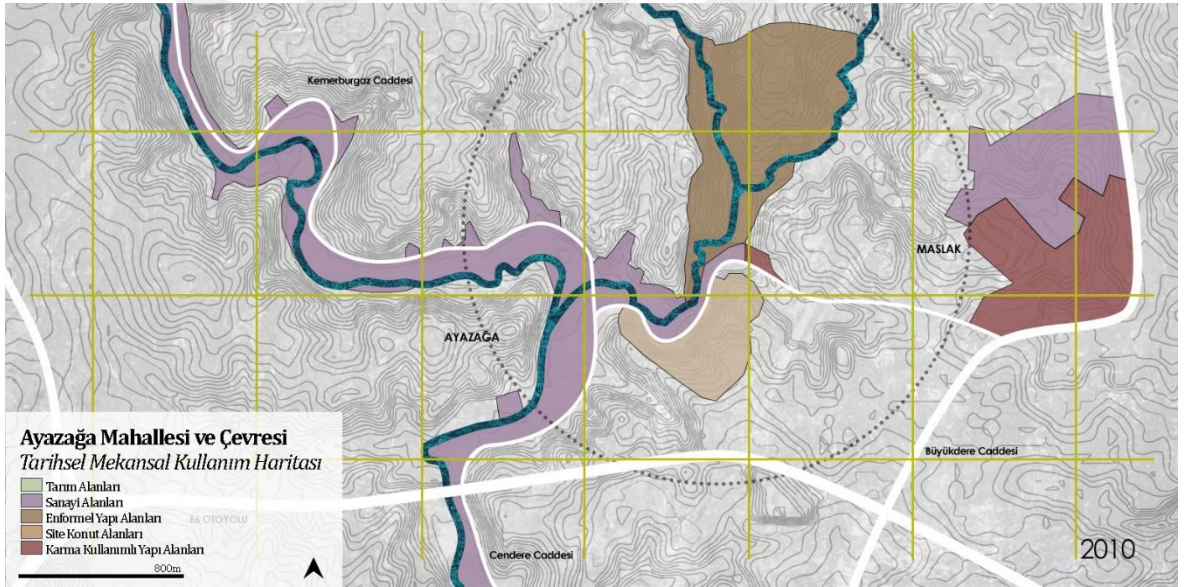
Şekil 14: 1970 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.

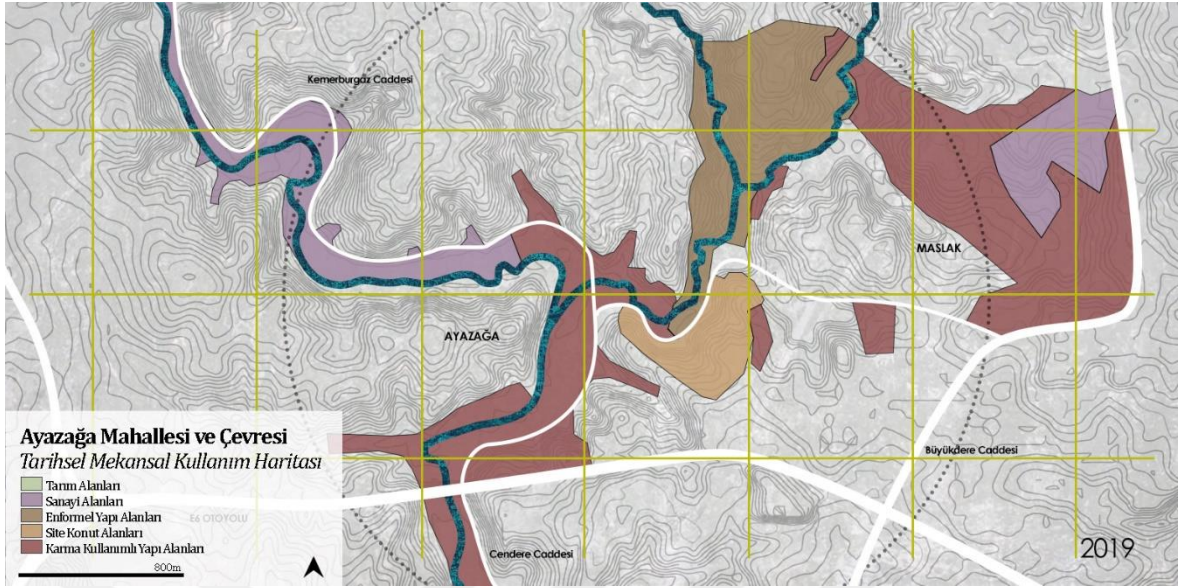
Şekil 15: 1982 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.

Şekil 16: 2002 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.

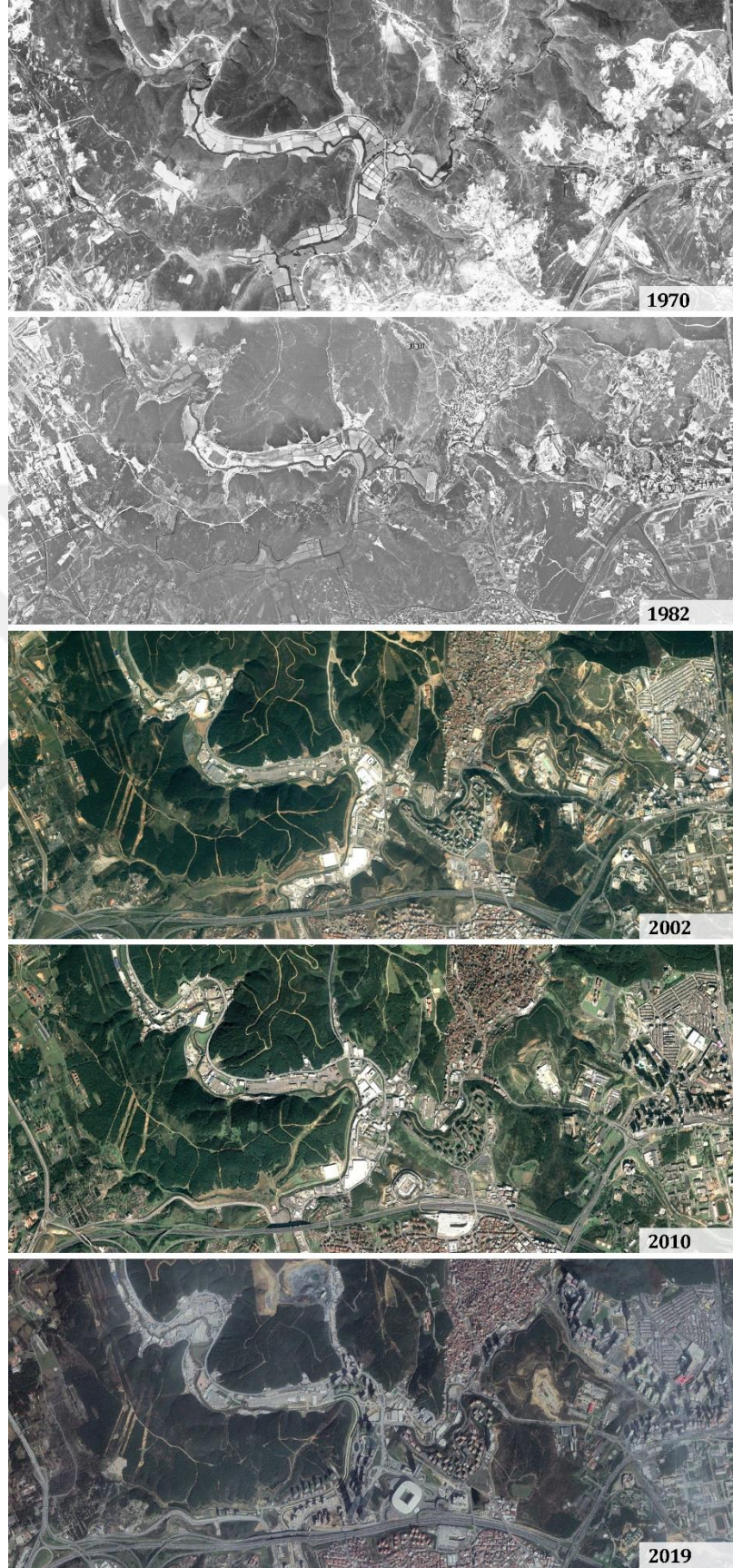

Şekil 17: 2010 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.

Şekil 18: 2019 yılı Ayazağa Mahallesi ve çevresi mekânsal kullanım haritası.

Günümüzde bölgede yaşanan bu değişim, Büyükdere-Maslak aksıyla başlamış, askeri alanlarda parçalanarak kimi yerlerde ‘özel’ izinlerle Ayazağa bölgesine kadar sürekli hale gelmiştir. Sanayi alanlarının yerini kapalı siteler, rezidanslar, ofisler ve alışveriş merkezleri bir bütün kompleks içerisinde bölgede parçalı olarak yer almaya başlamıştır. Sanayiyle beraber bölgede yaşayan ve büyük bir nüfus yoğunluğunu oluşturan Ayazağa’nın eski yerleşim alanları ise mekânsal olarak bu yeni yapılardan ayrılmış, aralarında keskin duvarlar aynı zamanda da mekânsal ve sosyal sınırlar oluşmaya başlamıştır.

Şekil 19: Ayazağa Mahallesi ve çevresi yıllara göre uydu görüntüleri (1970-2019).

3.2. Alan Çalışması Yöntemi

Kentin belirli bir alanına odaklanılan Ayazağa Mahallesi ve çevresi alan çalışması kapsamında, bölgede yaşanan mekânsal değişim derin bir literatür taraması ve veri araştırmasının ardından elde edilen ön bilgiler eşliğinde çalışma alanında ikamet eden kent sakinleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen bireysel bilgiler doğrultusunda şekillenmiştir. Alanda ikamet eden kent sakinleriyle yapılan sözlü mülakatların ardından, mülakatlardan elde edilen metinlerin deşifre edilmesi sonrasında elde edilen veriler karma araştırma metodlarıyla incelenmiştir.

Çalışma kapsamında literatür ve veri taraması ile sözlü mülakattan oluşan karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu çalışmanın alan araştırması kısmında ise ‘nitel araştırma’ (qualitative research) metoduna yer verilmektedir. Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel verilerin toplanmasıyla birlikte, verilerin bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2000).

Nitel araştırmadaki ortak hedef, katılımcıların konu hakkındaki düşünce ve fikirlerini alabilmek için uygun olan yöntemleri kullanabilmektir (Creswell, 2013). Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi, mekânda gerçekleşen fiziki değişimlerin yanı sıra mekân sürekli olarak deneyimleyen kişiler üzerindeki sosyal etkilerini tespit edilebilmesi amacıyla tercih edilmektedir.

Çalışma kapsamında araştırma alanı ve katılımcı profili tercihinde belirli kısıtlamalar getirilmiştir. Araştırma alanının ve katılımcı profilinin sınırlandırılması benzeri faktörler araştırmanın kapsamını daraltmakta ve belirli bir çerçeveye odaklanabilmekte önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda araştırma alanı olarak Ayazağa Mahallesi ve çevresinin belirli bir kısmı üzerine odaklanması tercih edilirken, bölgede yaşamlarını sürdüren aktörlerin gündelik deneyimlerini tespit etmek hedef alınmıştır. Belirtilen sınırlandırıcı etkenler, nitel araştırmanın çerçevesini belirlemede önemli rol oynamaktadır.

Çalışmada problemin belirlenmesi, kuramsal ve kavramsal araştırmaların yapılmasının ardından, sözlü mülakatlara başlanmıştır. Sözlü mülakatlar araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmış olup, mülakatlarda ‘yarı-yapılandırılmış mülakat’ (semi-structured interview) tekniği kullanılmıştır. Yapılan görüşmelerin ardından, mülakatlar esnasında alınan notlar ve

izin alınarak kaydedilen ses kayıtlarıyla birlikte deşifre edilmiştir. Ses kayıtlarının deşifresinin ardından Ek (1-30)'de yer alan mülakat metinleri oluşturulmuştur.

Mülakatların deşifresinin ardından, nitel bir araştırma metodu olan 'gömülü kuram' (grounded theory) kuramına başvurulmuştur. Mülakatların deşifresiyle birlikte elde edilen ham verilerin kodlanması ve bu kodların teorik çerçeveler üzerinden kategorileşmesi gömülü kuramın keşfetme sürecini oluşturmaktadır. Bu kuram çerçevesinde araştırmacı elde edilen ham verilerin yanı sıra bu verilerin işaret ettiği kavramlara odaklanmaktadır. Söz konusu kuram verilerin içerisinde gömülü olmakla birlikte, araştırmacı kodlamaların ardından veriler içerisinde yeni kavram veya teoriyi ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede odaklanılan alan çalışması ise mülakatlar içerisinde yer alan gömülü bilgiyi açığa çıkarma çıkarmak üzerine şekillenmektedir.

Nitel araştırmada ilk olarak araştırma problemini tanımlamak önemlidir. Araştırma problemini tanımladıktan sonra problem 'önem' ve 'yapılabilirlik' üzerine değerlendirilmelidir (Şimşek ve Yıldırım, 2000). Bu bağlamda; Ayazağa Mahallesi ve çevresinin deneyimlemiş olduğu mekânsal müdahaleler, mekânsal müdahalelerin kent sakinleri üzerindeki etkileri ve söz konusu bu değişimlerle beraber aynı alanda farklı mekânsal kurgularda yaşayan insanlar arasındaki ilişkiler araştırmanın ana kapsamını oluşturmaktadır. Bu çerçevede mekânsal müdahalelerin kurgusu ve bu kurgudan etkilenen bireylerin gündelik hayat deneyimleri nitel bakış açısı içerisinde değerlendirilmektedir.

Araştırmada mekân, birey ve toplum arasındaki ilişkiler, kentsel mekân üzerinden incelenmektedir. Bu bağlamda hem kavramsal hem de kuramsal bilgilere yer veren 'gömülü kuram' metodunun kullanılması ve bu metodla beraber farklı ya da benzer bir teoriye ulaşılması hedeflenmektedir.

Araştırma sorusu kesin olarak sınıflandırılmasa da araştırma problemi soru olarak ifade edilmelidir. Nitel araştırmaların birçoğu 'geliştirme' ve 'yeniden ifadeleme' ye dayalı bir çalışmayı kapsamaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2000). Araştırmada izlenen metod sonrasında yeni bir kuramsal bilgi ortaya çıkmayabilir. Bu çerçevede söz konusu araştırma bir deneme niteliğindedir.

Kentte meydana gelen değişimler çoğu zaman dış müdahaleler ve mevcut dönemin politikaları üzerinden açıklanmaktadır. Bu bağlamda ele alınan bu araştırma, birbiriyle bağlantılı iki soru üzerinden ilerlemektedir:

‘Küresel kent ideolojisiyle kentte meydana gelen müdahalelerin Ayazağa ve vresi üzerindeki etkileri nelerdir? Kentte yaşanan bu süreç sonrasında bölgede yaşamlarını sürdüren bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatı üzerinde ne gibi farklılıklar oluşmaktadır?’

Problemin kuramsal ve kavramsal çerçevesini oluşturmak kapsamında yapılan literatür ve çeşitli kaynaklar üzerinden yapılan araştırmalar sonucu elde edilen bilgiler neticesinde çalışmanın strüktürü belirlenmiştir. Literatür araştırması, tarihi dokümanların analizi, harita vb. kaynaklardan elde edilen bilgiler sonrasında temelde belli başlıklar ve konular üzerinde yoğunlaşmıştır.

Araştırmanın kapsamı, araştırma alanında hayatını sürdüren kent aktörlerinin perspektifinden mekânda meydana gelen müdahalelerin bireylerin günlük hayatına etkileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu erevede Ayazağa Mahallesi ve vresinde oturan bireyler çalışma çerçevesinde katılımcı olarak tercih edilmiştir. Bir alanda meydana gelen değişimleri en iyi gözlemleyebilen insanların yoğun olarak bölgede ikamet eden kişilerden oluştuğu düşüncesiyle katılımcı profili belirlenmiştir. Bu çerçevede bölgede çalışan insanlar bilinçli olarak tercih edilmemiş, bölgedeki farklı konut tipolojilerinde yaşamlarını sürdüren bireylerle görüşmeler yapılmıştır.

Nitel yöntemle yapılan araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bilgi toplama yöntemi; gözlem, görüşme ve doküman incelemesidir. Araştırmacı, araştırma kapsamına göre birden fazla yöntem kullanabilmektedir. Birden fazla bilgi toplama yönteminin kullanılması elde edilen verileri ve çıkarılan sonuçların doğruluğunu arttırabilmektedir. Ayrıca nitel araştırmalarda araştırmacıların ilk elden bilgi toplaması, araştırılan alanı yakından tanınması ve katılımcılarla birebir ilişki kurması önemlidir (şimşek ve Yıldırım, 2000).

Çalışma kapsamında yapılan mülakatların ardından ortaya çıkan verilerin incelenmesi çerçevesinde gömülü kuram araştırmasına başvurulmuştur. Bu kuram araştırmaya konu edilen durumun kent aktörlerinin bakış açısıyla ele alınması ve teori kapsamında yorumlanabilmesi amacıyla tercih edilmiştir.

Araştırmada, kent aktörlerinin gündelik hayatı ve kentteki müdahalelerin mekânda ve toplumda yarattığı etkilerin belirlenebilmesi amacıyla nitel araştırma modellerinden ‘yarı-yapılandırılmış mülakat’ yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda oluşturulan temel kapsamdaki mülakat sorularında bireyin kendisini ve yaşadığı mekânı nasıl ifade ettiğı üzerinde durulmaktadır.

Mülakatlarda ilk olarak kişilerin yaş, alanda ikamet edilen süre, yaşadıkları konut tipi ve eğitim durumlarıyla ilgili bilgi alabilmek için ‘kapalı uçlu soru’ olarak nitelendirilen ve bireylerin demografik yapısını tanımlayan bilgiler elde edilmiştir. Araştırma kapsamında 30 farklı kişiyle yüz yüze mülakat yapılmış, katılımcıların seçiminde Ayazağa Mahallesi ve çevresinde oturma şartı esas alınmıştır. Söz konusu örneklem kısıtlaması yapılarak; yaş aralığı, ikamet edilen konut tipi, eğitim düzeyi, bölgede yaşama süresi gibi faktörler ele alınarak çeşitlilik oluşturması ve bölge sakinlerinin oluşturduğu demografik yapı bütünü kapsayacak örneklem oluşturması hedeflenmiştir. Araştırmacı sayısı mülakatlar sürecinde şekillenmiştir. Belirli bir mülakat tekrarından sonra gereken yeterli veriye ulaşıldığı tespit edilmiş ve mülakatlar sonlandırılmıştır.

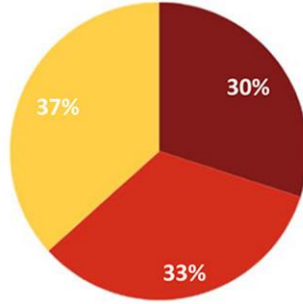
NO	İSİM	YAŞ	YIL	KONUT TİPİ	EĞİTİM DURUMU
A01	M.A.	27	1,5 sene	Rezidans	Lisans
A02	A.E.	25	5 sene	Site	Lisans
A03	O.S.Y.	25	2 sene	Rezidans	Lisans
A04	A.K.	21	3 sene	Enformel	Üniversite Öğrencisi
A05	Y.B.	27	1,5 sene	Rezidans	Lisans
A06	M.T.	47	40 sene	Enformel	Ortaokul
A07	M.I.	47	10 sene	Site	Yüksek Lisans
A08	M.K.	51	49 sene	Site	Lise
A09	A.Y.	54	30 sene	Enformel	İlkokul
A10	F.Ş.	34	7 ay	Rezidans	Lise
A11	A.İ.T.	38	1,5 sene	Rezidans	Yüksek Lisans
A12	G.H.	60	12 sene	Site	İlkokul
A13	M.B.	77	77 sene	Enformel	İlkokul
A14	B.G.	24	10 sene	Enformel	Ortaokul
A15	D.Ş.	44	17 sene	Enformel	Lise
A16	E.Ö.K.	45	45 sene	Enformel	İlkokul
A17	F.Ç.	35	10 sene	Enformel	Lise
A18	N.A.	73	25 sene	Site	Lisans
A19	H.A.	48	14 sene	Enformel	İlkokul
A20	K.A.	67	40 sene	Enformel	Ortaokul
A21	M.F.	31	2 sene	Rezidans	Üniversite Öğrencisi
A22	M.Ç.	33	10 sene	Enformel	Lise
A23	K.B.	61	15 sene	Site	Yüksek Lisans
A24	A.U.	75	20 sene	Site	Lisans
A25	N.B.	23	1,5 sene	Rezidans	Lise
A26	SÇ	27	1,5 sene	Rezidans	Yüksek Lisans
A27	M.Ü.	66	3 sene	Site	Üniversite
A28	E.G.	35	1 sene	Rezidans	Yüksek Lisans
A29	T.S.	70	9 sene	Site	Lisans
A30	N.Ç.	57	16 sene	Site	Lise

Şekil 20: Mülakat yapılan kişilerin listesi.

Katılımcıların seçiminde farklı konut tipi üzerinden birbirine yakın sayıda bireylerin katılımı tercih edilmiştir. Bölgedeki farklı konut tipleri araştırmanın başında güncel haritalar üzerinden elde edilen konutların fiziki nitelikleri üzerinden şekillenmiştir. Böylelikle örneklem, Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşamlarını sürdüren site, enformel konut ve rezidans oturumlu kişilerden oluşmaktadır.

KONUT TİPİ

■ Rezidans ■ Site ■ Enformel

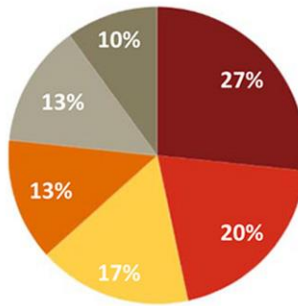

Şekil 21: Katılımcıların yaşadığı konut tipi dağılımları.

30 farklı bireyle yapılan mülakatlar sürecinde söylemlerde karşılaşılan tekrarların ardından bölge hakkında tez kapsamında yapılan araştırma için yeterli bilgiye ulaşılmış olduğuna karar verilmiş ve mülakatlar sonlandırılmıştır. Örneklem çerçevesinde katılımcıların yaş aralığı 21 ve 77 yaşları arasında ve bölge yaşadıkları zaman aralığı 7 ay ile 77 yıl olarak değişim göstermektedir. Eğitim durumları ise ilkokul mezunundan yüksek lisans mezunu olmak üzere çeşitlilik göstermektedir.

YAŞ ARALIĞI

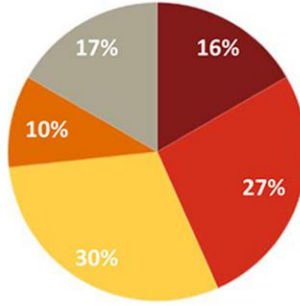
■ 20-30 ■ 31-40 ■ 41-50 ■ 51-60 ■ 61-70 ■ 70+

Şekil 22: Katılımcıların yaş aralıkları dağılımı.

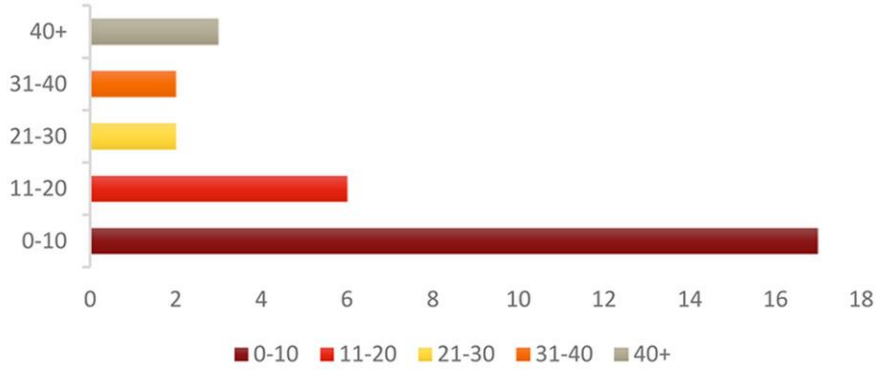
EĞİTİM DURUMU

■ Yüksek Lisans ■ Lisans ■ Lise ■ Ortaokul ■ İlkokul

Şekil 23: Katılımcıların eğitim durumu dağılımı.

YAŞAMA SÜRESİ

Şekil 24: Katılımcıların Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşama süreleri dağılımı.

Araştırmada kapsamında mülakatlar üzerinden veri toplama süreci 11 gün içerisinde gerçekleşmiştir. Bu görüşmeler 01.03.2020 ile 11.03.2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Görüşmeler Ayazağa, Huzur ve Maslak Mahallesi sınırları içerisinde gerçekleşmiştir.

Sorular ‘yarı-yapılandırılmış mülakat’ tekniğiyle sorulmuş olup, konuşma içerisinde doğal akışta giden sohbeti derinleştirecek doğaçlama sorulara da yer verilmiştir. Mülakat öncesinde kişilere Şekil 20’de belirtilen sorular sorulmuş, katılımcılara ait demografik bilgiler tespit edilmiştir. Ardından sosyal, mekânsal ve günlük hayat deneyimleri hakkında ‘yarı-yapılandırılmış’ sorular yöneltilmiştir. Önceden belirlenen açık uçlu sorular, konu ile ilgili literatürden etkilenecek araştırmaya yön verebilecek potansiyeller üzerinden

belirlenmiştir. Konuşmalar sohbet tarzında ilerlemiş, ses kaydı ve mülakatların çalışma içerisinde yayınlanması izni katılımcılardan sözlü olarak alınmıştır.

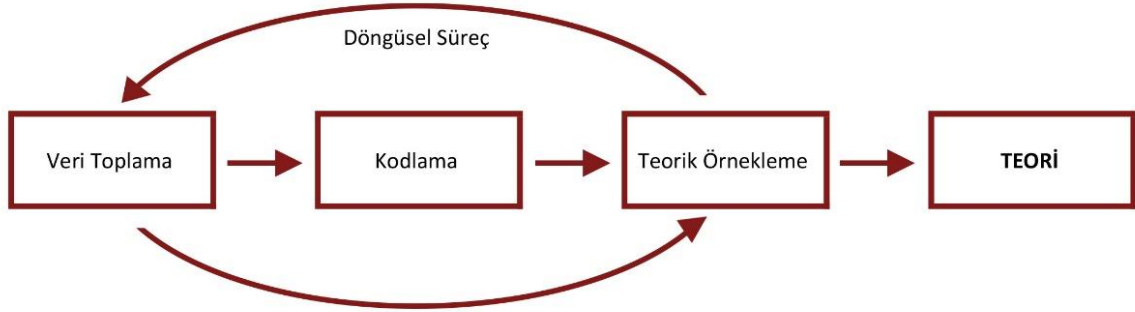
Mülakatlarda sorulan yarı-yapılandırılmış açık uçlu soruların kapsamı aşağıda belirtilmektedir:

- Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?
- Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?
- Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?
- Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?
- Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?
- Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?
- Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?
- Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?
- Coğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?
- Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?
- Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?
- Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

Gömülü kuramda veri toplama ve analiz aşamaları eş zamanlı olarak gerçekleştirilmektedir (Strauss, 1987). Bu bağlamda veri toplama ve kuram oluşturma süreci eş zamanlı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırma süresince belirtilen açık-uçlu sorulara ek sohbeti derinleştirecek sorular katılımcılara sorulmuş, yapılan mülakatlar çerçevesinde önceki mülakatlardan elde edilen bilgiler neticesinde sorulan sorularda bir takım değişiklikler meydana gelmiştir.

Ayazağa Mahallesi ve çevresini konu alan bu araştırma kapsamında gömülü kuram yöntemi, yarı-yapılandırılmış mülakatlar sonrasında izlenmiştir. Çalışma boyunca yapılan mülakatlar ses dosyası olarak kaydedilmiş, ardından kaydedilen ses kayıtları yazılı metin olarak çözümlenmiştir. Önceki bölümde ele alınan yarı-yapılandırılmış sorular altında deşifre edilen metinlerin ham hali Ek (1-30)'de yer almaktadır. Söz konusu soruların altında yer

alan cevaplar tek bir soruyu temsil etmemekle beraber, konuyu derinlemesine öğrenbilmek için doğaçlama olarak sorulan diğer soruların da cevaplarını içermektedir.

Şekil 25: Gömülü Kuram kapsamında teori oluşturma aşamaları (URL-5, 2018).

Gömülü kuramda veri inceleme süreci üç aşamada (açık kodlama, aksenel kodlama ve seçici kodlama) meydana gelmektedir (Strauss ve Corbin, 1990). Ses kayıtlarının deşifresinin ardından elde edilen metinler gömülü kuram çerçevesinde kodlanmaya başlamış, belirtilen bu süreç teori çerçevesinde üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Açık kodlama (open coding) teorinin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Açık kodlama sırasında mülakatlardan elde edilen veriler parçalara ayrılmış ve kavramsal olarak işaretlenmiştir. Açık kodlama sonucunda, verilerden türetilen açıklamalar ve kavramsal kategoriler kümesi ortaya çıkmaktadır (Doğan, 2015). Gömülü kuram çözümlemesinde verilerde asıl önemli olan kavramı bulmak ve ona odaklanmak çalışma çerçevesinde önemli bir yer tutmaktadır.

Mülakat No: A01

Mülakat Yapılan Kişi: M.A. (27, danışmanlık sektörü, rezidans, 1.5 yıl)

Mülakat Tarihi: 1 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MA: Ayazağa'da yaşam denilince aklıma ilk olarak **Çarşamba Pazarı**, **Stad** ve **Vadistanbul** geliyor. Çarşamba günleri Ayazağa Mahallesi'nde halk pazarı kurulduğundan dolayı çok **trafik** oluyor. Ayazağa'ya giriş çıkış tıkanıyor ve bu yüzden Çarşamba günleri daha dikkatli oluyorum. Özellikle çarşamba günleri Ayazağa'da işim varsa bile gitmiyorum.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MA: Yakındaki **taş ocakları** ve çok sayıda **inşaat**lardan dolayı **kamyonlar** geçtikçe nefes almakta zorlanıyorum. Zemindeki toz yüksek katta bulunam evime kadar ulaşıyor, bu sebeple çoğu gün pencereyi kapatmak zorunda kalıyorum. Bölgenin çoğu kısmı orman olmasına rağmen maalesef **temiz hava** sorunu yaşıyoruz. Ayazağa'ya dair memnun olduğum kriterlerin başında **ulaşılabilirlik** geliyor. Bölge çalışma alanlarına çok yakın, özellikle **Büyükdere Caddesi** ne yakın konulanıyor olması benim için çok büyük bir avantaj sağlıyor.

EK: Ayazağa'daki bir günden itibaren duyarak istesek nerelerde daha çok vakit geçirebileceğimizi söyleyebilirsiniz?

MA: Bölgede genelde kapalı alanlarda vakit geçiriyorum. Çoğunlukla evimde oturuyorum fakat dışarı çıkmak istediğimde **Vadistanbul** ve **UNIQ**'e gidiyorum. Ayrıca nadir de olsa Turcell Platinum Park'a gidip açık alanda vakit geçiriyorum. Ayazağa Merkez'de cazip veya çekici bir alan olmadığında işim olmadıkça hiç gidip vakit geçirmiyorum. Onurduğum kompleksteki **spor salonu** çok sık kullanıyorum. Özellikle hafta içi akşamları spor salonunda geçirip insanlarla burada sosyalleşiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MA: Benim yaşadığım kasımda maalesef çok **yeşil alan** ve **park bulunmuyor**. Evimin karşısında **orman** var ama giremiyorum. Evimin hemen yanındaki park alanları su fışkıyerleriyle kaplandı, cazip ve sakin vakit geçirebileceğimizi bir alan olmadı. Köpeğim olsa köpeğimi gezdirebileceğim yeşil bir alan maalesef bulunmuyor. Mesire Alanı var bölgeye yakın fakat arabasız **ulaşımı çok zor**, oraya gidebilmek için mutlaka özel araç gerekiyor. Özel aracımdan olmadığında dolayı o bölgeyi kullanamıyorum. Bölgenin ormana sınırlı olmasından dolayı daha **ferah** bir ortamda yaşama şansına sahibiz. Benim oturduğum evin direk olarak ormana baktığını söyleyebilirim. İstanbul'un herhangi bir yerinde otursaydım beton yapılarla bakacakken bugün doğaya bakabiliyorum için kendimi şanslı hissediyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MA: Bölgedeki yeşil alan ve parkları **yeterli bulunmuyorum**. Böyle büyük sayıda nüfusa hitap eden projelerde çok sayıda yeşil alanın yer alması lazımdır söz konusu projelerde yeşil alan bulunmuyor. Çevremizde orman alanları var fakat kullanamıyorum. Dışarıdan bakıldığında yeşil alan içerisinde oturamamız ne kadar şanslı olarak görülse de yeşil alanlar bizim için sadece bir **görsel öğe** olarak kalıyor. Böyle büyük projelerde her sitenin yakınında yeşil alanların yer alması lazımdır bu bölgede yok. Bölgede yürüterek yeşil alanlara ulaşabilmek mümkün değil ancak otobüse binerek yeşil alanlara ulaşabiliyoruz. Arabam olduğu zaman ise **Belgrad Ormanı**'na gidip yürüyüş yapıyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MA: Sitemize özel metroya ulaşım sağlayan bir **shuttle** hizmete girdi, onu kullanıyorum. Daha öncesinde Cendere Caddesi üzerinden otobüse ulaşım sağlıyordum fakat otobüsler çok seyrekleşti. Aynı zamanda caddenin tozu yüzünden otobüs beklerken çok toza maruz kalıyordum. Otobüs dışında ise Vadistanbul'dan metroya **Havaray** ulaşım var. Fakat Havaray hem uzak hem de çok seyrekleşiyor, istelik duraklar arası da bir aktarma durağı yer alıyor. Bugün işe 45 dakikada gidebilen Havaray kullandığımda 1 saat 20 dakika sürebiliyor.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MA: Günlük alışverişte çoğunlukla **sanal market** kullanıyorum. Arabam olursa eğer markete gitmeyi tercih ediyorum, evin yakınında Migros var genelde orayı tercih ediyorum. Pazarda alışveriş daha ucuz olmasına rağmen trafik yüzünden pazara gitmeyi tercih etmiyorum. Hafta içi ve iş çıkışı olduğunda **trafik** durma noktasına geliyor. Bu etiyeti çekmek yerine daha fazla para verip marketten alışveriş yapmayı tercih ediyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MA: Boş vakitlerimde düzenli olarak evimin altındaki spor salonunda spor yapıyorum. Özellikle hafta içleri ızdıran yemek yemek istiyorsam **Vadistanbul**'a gidiyorum. Orada kapalı alana girmeden açık alanda yemek yiyeblmek hoşuma gidiyor. Hafta sonu ise genelde Ayazağa dışına çıkıyorum. Hafta içi vaktimi genellikle kapalı alanda geçirdiğim için hafta sonunu **boğaz** ve **orman** bölgelerinde geçirmeyi tercih ediyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MA: Vadistanbul ve **İstinyepark**'a çok sık gidiyorum. Vadistanbul diğer alışveriş merkezlerine göre daha ferah ve **sessiz bir yer**. Oraya gittiğinde kendini kapalı bir alana girmiş gibi hissetmiyorum. Açık alanı çok rahat, her bölgeye ve damak zevkine uygun restoranlar var.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MA: Bölgenin öncesini çok bilmiyorum, ben buraya taşındığımda etrafındaki yapıların çoğu inşa edilmişti. 2012'den beri İstanbul'da yaşıyorum bölgeye ilk gelişim **maç** sayesinde oldu. O zamanlarda da sadece stada geliyordum, arka taraftaki mahalleden haberi yoktu. Yeni yapılan projeler özellikle Ayazağa'nın merkezinde oturan insanlar için **iş imkânı** sağlayabileceğini düşünüyorum. Bölgedeki yeni projelerle birlikte mahalle halkının yaşamları değişiyor. Kısa vadede onlara **ulaşım** ve iş imkânları sağlanıyor. Yakın zamanda eski mahalledeki yapılar yıkılıp yerlerine lüks yapılar yapılabilir.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MA: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar olduğunu düşünüyorum. Ben **miyonluk dairede** oturuyorum, yanı başında **gecekondular** var. Gecekonduda yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumuyla burada oturan insanların **sosyo-ekonomik durumları** arasında uçurum var. Benice bu **ayrışmanın** başında yaşam tarzı, gelir ve eğitim düzeyi farklılıkları başta geliyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MA: Yaşadığım konut tipi rezidans olarak geçmesine rağmen toplu konut yapılarından farkı olduğunu düşünüyorum. Rezidansla **komşuluk** hayatı hiç yok, mesela yan komşuların sadece sınırları olarak tanıyorum. Hiç tanışmadık. Komşularla ilişkim olursa ancak spor salonunda oluyor, o da ancak spor hocaları tanıştırsa.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MA: **Doğa tahrip** edilerek burada yeni ve güzel bir kent kuruldu. Bölgenin tabii ki bir takım sıkıntıları var fakat birçok merkezi alandan daha iyi durumda olduğunu düşünüyorum. Bölgenin ormana sınırlı var, bu sınır da bölgeyi daha ferah bir ortam haline getiriyor. Benim oturduğum yapı ormana bakıyor, şehir merkezinde otursaydım beton yığılma bakacakken bugün ormana bakabiliyorum. **Cendere Caddesi** üzerine sürekli yeni yapılar yapılıyor. Bu durum böyle giderse bölgede doğacak trafiği tahmin bile edemiyorum. O zaman evimi değiştirmeyi düşünüyorum fakat 1-2 yıl daha burada yaşayacağım gibi görüyorum. **Rezidans hayatı** pek bana göre bir hayat tarzı değil, burayı seçmemin en büyük nedeni **moddi** olarak diğer bölgelerden daha avantajlı oluyordum. Bugün yaşadığım yapıyı yeşil alana yakın, orman manzarası var diye seçmedim. Kent merkezindeki yapılarla karşılaştığımda **fiyat/kalite** olarak bu bölge o zamanlar avantajlıydı. Arz vardı fakat talep yoktu. Şuan piyasamın çok altında bir kira veriyorum. Kent merkezindeki evler hem eski hem de çok pahalı. Buradaki evim hiç değilsen ferah ve **yeni** bir durumda. Fakat finansal kaygılarım olmasa burada oturmak istemezdim. Buradan taşınacak olsam Yeniköy ve İstinye gibi boğaz tarafında yakın bir yerde yaşamak isterdim. Bu alanlardaki yapılaşmanın az oluşu ve yeşil alanların çokluğu beni çeken en büyük etken olduğunu söyleyebilirim.

Şekil 26: Açık Kodlama yapılmış mülakat metni örneği.

Teorinin ilk aşaması olan açık kodlama kapsamında her katılımcıya ait metinler ayrı ayrı kodlanmaya başlamıştır. Örnek olarak; Ayazağa Mahallesi hakkındaki düşüncelerin sorulduğu soruya 30 farklı katılımcının verdiği cevaplar incelenerek ‘stad’, ‘pazar’, ‘Vadistanbul’, ‘trafik’, ‘yollar’, ‘alışveriş’, ‘eğlence’, ‘çarpık kentleşme’, ‘orman’, ‘merkezilik’, ‘memleket’, ‘köy’, ‘doğa’, ‘sakinlik’, ‘inşaat’ gibi kavramsal kodlar ortaya çıkmıştır. Örnek verilen bu etiketlemeler tüm mülakatlarda uygulanmış, ardından toplamda 527 adet birbirinden farklı veya birbirine benzer kavramsal açık kod elde edilmiştir. Elde edilen bu açık kodlar tümevarımsal olarak gruplanmış olup, 13 farklı kodu oluşturmuştur.

Eksenel kodlama (axial coding) teorinin ikinci aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada açık kodlamadan elde edilen kodlar benzerliklerine göre kategorilere ayrılmaktadır. Eksenel kodlamada süreç, tümevarım ve tümdengelim düşünme süreçlerini, soru sorma yöntemlerini, çeşitli önerilerde bulunmayı ve verileri karşılaştırmayı gerektirmektedir (İlgar ve İlgar, 2013). Bu evrede ilişkiyi bulmak ve tanımlamak oldukça önemli olmakla beraber, ilişkiyi

yorumlayarak anlamlandırmak ve ilişkinin nasıl meydana geldiğini açıklamaya çalışmak en mühim noktadır (Doğan, 2015).

Bu çerçevede eksenel kodlama aşamasında örnek olarak ‘mekânsal dönüşümü tetikleyen müdahaleler’ ve ‘karma kullanımlı yapılar’ başlıklı alt kategoriler, ‘mekânsal müdahaleler’, ‘ulaşılabilirlik’, ‘altyapı’, ‘mekânsal farklılıklar’, ‘alışveriş mekânları’ ve ‘yeni mimari öğeler’ benzeri kodlar üzerinden oluşturulmuştur. Bu bağlamda, çalışma kapsamında elde edilen 13 adet kodun benzer kategorilerde bütünleştirilmesi sonucunda 7 farklı alt kategori elde edilmiştir.

Seçici Kodlama (selective coding) ise teorinin son aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada belirlenen alt kategorilerin benzer gruplara ayrıştırılmasının ardından ana kategoriler elde edilmektedir. Bu süreçte alt kodlar gruplanarak bir hikâye oluştururken merkez kategoriler (odak kategori) belirlenmektedir (Strauss ve Corbin, 1990).

Teorinin son aşamasında önceki aşamada elde edilen 7 farklı alt kategori kavramsal olarak bütünleştirilmiş ve odak kategoriler çerçevesinde belirlenmiştir. Örnek olarak çalışmada ‘demografik yapı’, ‘sosyal ilişkiler’, ‘toplumsal ayrışmalar’ benzeri alt kategoriler bir araya gelerek ‘sosyo-ekonomik farklar’ odak kategorisini oluşturmuşlardır. Araştırma neticesinde birbirinden farklı üç odak kategori belirlenmiştir. Ortaya çıkan odak kategoriler çerçevesinde çalışma alanının incelenmesi tezin özgün kısmını oluşturmaktadır.

4. ALAN ÇALIŞMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayazağa Mahallesi ve çevresi oturumlu kişiler üzerinden yapılan alan çalışmasının ardından elde edilen veriler gömülü kuram eşliğinde analiz edilmiş olup, bu çerçevede üç farklı odak kategori belirlenmiştir. ‘Açık Alanlar’, ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ ve ‘Sosyo-Ekonomik Farklar’ kavramlarından oluşan bu odak kategoriler, temelde katılımcıların Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki bireysel deneyimleri üzerinden şekillenmektedir.

KODLAR	ALT KATEGORİLER	ODAK KATEGORİLER
Yeşil Alanlar Doğaya Müdahale Kamusal Alanlar	Doğal Yeşil Alanlar Park ve Mesire Alanları	AÇIK ALANLAR
Mekansal Müdahaleler Ulaşılabilirlik Altyapı Mekansal Farklılıklar A alışveriş Mekanları Yeni Mimari Ögeler	Mekansal Dönüşümü Tetikleyen Müdahaleler Karma Kullanımlı Yapılar	YENİ MEKANSAL KURGULAR
Sosyal Hayat Sosyo-Ekonomik Farklar Ekonomik Kaygılar Demografik Yapı	Demografik Yapı Sosyal İlişkiler Toplumsal Ayrışmalar	SOSYO-EKONOMİK FARKLAR

Şekil 27: Kodlar, Alt ve Odak Kategoriler.

Mahalle içerisinde yapılan mülakatlar üzerinden aşamalı olarak uygulanan gömülü kuramın ardından üç farklı odak kategori karşımıza çıkmaktadır. Kuramın son aşamasında alt kavramların tümevarımsal olarak kategorilere ayrılmasının ardından ortaya çıkan üç farklı odak kategori, bireylerin bölge hakkındaki deneyimleri, sorunları, istekleri, memnuniyetleri gibi çeşitli konulara işaret etmektedir.

Araştırma çerçevesinde katılımcılar tarafından en çok belirtilen kavram olarak ‘Açık Alanlar’ karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram temelde bölgenin fiziki yapısı üzerinden şekillenmekte, bireylerin mahalle hakkındaki fiziksel deneyimleriyle ilişkilendirilmektedir. Araştırma kapsamında ‘Açık Alanlar’ kavramının ardından yaygın bir söylem olarak ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ kavramıyla karşılaşılmaktadır. Belirtilen ‘Yeni Mekânsal Kurgular’

odak kategorisi, kentte son dönemde sıklıkla karşılaştığımız yeni mekânsal yapılaşmalar üzerine odaklanmaktadır. Bölgede büyük bir değişime sebep olan yeni yapıların, bireyler tarafından mülakat içerisinde sıklıkla betimlenmesi sonucunda odak kategoriler oluşmuştur. ‘Açık Alanlar’ ve ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ odak kategorilerinin ardından üçüncü odak kategori olarak ‘Sosyo-Ekonomik Farklar’ kavramı karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu ‘Sosyo-Ekonomik Farklar’ kavramı bireylerin mekândaki sosyal ilişkilerine ve bireyler arasındaki ayrışmalara işaret etmektedir. Bahsedilen sosyal ilişkiler kavramı komşuluk, hemşerilik gibi kavramlara odaklanmakla birlikte, aynı zamanda bireyler arasındaki toplumsal farklılaşmalara da değinmektedir.

Elde edilen üç farklı odak kategori çalışma alanı çerçevesinde bireysel deneyimler üzerinden şekillenerek incelenmektedir. Söz konusu odak kategorilerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi ve bir anlatı oluşturmaları (story-line) çalışmanın kapsamı açısından önemlidir. Bu çerçevede söz konusu çalışmanın akışı, odak kategori başlıkları altında onları oluşturan alt kategoriler üzerinden şekillenmektedir.

4.1. Açık Alanlar

“Doğa, insan tarafından algılandığı andan itibaren bir değerler sistemidir.” (Erzen, 2007).

Toplum ve doğa kavramları birbirleriyle sıkı bir ilişki içerisinde. Erzen (2007) çevreyi insanın bireysel ve sosyal olarak kurduğu fiziksel ilişkilerin tüm alanını kapsamaları üzerinden tanımlamaktadır. Toplumun doğa üzerine kurulduğunu belirten Dinçer (1996) ise, toplumu doğadan ayrı olarak düşünmenin imkânsız olduğunu vurgulamakta, bu düşünceden yola çıkarak toplumsal yaşamın insanın doğayla ilişkisi çerçevesinde şekillendiğini savunmaktadır.

Harper (1996) toplumsal yaşamı; avcı toplayıcı toplum, tarım toplumu ve endüstriyel toplum olmak üzere üç evrede tanımlamaktadır. Belirtilen tüm bu evrelerde doğaya bir değer üzerinden odaklanılmaktadır. İnsanlar birbirlerinin bilincinde olduğu kadar, bir maddi nesne bilincine de sahiptir. Bu bağlamda birey ile çevre arasında sürekli birbirini var etme süreci görülmekte, böylelikle fiziksel çevre ve bireyler toplumu yönlendiren güçler ve güç sistemi üzerinden şekillenmektedir (Sennett, 1999).

Çalışma kapsamında, ortaya çıkan ve en yaygın odak kategoriyi oluşturan ‘Açık Alanlar’ kavramı, toplum ve doğayı kapsayan çevrede şekillenen fiziki öğeler üzerine

odaklanmaktadır. Bölüm içerisinde bölgenin fiziki niteliği, bireylerin yaygın söylemleri üzerinden belirlenmekte ve bireylerin çevreye yüklediği anlamlar üzerinden şekillenmektedir.

Günümüzde fiziksel çevre, ağırlıklı olarak son dönemdeki politikalar ve mekânsal müdahaleler üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda fiziksel çevrede meydana gelen değişimleri anlamlandırmakta aktörler, mekânsal kurgular ve kentteki müdahaleler önemli rol oynamaktadır. Çalışma kapsamında ‘Açık Alanlar’ kavramı odak kategorilerden ilkinin oluştururken, ‘Doğal Yeşil Alanlar’ ve ‘Park ve Mesire Alanları’ kavramları da bu odak kategoriyi oluşturan alt kategoriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen bu alt kategoriler, bireyin fiziksel çevreyi hangi etkenler ve değişkenler üzerinden nitelendirdiklerinin tümevarımsal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede odak kategori, içerisinde barındırdığı alt kavramlar üzerinden şekillenmiştir. Çalışmanın bu kısmında odak kategorilerin kapsamı alt kavramlar ve onları oluşturan kodlar üzerinden nitelendirilmektedir.

Bu çerçevede belirtilen ‘Açık Alanlar’ üst başlığı çalışma sonucu ortaya çıkan alt kategoriler üzerinden şekillenmektedir. Ayazağa Mahallesi’nin günümüzdeki fiziksel çevresini oluşturan unsurlar tanık olduğu tarihsel süreç ile oldukça yoğun bir ilişki içerisinde. Mahalle içerisinde tarihsel süreç özelinde yaygın olan üç farklı mekânsal nitelik karşımıza çıkmaktadır. Mesire ve tarım alanı, sanayi alanı ve karma kullanımlı yapı alanı olarak adlandırdığımız bu mekan odaklı süreçlerin bir kısmı günümüzde hala mahallede fiziki olarak varlıklarını sürdürürken, aynı zamanda toplumsal izleri de mahalle içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Mekânın işlevi değiştikçe, aynı zamanda fiziki olarak da bir değişim geçirmektedir. Bu başlık altında ekolojik bir vadinin parçası olan Ayazağa Mahallesi’nin doğal yapısını oluşturan yeşil alanlar ve bölgede içerisinde yer alan kentsel kamusal alanlar ele alınacaktır.

4.1.1. Doğal Yeşil Alanlar ve Taş Ocakları

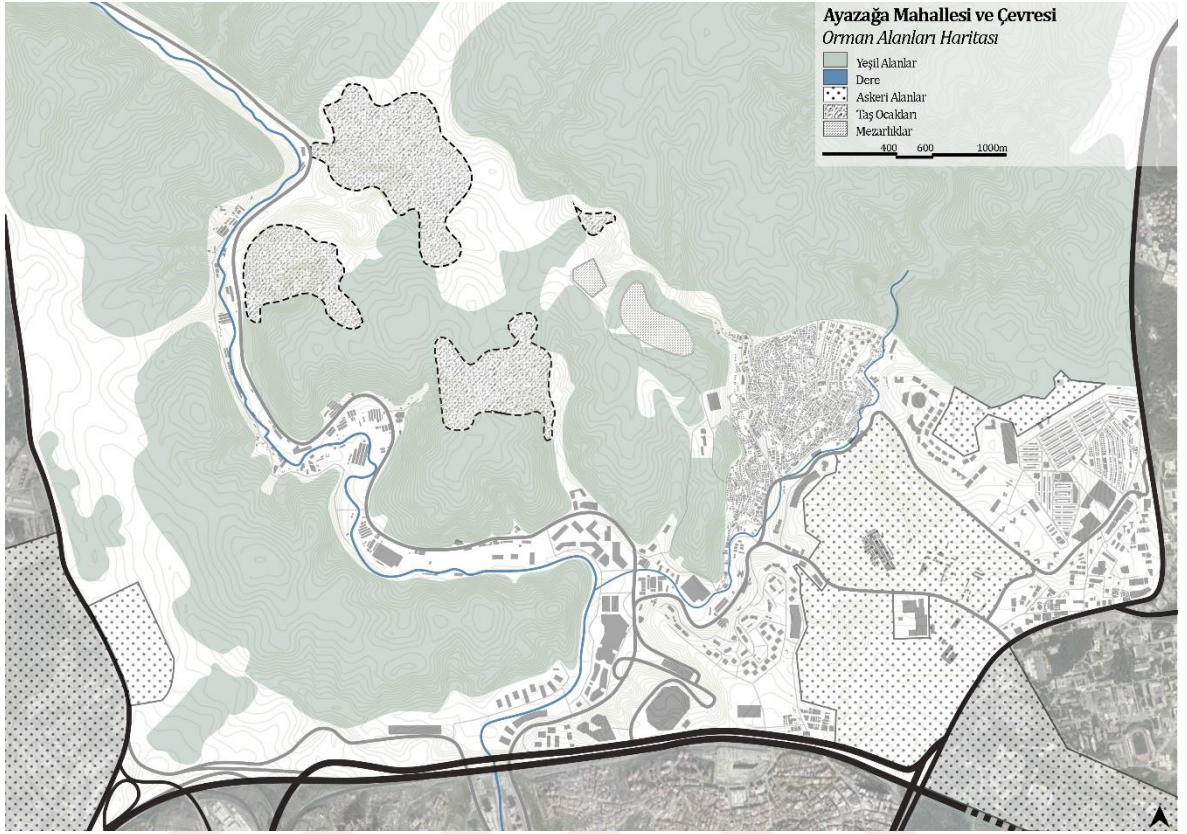
Çalışma çerçevesinde yapılan kodlamalar ve oluşturulan alt kategorilerin sahip olduğu sayısal veriler göz önüne alındığında, Ayazağa Mahallesi’ni nitelendiren en temel kavramlardan biri olarak ‘Doğal Yeşil Alanlar’ kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin üç tarafının ormana sınır olması, bu olgunun yaygın olarak ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Şekil 28: Skyland İstanbul'dan kuzeye doğru bakış (2019).

Yeşil alanlar, yoğunlaşan kent ortamının insan sağlığı için hayati önemi olan bir öge olarak ele alınmalıdır (Yıldızcı, 1984). Kentin çeperde genişlemesiyle birlikte orman alanları baskı altına girerken, bölgedeki yeşil alanlar yeni yapılarla beraber yavaş yavaş tüketilmeye başlanmıştır. Yeşil alan kavramı, kent içerisindeki yapılaşmış alanlarda yer alan düzenlemelerden kent çeperinde yer alan doğal alanlara kadar farklı ölçeklerde karşımıza çıkmaktadır (Ceylan, 2007).

Çalışma kapsamında bölgede yapılan mülakatlar neticesinde yeşil alan kavramı ön plana çıkmaktadır. Bahsedilen bu kavram kimi zaman doğal yeşil alanları tanımlarken, kimi zaman kent içerisindeki park vb. alanlara işaret etmektedir. Üst ölçekten Ayazağa Mahallesi ve çevresi incelendiğinde bölgenin büyük bir kısmının doğal yeşil alandan oluştuğunu söyleyebiliriz.

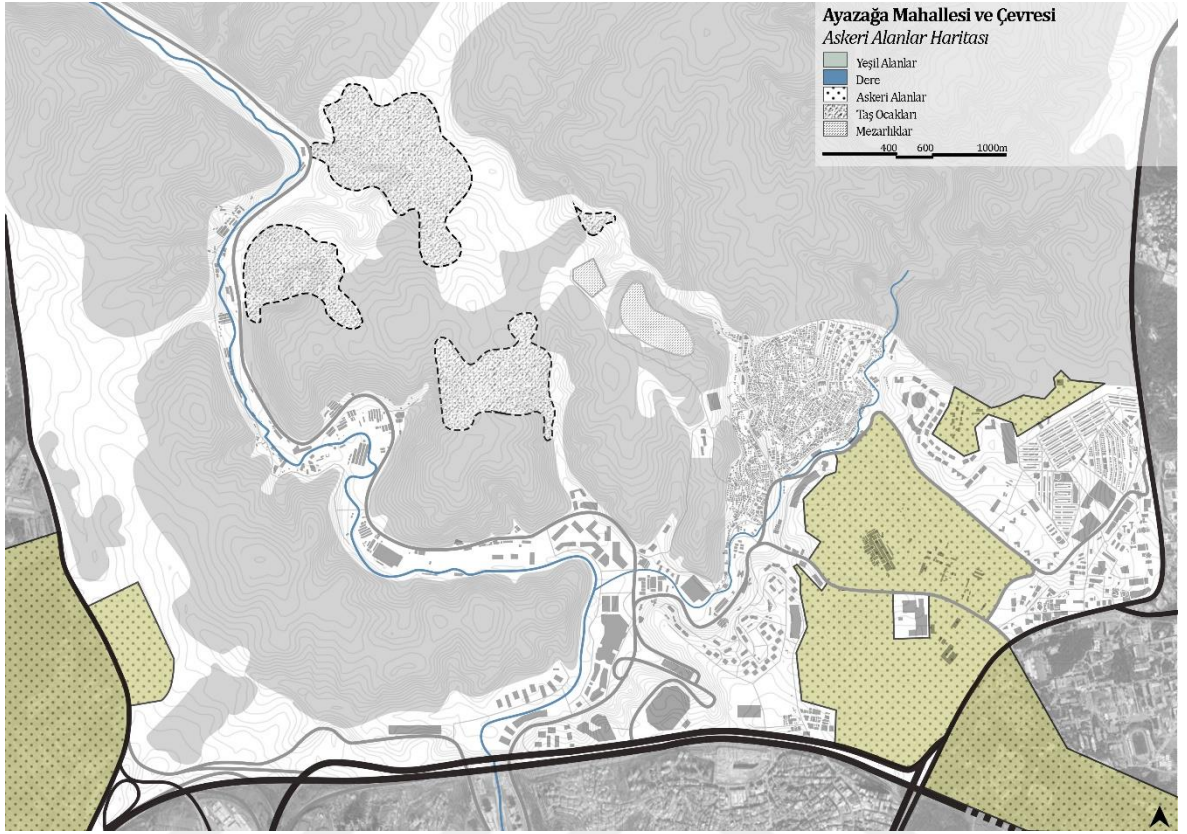
Şekil 29: Ayazağa Mahallesi ve çevresi yeşil alan haritası.

Şekil 29’da yer alan yeşil alan analizi değerlendirildiğinde, çalışma alanı içerisindeki yeşil alanların oldukça büyük bir alanda yer aldığı gözlemlenmektedir. Bölgedeki mevcut yapılarla kimi yerlerde gözle görülen sınırlarla ayrılan bu yeşil alanlar, kimi yerlerde ise fiziki olmayan sınırlarla birbirinden ayrılmaktadır.

Şekil 30: Ayazağa Mahallesi ile askeri bölge arasındaki sınır (2019).

Günümüzde bölgedeki en büyük mekânsal sınır olarak askeri alanlar karşımıza çıkmaktadır. Bu alanlar toplum ile doğayı birbirinden keskin sınırlarla ayırmaktadır. Bölgedeki askeri faaliyetler ise 20. yüzyıldan itibaren faaliyetlerini sürdürmektedir. Günümüzde izinsiz girişin yasak olduğu ve sadece askerler tarafından erişilebilen yeşil alanlar bölgede bir sınırlandırıcı görev üstlenmektedir. Bu alanlar bölgede artan yapılaşmayı sınırlandırmakla beraber, aynı zamanda doğayı da bir müddet koruma altına da almaktadır. Bahsedilen askeri bölgeler zaman zaman işlev değiştirerek (UNIQ İstanbul örneği) özel sektöre devredilse de günümüzde Maslak ile Ayazağa arasında oldukça önemli bir tampon özelliği göstermektedir.

Şekil 31: Ayazağa Mahallesi ve çevresi Askeri Alanlar haritası.

Bölgedeki yeşil alanların kamusallığını sınırlandıran diğer bir fiziki müdahale olarak bölgedeki taş ocaklarından bahsetmemiz gerekmektedir. Endüstri ve teknolojiye yaşanan gelişmelerle birlikte özellikle inşaat sektörüne madde sağlamak amacıyla doğada yaşanan bu tahribat sonrasında fiziksel çevre kalitesinde olumsuz etkiler meydana gelmektedir. Tez çalışma alanı içerisinde yer alan ‘Cendere Havzası’ kırmataş, beton ve asfalt üretiminin merkezi konumunda olup, gün geçtikçe yapıli ve yapılaşmakta olan çevreye yakınlığıyla madenin öneminin ve kapasitesinin arttığı görülmektedir (Kaynarkan, Uz, ve Dural, 1999).

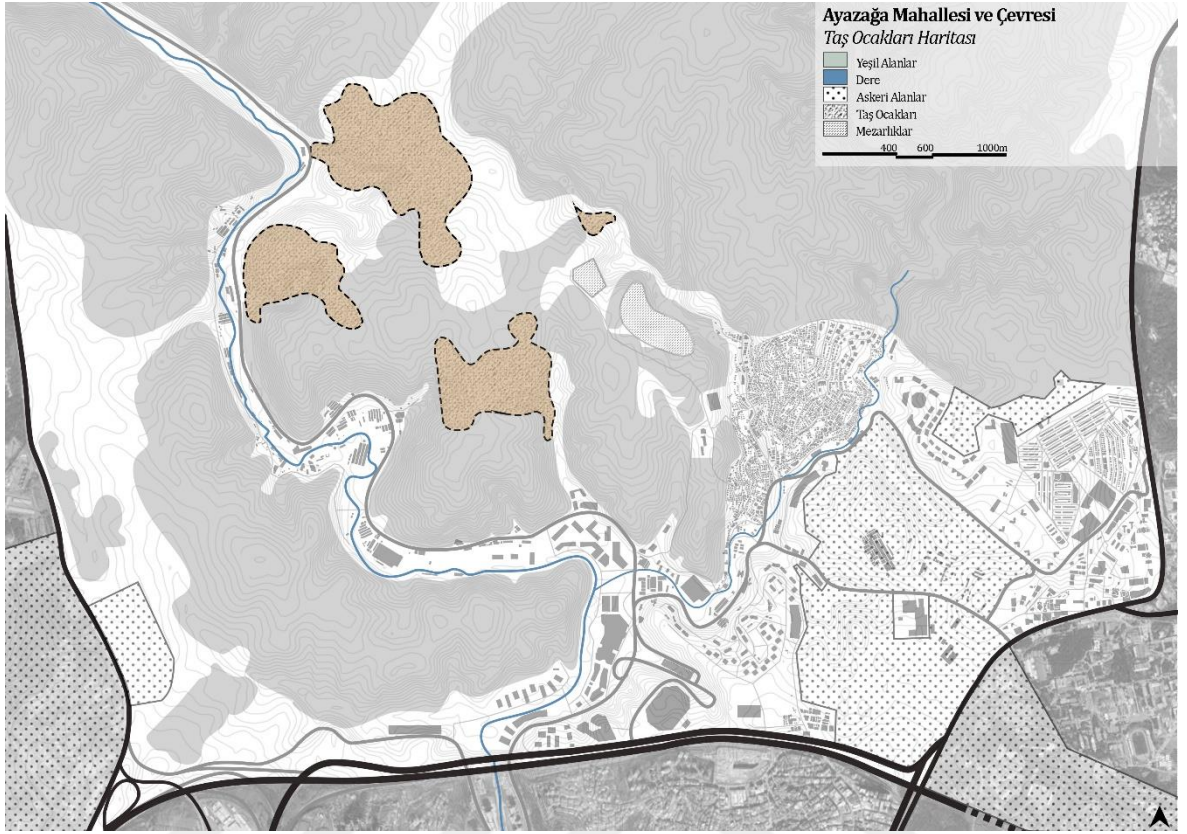

Şekil 32: Ayazağa Mahallesi'nde bir taş ocağı (2020).

Maden çalışmaları kent içerisinde farklı etkiler açığa çıkartmakta, bölge üzerinde ekolojik sorunlar meydana getirmektedir (Erdin vd, 2013). Söz konusu çalışma alanında taş ocakları parçalı halde yer alırken, beraberinde oluşması muhtemel problemler de yaratmaktadır. Taş ocaklarının doğaya verdiği tahribatın yanı sıra insan sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bölgede yer alan taş ocakları günümüzdeki yerleşim alanlarına oldukça yakın bir konumda yer almakla beraber, insan sağlığı üzerinde potansiyel tehlikeler yaratmaktadır.

Bölgede yüksek katlı rezidans tipi konutta oturan M.A. (A01), bölgedeki taş ocaklarının kendilerinin gündelik yaşamı olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir:

“Yakındaki taş ocakları ve çok sayıda inşaatlardan dolayı kamyonlar geçtikçe nefes almakta zorlanıyorum. Zemindeki toz yüksek katta bulunan evime kadar ulaşıyor, bu sebeple çoğu gün pencereyi kapatmak zorunda kalıyorum. Bölgenin çoğu kısmı orman olmasına rağmen maalesef temiz hava sorunu yaşıyoruz.” (A01, M.A, 27, rezidans)

Şekil 33: Ayazağa Mahallesi ve çevresi taş ocakları haritası.

Yeşil alanlar fiziksel ve sosyal çevrenin niteliğini belirleyen eğitim, kültür ve rekreasyon amaçlı kullanımlara olanak tanıyan ve toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamu mekanlarını oluşturmaktadır (Yuen, 1996).

Fiziki çevre niteliği göz önüne alındığında bireylerin konut tercihinde yeşil alanların ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Yaşanılan konut çevresindeki yeşil alanlar, sunduğu fiziksel olanakların yanı sıra estetik özelliği ve peyzaj bileşenleriyle mekânın kalitesini arttırmakta ve kişilerin konut memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir (Dunnet vd, 2002).

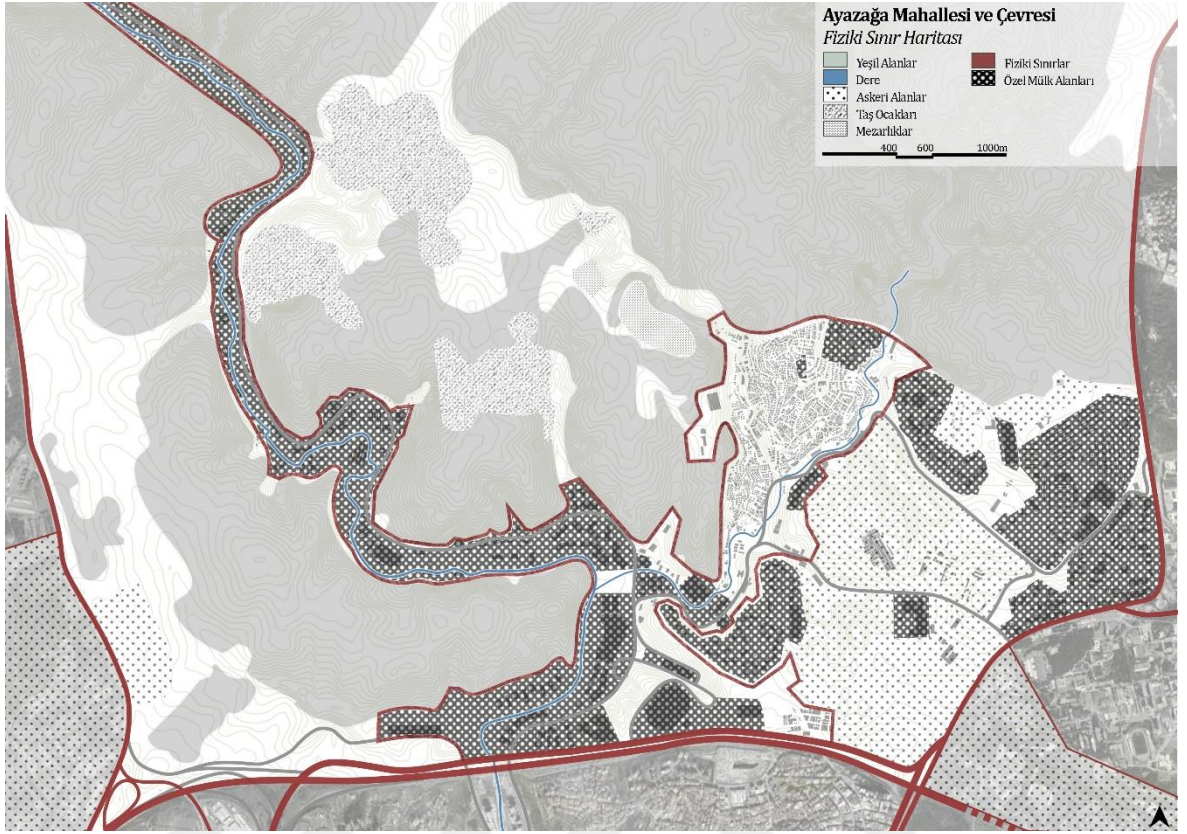

Şekil 34: Ayazağa Mahallesi'ne bölgedeki yeşil alanlardan bakış (2020).

Bölgenin bireyler tarafından yaşam alanı olarak tercih edilmesinde bölgedeki yeşil alan yoğunluğunun ön planda olduğunu söyleyebiliriz. Bölgede yaşamını sürdüren K.B. (A23) ve M.A. (A01) bölgeye taşınma nedeni olarak yeşil alanın oldukça önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır:

“Buraya taşınmamın en büyük nedeninin orman olduğunu söyleyebilirim. Sabahları güne kuş sesleriyle başlıyorum. İstanbul’da her yerde araba gürültüsüyle karşı karşıyasın, sabahları camı açtığında kuş sesi duyabileceğin yer neredeyse yok denecek kadar az.” (A23, K.B, 61, site)

“Bölgenin ormana sınırı olmasından dolayı daha ferah bir ortamda yaşama şansına sahibiz. Benim oturduğum evin direk olarak ormana baktığını söyleyebilirim. İstanbul’un herhangi bir yerinde otursaydım beton yapılara bakacakken bugün doğaya bakabildiğim için kendimi şanslı hissediyorum.” (A01, M.A, 27, rezidans)

Şekil 35: Ayazağa Mahallesi ve çevresi fiziki sınırlar haritası.

Bölgede yeşil alan yüzölçümü oldukça geniş olsa da bireylerin erişebildiği yeşil alanlar sınırlıdır. Bireylerin erişimini engelleyen sınırların başında askeri alanlar, sanayi fabrikaları, güvenli siteler vb. mekânsal ögeler yer almaktadır. Bölgedeki yeşil alanlara ulaşım zorluğunu belirten O.S.Y. (A03), yeşil alan ile birey arasında ulaşımın sınırlandığını belirtmektedir:

“Bölgede yeşil alanlar var ama ulaşamıyoruz. Dışarıdan bakınca oldukça yeşil bir alanda oturuyoruz fakat kullanmamız mümkün değil. Keşke ormanlara erişimimiz yüksek duvarlarla kısıtlı olmasaydı. Sabahları evimin önünde yürüyüş yapan çok insan görüyorum, ne yazık ki bu yürüyüşü sitenin alışveriş caddesi üzerinde tur atarak gerçekleştiriyorlar. Bu şekilde yürüyüşün ne kadar sağlıklı olduğu tartışılır.” (A03, O.S.Y, 25, rezidans)

Şekil 36: Ağaoğlu 1453 Projesi (2019).

Bölgede yer alan doğal yeşil alanlar oldukça fazla olmasına rağmen, mülakat sürecinde bireyler tarafından yoğun olarak doğal yeşil alana ulaşılabilirlik faktörü üzerinden olumsuz düşüncelerle karşılaşılmıştır. Bu durum bölgenin etrafındaki yoğun yeşil alan dokusuyla konut alanları arasında görülen veya görülmeyen sınırların bulunduğu işaret etmektedir.

4.1.2. Park ve Mesire Alanları

BİREYLERİN MAHALLE İÇERİSİNDEKİ YEŞİL ALANLARI KULLANIM DURUMU

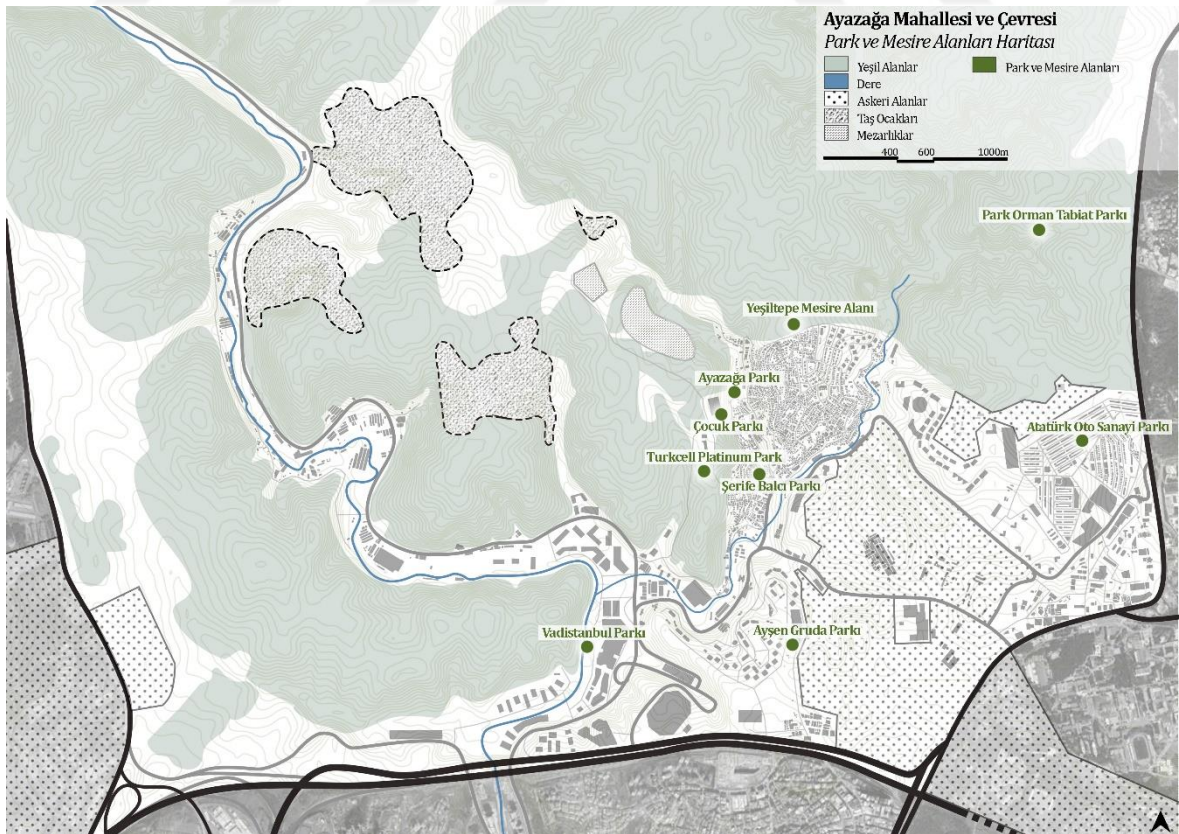
	Kullanıyorum	Kullanmıyorum
Rezidans	2	7
Site	7	3
Enformel	7	4
Toplam	16	14

Şekil 37: Bireylerin mahalle içerisindeki yeşil alan kullanım durumları.

Bölgenin üç tarafı ormanlarla çevrili olmasına rağmen, bölgedeki yeşil alan kullanımı bireyler tarafından yaygın olarak benimsenmemektedir. Fakat yerleşim alanlarının sıkışık dokusu içerisinde yer alan kentsel kamusal alanları oluşturan ‘park’ların kent sakinleri tarafından kullanımları bölgedeki diğer kamusal alan kullanımlarıyla kıyaslandığında daha yaygın bir durumda olduğu söylenebilir.

Sokaklar, meydanlar, parklar, açık alanlar bireylerin toplanabileceği, sosyal ilişkiler kurabileceği ve kendini ifade edebilecekleri özgürlük ve toplumsal-davranışsal uzlaşma alanlarıdır (Erdönmez ve Akı, 2005).

Parklar; kent içerisinde kamusal bir alanı temsil etmekle beraber, farklı sosyal gruptaki bireylerin ihtiyaçlarına cevap veren açık alanları oluşturmaktadır (Marcus ve Francis, 1990). Bölge içerisinde sıklıkla karşımıza çıkan ‘park’ kavramı, Yıldızcı (1982) tarafından ‘mahalle parkı’ kavramıyla betimlenmektedir. Yıldızcı (1982) mahalle parklarını tanımlarken konutların yakınında konumlanan, yoğun yerleşim grubuna hizmet eden, kent parklarına göre daha küçük olan ve aynı zamanda kent dokusunda geçiş alanı olarak kullanılan yeşil alanlar olarak tanımlamaktadır.

Şekil 38: Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki park ve mesire alanları haritası.

Bölge içerisinde 9 farklı boyutta ve işlevde park ve mesire alanı yer almaktadır. Belirtilen bu alanların büyük bir bölümü sıkışık konut dokusu içerisinde küçük ölçeklerde yer almakla beraber, bölgede daha büyük ölçekte yer alan park alanı ise ‘mesire alanı’ olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 39: Yeşiltepe Mevkii Mesire Alanı (2020).

Mesire alanı bölgenin Yeşiltepe Mevkii’nde yer almakla beraber, yoğun konut dokusu ile doğal yeşil alan arasında bir tampon alan oluşturmaktadır. Mesire alanı içerisinde oyun parkları, piknik alanları, mangal üniteleri vb. faaliyetler bulunmakta, özellikle tatil günleri mahalle içerisinde ve İstanbul halkı tarafından yoğun olarak kullanım göstermektedir.

**MAHALLE İÇERİSİNDEKİ YEŞİL
ALANLAR**

	Yeterli	Yetersiz
Rezidans	1	8
Site	6	4
Enformel	5	6
Toplam	12	18

Şekil 40: Katılımcıların mahalle içerisindeki yeşil alanların yeterliliği hakkındaki düşünceleri.

Çalışma çerçevesinde bireylere bölgedeki park ve yeşil alanlar hakkındaki düşünceleri sorulmuş olup, toplamda 30 kişiden oluşan örneklem üzerinden 12 kişi bölgedeki yeşil alanlardan memnun olduğunu belirtirken, 18 kişi ise bölgedeki yeşil alanları yetersiz olduğunu düşünmemektedir.

‘Site’ konut tipinde yaşamını sürdüren M.I. (A07), Ayazağa Mahallesi içerisindeki yeşil alan ve parkları yetersiz olarak nitelendirmektedir:

“Bölgenin içerisindeki yeşil alan ve parkların oldukça yetersiz olduğunu düşünüyorum. Sanki bölgeye evler serpiştirildi de geriye kalan alanlar yol ve park olarak bize kalmış gibi duruyor. Altyapı, konutlar ve parklar hiç planlanmamış, düzensiz ve yetersiz.” (A07, M.I, 47, enformel yapı)

‘Enformel konut’ tipinde oturan K.A. (A20) ise, bölgedeki yeşil alanların mahalle içerisinde yeterli oranda olmadığını düşünmektedir:

“Bölgenin çevresinde oldukça fazla yeşil alan olduğunu düşünüyorum fakat mahalle içerisine girdiğimizde yeşil bir alanla karşılaşmıyoruz. Mahalle içerisindeki yeşil alanlar yetersiz kalıyor, parklarımız ufak tefek ve yetersiz.” (A20, K.A, 67, enformel konut)

‘Rezidans’ konut tipinde oturan M.A. (A01) ise, yaşadığı yerin çevresindeki yeşil alanların yalnızca görsel bir öge olarak deneyimlenebildiğini belirtmektedir:

“Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli bulmuyorum. Böyle büyük sayıda nüfusa hitap eden projelerde çok sayıda yeşil alanın yer alması lazımken söz konusu projelerde yeşil alan bulunmuyor. Çevremizde orman alanları var fakat kullanamıyoruz. Dışarıdan bakıldığında yeşil alan içerisinde oturmamız ne kadar şanslı olarak görülse de yeşil alanlar bizim için sadece bir görsel öge olarak kalıyor.” (A01, M.A, 27, rezidans)

Bölgenin üç tarafı ormanlarla çevrili olmasına rağmen, bölge sakinleri çevrelerindeki yeşil alanları ulaşılabilirlik bakımından eleştirmektedir. Bölgedeki yeşil alanların birçoğu askeriye tarafından kontrol edilirken, geriye kalan alanlarda ise sınırlandırıcı etkenler bulunmaktadır. Böylelikle kent içerisinde doğaya yakın konumlanan bireylerin bile doğayı yeterince deneyimleyemediği söz konusudur.

Bölgedeki orman alanlarının yanı sıra yer alan parklar ise çoğunlukla yetersiz olarak tasvir edilmektedir. Bu çerçevede enformel konut alanları içerisinde kalan parkların, mahalle içerisinde boş kalan alanlara tek tip ve düzensiz bir şekilde yerleştirildiği gözlemlenirken, lüks konut alanlarında ise bu alanların görsel bir peyzaj olarak tasarlandığı tespit edilmiştir.

4.2. Yeni Mekânsal Kurgular

‘...şehir mekânını ‘homojenleştirme’ bu mekânı ‘mantıksal’, ‘işlevsel’ ya da ‘okunur’ kılma girişimleri, insani bağlardan örülü koruma ağlarının parçalanmasıyla ve insanı ruhen harap eden bir terk edilmişlik ve yalnızlık deneyimiyle geri seker.’ (Bauman, 1999).

Dünya genelinde yaygın bir söylem haline gelen küreselleşme ideolojisi kapsamında siyasi, ekonomik ve kültürel değişimlerle birlikte, mekânın da yeniden üretim süreci görülmeye başlamıştır. Önceki bölümlerde detaylı olarak ele alınan bu ideoloji kapsamında mekânsal yeniden üretim yoğun olarak inşaat odaklı yatırımlarla beraber karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu inşaat odaklı yatırımlar aynı zamanda kalkınma literatüründe de ekonomik büyümeyi belirleyen en önemli faktörler arasında yer almaktadır (Alper, 2017).

Park (1967), insanın arzularına göre yarattığı mekânın aynı zamanda içinde yaşamaya mahkûm olduğu dünya olduğunu belirtirken, şehri inşa ederken insanın kendini de inşa ettiğini belirtmektedir. Tanyeli (2016) ise, kentliler yaşadıkları veya yaşamak istedikleri mekânı nasıl tanımlıyorlarsa, kendilerini de öyle tanımladıklarını dile getirmektedir. Bu bağlamda fiziksel mekânın aynı zamanda toplumun kimliğini de yansıttığını söylemek mümkündür. Kentlilerin mekâna atfettiği roller aynı zamanda bireylerin hayatlarının da temsili niteliğindedir.

Küreselleşme ideolojisinin kent mekânına etkisi ve İstanbul’un değişimindeki rolü ‘2. Küresel Kent Söylemi’nin İstanbul’un Dönüşümündeki Rolü’ kısmında detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Bu bölümde ise çalışma kapsamında ortaya çıkan odak kategorilerden biri olan ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ kavramı, söz konusu bölgede meydana gelen mekânsal değişimi

tetikleyici faktörler sonucunda ortaya çıkan mekânsal ve toplumsal değişimler üzerinden ele alınmaktadır. Çalışma alanı özelinde belirtilen mekânsal müdahaleler, yoğun olarak 2000’li yıllar sonrasında bölgede inşa edilen yeni mekânsal kimliklere işaret etmektedir. Söz konusu bu yeni mekânsal kurguların başında alışveriş merkezleri, rezidanslar, ofisler veya tüm bu işlevleri içerisinde barındıran karma kullanımlı yapılar yer almaktadır.

Çalışma kapsamında ortaya çıkan ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ odak kategorisi, birbiriyle bağlantılı alt kategoriler üzerinden şekillenmektedir. Söz konusu alt kategoriler; ‘mekânsal dönüşümü tetikleyen müdahaleler’ ve ‘karma kullanımlı yapılar’ kavramlarından oluşmaktadır. Bu kategoriler temelde katılımcıların bölgede deneyimlediği yeni mekânsal kurgular hakkındaki bireysel ifadeler üzerinden şekillenmektedir.

Ayazağa Mahallesi ve çevresi, Osmanlı Dönemi’nde yazlık saray ve mesire alanı olarak kullanım gösterirken, Cumhuriyet Dönemi’yle birlikte askeri faaliyetler ve tarımsal işlevler olmak üzere işlev değiştirmiştir. Ardından 20. yüzyılın ortalarında yaygınlaşan sanayileşmeyle birlikte dönemin kent çeperinde konumlanan bölgede sanayi faaliyetleri hızlı bir şekilde yerini almaya başlamıştır. Bir dönem kentin önemli sanayi alanlarından biri olan Ayazağa Mahallesi, zamanla sanayi alanı kimliğinden uzaklaşmıştır. Günümüzde bölgedeki fabrikalar yer yer faaliyetlerini sürdürürken, bölgede yer alan sanayinin büyük bir kısmı kent dışına desantralize olmuştur.

Katılımcılardan M.B. (A13) 77 yıldır bölgede ikamet ettiğini belirtirken, çocukluğundaki mahalleyi bir köy olarak tanımlamaktadır:

“Babam 1923 yılında buraya gelmiş, o geldiğinde burası 45-50 hanelik bir köymüş. Benim gençliğimde ise köyün büyük bir kısmı ziraat ve hayvancılıkla geçinirdi. Fakat köyümüz 1960’lı yıllardan sonra değişmeye başladı. Bölgeye sanayi geldi dolayısıyla bizim iş kollarımız da değişmeye başladı. Bu süreçte mahallemiz büyüdü ama maalesef çarpık büyüdü.” (M.B, A13, 77, enformel konut)

Ayazağa Mahallesi ve çevresinde 1960’lardan itibaren sanayinin konumlanmasıyla birlikte sosyal, ekonomik ve mekânsal bir değişim sürecine girildiğini söyleyebiliriz. Sanayi faaliyetlerinin bölgede konumlanması bölgeye yoğun bir işgücü nüfusu getirmiş olmakla beraber, bölge içerisinde enformel konutların artışına da neden olmuştur.

Mahallenin değişimine büyük oranda tanıklık ettiğini belirten M.B. (A13), mahallenin plansız büyüdüğünü belirtmektedir:

“Mahallemiz bir köyken, büyüsün diye uğraştık. Her gece kondunun üzerine birer ikişer kat çıktık. Böylece nüfus ve yoğunluk olarak şehire yaklaştık ama şehir de olmadık. Maalesef plansız ve projersiz çarpık bir yapılaşmayla büyüdük.” (M.B, A13, 77, enformel konut)

Şekil 41: Ayazağa Mahallesi içerisindeki enformel yapı alanları (2019).

Sanayinin desantralizasyonu ve buna bağlantılı olarak kent içerisinde artan küreselleşme ideolojisinin etkileri bölge özelinde yoğun olarak 2000’ler sonrasında karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte İstanbul’un MİA’nın Büyükdere Caddesi üzerinden Maslak’a doğru kuzey yönde ilerlemesi, aksa oldukça yakın bir noktada konumlanan Ayazağa Mahallesi üzerinde de etkisini göstermiştir. Bölgenin Maslak Mahallesi’ne yakın konumu, ulaşım kolaylığı vb. faktörler bölgedeki yeni yatırım potansiyellerinin artmasına sebep olmuştur.

Bölgede yaşamını sürdüren M.K. (A08), mahalledeki yaygın iş sahasının zaman içerisinde değiştiğini savunmaktadır:

“Ayazağa Mahallesi’nin merkezi olarak geçen alanın büyük bir çoğunluğu işçilerden oluşuyor. Fabrikalarla birlikte gidenlere rağmen hala sayılarının oldukça fazla olduğunu söyleyebilirim. Gidenler ise Gebze, Tuzla ve Çorlu tarafına gittiler. Kalanlar da fabrikalar taşınınca AVM’lerde

temizlik görevlisi, rezidanslarda güvenlik görevlisi oldular. Bu süreçte sanayi çalışanlarının birçoğu hizmet sektörüne yöneldi.” (M.K, A08, 51, site)

Kent içerisinde son dönemde idealize edilen yeni sosyal, ekonomik ve kültürel hayat kurgularıyla birlikte, yeni mekânsal kurgular da inşa edilmeye başlamıştır. Söz konusu bu mekânsal kurgular; çoğunlukla yüksek katlı, lüks, içerisinde birden çok işlev barındıran, güvenli ve teknolojik yapılardan oluşmaktadır. Kent içerisinde yeni yapılan bu yapılar şehrin yalnızca mimari karakterini değiştirmekle kalmamakla beraber, kent içerisindeki gündelik hayat ve iş sahalarında da değişimler meydana getirmektedir.

Söz konusu yapıların yer seçiminde birçok önemli kıstas bulunmaktadır. Öncelikli olarak bahsedilen bu devasa kurguların inşa edilebilmesi için büyük bir araziye ihtiyaç duyulmaktadır. Böylelikle birçok yeni mekânsal kurgu kentin sıkışık dokusu içerisinde yeterli alan bulamayıp, kent içerisindeki eski sanayi alanları üzerine odaklanmaktadır. İkinci olarak ulaşılabilirlik etkeni karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu bu eski sanayi alanları, kentin çeperlerde büyümesiyle birlikte zamanla kent merkezi içerisinde kalmış, otoyollar ve diğer projelerle birlikte ulaşılabilirlik kazanmış alanlardır. Şehrin yoğun yaşam kurgusuna alternatif olarak inşa edilen bu alanlar, birden çok aktiviteyi içerisinde bulundurarak kent içerisindeki mobilitayı minimuma indirmeyi amaçlamaktadır. Üçüncü olarak da ekonomik kazançlar devreye girmektedir. Söz konusu bu yeni projeler, ekonomi odaklı birer metadır. Bu mekânlar son dönemlerde, ‘ideal mekânlar’ olarak çoğunlukla medya tarafından bireylere statü göstergesi veya ‘ideal hayat’ kurgusu olarak lanse edilmektedir. Dördüncü olarak da güvenlik faktörü ortaya çıkmaktadır. Kent dışarısındaki kapalı yerleşimlere kent içerisinde yeni bir alternatif olan bu alanlar, yabancılardan bireyleri güvenlik sistemleri ve yüksek duvarlarla ayırmakta, bireylerin kendi gibi olmayanlarla iletişimini en düşük seviyeye indirmektedir.

Söz konusu yeni mekânsal kurgular günümüzde, eski bir sanayi alanı olan Ayazağa Mahallesi ve çevresinde de yoğun olarak inşaat faaliyeti göstermektedir. TEM Otoyolu’nun kenarında konumlanan, aynı zamanda kentin MİA’na yakın olan mahalle, kentin son dönemdeki popüler yatırım alanlarından birini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında ortaya çıkan odak kategorinin oluşturduğu bu başlık altında katılımcılar tarafından ortaya konulan bu yeni mekânsal kurgular, metin içerisinde kuramsal olarak incelenecek, Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşanan mekânsal müdahaleler ve söz konusu müdahaleleri tetikleyen etkenler kronolojik olarak ele alınacaktır.

4.2.1. Mekânsal Dönüşümü Tetikleyen Müdahaleler

Kentlerde küresel kent olma idealleri hedef alınarak büyük ölçekli değişim senaryoları ve projeler ortaya çıkmaktadır. Bu devasa projeler temelde benzer amaçlarla kimi zaman kamu tarafından, kimi zaman kamu-özel sektör ortaklıklarıyla, kimi zaman ise yalnızca özel sektör tarafından hayata geçirilmektedir. Özellikle İstanbul genelinde 1980’li yıllardan itibaren idealize edilen ‘küresel kent’ kavramının etkileri, kentin birçok bölgesine etki etmekle beraber yoğunlukla belirli noktalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Söz konusu bu yatırım noktaları temelde benzer özellikler göstermekle birlikte, kentin geleceği için radikal değişimlere de yol gösterici olmaktadır.

Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere; Ayazağa Mahallesi kendi içerisinde farklı tarihsel süreçlere tanıklık etmiş, İstanbul özelinde mekânın işlevi dönemin ekonomik ve siyasi koşullarına göre sürekli değişim göstermiştir. Bu süreçte Ayazağa Mahallesi kimi zaman geçmişin üzerine yıkılıp tekrardan kurulmuş, kimi zaman işlev değiştirmiş, kimi zaman ise eskisinin yanına eklenilerek yeniden var olmuştur. Bu yeniden yapılanma sürecinde, plan kararları ve altyapı müdahaleleri, özel veya kamu olmak üzere bölgeye yapılan yatırımlar vb. faktörler mekânın değişiminde önemli rol oynamıştır.

Kent içerisinde yer alan yapılaşmış alanlar, her ne kadar yüzeyde genişlerse o oranda yeni yatırım potansiyelini doğuracağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bu durumda kent çeperde genişledikçe büyüme durmayacak, çeper ile merkez arasında oluşan ulaşım sorunları ve bu sorunlara alternatif çeşitli projeler durmaksızın devam edecektir. Yeni mekânsal kurguların eski sanayi alanlarında yaygınlaştığı bu süreç içerisinde çalışma alanı olan Ayazağa Mahallesi’nin mekânsal değişiminde başta plan kararları, kentte saçaklanan otoyollar ve ulaşım güzergâhları, idealize edilen politikalar vb. faktörler karşımıza çıkmaktadır.

İstanbul’un 1980’lerden itibaren küreselleşme ideolojisiyle birlikte yaşadığı süreç ‘2. Küresel Kent’ başlığı içerisinde incelenmektedir. Bu bölümde ise mekânsal dönüşümü tetikleyen, yeni mekânsal kurguların yanı sıra Ayazağa Mahallesi ve çevresinin değişiminde önemli rol oynayan müdahaleler ele alınmaktadır. Söz konusu bu mekânsal müdahaleler öncelikli olarak otoyollar, ulaşım yatırımları ve plan kararlarından oluşmakta, ardından tekil büyük ölçekli yapıları da içerisinde barındırmaktadır.

Otoyol yatırımları, mekânsal yeniden üretimi tetikleyen en önemli kurgulardan biri durumundadır. İstanbul'da Avrupa ile Asya kıtasını birbirine bağlayan ilk karayolu bağlantısı olarak Boğaziçi Köprüsü ve E5 Otoyolu karşımıza çıkmaktadır. 1973 yılında iki kıta arasındaki ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla kullanıma giren ulaşım aksı, zamanla Anadolu Yakası üzerinde yeni mekânsal kurguların inşasını tetiklemiştir. Köprünün açılmasının ardından konut alanları Anadolu Yakası'nda yoğunlaşırken, kentin çalışma alanları Avrupa Yakası'nda büyük çoğunlukta yer almaya devam etmiştir. Böylelikle iki yaka arasında yoğun bir insan sirkülasyonu yaşanmaya başlanmıştır.

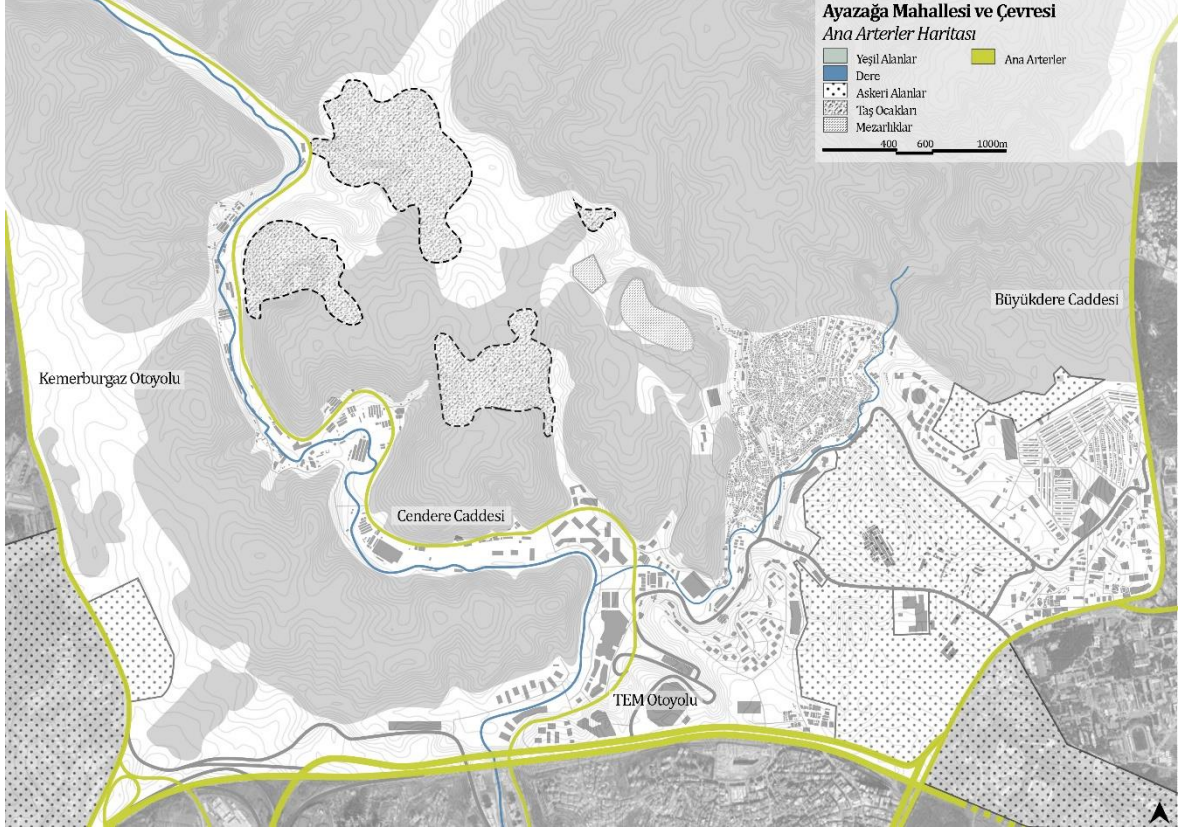
Sanayileşmeyle beraber İstanbul'da ciddi bir nüfus artışı yaşanmıştır. Artan nüfusa yetecek kadar konut istihdamının bulunmaması kentin çeperde genişlemesine, aynı zamanda da yüzölçümünün artmasına sebep olmuştur. Yaşanan göçün yarattığı yeni nüfus, kentte bulunan otomobil sayısının artışı, iki yaka arasındaki insan sirkülasyonunun artması gibi sebepler neden gösterilerek 1988 yılında kentte ikinci bir köprü ve otoyol hizmete girmiştir. TEM (Trans European Motorway) ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, İstanbul'un ilk köprü ve otoyolunun kuzeyinde ikincil bir aks olarak konumlanmıştır. Avrupa'dan gelen uluslararası otoyolun devamı olan TEM Otoyolu, transit bir otoyol olmasına rağmen daha çok iki yaka arasındaki günlük ulaşım için bir alternatif olarak kullanılmaktadır (Alpkökin vd., 2005).

Kentin çeperde büyümesi karayolu bağımlılığını arttırmaktadır. Fakat bu durum öyle bir döngüdür ki, otoyol yapıldıkça kentin daha da genişlemesi söz konusudur. Kentin büyümesi kentteki sorunlara bir çözüm olmaktan çok daha fazla ihtiyacı doğurmaktadır. Otoyolların kent içerisindeki ulaşımı kolaylaştırması ve kent merkezi dışında yer alan alanlardan kent merkezine ulaşım süresini kısaltması gibi faktörler göz önüne alındığında kentin çeperde genişlemesine imkân yarattığı kaçınılmaz bir gerçektir.

Kent yaşamında önemli bir olgu olan ulaşılabilirlik etkeni, kent merkezine uzanan otoyol ve toplu taşımaların sayısı ve kent merkezine olan ulaşım mesafesi üzerinden belirlenmektedir. Trafikte geçen saatler göz önüne alındığında, İstanbul içerisindeki konut ve işyerleri merkez alanlara ulaşım kolaylıkları üzerinden yer seçmektedir.

İstanbul'un yaşadığı mekânsal değişim çerçevesinde kentte ele alınan politikalar ve bu süreçte kentin kuzey aksında mekânın yeniden üretim süreçleri '2.2. Küresel Politikaların

İstanbul’da Kentsel Mekâna Etkisi’ bölümünde detaylı olarak incelenmektedir. Söz konusu bölümde ise daha önceden ele alınan mekânsal değişimi tetikleyen unsurların Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki etkileri ele alınmaktadır.

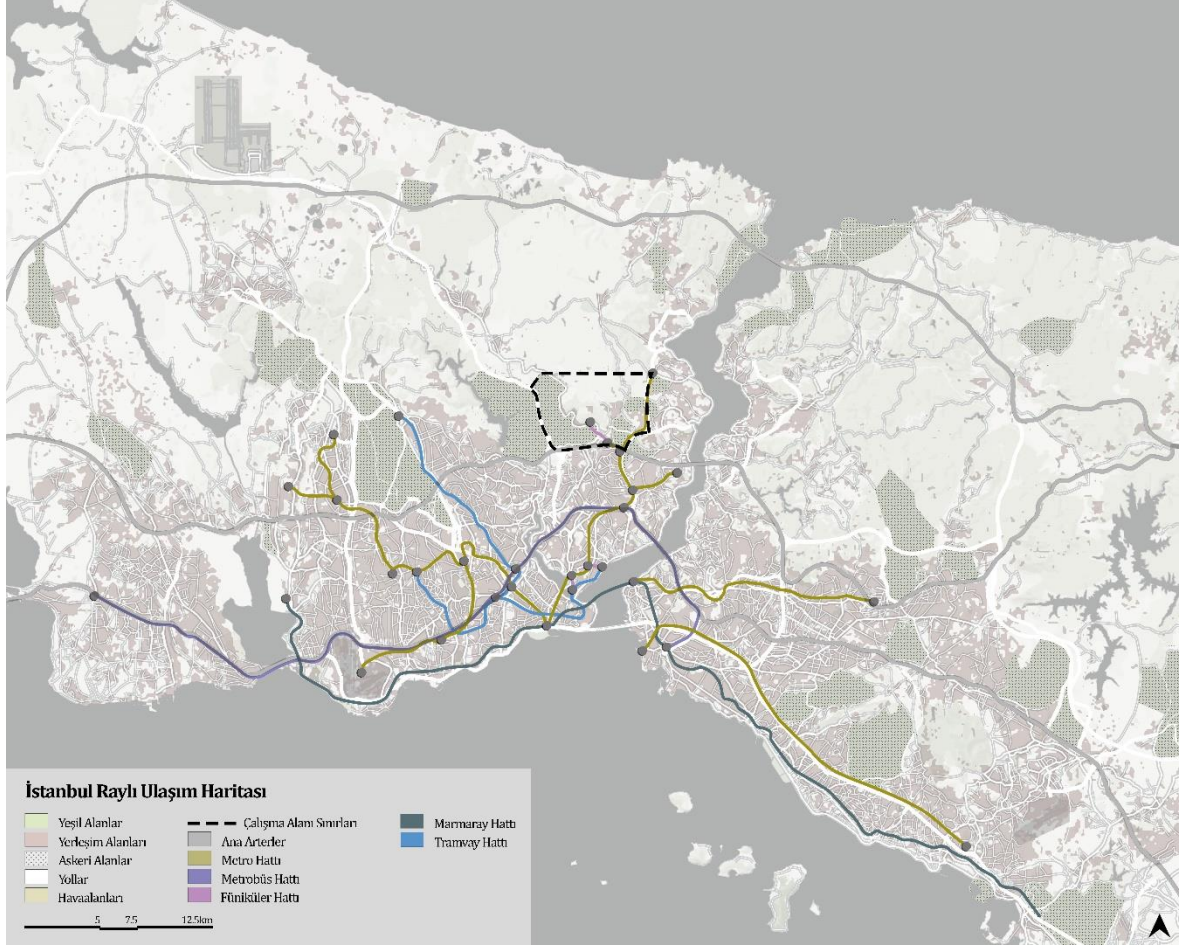

Şekil 42: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yer alan ana arterler haritası.

Günümüzde günün büyük bir bölümünü İstanbul trafiğinde geçiren İstanbullular için mekân seçiminde ulaşılabilirlik en önemli etkenlerden biri durumundadır. Bu çerçevede altyapı yatırımlarının etki ettiği alanlar etrafında mekân odaklı değişimler meydana gelmektedir. Bu çerçevede Ayazağa Mahallesi’ni teğet geçen TEM Otoyolu’nun Ayazağa Mahallesi ve çevresinin dönüşümündeki en büyük etkenlerden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Ayazağa Bölgesi’ne değer kazandıran bir diğer otoyol olarak 1993 yılında açılan Hasdal-Kemerburgaz Otoyolu’ndan da bahsetmek gerekmektedir. Yapımı öncesi Kemerburgaz-Göktürk mevkiine Cendere Vadisi’nin devamı niteliğinde dereyi referans alan yol ile ulaşım sağlayan Kemerburgaz ve Göktürk bölgesi sakinleri, açılan transit yol sonrasında kent merkezine özel araçlarıyla ulaşım süreleri kısalmış, böylelikle kentin dışında yer alan bölgedeki talepler de artmıştır. Açılan bu otoyol Göktürk-Kemerburgaz alanına değer kazandırmış olmakla beraber, otoyolun başlangıç noktasını oluşturan Ayazağa Mahallesi’ne

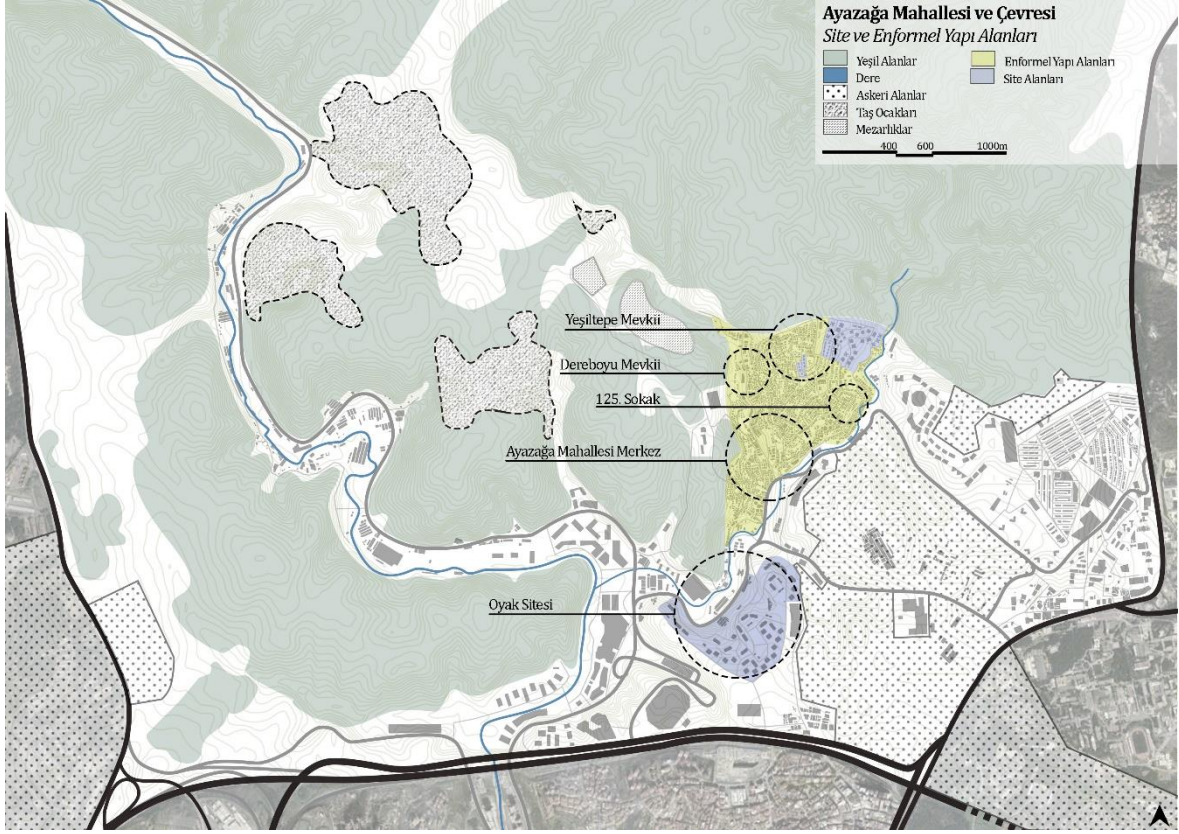
de kesişim noktası özelliği kazandırmıştır. Aynı zamanda oluşturulan bu transit ulaşım Kemerburgaz-Göktürk tarafında ikamet eden üst gelir grubu bireylerin ofis ve iş yerlerini kentin yeni odak noktası olan Büyükdere-Maslak aksı ve çevresine konumlandırmasına teşvik etmiştir.

Şekil 43: İstanbul raylı ulaşım güzergâhları haritası.

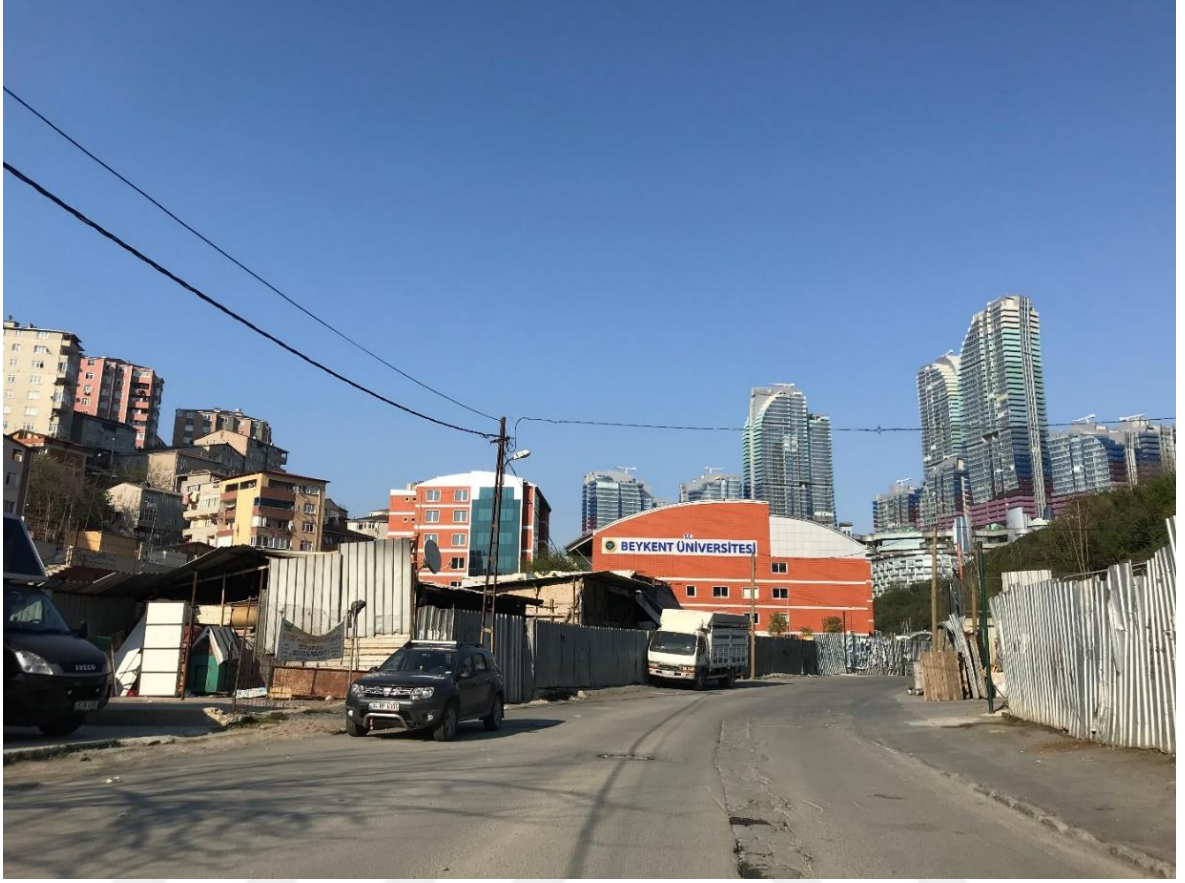
Ulaşılabilirlik kavramı otoyollarla sınırlı kalmamakla beraber, toplu taşıma imkânları da ulaşım kolaylığında önemli bir yere sahiptir. İstanbul içerisindeki raylı ulaşım ilk olarak, 1989 yılında Metro İstanbul tarafından M1 kodlu Kartaltepe-Kocatepe bölgeleri arasındaki metro hattı açılarak faaliyete başlamıştır. Ardından ikincil bir metro hattı olarak, 2000 yılında 5 istasyonlu M2 Taksim-Levent metro hattı aynı kamu kuruluşu tarafından hizmete girmiştir. Açılmasından kısa bir süre sonra son durak olan Levent Metro İstasyonu'nun kuzey yöndeki uzantısında yer alan 4. Levent Metro İstasyonu son durak olarak eklenmiştir (URL-6). Bu sayede Taksim'deki yoğun nüfusun o dönemki kısmen kent çeperini oluşturan Levent Bölgesi'ne ulaşımı kolaylaşmıştır. Söz konusu hat 2009 yılına kadar sabit kalmış,

Büyükdere-Maslak aksında yaşanan yoğunluğa rağmen yaklaşık 9 yıl boyunca 4. Levent metro durağı aks üzerindeki son durak olarak kullanılmıştır.

Şekil 44: Ayazağa Mahallesi ve çevresi enformel ve site yapıları haritası.

Bölge içerisindeki değişimler otoyollar ve ulaşım imkânlarının yanı sıra yeni mekânsal kurgular üzerinden de şekillenmektedir. Bu çerçevede bir dönem kentte oldukça yaygın olan kooperatifleşme faaliyetleri 2000’li yıllara gelinmeden bölge içerisinde yer edinmeye başlamıştır. Bu alanlar; Oyak Sitesi ve Ayazağa Mahallesi’nin merkezine yakın konumlanan daha küçük siteler olarak günümüzde mahalle içerisinde yer almaya devam etmektedir. Söz konusu mekânsal kurgular, sanayiden sonra bölgede yaşanan ilk konut odaklı mekânsal müdahalelere işaret etmektedir. Böylelikle site ve enformel konut tiplerinin yer aldığı mahallede ilk mekânsal ve toplumsal ayrışmaların bu dönemde başladığını söyleyebiliriz.

Şekil 45: Beykent Üniversitesi (2020).

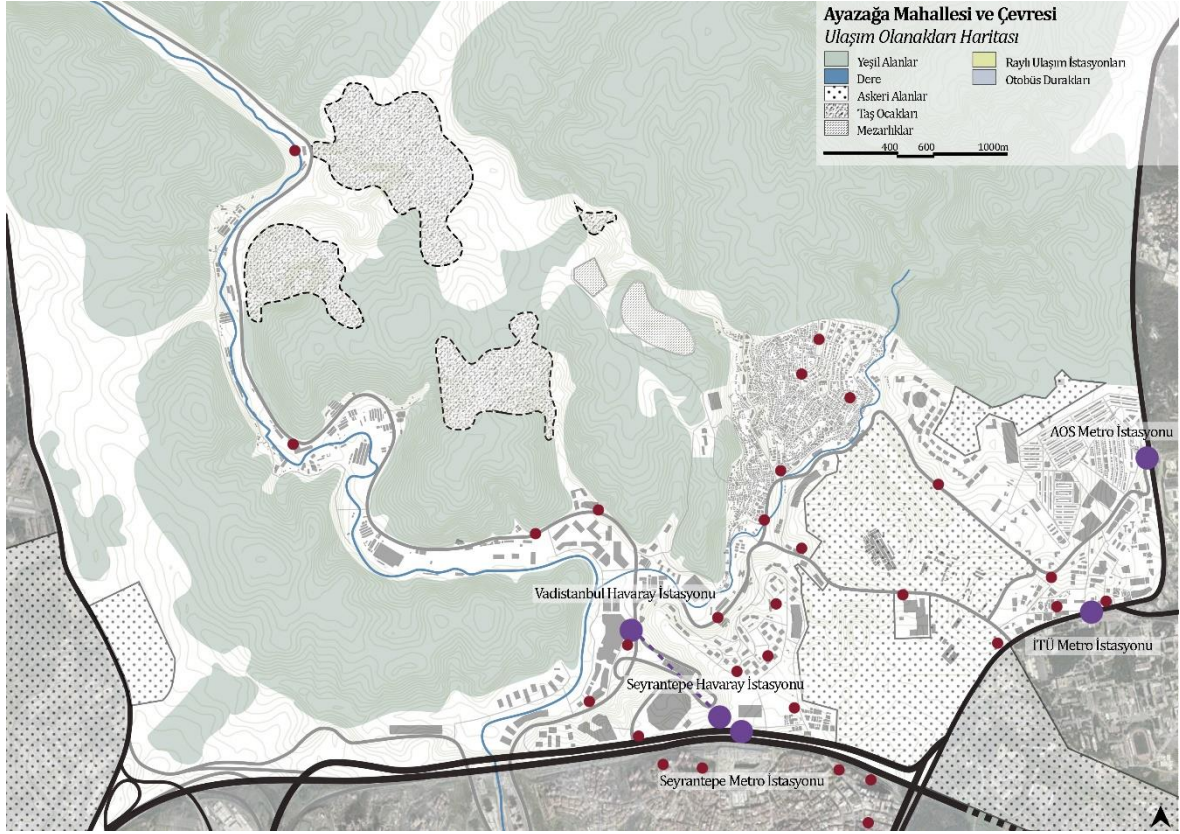
Site konut kurgusuyla meydana gelen farklılaşmanın ardından, ikinci bir mekânsal müdahale olarak bölgeye konumlanan üniversite kampüsü yer almaktadır. 2005 yılında ana kampüsünü Ayazağa Mahallesi'ne taşıyan Beykent Üniversitesi (Şekil 45) beraberinde sosyal, ekonomik ve kültürel birçok değişimin tetikleyicisi olmuştur.

Ayazağa'da yaşamını sürdüren M.I. (A07), üniversitenin bölgeye gelmesiyle mahallede büyük oranda değişim gözüktüğünü belirtmektedir:

“Öğrencilerin buraya gelmesiyle birlikte mahalle çok değişti. Tutucu bir mahalle olan Ayazağa'da insanlar eskiden bekâra ve öğrenciye evini kiraya vermezdi. Şimdi para için herkes öğrencilere evinin bir katını kiraya vermeye başladı. Normalde 1000 liraya kiraya vereceklerse, öğrencilere 2000 liraya kiraya vermeye başladılar.” (M.I, A07, 47, site)

Mahalle içerisinde yaşanan bu değişim zamanla mahalle içerisindeki geleneksel mekânsal kurguların da değişimine sebep olduğunu söyleyebiliriz. Üniversitelerin bölgeye gelmesiyle birlikte esnaf ve yerel halk dükkânlarını öğrencilere hitap edecek şekilde yeniden

düzenlemiş, mahalle içerisinde öğrencilerin zaman geçirebileceği çeşitli mekânlar yer almaya başlamıştır.

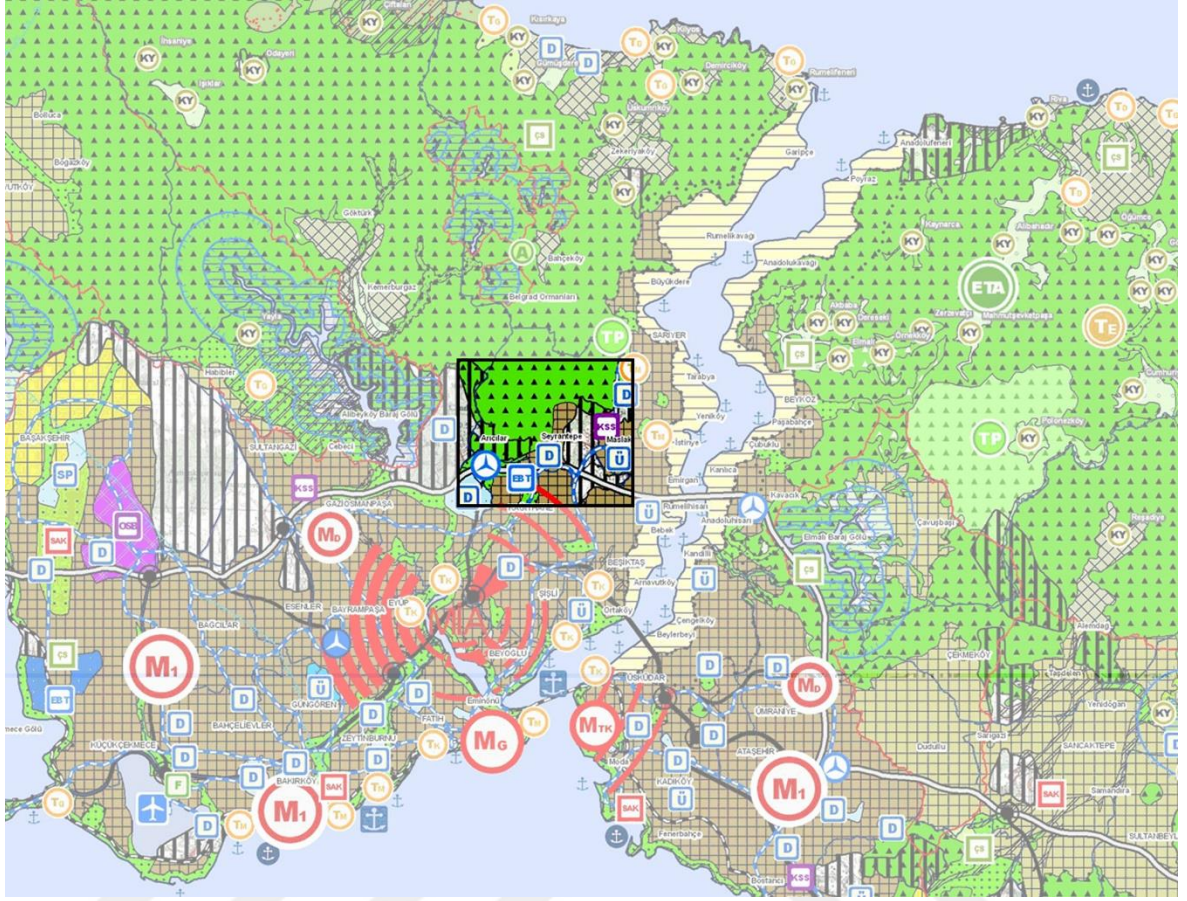
Şekil 46: Ayazağa Mahallesi ve çevresi ulaşım olanakları haritası.

Bu süreç içerisinde durmadan değişim gösteren İstanbul'da kentte yer alan ulaşım güzergâhlarında da saçaklanmalar meydana gelmiştir. Taksim'den başlayan M2 metro güzergahı kentin Maslak bölgesinde iş merkezlerinin artması ve kent çeperinde yapılaşmanın yoğunlaşması gibi faktörlerle kuzey yönde ilerlemeye devam etmiştir. 2009 yılıyla birlikte İstanbul Teknik Üniversitesi Metro İstasyonu ve Atatürk Oto Sanayi Metro İstasyonu M2 metro hattının kuzey kısmında yer alarak faaliyete başlamıştır (URL-6). Açılan iki yeni durak Maslak bölgesindeki iki önemli alana işaret ederek isimlendirilse de etrafında yer alan iş merkezi ve konut yoğunluğuna da ulaşım kolaylığı sağlamıştır.

2011 yılına gelindiğinde ise hat iki yönde de genişlemiş, kuzey yönde Hacıosman Metro İstasyonu, güney yönde ise Yenikapı Metro İstasyonu olmak üzere kent Tarihi Yarımada Bölgesi ile Kuzey İstanbul Bölgesi arasında uzun ve sürekli bir metro hattına sahip olmuştur (URL-6).

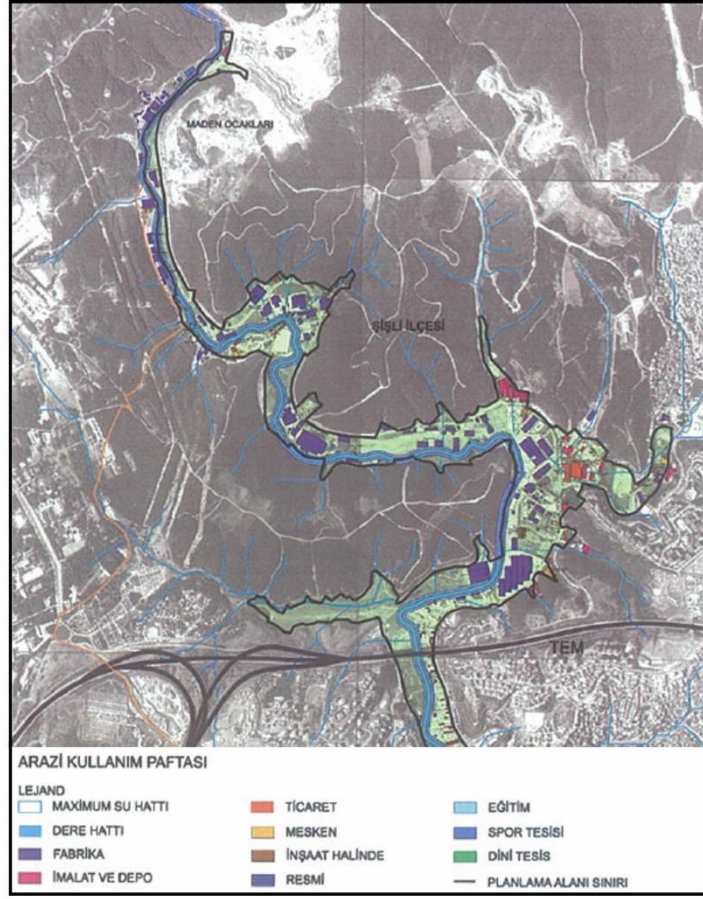
Ayazağa Mahallesi'nin dönüşümünde yetkili mercilerin aldığı plan kararları, kentsel mekânın gelişimini ve değişimine rol gösteren en önemli etkidir. Bölgenin plan kararları incelendiğinde ilk olarak 1983 yılında onaylanan Cendere Vadisi odaklı Nazım İmar Planı karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen 1/25.000 ölçekli Ayazağa Çevre Düzeni Nazım İmar Planı'nda vadi üzeri 'depolama alanı' olarak planlanmıştır. Ardından 1985 yılında yapılan 1/25.000 ve 1/5.000 planlarda ise yapılanma şartları korunmuş, bölgedeki mekânsal işlevler hakkında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Daha sonrasında 1987 yılında yapılan 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı değişikliğinde ise vadi 'tarımsal alan' olarak belirlenmiştir. 1991 yılında 1/5.000 ölçekli Ayazağa NİP'da ise günümüzde yer alan sanayi yapılarına kadar olan kısım 'piknik ve eğlence alanı' olarak işaretlenmiştir. Ardından 2003 yılına gelindiğinde ise 1/100.000 ölçekli etap planlarında ise bölgeye 'günübirlik tesis' olarak yer verilmiştir (Cendere Vadisi NİP Raporu, 2011).

2003 yılında 1/5.000 ölçekli Ayazağa Revizyon İmar Planı ele alınmıştır. Söz konusu plan Maslak, Ayazağa, Huzur Mahalleleri ile orman ve askeri alanlarını içerisinde kapsamaktadır. Bu plan kapsamında günümüzde mevcut sanayi alanları kentsel kullanıma yönelik spor tesisler, su oyun parkı, eğlence parkı, özel botanik bahçesi, sera alanları, açık hava konser ve sinema alanları vb. fonksiyonlara sahip mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Vadistanbul kompleksinin konumlandığı kısım ise özel okul alanı, özel hastane alanı, ticaret alanları vb. fonksiyonlara yer verilerek planlanmıştır (Cendere Vadisi NİP Raporu, 2011).

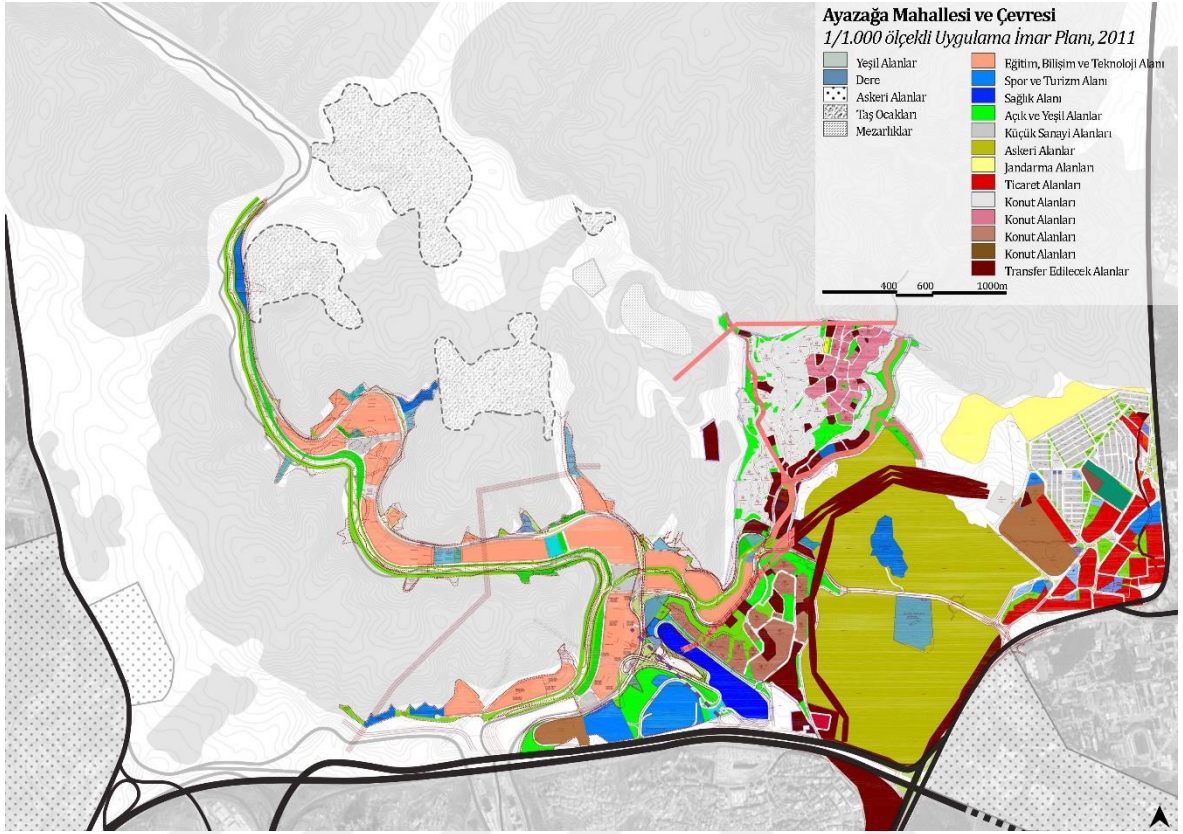
Şekil 47: 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı üzerinde çalışma alanı sınırları (ÇDP, 2009).

2009 yılında 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda İstanbul'un geleceği finans, turizm, kültür, inovasyon ve bilgi teknolojileri ana temaları üzerinden belirlenmiştir. Plan kararlarında belirtilen bölgedeki sanayinin desantralizasyonu kararının 'çevresel sürdürülebilirlik ilkesi açısından kritik öneme sahip alanlar' olarak nitelendirilen orman alanlarının korunması ve MİA'nın orman yönünde yayılmasını engellemek üzere esas alındığı belirtilmektedir (Cendere Vadisi NİP Raporu, 2011).

Şekil 48: 2011 yılı yapısal fonksiyon analizi (Cendere Vadisi Nazım İmar Planı Raporu, 2011).

Cendere Vadisi'nin NİP raporundan elde edilen görsel doğrultusunda bölgenin günümüzdeki karma kullanımlı yapı alanlarının 2011 yılına kadar yoğun olarak sanayi olarak faaliyeti gösterdiğini söyleyebiliriz.

Şekil 49: Ayazağa Mahallesi ve çevresi mevcut plan kararları (1/10.000 ölçekli Uygulama İmar Planı, 2011).

2009 yılında alınan üst ölçek kararların ardından 2011 yılında 1/5.000 ölçekli Cendere Vadisi Nazım İmar Planı, ardından 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda alanın büyük bir kısmı Eğitim Bilişim Teknoloji Alanları (EBT) olarak karşımıza çıkmaktadır. Cendere vadisi boyunca çevreyi kirletici sanayilerin yer bulması plan kararlarını etkilediği belirtilirken, söz konusu alanlarda hava sirkülasyonunu etkilemeyecek ileri teknoloji tesislerinin ve bu tesislere hizmet edecek konut, ticaret ve turizm tesislerinin kullanımına yer verilmesi öngörülmektedir (Cendere Vadisi NİP Raporu, 2011).

Plan kararlarında alınan EBT alanı uygulaması, günümüzdeki karma kullanımlı yapıların bölgede konumlanmasında önemli bir etkidir. EBT bölgeleri ile gelen ileri teknoloji tesislerini desteklemesi planlanan konut, ticaret ve turizm tesisleri günümüzde bölgede kamuoyuna aktarılan vizyondan farklı mekânsal kurgularla karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen alanlar eğitim, bilişim ve teknoloji kavramlarından uzak bir şekilde alışveriş merkezi, karma kullanımlı yapılar, kapalı lüks siteler vb. mekânsal kurgularla karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 50: Galatasaray Stadyumu (2020).

Alınan plan kararlarının ardından bölgenin geleceğini etkileyen bir diğer unsur olarak Galatasaray Stadyumu (Şekil 50) karşımıza çıkmaktadır. Mecidiyeköy’de yer alan eski stadyumun 2011 yılında bölgenin TEM Otoyolu sınırına taşınmasıyla birlikte söz konusu alanın mekânsal ve toplumsal değişiminde önemli bir tetikleyici olduğunu söyleyebiliriz. Bölgede inşa edilen yeni stadyum beraberinde bölgeye birçok kamu yatırımı getirmiş ve bu süreçte kamu yatırımlarının sağladığı avantajlar mahalle içerisindeki potansiyel değeri arttırmıştır.

1964 yılından itibaren uzun bir süre İstanbul’un Şişli İlçesi’nin Mecidiyeköy Mahallesi’nde yer alan Ali Samiyen Stadyumu çeşitli sebeplerle TEM Otoyolu’nun Ayazağa Mahallesi Bölgesi’nde konumlanmaya başlamıştır. 2004 yılında Galatasaray Spor Kulübü’nün resmi internet sitesinde (URL-7) yayınlanan tarihçede stadın yerinin değişme nedeni arazinin sahip olduğu maddi potansiyel üzerinden açıklanmaktadır:

“Mecidiyeköy’ün artık şehrin merkezinde kalması nedeniyle, devlet yetkilileri bu arazide bulunan stadın büyütülmesine karşı çıktı. Alternatif olarak Galatasaray’a yeni bir arazi önerildi.” (URL-7).

Galatasaray Spor Kulübü’nün resmi internet sitesinde yer alan bu açıklamalardan yola çıkarak, bir dönem Mecidiyeköy’de yer alan Ali Sami Yen Stadyumu’nun sahip olduğu arazinin oldukça değerli olduğu ve bu potansiyel değer göz önüne alınarak stadı kent merkezinden uzaklaştırma kararı verildiği söylenebilir. Galatasaray Stadyumu Mecidiyeköy’den taşınmasının kısa bir süre ardından Mecidiyeköy’deki eski arazisinde yüksek katlı karma kullanımlı yapı inşasına başlanmıştır. Böylelikle kent içerisinde yer alan değerli arazide tüketim odaklı bir mekânsal dönüşüm gerçekleşmiştir.

TOKİ tarafından ihale edilen yeni stadın inşaatı ise özel sermaye ortakları tarafından yapılmış olup, ayrıca kamu-özel yatırımın önemli bir örneğini oluşturmaktadır (URL-8). Yeni stad bölgedeki en büyük çaplı yatırım olmasıyla birlikte çevresinde de dönüşümün tetikleyicisi haline gelmiştir.

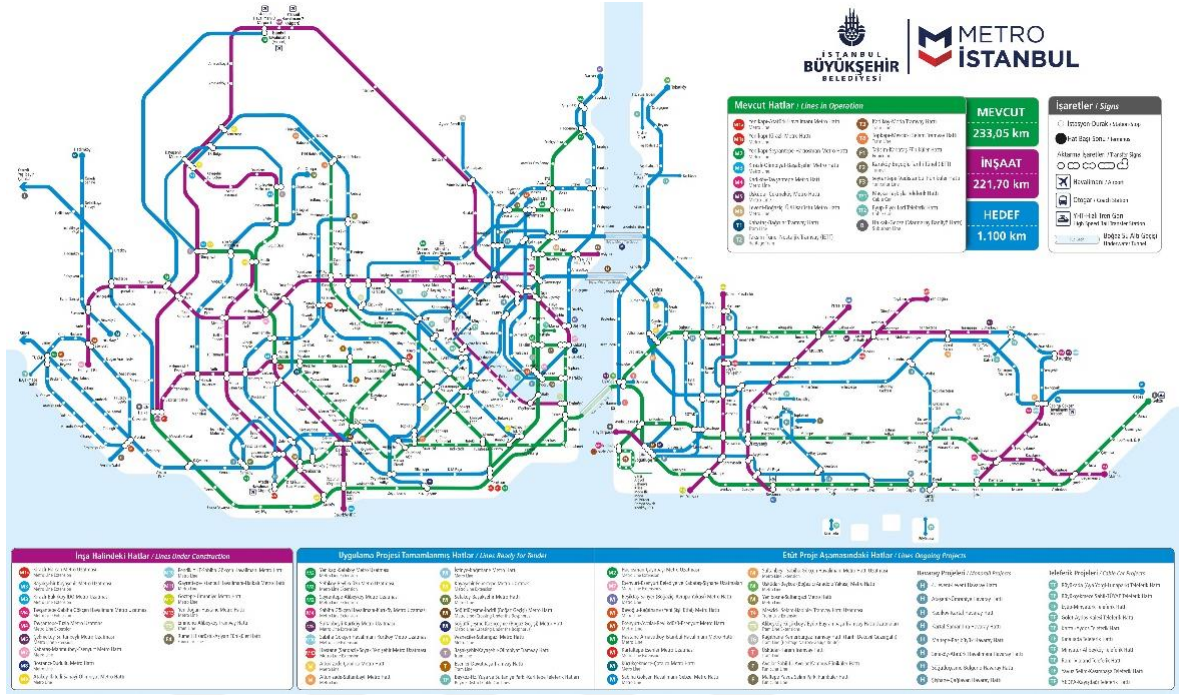
Stadın bölgeye gelmesiyle birlikte yeni ulaşım alternatifleri de planlamaya başlamıştır. 2007 yılında inşasına başlanan yeni stadyum, 2011 yılında hizmete açılmıştır (URL-8). Bu süreçte 2010 yılında özellikle stadyuma hizmet etmesi planlanan Seyrantepe Metro İstasyonu faaliyete geçmiştir. Bu istasyon M2 Metro Hattı’nın bir uzantısı şeklinde öncelikli olarak Galatasaray Stadyumu’na taraftarların ulaşımını sağlamak üzere kurgulanmıştır. Bu çerçevede M2 Metro Hattı üzerinde yer alan Sanayi Mahallesi metro istasyonundan Seyrantepe Mahallesi metro istasyonuna ayrı bir metro hattıyla aktarmalı olarak ulaşım planlanmıştır. Bölgeye yönelik ulaşım kolaylığının stadyum için ele alınmasına rağmen çevresi için de oldukça avantajlı ulaşım alternatifi oluşturmuştur. Söz konusu ulaşım olanakları çevredeki yapıların dönüşümünde özellikle yatırımcılar açısından önemli bir etken haline gelmiştir.

Şekil 51: Seyrantepe Devlet Hastanesi Binası (2020).

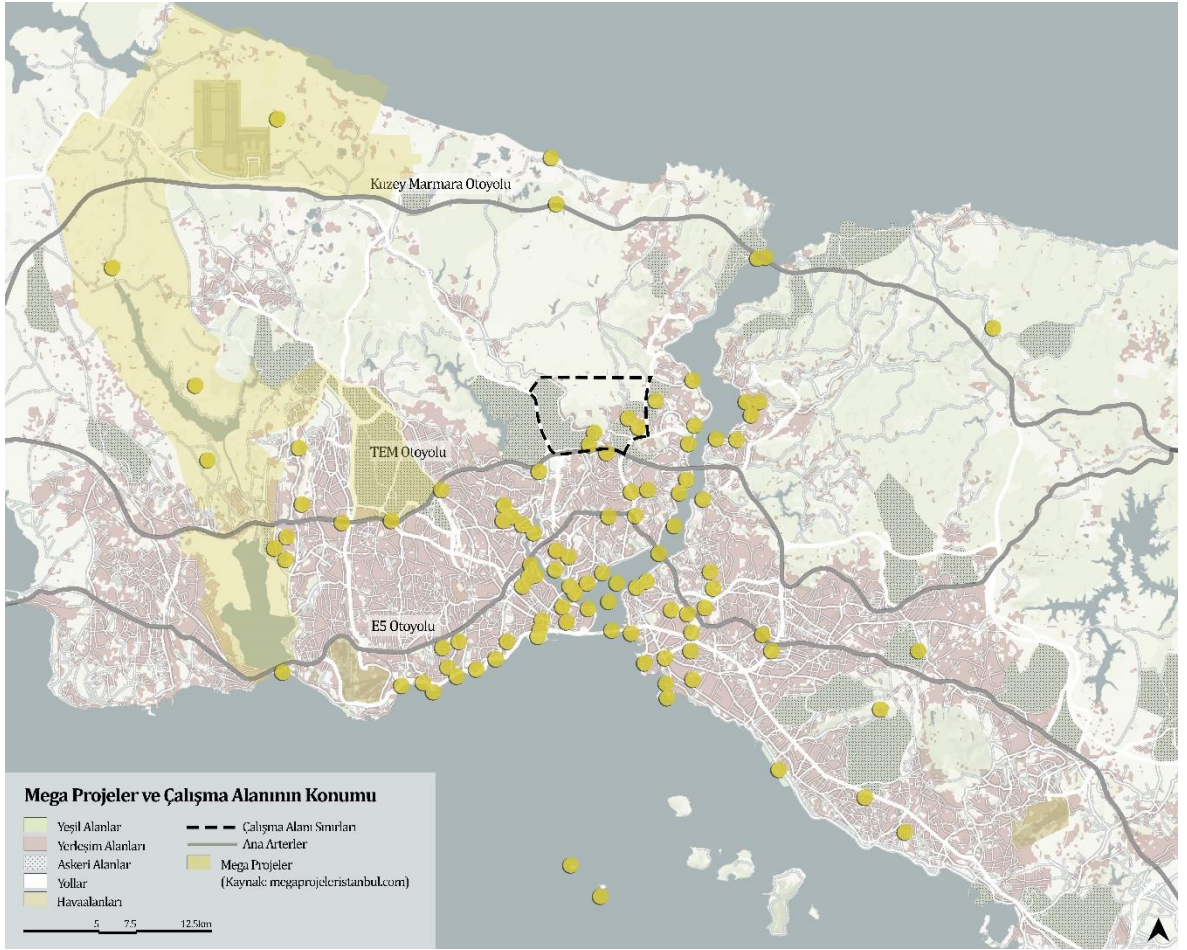
Söz konusu alanda stadyumun yanı sıra 2013 yılında temeli atılan 600 yatak kapasiteli devlet hastanesinin inşaatı da devam etmektedir. Hastanenin büyük ölçüde inşaatı bitmiş durumda olmasına rağmen, uzun süredir atıl durumda bölgede yer almaktadır. Şişli Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Şişli'de yer alan ana binasının TEM Otoyolu kenarındaki araziye taşınması gündemdedir (URL-9). Fakat söz konusu taşınmanın kesinliği henüz bilinmemektedir.

Metro güzergâhı yatırımları bu dönem içerisinde Büyükdere-Maslak aksında sınırlı kalmamış, 2016 yılında bölgeye yeni toplu ulaşım güzergâhı projeleri üretilmiş ve birçoğunun inşasına başlanmıştır. Metro İstanbul tarafından İstanbul'un 'Raylı Sistemler Gelecek Vizyonu' (Şekil 52) olarak belirtilen raylı sistem haritasında, bölgeye birçok sayıda ulaşım güzergâhının eklenmesinin planlandığı görülmektedir. İnşasına başlandığı belirtilen İstinye-Kâğıthane Metro Hattı ile Seyrantepe-Alibeyköy Metro Hattı'nın yanı sıra henüz inşasına başlanmamış bölgeye artı değer kazandıracak birçok ulaşım projesi yer almaktadır.

Şekil 52: İstanbul Raylı Sistemler Gelecek Vizyonu Haritası (URL-10).

İnşasına başlanan İstinye-Kâğıthane Metro Hattı İstanbul Boğazı'nda yer alan bir mahalle olan İstinye'den başlayıp, İTÜ, Ayazağa Mahallesi ve ardından Kâğıthane'ye doğru uzanması planlanmaktadır (URL-11). Yeni oluşacak olan bu hat sahil ile bölge arasında bir ulaşım koridoru görevi üstlenecektir. Diğer bir yapıyı başlayan ulaşım projesi ise Seyrantepe-Alibeyköy Metro Hattı olarak belirtilmektedir. Bu hat Seyrantepe Metro İstasyonu'ndan başlayıp Cendere Caddesi üzerinden Alibeyköy'e doğru ulaşması planlanmaktadır (URL-12). Bu hat tamamlandığında Alibeyköy'de bulunan Alibeyköy Cep Otogarı'ndan bölgeye aktarmasız ulaşım sağlanacaktır. Yapım aşamasında olan bu iki proje de bölgeye 'ulaşılabilirlik' etkeni ve uygulanan her altyapı yatırımı gibi bölgeye artı bir değer kazandırması söz konusudur.

Şekil 53: Mega Projeler ve Ayazağa Mahallesi'nin konumu (URL-13).

İstanbul'un kuzey alanlarına yönelik her türlü proje aynı zamanda Ayazağa Mahallesi ve çevresinin de ekolojik dokusunu ve doğayla kent arasında sınır olma durumunu etkilemesi söz konusudur. İstanbul'un kuzey sınırları kentin belki de en önemli ekolojik koridorlarını oluştururken, ekolojik sınırlarda birbirine eklemlenen mega projelerle büyük bir yok oluş tehdidi içerisindedir. MİA'nın kuzeye doğru uyguladığı baskıya ek olarak İstanbul'un kuzeyinde projeler planlanmış ve günümüzde hala planlanmaya devam etmektedir.

İstanbul'u uzun vadede belki de en çok etkileyecek mega projelerden biri olan Kuzey Marmara Otoyolu ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü 2010 yılında kamuoyuyla paylaşılmıştır. 2009 yılında onaylanan 1/100.000 İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda yer almamasına rağmen, alınan yeni kararlarla 2014 yılında inşasına başlanmıştır. 2014 yılında onaylanan "1/25000 ölçekli İstanbul Kuzey Marmara Otoyolu nazım imar planı değişikliği" ile projelendirilmeye başlayan mega projenin ülkede son dönemde sıklıkla karşımıza çıkan 'yap-işlet-devret' proje modeliyle inşa edilmesine karar verilmiştir (URL-14). Çok sayıda

eleştiriye rağmen 2016 yılında inşaatı tamamlanmış ve iki yaka arasında üçüncü bir bağlantı güzergâhı olarak faaliyete başlamıştır. Kuzey Marmara Otoyolu İşletmesi proje hakkında resmi internet sitesinde şu sözlere yer vermektedir:

“Projenin tamamlanması ile Kuzey Marmara Bölgesinde Doğu-Batı istikametindeki ana ulaşım arterleri civarında gelişerek büyüyen, kentleşme ve sanayileşmenin oluşturduğu bölgesel trafik ile bölgeden geçen şehirlerarası ve uluslararası trafik birbirinden ayrıştırılarak ulaşımdaki hizmet kalitesinin ve güvenliğinin artırılması hedeflenmektedir.” (URL-15).

Proje kent içerisindeki birinci ve ikinci köprüde yaşanan sıkışık trafiğe bir çözüm olarak ortaya konulduğu, aynı zamanda ülkeler arasında transit yol olarak kullanılması amaçlandığı belirtilmektedir. İkinci köprünün yapımından kısa bir süre sonra ortaya konulan bu yeni projeye başta İBB dahil olmak üzere bir çok kurum tarafından karşı çıkılmış fakat 1998 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından tekrardan gündeme gelmiştir (Gülersoy, Gökmen, & Yazıcı, 2014). Bu süreçte birçok uzman projeye karşı çıkarken, aynı zamanda projelerin yol açacağı sorunları kendi disiplinleri çerçevesinde eleştirmeye başlamıştır.

İstanbul’da üçüncü bir ulaşım güzergâhının oluşmasının ardından 2010 yılında kamuya duyurulan İstanbul Havalimanı projesi, 2014 yılında askıya çıkarılmış, "3. Havalimanı Projesine ilişkin hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı" ile ‘yap-işlet-devlet’ uygulama modeliyle inşa edilmeye başlanmıştır (URL-16). Projenin ÇED Raporu’nda bölgeye havalimanı yapılması durumunun belirli riskler yaratacağı belirtilmiştir. Bu riskler; jeolojik durum, jeomorfolojik durum, hidrojeolojik etki, kuşlar ve göç yolları, heyelanlar, bitki florası, tarım ve hayvancılık, doğal kaynaklar, deprem ve tektonik yapı olarak sıralanmıştır. Çevrede yaratacağı tüm olumsuz etkilerinin yanı sıra bölgede yeni yerleşim alanının (Havalimanı Şehir Kompleksi) kurulması da raporlarda yer almıştır (Kuzey Ormanları Savunması, 2015). Bu nedenle ele alınan projenin sırf havayolu inşaatıyla sınırlı kalmayacağı, gelecekte İstanbul’un kuzey alanlarında oluşacak yapılaşmanın meşrulaştırıcısı haline geleceği de öngörülebilir.

İstanbul’un kuzeyinde yer alan bu tartışmalı mega projeler (Kuzey Marmara Otoyolu, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı), kentin orman alanları, sulak arazileri ve tarım alanlarının bulunduğu bölgede konumlanmaktadır. Bu projelerin yapımı sonrasında kentte yaşanacak su sorununu belirten Gürbüz (2014), nüfusu hızla artan İstanbul’un bu projeler sonrasında nüfusunun daha da artacağını, su ihtiyacının karşılanmasında zorluk

oluşacağını ve bu durumun da ekosistemde büyük bir tehdit oluşturacağını belirtmektedir. Projelerin iklimsel faktörlerini inceleyen Türkeş (2014) ise, kuzeyde yapılacak olan bu projelerin, yeryüzünde yapılacak müdahalelerin ve bu müdahalelerin etkilerinin iklimi etkileyeceğini, ilk olarak yörede küçük ölçekli iklimi (mikroklima) sonra da bölgesel iklimi etkileyebilecek güçte olduğuna değinmektedir. Bölgedeki kuş göç yollarını inceleyen Arslangündoğdu (2014) ise ÇDP raporundaki ornitoloji çalışmalarının yetersiz ve yanıltıcı olduğunu savunmaktadır. Bölgede yapılan projelerin kuş göçlerini olumsuz yönde etkileyeceğini de çalışmasında belirtmektedir.

Altyapı yatırımlarıyla değişen arazi kullanımını inceleyen Gerçek (2014) ise, kuzey İstanbul'a yapılacak bu projelerin 'erişilebilirliği' kolaylaştıracağından bölgedeki çekiciliğin artacağını ve arazi kullanımının değişeceğini savunmaktadır. Oluşacak bu müdahalelerin kent merkezinden çepere doğru göçü arttıracığını belirten Çalışkan (2014), yeni yapılaşma baskıları ve nüfus hareketlerinin İstanbul'un sosyal dokusunu olumsuz etkileyeceğini savunmaktadır. Tüm bu proje kararlarının uluslararası mevzuatlara ters düştüğünü belirten Budak (2014) ise, ormanların, toprağın, bitki ve hayvan topluluğunun, habitatların, ekosistemlerin korunmasının yasal bir sorumluluk olduğunu belirtmektedir. Sağlık çerçevesinden projelerin sonuçlarını ele alan Karababa (2014), günümüz koşullarında bile yaşanması zor bir kent olan İstanbul'un planlanan projeler ile birlikte daha da yaşanmaz bir hale geleceğinden bahsetmektedir. Kente bütüncül bir çerçevede ele alan Gülersoy vd. (2014) ise, bu projelerin sadece üzerinde yer aldığı proje alanlarını ve yakın çevrelerini etkilemeyeceğini, İstanbul'un kuzey kesiminde plansız ve kontrolsüz kentsel gelişmeleri körükleyeceğinin altını çizmektedir. Aynı zamanda kentin yaşam destek sistemleri olan su havzaları, tarım arazileri, ormanları, meraları ve hatta denizleri yok oluşa doğru sürükleyeceğini de ön görmektedir.

Uzmanlar tarafından belirtilen tüm olumsuzluklara rağmen İstanbul'un kuzey kısmında Kuzey Marmara Otoyolu, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı faaliyete geçmiştir. Tüm bu projelerin ardından kentin ekolojisini büyük ölçüde etkileyecek olan Kanalistanbul projesi de tartışılmaya başlanmış, proje henüz netlik kazanmamıştır. İstanbul'un yatırım alanları kuzeye doğru ilerlerken, kuzey kısımdaki arazi fiyatları da paralel olarak artış yaşanmaktadır.

Tezin çalışma alanı olan Ayazağa Mahallesi'nin kuzeye doğru yapılaşma eğilimi şimdilik Kuzey Ormanları tarafından bastırılmaktadır. Bugün kent ile orman arasında eşik bölgeyi oluşturan mahalle sınırları ileride kuzey alanda yaşanması muhtemel yapılaşmayla birlikte yok olma tehlikesi içerisine girmesi muhtemeldir. Bu bağlamda kentte yapılan her altyapı yatırımı ve projenin çevresinde büyük etkiler yaratabilme potansiyelinde olduğunu söyleyebiliriz. E-5 ve E-6 otoyollarıyla birlikte gittikçe kuzeye doğru yayılan yapılaşmalar E-6 otoyolunun sınırında yer alan Ayazağa Mahallesi'nde oldukça yoğun bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Kentin MİA'nın Büyükdere Caddesi boyunca Maslak Mahallesi'ne kadar ulaşmış olması ve belirtilen alana kamu tarafından sunulan ulaşım imkânlarının ardından Ayazağa Mahallesi ve çevresi üzerinde de potansiyeller artmıştır.

Kuzey İstanbul'da yaşanan her türlü değişim, kent ile eklemlenme noktası olan Ayazağa Mahallesi'nin de değerini arttırmakta aynı zamanda doğal dokusunu da tehlikeye sokmaktadır. Bu duruma örnek olarak Yeni İstanbul Havaalanı'nı örnek verebiliriz. Kent merkezinden başlayan havaalanı ulaşım güzergâhı Ayazağa Mahallesi'ni teğet geçmektedir. Havaalanına yakınlığın oluşturduğu durumlar günümüzde Göktürk ve Kemerburgaz Mahallesi'nden sonra havaalanına en yakın alan olan Ayazağa Mahallesi'nde de etkilerini göstermiştir. Bu süreç içerisinde havaalanında çalışan yoğun nüfus da bölgeyi konut alanı olarak tercih etmeye başlamıştır. Aynı zamanda küresel kentin ihtiyacı olan iş alanı, otel, konferans salonu, havaalanı gibi mekânların birbirine yakın konumlanması faktörü düşünüldüğünde kentte bu çerçevede hizmet eden mekân olarak Ayazağa Mahallesi karşımıza çıkmaktadır. Merkezi İş Alanı olan Büyükdere-Maslak aksıyla yeni havaalanı arasında konumlanan bölge, son dönemlerde inşa edilen lüks mekânlarla kentin küresel ölçekte hizmet eden alanlarından birini oluşturmaktadır.

Merkezilik ve ulaşılabilirlik faktörleri kent yaşamında oldukça önemli niteliklerdir. Özellikle İstanbul benzeri metropollerde yaşam sürdüren bireyler gündelik zamanlarının büyük bir bölümünü yollarda geçirmektedir. Zamanın kısıtlı ve değerli bir meta olduğu bu dönemde, mekânların ulaşılabilirliği kent yaşamında bireylere avantaj sağlamaktadır.

Kent içerisinde yaşanan kuzeye doğru yönelimle beraber Ayazağa Mahallesi sahip olduğu konumdan ve yeni yapılara elverişli alanlarından dolayı yeni yatırımlar için avantajlı bir duruma gelmiştir. Harvey (2012) mekânsal konuma bağlı olarak artan değeri merkezietten diğer bir anlamla ulaşım ve iletişim şebekelerine veya yoğun bir faaliyet alanına yakınlıktan

doğduğunu belirtmektedir. Bu süreç içerisinde bölgede de değer artışı yaşanırken, bölge yakınında konumlanan Levent ve Maslak yoğunluklu iş alanlarına alternatif bir iş alanı bölgesi oluşturmaktadır. Aynı zamanda ofislerde çalışan üst-orta ve üst gelirli bireylere barınma mekânları da sağlamaya başlamıştır.

Bölgede yaşamını sürdüren O.S.Y. (A03), yaşadığı alanın sunduğu imkânlardan çok memnun olmamasına rağmen bölgeyi yaşam yeri olarak tercih etmesinde ulaşılabilirliğin oldukça önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir:

“Gelecekte kesinlikle daha sakin ve doğaya yakın bir yere geçmek isterim fakat şimdiki hayat şartlarıma göre merkezilik ve ulaşılabilirlik benim için ön planda kalıyor.” (A03, OSY, 25, rezidans)

Bölüm içerisinde ele alınan ‘altyapı’ kavramı, otoyol ve ulaşım araçlarıyla kısıtlı kalmamaktadır. Altyapı kavramı bahsedilen otoyol ve ulaşım güzergâhlarını içerisinde barındırdığı gibi, aynı zamanda bölge içerisindeki ikincil ve üçüncül yolları da kapsamaktadır. Diğer bir yandan yapılan mülakatlar sırasında sıkça karşılaşılan ‘altyapı’ kavramı, yoğun olarak katılımcılar tarafından mahalle içerisindeki ikinci ve üçüncü derece yollara işaret etmektedir.

Bölge içerisinde farklı konut tiplerinde ikamet eden Y.B. (A05), A.E. (A02) ve E.Ö.K (A16), bölgedeki ikincil ve üçüncül yolların fiziki durumunu gündelik hayatlarında bir sorun olarak görmektedir:

“Ayazağa Mahallesi’ndeki en büyük sorunun yolların kötü bir durumda olması olarak görmekteyim. Bölgedeki nüfus arttı ve yollar yetersiz kaldı.” (A05, YB, 27, rezidans)

“Yollar gerçekten çok kötü bir durumda. Evime çıkan yol boyunca durmadan çukurlar ve bitmek bilmeyen yol tadilatlarına maruz kalıyorum. Sokaklar dar, otobüsler geçemiyor. Otobüsler geçemedikçe de trafik kitleniyor. Ayazağa’nın altyapısı bu kadar yerleşmeyi kaldırmıyor.” (A02, AE, 25, site)

“Otobüs Ayazağa Mahallesi’nden Yeşiltepe’ye kadar çıkıyor. Otobüsler yol boyunca iki ileri bir geri biçimde hareket ediyor. Yollar zaten kötü bir de yol kenarlarına araba bırakıyorlar, yollar iyice daralıyor. Bir de karşılıklı otobüsler gelince geçiş imkânsız hale geliyor.” (A16, EÖK, 45, enformel yapı)

‘Altyapı problemleri’ mülakatlar boyunca karşılaşılan yoğun söylemlerden biri durumundadır. Bölgede artan orantısız nüfus ve bölge içerisinden geçen alternatif yollar

trafiği arttırmakta, aynı zamanda kent içerisinde gerçekleşen plansız yapılaşma da altyapı sorunlarına yol açmaktadır. Bu durum bölgenin çevresinde gerçekleşen altyapı çözümlerinin mahalle içerisinde herhangi bir etkisi olmadığını, tam tersi mahallenin mevcut altyapı problemlerine de eklemlendiğini göstermektedir.

Maslak Mahallesi'nden bölgeye açılan alternatif güzergâhı K.B. (A23) şu şekilde değerlendirmektedir:

“Ağaoğlu 1453’ün oradan yol açtılar ve trafik sonrasında felç oldu. Maslak’ın yoğun iş trafiği, bir alternatif olarak arka yoldan Ayazağa’ya yönelmeye başladı. Zaten yollarımız çok dar, bir de yeni yolun yarattığı araç sirkülasyonu mahalle içerisinde trafik durma noktasına geliyor.”
(A23, KB, 61, site)

Şekil 54: Vadistanbul Kompleksi Havaray İstasyonu (2020).

Bölge içerisinde büyük yatırımlar kamu tarafından teşvik edilmekte, kimi zaman ise kamu ortaklıklarıyla da inşa edilmektedir. Vadistanbul’a hizmet veren Türkiye’nin ilk özel sektör ulaşım yatırımı olarak nitelendirilen Havaray hattı bu kısımda karşımıza çıkmaktadır. 750 metre uzunluğunda olan bu hat Galatasaray Stadyumu’nun bulunduğu Seyrantepe Metro

Durağı'ndan başlayarak yer üstünden raylı bir hatla Vadistanbul AVM'ye ulaşım sağlamaktadır (URL-17).

Büyük çaplı projeler özel ulaşım imkânları ve özel altyapı yatırımlarının yanı sıra, kamuya donatı katkısı olmaksızın ayrıcalıklı imar izinleri de elde etmektedir. Diğer bir yandan bu yapıların kamuya yönelik donatı katkısı yaptığı durumlarda ise, donatıların kendi kullanıcılarına hizmet veren 'kamusal' alanlar olarak ortaya çıktığını ve bu alanlardaki kamusallığın kamu tarafından değil de lüks yapıların güvenlikleri tarafından kontrol edildiğini de söyleyebiliriz. Söz konusu bu durum mekânı yeniden inşa eden bireylerin bile birbirinden farklı haklara sahip olduğunun göstergesi durumundadır.

Bölgede yaşanan değişimler tetikleyici unsurlarla birlikte ele alındığında, bölgede özellikle son 60 yılda oldukça radikal mekânsal ve toplumsal değişimler yaşandığını söylemek mümkündür. Bu süreçte ekolojik bir vadinin önemli bir bölümünü oluşturan Ayazağa Mahallesi'nin doğal dokusu zarar görmüş, doğa düşünülme-siz yapılaşmalar arttırılmıştır. Artan bu yapılaşmaların altında başta ekonomik yeniden yapılanma ve küreselleşme ideolojisiyle birlikte artan yeni yerleşim kurguları, merkezilik, doğaya yakın olma vb. etkenlerle birlikte şekillenmiştir. Fakat tüm bu etkenlerle birlikte; yeşil alan içerisinde yer alan fakat yeşil alana ulaşmadığın, otoyollara yakın fakat yine de mahalle içerisindeki yetersiz altyapı nedeniyle trafiğe maruz kalınan, ayrıcalıklı ve özgür bir hayat vaat eden, ancak sunulan güvenli sınırlar içerisinde sıkışılan mekânsal kurgular karşımıza çıkmaktadır.

4.2.2. Karma Kullanımlı Yapılar

Karma kullanım kelimesi, her ne kadar son dönemde popüler olan bir olgu olarak görülse de bu terimin kökeni insanlık tarihinin temeline dayanmaktadır (Slessor, 2003). Karma kullanımlı yapılar, birden çok programın içerisinde bulunduran mekânsal kurgulara işaret etmekle beraber günümüzde konut, ticaret, ofis, otel, eğitim, rekreasyon, kültür ve kamusal alanların bir kısmını toplu olarak içerisinde barındıran mekanlar olarak da nitelendirilmektedir. Söz konusu tüm bu işlevler tek bir yapı içerisinde görülebildiği gibi, birden fazla yapı grubu içerisinde de yer alabilmektedir.

Kentte bir dönem yoğun olarak görülen sanayileşme akımı, başta kentlerin mekânsal olarak servis ve ulaşım olanakları açısından yetersiz bir duruma gelmesi gibi birçok problemi

meydana getirmiştir. Kentte meydana gelen sorunları hedef alan CIAM (Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi), 1933 yılında Atina’da düzenlediği toplantısında kentleri dört ana işlev (barınma, çalışma, dinlenme ve ulaşım) üzerinden bölgelere ayrılması fikrini ortaya koymuştur (Bilgin, 2006). Jacobs (1961) ise, bölgelemeyle mekânların ayrılması fikrini; kentin belirli saatlerde canlı olarak görülürken, belirli saatlerde تنها alanlara dönüşeceği düşüncesiyle karşı çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, yerleşim, eğlence ve rekreasyon birimlerinin bir arada bulunması gerekliliğini savunmaktadır.

Karma kullanım mekânları, mekânsal işlevleri ayırma fikrine karşıt bir fikir olarak ortaya çıkmaktadır. Bu mekânlar büyük kentlerde görülen sosyal, fiziksel ve ekonomik problemleri çözmeye yönelik mimari kurgulardır (Bilgin, 2006). Bu bağlamda kent içerisinde günün belli saatlerinde cansızlaşan mekânların önüne geçilmesi planlanırken, kent içerisindeki bu yeni yapılar bütününe her daim canlı tutulması hedeflenmektedir.

Şekil 55: Cleveland Union Terminal İstasyonu 1987 (URL-18) ve Rockefeller Center Binası 1951 (URL-19).

Karma kullanımlı yapıların mekân kurgusu ve tarihçesini büyük ölçekli marketler, oteller ve rezidanslarla ilişkilendirebilmemiz mümkündür. Modern dönemin karma kullanımlı yapı kurgusuyla ilk olarak 1930 yılında ABD’nin Cleveland eyaletinde hizmete giren Cleveland Union Terminal, şimdiki adıyla Tower City Center (Şekil 55) yapısıyla karşılaşmaktayız. Söz konusu bu yapı; içerisinde tren istasyonu, restoran, dükkân, otel vb. birçok işlevin tek bir çatı altında bulunduğu alışılmışın dışında bir mekân kurgusuyla karşımıza çıkmaktadır (URL-20). Ardından 1931 yılında ABD’nin New York eyaletinde yer alan Rockefeller

Center (Şekil 55) konut, ofis, tiyatro, sinema ve TV stüdyolarıyla birlikte karma kullanımlı yapıların öncülerinden biri durumundadır (URL-21).

Günümüzde karma kullanımlı yapıların içerisinde önemli bir yer tutan alışveriş merkezlerinin temeli ise 1950’li yıllara dayanmaktadır. 1950’li yıllarda yaygınlaşan kent merkezi dışına doğru olan yönelim, konutların ardından alışveriş mekânlarında da karşımıza çıkmaktadır. Kent merkezi dışarısında yer alan yeni yapılara hizmet veren ilk hipermarket 1960 yılında Marsilya (Fransa)’da günümüzde büyük bir market zinciri olan Carrefour’un ilk şubesi olarak hizmete girmiştir (Zengel, 2001). Hipermarketlerin tek bir çatı altında birbirinden farklı gereksinimleri toplama fikri günümüzdeki alışveriş merkezlerinin oluşmasına zemin hazırlamış olduğunu söyleyebiliriz. Günümüzdeki alışveriş merkezleri gündelik ihtiyaçlarımızı giderebileceğimiz mekânları oluştururken, aynı zamanda diğer ticari mekânlardan farklı olarak sadece alışveriş değil boş zaman değerlendirme mekânları olarak da karşımıza çıkmaktadır (Bilgin, 2006). Alışveriş merkezleri, ziyaretçilerin tüm gününü geçirdikleri tüketim odaklı mekânların bütününe oluşturmakta, bahsedilen tüketim olgusu ‘maddi’ olmasının yanı sıra ‘zaman’ tüketimini de içermektedir (Urry, 1995).

Şekil 56: Fashion Island 1960 (URL-22).

Karma kullanımlı yapıların yatayda gelişim gösterdiği kurgulara örnek olarak 1967 yılında ABD’nin Kaliforniya eyaletinde açılmış olan Fashion Island (Şekil 56) yapısından bahsedebiliriz. İçerisinde alışveriş merkezi, tiyatro ve kamusal alanların yer aldığı bu yatay

mimari kurgu, o dönemin önemli karma kullanım proje örneklerindendir (Esen, 2018). 1960'lı yıllara kadar karma kullanımlı yapılar yoğunlukla yatayda gelişim gösterirken, kent merkezinde arazi değerlerinin artması ve yeterli büyüklükte arazi bulunamamasıyla birlikte farklı fonksiyonları düşeyde çözüm fikirleri geliştirilmeye başlamıştır (Schwanke, 2003). Bu süreçte artmaya başlayan yüksek yapıların oluşum süreci Endüstri Devrimi sonrası teknolojinin gelişmesi ve yapı sektöründeki olanakların artmasıyla da ilişkilidir. Özellikle taşıyıcı malzeme olarak çeliğin yapılarda kullanımı çok katlı yapılaşmaya doğru geçişi hızlandırmıştır. Yangına karşı korunaklı malzemeler, asansörün icadı, havalandırma sisteminin geliştirilmesi vb. teknoloji sonucu yaşanan gelişmeler yapıların dikey ekseninde gelişim göstermesinde öncü olmuştur (Aytıs, 1990).

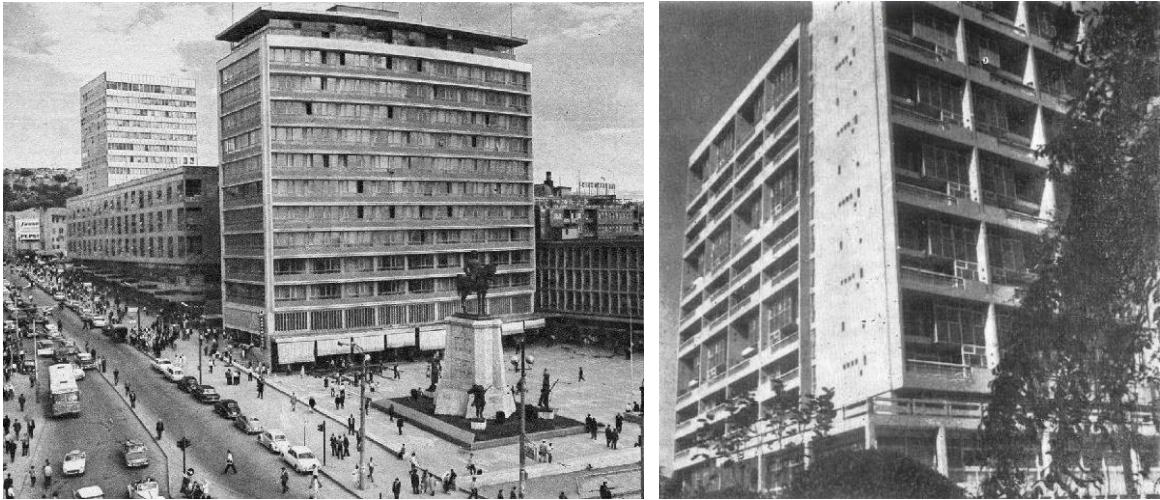
Şekil 57: Marina City (URL-23) ve John Hancock Merkezi Binası (URL-24).

Karma kullanımlı yapıların bir diğer önemli unsuru olan ve genelde konut stoğunu oluşturan rezidans türü yapıların temeli ise 1964 yılına dayanmaktadır. Chicago (ABD)'da yapımı tamamlanmış 60 katlı Marina City (Şekil 57) projesi, rezidans yapısının ilk örneğini oluşturmaktadır (Erdoğan, 2017). Fakat günümüzde yaygın olan rezidans kavramının ilk

olarak yüksek bir yapıda görülmesi 1969 yılında Chicago (Amerika)’da açılan John Hancock Merkezi’ni (Şekil 57) işaret etmektedir. İçerisinde ofis, restoran ve rezidans yer almakla beraber, günümüzdeki izole hayat olgusunun temelini atmıştır (URL-25).

1980’li yıllardan itibaren küreselleşme ideolojisi tüketim kültürünün yaygınlaşması ve toplumsal değişimin yanı sıra kent mekânlarında da radikal değişimlerin görülmesine sebep olmuştur. Gerçekleşen bu değişimlerde mimari başlıca bir unsur olarak kullanılmaya başlanmış, tüketim kültürünün teşvik edildiği mekânlar başlı başına tüketim objesi konumuna gelmeye başlamıştır (Akbalık, 2004). Bu süreç içerisinde kent mekânında değişimler gözlemlenirken, karma kullanımlı yapıların insan hayatındaki yeri de artmaya başlamıştır.

Erdinç (2017) neoliberalizmin temel ekonomik politika haline gelmesiyle, tüketim kalıplarının değiştiğini ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda kentsel mekâna yönelik müdahalelerin arttığını vurgulamaktadır. Artan sermaye birikimi ve hızlı ekonomik büyümeyle birlikte, kent merkezinin cazibesi artmıştır. Bu süreçte üst ve üst orta sınıf bireylerin kent dışarısında yer alan güvenli konut alanlarından kent merkezine dönme isteği, konut üretiminin aktörlerini yeni arayışlara yönlendirmiştir.

Şekil 58: Ulus İş Hanı (URL-26) ve Hukukçular Sitesi (URL-27).

Küreselleşme ideolojisi yeni yaşam tarzı ve mekânsal değişimleri de beraberinde getirmiş, bu süreçte yapılar çoğunlukla yüksek katlı karma kullanımlı alanlar olarak yeni bir mimari dille kentte yer almaya başlamıştır. Türkiye’de yüksek yapıların inşası 1950’lerden itibaren başlamış fakat süreç Avrupa’dakinden çok daha yavaş ilerlemiş, 1970’lere kadar bina kat

yükseklikleri ancak 25 kata ulaşabilmiştir. Türkiye özelinde ilk yüksek konut örneğini Ankara’da bulunan 13 katlı Ulus İş Hanı (Şekil 58) oluşturmaktadır. Ardından İstanbul’da inşa edilen 17 katlı Hukukçular Sitesi (Şekil 58) de yüksek katlı yapılaşmaların ilkleri arasında yer almaktadır.

Şekil 59: Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğü (URL-28) ve Akmerkez (URL-29).

1975-1985 yılları arasında ise Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğü (Şekil 59) binası gibi 15-20 katlı yapıların yapımı başlamıştır. 1985 sonrasında ise gelişen teknolojiyle birlikte 30-50 katlı yapılar tasarlanmaya başlamıştır (Öke, 1989).

Dönemin yeni mekânsal kurgusu olarak tabir edebileceğimiz alışveriş merkezinin Türkiye’deki ilk örneği olarak, 1988 yılında İstanbul’un Ataköy semtinde açılan Galleria AVM’den bahsedebiliriz (Bilgin, 2006). Söz konusu bu yeni mekânsal kurgu kent çeperinde yer alan nüfusa hizmet etmek üzere kurulmuş olup, 1980 yılı sonrası ülke genelinde yaygınlaşan tüketim kültürüyle beraber tüketim ve sosyal hayatın tek bir çatı altında yer almasının Türkiye üzerindeki ilk örneğini oluşturmuştur.

Türkiye’de son dönemin ihtiyaçlarını yansıtan ilk karma kullanımlı yapı olarak ise 1993 yılında İstanbul’da hizmete giren 28 katlı bir yapı olan Akmerkez’i (Şekil 59) örnek verebiliriz. Ofis, rezidans ve alışveriş merkezini içerisinde barındıran bu kompleks kent içerisinde henüz yaygınlaşmamış olan karma kullanımlı yapıların öncüsü durumundadır (Yüksel, 2010).

Karma kullanımlı yapılar özellikle 2000’li yıllardan itibaren dünya genelinde yeni bir mekânsal kurgu olarak yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu süreçte ortaya çıkan gündelik

hayat kurgusuyla birlikte kentlerde ulaşılabilirlik ön plana çıkmış, bu sebeple kent merkezindeki yerleşim alanlarına doğru yoğun bir talep oluşmaya başlamıştır. Kent içerisindeki arazi fiyatlarının yüksek olması, yeterli alanın bulunmaması ve hedeflenen yüksek kar unsurları göz önüne alındığında karma kullanımlı yapıların büyük oranda düşey mimari kurguda görülmeye başlaması şaşırtıcı olmamıştır.

Bahsedilen bu devasa yapıların birçoğu kent içerisinde gerekli altyapı hizmetleri düşünülmezsizin inşa edilmektedir. Bu projelerin gelişiminde; proje geliştiricileri, müteahhit ve yatırımcılar kadar kamunun da büyük bir etkisi bulunmaktadır. Merkezi İş Alanları'nda yaşanan yeniden yapılanma sürecinde bölgedeki insanlara hizmet verecek nitelikli yapılar, metropol yaşantısının önemli aktörleri haline gelmektedir (Bilgin, 2006).

“Konut, barınma işlevinin yanı sıra sosyal bir rol de üstlenerek, toplumsal yaşamda bir kimlik ve statü aracı olarak kabul görmekte, piyasadaki diğer metalar arasında, bireyin kimliğini teşhir edebileceği, sosyal statüsünü sergileyebileceği, toplumsal ve ekonomik gücünün göstergesi olan en belirgin araç haline gelmektedir.” (Akyol Altun, 2008).

Yeni mekânsal kurgu içerisinde sosyo-ekonomik düzeyleri yakın eğitimli, benzer meslek kollarında çalışan, benzer yaşam görüşüne sahip bireylerle birlikte yüksek yaşam kalitesi altında toplumun bütününden kopuk bir düzende yaşam sürdürmektedirler (Öncü, 1999). Kendi içerisinde aktif fakat dışarıya kapalı olan bu yeni yapıların toplumu sınıf ayrımına soktuğu ve etrafında yer alan farklı sosyo-ekonomik yapıdaki insanlar arasında farklılık oluşturduğu söylemi yaygındır. Bu yeni yapılaşmalar toplumun yanı sıra kentin fiziki niteliğini de etkilemektedir.

“Son yıllarda belirli bir planlama sürecinden geçmeden, tekil birer simge olarak tasarlanan yüksek yapılar, bulundukları bağlamla ilişkilerini koparmaktadır. Yüksek yapıların çevrede; rüzgâr tünelleri oluşturma, görüşü kapama, gölge alanlar yaratma zemin katlarında ciddi hava akımları yaratma gibi sorunlara yol açmaktadır.” (Esen, 2018)

Kent içerisine doğru yönelimi tetikleyen en önemli unsurlardan biri de zamandır. Zamanın hiç olmadığı kadar değerli olduğu bu dönemlerde her türlü ihtiyacın tek bir alanda karşılanabildiği yapılar yoğun nüfuslu kentlerde tercih edilmeye başlamıştır. Bu yapılar genellikle kent içerisinde merkezi iş alanına yakın bölgeleri konum olarak seçerken, merkezden kopmak istemeyen üst gelir grubundaki bireyler için kent dışarısında yer alan güvenli sitelere kent içerisinde yeni bir alternatif sunmaktadır.

Kent merkezi dışında yer alan güvenli sitelerin kent merkezine uzak olma durumu, kentte artan nüfus yoğunluğunun yarattığı dezavantajlarla birlikte uzaklık bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Bu duruma alternatif olarak, evle iş arasında geçirilen zamanı azaltmak için güvenli sitelerin düşey sirkülasyonda çözümlendiği çok katlı rezidanslara talep artmıştır (Danış ve Perouse, 2005). Bu yapılar kapalı sitelerin kent merkezi dışarısında izole olma durumunu kent içerisine taşımaktadır. Kent merkezi dışındaki kapalı sitelerin sunduğu ‘kendi kendine yetme’ durumu bu yeni mekânlarda da kurgulanmakta, barınmanın yanı sıra birçok sosyal aktiviteyi de içerisinde barındırarak kendi içerisinde yeni bir yaşam alanını oluşturmaktadır.

“2000’li yıllarda “akıllı evler” olarak her şeyi uzaktan kontrole imkân tanıyan rezidanslar, popüleritelerini arttırmışlardır. İçinde birçok farklı tipte konut birimi barındıran rezidanslar (stüdyo tipi, 1+1, 2+1, 3+1, 4+1 gibi) çoğunlukla yalnız yaşayanların, üniversite okuyanların, yoğun iş temposu içerisinde zamanla yarışan kullanıcıların tercih ettiği konutlar olmuşlardır.” (Yıldız, 2016).

Rezidanslar, kullanıcıya finansal ve sosyal hareket kabiliyetini sosyal etkinlik alanları, otoparklar, hızlı ulaşım akslarına ve kentin prestij alanlarına yakınlık gibi niteliklerin sağlanması yoluyla var olmaktadır (Keyder, 1999). Rezidanslar kent içerisinde tekil olarak görülebilmekle beraber son zamanlarda karma kullanım yapılarının önemli bir bölümünde de yer almaktadır. Karma kullanımlı yapılar, lüks konut hizmeti veren rezidanslardan farklı olarak yaşayanlara spor, eğlence, sağlık, alışveriş işlevlerini de tek bir mekânsal kurgu içerisinde kullanıcıya sunmaktadır.

“Rezidansların pazarlanması sırasında kullanılan söylem idealdeki evi tarif ederken evin içinden ya da dışından çok rezidansların sosyolojik kazanımları üzerine kurgulanmakta ve bu kapsamda rezidansları bir kimlik ve tüketim nesnesi olarak görmektedir.” (Yüksel ve Akbulut, 2009).

Günümüzde üst gelir grubuna yönelik bu yaşam alanları, konuta dair temel ihtiyaçların yanı sıra yeni bir sosyal yapı ve kendi içerisinde kapalı bir çevreye dahil olma arzuları üzerinden kurgulanmaktadır. Böylelikle konut kavramı gösteri ögesi, güç ve zenginlik sembolü haline gelmektedir (Öktem-Erkartal ve Uzunkaya, 2017).

Konutlar sırf barınma amacıyla kullanılmadığı gibi günümüzde iş merkezlerinin bir bölümünü de oluşturmaktadır. Yaygın olarak kullanılan ‘home-office’ kavramı konutun çalışma mekânıyla bütünleştiği alanları temsil etmektedir. İnternet üzerinden çalışılan iş

kollarında çalışan insanların ayrı bir çalışma mekânına ihtiyaç duymaması durumu da bu tarz yapılara yönelimi arttırmıştır.

Şekil 60: Skyland İstanbul'dan Ayazağa Mahallesi'ne bakış (2019).

Bahsedilen tüm bu toplumsal ve mekânsal dönüşümler çerçevesinde Ayazağa Mahallesi ve çevresi de birçok mekânsal değişime tanıklık etmiştir. Galatasaray Stadyumu'nun açılmasının ardından bölgedeki büyük projeler 2014 yılıyla birlikte faaliyete geçmiştir. İlk olarak Ayazağa Mahallesi merkezinin yanında konumlanan ve bölgedeki ilk yüksek katlı yapıyı oluşturan Ağaoğlu My Home projesi 2014 yılında tamamlanmıştır. Ardından birçok büyük proje de süreç içerisinde hizmete girmeye başlamıştır.

Şekil 61: Ağaoğlu My Home (2020).

İstanbul içerisinde küresel ekonomiye daha çok entegre olabilmek üzere küresel akışları çekmek için küreselleşmiş iktisadi faaliyetlerin talep ettiği mekânların kentte yeniden üretildiği açıktır (Yalçın vd, 2014b). Bahsedilen yeni yapılar büyüme sürecindeki kentin stratejik adımlarının temsili niteliğindedir.

Ayazağa Mahallesi’nde yaşayan M.I. (A07) ve M.B. (A13) bu süreçte yaşanan sanayinin desantralizasyonu ile mahalledeki iş kollarının da değiştiğini vurgulamaktadır:

“Bölgeden sanayinin ayrılmasıyla birlikte buradaki insanlar da değişti. Fabrikaların birçoğu 2015 yılında tamamen bölgeyi terk etti. Fabrikada çalışan işçilerin birçoğu mahallede ikamet ediyordu, fabrikalarla beraber onlar da taşındı. Şimdi ise eski fabrika alanlardaki koca binalarda iş imkânı sağlanıyor. Eskiden fabrikada çalışmaya giden insanlar şimdi oralara temizliğe ve güvenliğe gidiyor.” (M.I, A07, 47, site)

“Mahalleye bu yeni yapılar gelmeden önce mahallenin birçoğu işçi kesimiydi, üretim yapardı. Bu yeni yapılar geldi, ne oldu? Üretim gitti, işçilerimiz o yeni yapılarda kapıcı oldu. İş sahası daraldı. Şimdi hanımlarımız ancak oranın basamaklarını silmeye gidebiliyor.” (A13, MB, 77, enformel konut)

Ağaoğlu My Home (2014)'un ardından bölgede çeşitli karma kullanımlı projeler altyapı düşünölmeksizin teker teker yükselmeye başlamıştır. Bu projeler genelde Büyökdere Caddesi aksındaki plaza çalışanlarına ve çevredeki üniversitelerde okuyan maddi durumu iyi olan öğrencilere konut imkânı sağlaması, MİA'na yakın ofis mekânları sunması, insanların vakit geçirebileceğı alışveriş mekânlarına sahip olması ve ulaşılabilirlik faktörleri üzerinden pazarlanmaya başlamıştır.

Ağaoğlu My Home'un internet sitesinde projenin kent içerisindeki erişilebilirliğine vurgu yapmaktadır:

“Ana arterlere yakınlığı ile ön plana çıkan My Home Maslak, TEM otoyoluna ve 2. köprüye bağlantısı ile bulunmaz bir ulaşım kolaylığı sağlıyor. Üniversitelere, okullara, alışveriş merkezlerine ve hastanelere çok yakın konumda olan My Home Maslak sağladığı zaman tasarrufu ile yaşamı kolaylaştırıyor.” (URL-30).

Ayazağa Mahallesi'nde rezidans türü yapıda yaşayan O.S.Y (A03) yaşadığı konutu tercih nedeni olarak erişilebilirlik faktörünü vurgulamaktadır:

“Bu tarz yeni projelerde yaşamının insanın hayatını kolaylaştırdığını söyleyebilirim. Burada yaşarken her yere kolayca ulaşp, işimizi hızlı bir şekilde halledebiliyoruz. Bu tip projelerin ulaşılabilirliği arttırdığını düşünüyorum. Mesela en basit örnek olarak bir sipariş verdiğimde ya da adres tarif etmem gerektiğinde sadece Ağaoğlu 1453 yazmam yeterli oluyor.” (O.S.Y, A03, 25, rezidans)

Aynı zamanda katılımcı, bölgedeki yeni yapıların yatırım amaçlı yerliler ve yabancılar tarafından tercih edildiğini belirtmektedir:

“Burada yaşayan insanları Türkiye standartlarına göre yüksek gelirli insanlar olarak tanımlayabilirim. Kendi ev sahibimde olmak üzere burada mal sahibi olan insanların çoğı yabancı uyruklu. Oturanlar ise ya üniversite öğrencisi ya da yabancılar. Çoğunluk buradaki evleri yatırım amaçlı olarak satın almış.” (O.S.Y, A03, 25, rezidans)

Şekil 62: Yabancı uyruklu bireylere yapılan konut satışları grafiği (TÜİK, 2020).

Kentteki yatırımcılar, büyük sermayedarların yanı sıra bireysel olarak da karşımıza çıkmaktadır. ‘Şekil 62’de yer alan toplada belirtildiği üzere; özellikle son yıllarda yabancıların mekânsal yatırım amaçlı konut yatırımına yöneldiği gözlemlenmektedir. Yabancıların satın aldığı yapılar bir yatırım aracı olmanın yanı sıra devlet tarafından vatandaşlık gibi haklar verilmesiyle birlikte yabancılar tarafından ilgi görmeye başlamıştır. Bu kapsamda inşaat sektöründe arz-talep dengeleri değişmiştir. Böylelikle yabancı yatırımlar kentin gelişimini yönlendirmekte oldukça etkili olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle yabancı sermayedarların kent içerisindeki faaliyetlerinin artmasıyla birlikte kent mekânı da küresel standartlar çerçevesinde değişim göstermektedir.

Ülkeye yeni taşınmış olan yabancı uyruklu A.İ.T (A11) bölgedeki yeni yapıların küresel bir mimari kurguda ele alınmış olduğunu vurgulamaktadır:

“Ben İstanbul’a iş için geldim ve ofise en yakın lokasyon olarak burayı seçtim. Maslak ve buradaki yapıların Dubai’ye çok benzediğini düşünüyorum, oldukça lüks yerler. Dubai’yi İstanbul’da tarif et dersiniz kesinlikle burası derim. İstanbul’da her yer çok karışık, burası bana oldukça düzenli geliyor. Ülkeye yabancı bir insan olarak böyle kompleks yerlerde ne ararsam kolayca bulabiliyorum.” (A.İ.T, A11, 38, rezidans)

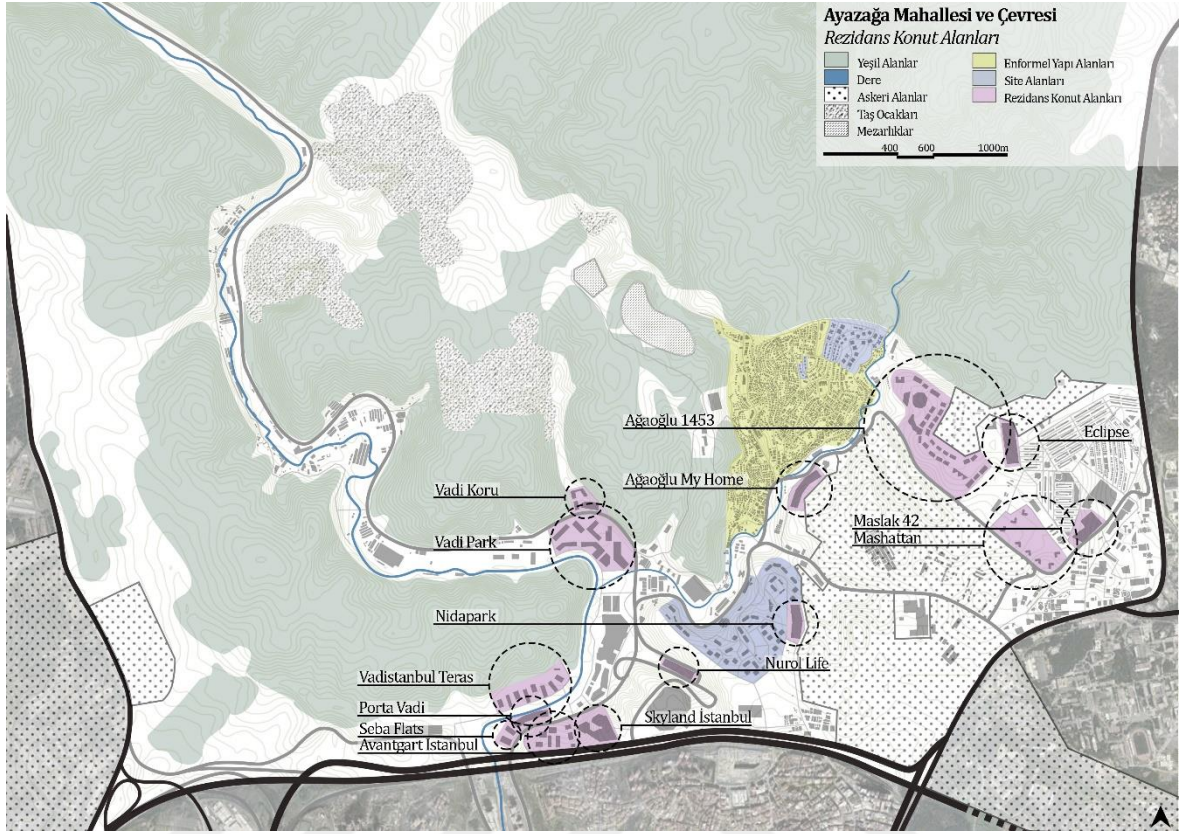
**AYAZAĞA MAHALLESİ 2011 YILI SONRASINDA
İNŞA EDİLEN BÜYÜK PROJELER**

Yıl	Proje Adı	Mekânsal İçerik
2014	Ağaoğlu My Home	Karma Kullanım
2014	Uniq İstanbul	Karma Kullanım
2016	Vadistanbul Teras	Rezidans
2017	Nidapark	Rezidans
2017	Nurol Life	Rezidans
2017	Vadistanbul AVM	Karma Kullanım
2017	Skyland İstanbul	Karma Kullanım
2017	Seba Boulevard	Karma Kullanım
2017	Ağaoğlu 1453	Karma Kullanım
2018	Vadistanbul Park	Rezidans
2019	Vadistanbul Koru	Karma Kullanım
...	Avantgart İstanbul	Karma Kullanım
...	Porta Vadi	Karma Kullanım
...	Seba Flats	Karma Kullanım
...	Kordon İstanbul	Karma Kullanım

... inşaatı devam eden projeler

Şekil 63: 2011 yılı sonrasında çalışma alanı içerisinde inşa edilen büyük projeler.

2014 yılından itibaren geçen 6 yıllık süreçte bölgeye 15 adet büyük proje inşa edilmiş veya edilmektedir. Belirtilen bu projelerin 11 adeti karma kullanım yapısı, 4 adedi ise rezidans yapısı mekânsal kurgusuyla bölgede konumlanmaktadır.

Şekil 64: Rezidans konut alanları haritası.

Bahsi geçen yeni projelerin tamamlanmasıyla birlikte günümüzde bölge içerisinde üç farklı mekân tipolojisi karşımıza çıkmaktadır. Rezidans, ofis, alışveriş merkezleri gibi mekânsal işlevleri içerisinde barındıran karma kullanımlı yapılar, Ayazağa'nın eski köy merkezi ve sonrasında sanayiyle birlikte yoğunlaşan enformel yapılar, bölgeye 2000'lerden itibaren gelen kooperatif yapıları ve siteler olmak üzere üç farklı mekan tipolojisiyle karşılaşmaktayız.

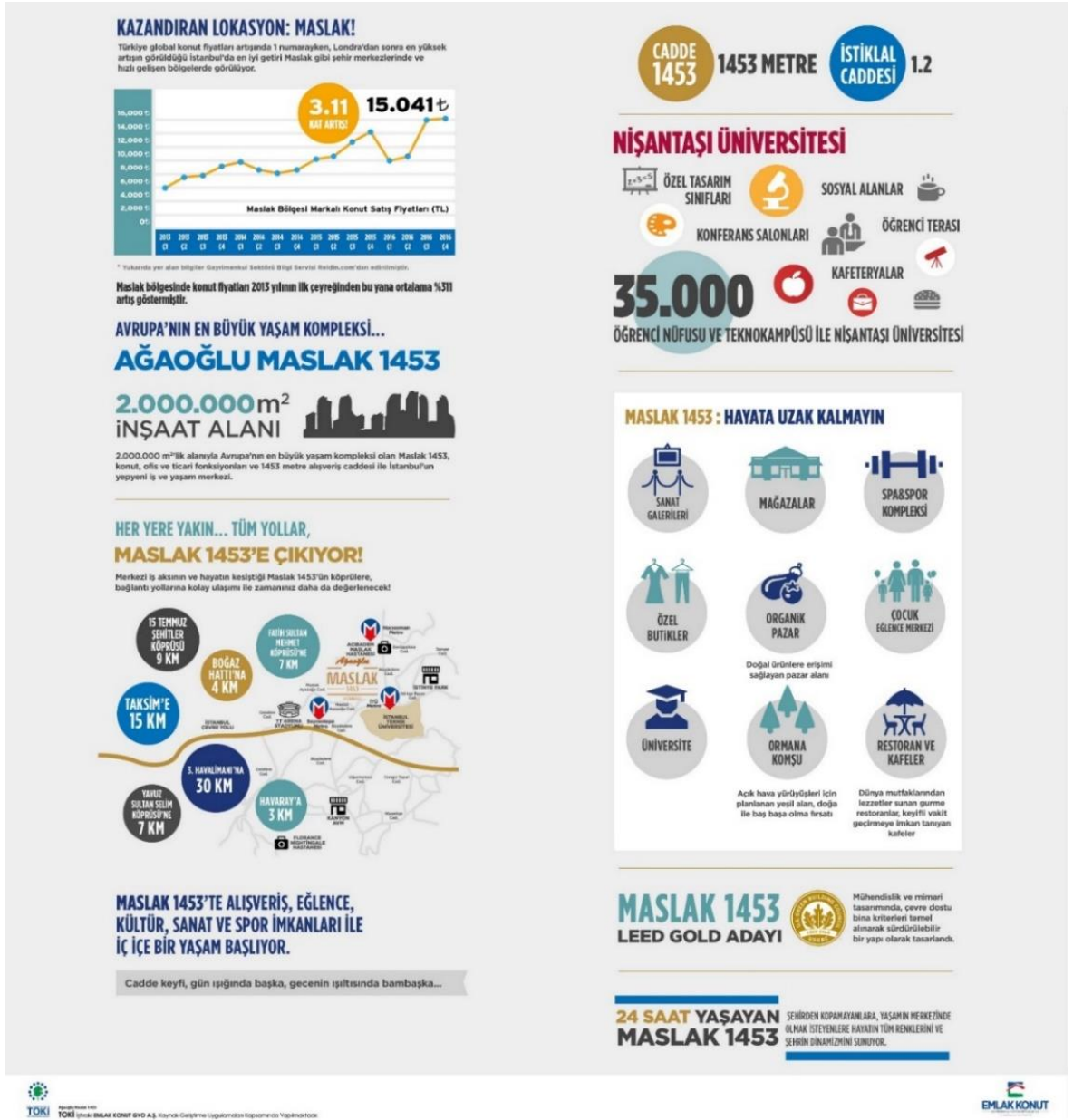
Bölgede yaşayan A.E. (A02) de bölgedeki mekânsal çeşitliliği üçe ayırmaktadır:

“Bölgede her türlü yapı mevcut; gecekondular, site ve rezidans. Bölgede gelir, eğitim ve sosyo-kültürel birçok farkın olduğunu söyleyebilirim. Mahallede yaşayan insanlar iki farklı uçta konumlanmış durumda; soba yakanı da var, yerden ısıtılı evde oturan da.” (A.E, A02, 25, site)

Şekil 65: Ağaoğlu 1453 (2019).

Ağaoğlu My Home projesi henüz bitmeden, 2012 yılında büyük bir tepkiyle gündeme gelen Ağaoğlu 1453 projesi (Şekil 65), 2016 yılında kamu ortaklığıyla (Emlak Konut GYO) Maslak ile Ayazağa arasında ormana sınır bir şekilde inşa edilmiştir.

Şekil 66: Ağaoğlu 1453 projesi tanıtım broşürü (URL-31).

Perouse (2012) rezidans tipi konut tanımlanırken beş farklı temel kıstas üzerinde durmaktadır. Mimari/fiziki kıstas yapının yüksekliğine işaret ederken, işlevsel kıstas yapının konut işlevine ek işlevlere sahip olma gerekliliğini belirtmektedir. Nitelikli hizmet arzı kıstası spor, sağlık vb. kıstasları barındırırken, fiyat kıstasının ise üst sınıfa (AA ve A+ kitle) hizmet verecek şekilde planlandığını savunmaktadır. Son olarak konum ve manzara potansiyeli kıstasının da şehir dokusu içerisinde merkeze yakında yer alması gerekliliğini belirtmektedir. Belirtilen tüm bu kıstaslar, aynı zamanda Ağaoğlu'nun kendi internet sitesindeki tanıtım görseli (Şekil 66) içerisinde yer almaktadır.

Bölgedeki yeni yapılaşmalar, mahalledeki iş imkânlarındaki değişimin yanı sıra toplum içerisinde belirli veya belirsiz sınırlar da yaratmaktadır. Katılımcılardan G.H. (A12) bölgedeki yeni yapıların bulunduğu alanları ‘zengin semt’ olarak nitelendirirken, bu ifade üzerinden aynı mahalle içerisinde yaşayan bireylerin ekonomik farklılıklarını dile getirmektedir.

Mahallede içerisinde enformel konut tipinde yaşayan M.B. (A13), yeni mekânsal kurguların kendilerine hiçbir avantaj sağlamadığını belirtmektedir:

“Bu projelerin biz mahalleliye hiçbir avantaj sağlamadığını söyleyebilirim. Onlar kalburüstü insanlar, buralara uğramazlar. Onlar alışverişini gelip esnaftan yapmaz, gider alışverişlerini internet üzerinden yaparlar. Keşke onlar yerine eski garibanlar olsaydı da hiç değilse biz de iş yapabileseydik.” (M.B, A13, 77, enformel konut)

Mahallede esnaf olan E.Ö.K (A16) ise, bölgedeki yeni mekânların ‘özendirici’ olduğunu belirtmektedir:

“Şimdi sen buradaki yapıları yıkıp, yerlerine lüks yapılar yapıyorsun. Sonra buradaki insanlar oradaki hayata özeniyor, hevesleniyorlar. Mesela buraya özel üniversiteler geldi, etraf lüks arabalar ve pahalı mekânlarla doldu. Bu durumdan en çok mahallede yaşayan gençlerimiz etkilendi.” (E.Ö.K, A16, 45, enformel konut)

Şekil 67: Vadistanbul Kompleksi 1. etap Vadi Teras Projesi (2019).

Ağaoğlu My Home (2014), Ağaoğlu 1453 (2016), Nidapark (2017), Nurol Life (2017) gibi yüksek katlı projelerle birlikte bölgenin mekânsal dönüşümünde önemli bir yer tutan toplamda 103.000 m2 kiralanabilir alana sahip Vadistanbul kompleksi karşımıza çıkmaktadır (URL-32). 4 etaptan oluşan projede ilk olarak dışarıya kapalı lüks konut hizmeti veren Vadistanbul Teras (2016) hizmete açılmıştır.

Vadistanbul Teras (Şekil 67)'in internet sitesinde yer alan proje tanıtımı genel çerçevede sunulan yeni hayat kurgusu üzerine odaklanmaktadır:

”... Vadistanbul Teras'ta iyi bir hayat için aradığınız her şeyi bulacaksınız. Açık ve kapalı yüzme havuzu, tenis kortu, yürüyüş parkuru, sauna, basketbol sahası, çocuk oyun alanları... İstanbul'un ana bağlantı noktalarının tam ortasında bulunan Vadistanbul Teras, Vadistanbul projesine özel Havaray bağlantısı ile sakinlerine hızlı ve kolay ulaşım imkânları sunuyor.” (URL-33).

Karma kullanımlı yapılar içerisinde rezidans ve ofis tipi yapılaşmaların yanı sıra, bölgede dikkat çeken en önemli mekânsal kurgulardan biri de alışveriş merkezleridir. Günümüzdeki

alışveriş merkezleri geçmişteki eğilimlerinden farklı olarak, geleneksel merkezlerde konumlanmaya ihtiyaç duymamakta, kent içerisinde veya dışarısında kendi çekim alanlarını yaratmaktadır (Şengül, 2002).

Bölge içerisinde 2014 yılında faaliyete giren UNIQ ve ardından 2017 yılında bir mega projenin etabı olarak inşa edilen Vadistanbul AVM ve 2017 yılında çok katlı karma kullanım projesinin giriş mekanı olarak HOM Design Center bölgedeki en önemli tüketin odaklı yatırımlarını oluşturmaktadır.

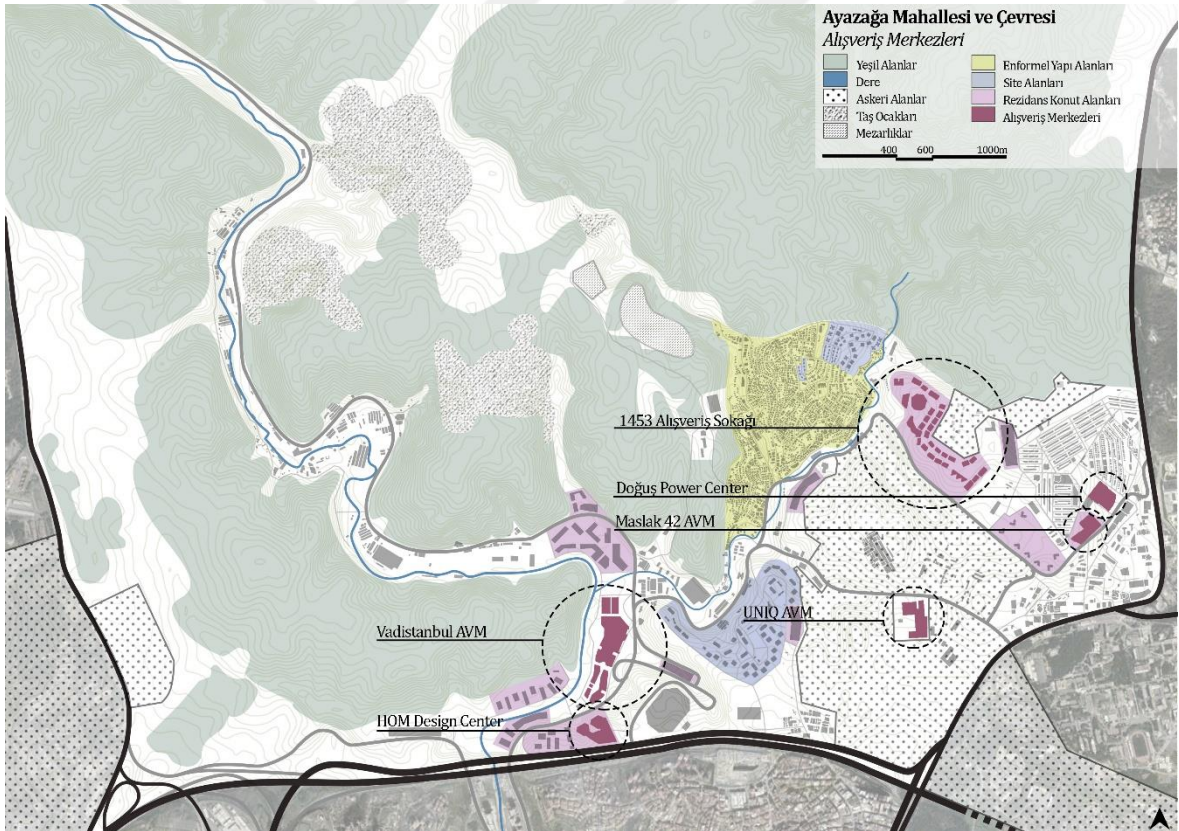
Şekil 68: Vadistanbul Alışveriş Merkezi (2020).

Vadistanbul kompleksinin devamı niteliğinde ikinci etapta inşa edilen Vadistanbul AVM (Şekil 68), 2017 yılında hizmete girmiştir. AVM dere kenarında yatay bir mimaride alışveriş imkânlarını sunarken üst katlarda ofis yapılarına yer vermektedir. Aynı zamanda orman manzaralı restoranlarıyla kullanıcılara ‘doğayla iç içe’ olma durumunu kendi internet sitesindeki tanıtım metninde vurgulamaktadır:

“Gastronomi alanındaki geniş yelpazesiyle de İstanbulluların yeni buluşma ve sosyalleşme noktası olan Vadistanbul, orman manzaralı kafe ve restoranlarının yanı sıra, 760 m.

uzunluğundaki açık hava alışveriş caddesiyle misafirlerine keyifli bir deneyim yaşıyor.”
(URL-32).

Alışveriş merkezi yapıları bir alışveriş mekânı olmanın yanı sıra önemli bir sosyal mekân olarak da karşımıza çıkmaktadır. Toplumun yeni yaşam biçimini simgeleyen bu mekânlar, kullanıcılara temel ihtiyaçlarının yanı sıra ‘tüketim’ odaklı faaliyetler sunmak üzerine kurgulanmaktadır. Küresel kapitalizmin imgelerini barındıran AVM’ler, ticari ve iktidari ilişkilerin sürdürüldüğü, yeniden üretildiği ve dolayısıyla gözetlendiği mekânları oluşturmaktadır (Duman, 2016). Aynı zamanda bireylerin hayatlarını şekillendirdiğini savunan Aksel-Gürün (2005) ise AVM’lerin, kentlilere nasıl ve ne zaman alışveriş edileceğini, açılış ve kapanış saatlerini zorla kabul ettirerek bireylerin günlük yaşamlarını kendisine uydurduğunu savunmaktadır.

Şekil 69: Ayazağa Mahallesi ve çevresindeki alışveriş merkezleri.

Türkiye’de hızla artan tüketim olgusu özellikle 1980’ler sonrasında İstanbul’da etkilerini hızlı bir şekilde göstermeye başlamıştır. Fakat tüketime olan bu yönelim bireylerin refah seviyelerinden alakasız olarak gelişim göstermiş, buna rağmen tüketim odaklı politikalar ülke içerisinde artarak yer bulmaya devam etmiştir. Günümüzde gündelik yaşamın en uğrak

noktalarından biri olan AVM'ler, artık kişilerin ihtiyaçtan çok zevk için vakit geçirdikleri tüketim mekânları olarak karşımıza çıkmaktadır. AVM'lerin günlük hayattaki konumu öyle bir noktaya gelmiştir ki, bireyler ev ortamından sıkıldığında hava almak için açık alanlar yerine AVM'lerde zaman geçirir hale gelmiştir.

Şekil 70: Skyland İstanbul Kompleksi (2020).

Vadistanbul'un karşısında konumlanan 2017 yılında faaliyete giren ve bölgenin en yüksek yapısı olan 65 katlı Skyland İstanbul (Şekil 70) ise bölgeye büyük bir nüfusu getiren diğer karma kullanımlı yapı olmakla beraber, internet sitesinde 'hayallerini yükselt' sloganıyla kentten ayrılmış ve kente yüksekte bakan bir mekân kurgusu üzerinden tanıtım yapmaktadır.

“Şehrin yeni simge yapılarından Skyland İstanbul, üç kule ve bu kuleleri birleştiren meydandan oluşan mimarisiyle şehrin merkezinde yer alan karma bir yapı. Yaşam standartlarını yükselten, akıllı bina teknolojileriyle konfor sağlayıp enerji tasarruflı bir yaşamın mümkün olabileceğini kanıtlayan yapı, residence ve ofislerden oluşuyor. Ayrıca ülkemizin tasarım ve dekorasyon alanında premium markalarına ev sahipliği yapan HOM Design Center'ı da bünyesinde barındırıyor.” (URL-34).

Bölgedeki yapıların fiziki görünüşlerine dikkat çeken F.Ç. (A17) bölgedeki gökdelen tipi yapılaşmaların mahalle kültürünü değiştirdiğini savunmaktadır:

“Gökdelenler mimari olarak bence güzel yapılar, hiç değilse toplu ve düzenli gözüküyorlar. Mahallenin içerisinden çok daha iyi oralar. Ama ne oluyor? Mahallenin kültürü değişiyor, bu durum bizi biraz sosyeteleştiriyor. Bu gökdelenlerin bize ve mahalleye hiçbir olumlu etkisi yok, özellikle de geçim bakımından...” (F.Ç, A17, 35, enformel konut)

Bölgede yaşayan M.I. (A07) ve M.K. (A08) ise bölgedeki fiziki koşulları tanımlarken bölgede inşa edilmesini istedikleri konut tipine de yer vermiştir:

“Bölgede yeni yapılan projelerin çok güzel olduğunu düşünüyorum. Ayazağa’nın merkezine de umarım benzerleri uygulanır. Yani etrafımızda başka bir dünya var, burada bambaşka. Bence buranın bir an önce dönüşmesi lazım. Dönüşen yapılar blok olarak tasarlanmalı, gökdelen kadar da yüksek olmamalı.” (M.I, A07, 47, site)

“Biliyorsunuz ki bölgede araba koymayı geçtim, bir parkımız, bir yeşil alanımız dahi yok. O yüzden yeni ve yeşil alanı bol olan evler istiyoruz. Ayazağa’da çok çarpık yapılaşma var, bir an önce dönüşüm bekliyoruz. Plaza gibi yüksek katlı gökdelenler değil de 10-15 katlı yeşillikler içerisinde binalar olsun istiyoruz.” (M.K, A08, 51, site)

Bölgede yer alan projeler Vadistanbul Koru, Vadistanbul Park, Seba Boulevard, Porta Vadi, Avantgart İstanbul gibi karma kullanımlı yapılar ise Vadistanbul AVM’nin açılmasının ardından bölgede inşaatlarına başlanmıştır. Bu yeni yapılar da kendilerinden önceki yapılar gibi gerekli altyapı olmaksızın sanayi izlerinin üzerine inşa edilmiş ve diğer örnekleri gibi ‘kendi kendine yeten’ bir dünya düşüncesi üzerinden kurgulanmıştır.

Şekil 71: Ayazağa Mahallesi'nde yağmurlu bir gün (2020).

Ekolojik sınırlarla çevrilmiş olan bölgede yapılan bu yeni yapılar, büyük ölçüde ekolojiye sınır olarak inşa edilmektedir. Aynı zamanda bölgede yer alan gecekondu alanları da şimdilik bu yeni yapıların gelişimine bir sınır oluşturmaktadır. Büyük bir kısmı dere yatağı üzerinde konumlanan bu yeni yapılar, dere kenarındaki betonlaşmayı arttırdığından ve bölgedeki doğal dokuyu tahrip ettiğinden birçok su taşkınına da sebebiyet vermektedir. Su taşkınları bölge içerisinde ıslah edilen derenin henüz ıslah edilmemiş kısmında yoğun olarak gerçekleşmektedir. Söz konusu olan bu taşkınlar lüks konutlara etki etmezken, ıslah edilmemiş bölgede konumlanan birçok gecekondu ve sanayi yapısına zarar vermektedir.

**AYAZAĞA MAHALLESİ 2011 YILI
SONRASINDA İNŞA EDİLEN BÜYÜK
PROJELERDEKİ KONUT SAYISI**

Yıl	Proje Adı	Konut
2014	Ağaoğlu My Home	786
2014	Uniq İstanbul	-
2016	Vadistanbul Teras	1.111
2017	Nidapark	368
2017	Nurol Life	466
2017	Vadistanbul AVM	-
2017	Skyland İstanbul	1.129
2017	Seba Boulevard	-
2017	Ağaoğlu 1453	4.203
2018	Vadistanbul Park	804
2019	Vadistanbul Koru	242
...	Avantgart İstanbul	935
...	Porta Vadi	76
...	Seba Flats	202
...	Kordon İstanbul	559
Toplam		10.881
... inşaatı devam eden projeler		

Şekil 72: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde 2014 yılı sonrasında inşa edilen büyük projelerdeki konut sayıları.

Bölgede yaşayan mevcut popülasyonla yeni proje alanlarının bölgeye getirmesi muhtemel popülasyon karşılaştırıldığında, mevcut nüfusun yaklaşık 2 katı kadar insanın bölgede ikamet etmesi muhtemeldir. Bugünkü durumuyla bile altyapı ve yeşil alanların yetersiz olduğu belirtilen bölgede gelmesi muhtemel yeni nüfusla beraber birçok sorunun da meydana gelmesi kaçınılmazdır.

Ayazağa'nın bugünkü durumu göz önüne alındığında kuzeyde yer alan sanayi mekânları yeni yapıların genişlemesine şimdilik bir sınırlandırıcı görevindedir. Gelecekte sanayi alanlarının bölgeden uzaklaşmasıyla birlikte yerlerine yeni karma kullanımlı yapıların inşa edileceği ön görülebilir. Üretim sektöründen hizmet sektörüne doğru hızlıca işlev değiştiren bölge, kentin yeni merkez alanı olarak anılmaya çok yakın bir konumdadır. Mekân yatırım potansiyeli üzerinden bölgede yeniden inşa edilmektedir. İnşa edilen bu yeni yapılar eski gecekondular ve siteler arasında ve etrafında konumlanmakta aynı zamanda dışarısına kapalı, kendi içerisinde yaşam barındıran yeni sosyal alanları oluşturmaktadır. Bu durum kent içerisinde komşu olan mekânlar arası görülen ve görülmeyen birçok sınırın oluşmasına neden olmakta, kent içerisinde birçok toplumsal ayrışmayı da kaçınılmaz kılmaktadır.

4.3. Sosyo-Ekonomik Farklar

“Şehir, her türden ve sınıftan insanın – her ne kadar gönülsüzce ve agnostik bir biçimde de olsa – yan yana gelerek durmadan değişen, gelip geçici ama yine de müşterek bir yaşantıyı ürettiği bir mekândır.” (Harvey, 2012)

Kent ve toplum kavramlarını birbiriyle güçlü bir ilişki içerisinde. Öyle ki; kentte yaşanan her değişim, hiç şüphesiz ki toplumsal olarak da belli başlı değişimleri beraberinde getirmektedir. Bu durumun tam tersi kurguda da geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Kentler, yalnızca toplumsal durumlar üzerinden değişen bir mekân olarak ele alınmamalıdır. Sennett (2002); kentleri sosyal, ekonomik, kültürel ve mekânsal bileşenleri olan, toplumsal hayatın karmaşıklığının yoğunlaştığı ve oluşturduğu mekânsal durumlar olarak nitelendirmektedir.

Kentler, tarihsel süreç içerisinde mekânsal olarak durmadan değişim göstermektedir. Fainstein ve Campbell (1996) mekânın kendiliğinden var olmadığını, toplumsal bir yaratım olduğu düşüncesini vurgulamaktadır. Söz konusu bu değişim ekonomik, sosyal, kültürel vb. yapılarla birlikte karşımıza çıkmaktadır.

Kentin mekânsal değişimini incelemek istiyorsak, toplumsal değişimleri de beraberinde incelememiz gerekmektedir. Tez kapsamında önceki bölümlerde Ayazağa Mahallesi ve çevresinin demografik yapısındaki değişime sebep olan tarihsel süreç, etkili olan aktörler ve müdahaleler önceki odak kategoriler içerisinde detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Önceki bölümlerde ele alınan kavramlar, yoğun olarak mekânsal değişim, ekonomik ve siyasi müdahalelerle sınırlı kalırken, bu bölümde gerçekleşen ekonomik, kültürel ve mekânsal değişimlerin toplum üzerindeki etkileri incelenecektir.

Çalışma sürecinde ortaya çıkan ‘Sosyo-Ekonomik Farklılıklar’ odak kategorisi; ‘demografik yapı’, ‘sosyal ilişkiler’ ve ‘toplumsal ayrışmalar’ alt kategorileri üzerinden şekillenmektedir. Odak kategoriyi oluşturan alt kategoriler ise bireylerin mekânsal deneyimleri ve mekân içerisinde karşılaştıkları toplumsal durumlar üzerinden ele alınmaktadır.

Çalışma alanının mekânsal dönüşümde, kent içerisinde birçok yeni mekânsal kurguyla karşılaşmaktayız. Mekânlar yeniden üretilirken, önceki mekânların bıraktığı izler kimi zaman yok olurken, kimi zaman kısmen görülmekte, kimi zaman ise varlığını olduğu gibi devam ettirmektedir. Söz konusu çalışma alanı; uzun yıllar tarım ve hayvancılıkla geçinen mekânsal ve toplumsal kurgusunu 1960’lı yıllarda yaşanan makineleşme odaklı gelişmelerle

birlikte sanayi işlevlerine bırakmıştır. 2000’li yıllardan sonra ise kentte idealize edilen politikalarla birlikte günümüzde, sanayi işlevleri yerine yepyeni mekânsal kurgularla karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

Fainstein ve Campbell (1996) kentleri ekonomik, kültürel ve politik faktörlerin şekillendirdiğini vurgularken, benzer ekonomik süreçlerden geçen ülkelerin benzer mekânsal üretimi gösterdiğini belirtmektedir. Bu söylem tez içerisinde ‘2. Küresel Kent Söyleminin İstanbul’un Dönüşümündeki Rolü’ bölümünde ele alınan küreselleşme olgusunun kapsamına işaret etmektedir. Küreselleşme ideolojisi, yoğun olarak ekonomi odaklı bir kaygı olmasına rağmen, ülkeler içerisindeki mekânsal ve toplumsal yeniden yapılanmaları da içerisinde barındırmaktadır.

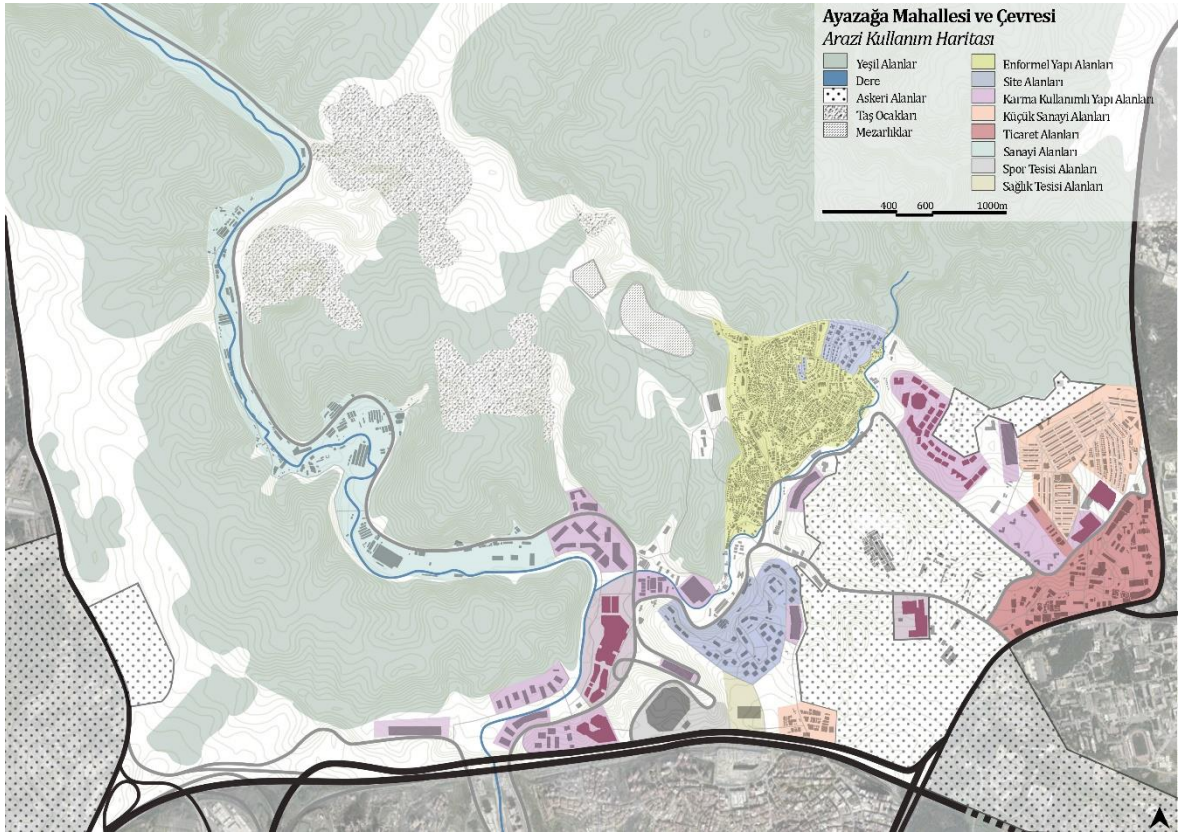
Harvey (2009), kapitalizmin gelişimiyle kentleşme arasında güçlü bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Kapitalist sermayenin artı değer üretmek için durmadan yatırımda bulunmak zorunda olduğunu belirtirken, söz konusu yatırımların büyük bir kısmının mekan odaklı olduğunu ve küresel sermayeye entegrasyon söylemi üzerinden meşrulaştığını savunmaktadır. Kentlerde yaşanan bu süreç kapsamında mekânın sadece bir fiziksel alanı işaret etmediğini, mekânın üretim gücü ve tüketim olgusu olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.

Park (1967), insanın kenti inşa ederken, kendini de yeniden inşa etmekte olduğunu belirtmektedir. Yoğun olarak 1980’lerden sonra karşımıza çıkan küreselleşme söylemi, ülkelerin birbirine benzemesine sebep olduğu kadar bireylerin, kentlerin, kültürlerin ve ekonomik kaygıların da benzerlik göstermesine neden olmuştur.

Sassen (1991), kentte oluşan yeni sektörlerin kentlerin istihdam kimliğini değiştirdiğini belirtirken, aynı zamanda ortaya çıkan yeni ekonomik yapıyla birlikte kent içerisinde mekânsal ve sosyal kutuplaşmaların ortaya çıktığını da savunmaktadır. Sassen’in de belirttiği mekânsal ve sosyal kutuplaşma, günümüzde kent içerisinde sıklıkla karşılaştığımız durumlardır. Söz konusu çalışma alanı olan Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşanan sosyal ve mekânsal durumlar bu başlık altında ele alınacaktır.

4.3.1. Demografik Yapı

Ayazağa'da yaşanan tarihsel süreç içerisinde birbirinden farklı mekânsal işlevlerle karşılaşmaktayız. Zaman içerisinde Ayazağa'nın ev sahipliği yaptığı mekânlar kimi zaman yıkılıp yeniden inşa edilmiş, kaybolmuş, sıkışmış, atıl bırakılmış ya da yeniden işlevlendirilmiştir. Günümüzde ise karma kullanımlı yapılar, sanayi fabrikaları, enformel yapılar, siteler vb. mekânsal işlevler karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 73: Ayazağa Mahallesi ve çevresi arazi kullanım haritası.

Çalışma kapsamında ortaya çıkan birbirinden farklı mekânsal kurguların bireyler üzerindeki etkisi, mekânın sürekli kullanıcı olarak belirlenen Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşamlarını sürdüren bireyler üzerinden incelenmektedir. Bu kapsamda, bölge içerisinde üç farklı konut tipolojisinde (enformel yapı, site, rezidans) yaşamlarını sürdüren toplamda 30 farklı katılımcıdan oluşan örneklem üzerinden katılımcıların mekan içerisindeki sosyal hayat deneyimleri hakkında bilgi edinilmiştir.

Önceki bölümlerde detaylı olarak ele alınan bilgiler neticesinde, tez çalışma alanında üç farklı konut tipolojisiyle karşılaşmaktayız. Enformel konut tipleri; yoğun olarak Ayazağa

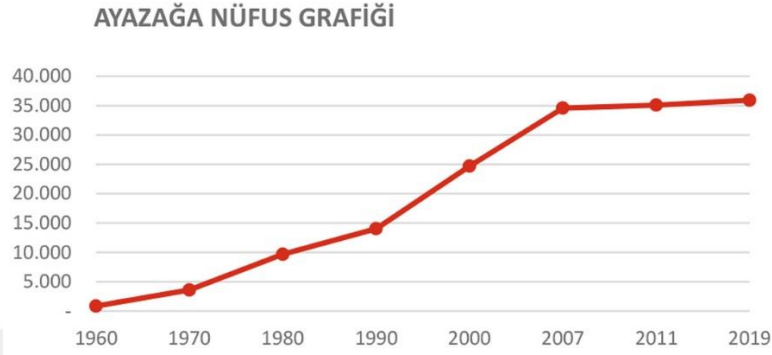
Mahallesi'nin merkezinde konumlanmakta, eski köy merkezinin etrafında genişleyen yoğun bir konut dokusunu oluşturmaktadır. Sanayiyle birlikte yaşanan köyden kente göç sonrası inşa edilen gecekonduların, zamanla bireyler tarafından üzerlerine kat eklenerek günümüzdeki 'apartmankondu' adıyla nitelendirilen bu yapılar, günümüzde büyük bir kısmı imar aflarından yararlanmış olmasına rağmen enformel ve plansız olarak gelişim göstermiştir. Site tarzı konut tipi; özellikle 2000'li yıllar sonrasında mahallede yerini almaya başlamıştır. Çoğunlukla bölgedeki enformel yapıların sınırında veya içerisinde konumlanan bu toplu konutlar, çoğunlukla kentte bir dönem yaygın olan kooperatifleşme ile beraber inşa edilmiştir. Genellikle orta sınıf bireylerin yaşadığı bu konutlar, enformel alanlara göre daha düzenli gelişim göstermiştir. Rezidans tipi konutlar; bölgede 2010'lardan sonra karşımıza çıkan, genelde karma kullanımlı yapıların konut stoğunu içerisinde barındıran lüks yapılara verilen isimdir. Genel olarak üst ve üst-orta sınıf insanlara hizmet veren bu yapılar, bölge içerisinde çok katlı binalar olarak karşımıza çıkmakta, gerek mimarisi gerek sosyal alanları bakımından kentin diğer bölgelerinden ayrıışan, kendi içerisinde yaşam faaliyetleri gösteren dışarıya kapalı konut alanlarını oluşturmaktadır.

Fischer (1984), benzer kökene veya ilgilere sahip kentlilerin alt toplumsal yapılar oluşturduğunu belirtmektedir. Bahsedilen bu alt toplumsal yapılar; kimi zaman komşuluk gibi sosyal olguları oluştururken, kimi zaman herhangi sosyal bir ilişki kurulmamasına rağmen benzer kültür, ekonomik durum ve yaşam tarzına sahip bireyleri bütüncül bir yapının parçası olarak içerisinde barındırmaktadır.

Çalışma alanı içerisinde ortaya çıkan üç farklı konut tipolojisi birbiri yanında var olmasına rağmen sosyal, ekonomik ve kültürel olarak birbirlerinden farklılık göstermektedir. Giddens (2000), göç almış alanlarda yaşayan aileler arasında geleneksel türde ilişkilerin yaşandığını belirtmektedir. Bahsedilen bu alanlarda akrabalık, aile ve bireysel ilişkiler bireyler tarafından önemli bir olgu olarak kabul edilmektedir. Fakat bu alanlar kent yaşamıyla entegre oldukça, sahip oldukları sosyal ilişkilerin sürdürülebilirliği gittikçe azalmaktadır.

Giddens tarafından tanımlanan göç olgusu ve göçle birlikte gelen sosyal hayat Ayazağa Mahallesi üzerinden ele alındığında, ilk olarak enformel yapılaşmalar karşımıza çıkmaktadır. Bölgedeki enformel yapıların yoğun bir şekilde yer almaya başladığı dönem olarak 1960'lı yılları gösterebiliriz. '4.2.1. Fiziksel Çevre' bölümünde söz konusu enformel yapıların tarihsel süreci detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Öncesinde tarım ve

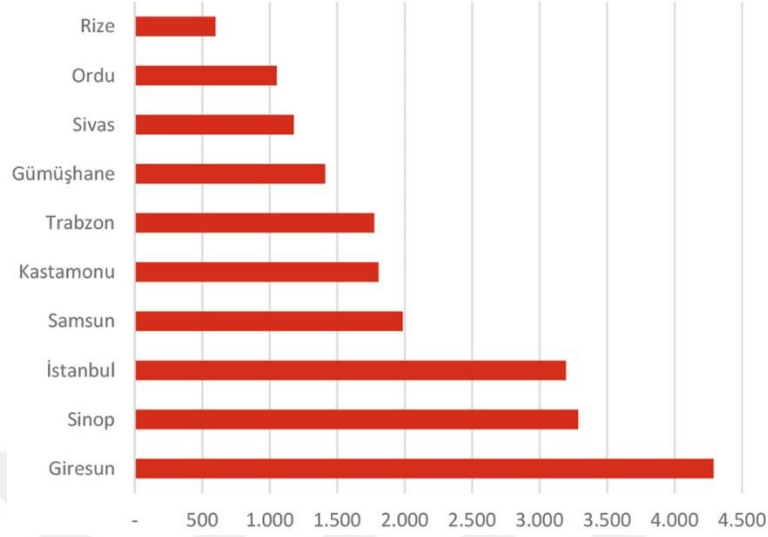
hayvancılıkla geçinen küçük bir köy olan Ayazağa Mahallesi, bölgeye yerleşen sanayi ile artan iş imkânları sonrasında yaşanan köyden kente göç ile birlikte nüfusu oldukça fazlalaşmıştır.

Şekil 74: Ayazağa Mahallesi nüfus artış grafiği, TÜİK (yalnızca Ayazağa Mahallesi sınırları).

Köyden kente göç ile beraber çoğunlukla aynı coğrafya ve kültürden gelen insanlar kent içerisinde de birbirlerine yakın olarak konumlanmış, köydeki komşuluk ve diğer sosyal ilişkiler de beraberinde gelmiştir. Birbirine benzer özelliklere sahip bireylerin mahalleye göç etmesi sonrasında, kent içerisinde yeni alt bir toplumsal yapı oluşmuştur. Ayazağa özelinde yaşanan göçle birlikte yoğun olarak Karadeniz kökenli insanlar bölgeye yerleşmiş, yerleşen bireyler köyde kalan diğer akrabalarının da göç etmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde Ayazağa Mahallesi'nin büyük bir kısmını Karadeniz kökenli insanlardan oluşmaktadır. Bu durumun 1960'lı yıllarda başlayan köyden kente göç ile doğrudan ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz.

AYAZAĞA MAHALLESİ MEMLEKET DAĞILIMI

Şekil 75: Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşayan bireylerin memleket dağılımı, TÜİK (Ayazağa, Huzur ve Maslak Mahallesi toplamı).

Şekil 75’de yer verilere göre, mahallenin büyük bir kısmını Giresun ili kökenli insanların oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra, mahallede yaşamını sürdüren insanların birçoğunun Karadeniz kökenli olduğunu görmekteyiz.

Mahallede yaşamını sürdüren M.I. (A07), Ayazağa Mahallesi’nin enformel konut alanlarında oturan kişilerin birbirlerine benzer kültürden geldiklerini söylemektedir:

“Mahallenin %80’i Karadeniz kökenli insanlardan oluşuyor. Sanayide çalışmak için insanlar zamanında buraya göç etmiş, her göç eden akrabasını da yanına çağırmış. Bölgede komşuluk bu yüzden çok güçlü, insanların kökenleri ve durumları benzer. Bölgedeki insanların çoğunluğunun aynı kültürden geldiğini söyleyebilirim.” (M.I, A07, 47, site)

Bölgede enformel yapılarla iç içe yer alan site konut tipinde yaşayan M.K. (A08) ve bahsedilen enformel konut tipinde yaşayan M.T. (A06) ise bölgenin enformel konut alanındaki sosyal hayatı komşuluk ilişkileri üzerinden değerlendirmektedir:

“Buranın insanlarını ve ortamını çok seviyorum. Buradaki insanlarla devamlı bir sohbet içerisindeyiz, çok yakın ilişkilerimiz var. ‘Eski mahalle hayatı’ denilen ve özenilen kavram burada hala devam ediyor. Mahallede bir cenaze veya düğün olsun hemen herkes birleşiyor. Burada herkes birbirine yardım ediyor.” (M.K, A08, 51, site)

“Burada mahalle hayatının hala devam ettiğini söyleyebilirim. 40 yıl öncesiyle kıyaslarsak tabi ki sosyal hayatımızda oldukça değişim var. Mesela 40 yıl önce mahallede top oynayabilirdik,

annelerimiz mahalleden mahalleye oturmaya giderdi. Şimdi tabi herkes biraz daha içe kapanık, mahalle çok büyüdü. Yine de komşuluklarımızın büyük bir oranda devam ettiğini söyleyebilirim.” (M.T, A06, 47, enformel yapı)

Yukarıda yer alan ifadelerde bahsedildiği üzere, enformel yapı alanlarında komşuluk ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Mahalle içerisindeki komşuluk ilişkileri temelde kültür ve köken üzerinden şekillenmiştir.

Bölgede yer alan site tipi konut alanların da benzer sosyal ilişkilerin yer aldığını söyleyebiliriz. Bu yapılar bölgede genellikle kooperatif olarak görülmekte, kooperatif tipi yapılaşmaların doğası gereği benzer çevrelerde yer alan ve süreç içerisinde birbirleriyle ilişki kuran insanlar tarafından inşa edilmiştir. Ayazağa Mahallesi çalışma alanı içerisinde bulunan fakat Huzur Mahallesi’nin büyük bir kısmında yer alan Oyak Sitesi, 2000’li yıllarda çoğunluğu subay ailelerinden oluşan bir kooperatif olarak inşa edilmiştir. Bu çerçevede bölgede oturan insanların da benzer sosyal, kültürel ve ekonomik durumlara sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Bölgede oturan A.U. (A24), kooperatif tipi yapılaşmaların da kendi içerisinde alt toplumsal yapı oluşturduğunu söylemektedir:

“Burada genelde subay aileleri oturuyor. Bizim buralarda komşuluk olduğunu söyleyebilirim. Hiç değilse çevredeki rezidanslara göre daha iyi ilişkilerimiz var.” (A.U, A24, 75, site)

Sosyal hayat kavramını nitelendiren komşuluk olgusu günümüzde, kent içerisinde yaşanan değişimlerle birlikte git gide zayıflamaktadır. Sanayinin kent içerisinde yaygın olduğu geçmiş dönemde bölgede yaşayan insanların çoğunluğu aynı bölge içerisinde iş ve yaşam alanlarını aynı mekânda sürdürebilirken, sanayinin desantralizasyonu sonrasında farklı yaşam ve iş sahalarına dağılmıştır. Sanayiyle birlikte bölgeden giden işçilerin yerlerine ‘yabancı’ insanlar gelmiş, mahalle kendi içerisinde ayrışmalara yavaş yavaş başlamıştır. Aynı zamanda bölgedeki iş imkânlarının azalmasıyla birlikte bireylerin bir kısmı bölge dışarısında çalışmak durumunda kalmış, bu durum da bireylerin bölgede geçirdikleri zamanlara da kısıtlama getirmiştir. Zaman içerisinde bölgenin kazandığı artı değerler, merkezi alanlara yakınlığı, ulaşım olanakları vb. faktörler bölgedeki konut fiyatlarını arttırmış, bu çerçevede de mahalle içerisinde mekânsal ve toplumsal değişimler görülmeye başlanmıştır. Mahalle içerisinde yaşayan insanların bir kısmı evlerini veya dükkânları ya satmış ya da terk etmek zorunda kalmıştır. Bölgeden giden insanların yerine yeni insanlar

gelmiş, enformel yapılarda artan kat sayısı ile birlikte yeni bir nüfusa ev sahipliği etmiş, tüm bu süreçler sonrasında bölge içerisindeki komşuluk ilişkilerinde de zayıflamalar meydana gelmiştir.

4.3.2. Sosyal İlişkiler

Grönlund (2007) kentliliği; insanların kendilerine benzeyenle özdeşleşmeleri, diğer taraftan kendilerine benzemeyene karşı riske girmeyecek şekilde yaşamlarını sürdürmeleri olarak tanımlamaktadır (Çiftkaya, 2016). Bu durum aynı zamanda Bauman (1998)'ın yaşadığımız toplumu tanımlarken kullandığı 'yabancı' kavramına işaret etmektedir. Bauman'a göre; yabancı birlikte yaşamak zorunda olduğumuz bireyleri kapsamaktadır. Bu doğrultuda yabancılar, gündelik hayatta durmadan bir araya gelirken, herhangi bir sosyal bağ kurmaktan sakınan kimselerdir (Özyurt, 2007).

Jacobs (1961), büyük şehirlerde bireylerin gündelik hayatlarında tanıdıklardan ziyade, daha çok yabancılarla karşılaştığını belirtmektedir. Yabancılarla sadece kamusal alanlarda karşılaşmadığını, insanların kapısının önünde bile sık sık yabancılarla karşılaştığını vurgulamaktadır. Yeni kapitalizm kültüründe ise insanlar çoğunlukla 'ben merkezci' bir tutum sergilerken aynı zamanda sosyal ilişkilerden kaçınmaktadır.

Bauman (1999), son dönemde kent içerisinde sıklıkla karşılaştığımız dışarıya kapalı ve güvenli konut bölgelerini, 'modern getto'lar olarak tanımlamaktadır. Modern getto'lar, benzer sınıftaki insanların ekonomik ve sosyal aidiyetlerini netleştirdikleri, kentin diğer kesimlerinden ayrılarak görece güvenli konut bölgelerinden oluşmaktadır. Cihan ve Dinçer (2018) bahsedilen benzer grupların bir arada ve dışarıya kapalı yaşamlarını, farklı sınıfların kentsel mekânda karşılaşma deneyimini ortadan kaldıracağını belirtmektedir (Osmanlı, 2019).

MAHALLE SAKİNLERİ ARASINDAKİ SOSYAL İLİŞKİLER

	Yeterli	Yetersiz
Rezidans	-	9
Site	7	3
Enformel	9	2
Toplam	16	14

Şekil 76: Katılımcıların mahalle sakinleri arasındaki sosyal ilişkiler hakkındaki düşünceleri.

Çalışma alanı içerisinde elde edilen bilgiler neticesinde ‘yabancılık’ kavramıyla en çok karşılaşılan konut kurgusu olarak rezidanslar karşımıza çıkmaktadır. 2000’li yıllarda üst ve üst-orta sınıfın talep ettiği genellikle kent merkezi dışarısında yer alan kapalı siteler, günümüzde kent merkezine yakın ve dikeyde yapılaşma gösteren rezidanslar bireylere yeni bir yaşam tarzı vaat eden rezidanslar; lüks mimari, merkeziyet, güvenlik ve hizmet faktörlerini içerisinde barındırarak kişilere benzer sosyal, ekonomik ve kültürel yapıdaki insanlarla birlikte yaşama imkânı sunmaktadır.

Şekil 77: Vadistanbul Kompleksi 'Bugün komşunuza günaydın dediniz mi?' (2019).

M.A. (A01) ve O.S.Y. (A03) birbirlerinden farklı rezidans yapılarında yaşamaktadır. Katılımcılar yaşadıkları konut tipinde komşuluk ilişkileriyle karşılaşmadıklarını vurgulamaktadır:

“Rezidansda komşuluk hayatı hiç yok, mesela yan komşularımı sadece sima olarak tanıyorum. Hiç tanışmadık. Komşularla ilişkim olursa ancak spor salonunda oluyor, o da ancak spor hocaları tanıştırsa.” (M.A, A01, 27, rezidans)

“Yaşadığım konut tipinde, yani rezidansda, komşuluk olduğunu pek düşünmüyorum. Zaten rezidansda yaşayan insanların komşuluk beklentisi içerisinde olduğunu da hiç sanmıyorum.” (O.S.Y, A03, 25, rezidans)

Modern toplumsal hayat insanları bireyselleştirmektedir. Özdemir (2010) modern kentleri özgürlüğün, yabancılaşmanın, varoluşun ve yalnızlığın mekânı olarak tanımlamaktadır. Giddens (1991) insanların birbiriyle sanal ortamda iletişim içerisinde dünyanın öbür ucuyla rahatlıkla konuşulabildiği bu dönemde, aynı zamanda kapı komşusunu tanımayacak kadar iletişimsiz olduğunu belirtmekte, bu durumun modern kent yaşamının alışılmış bir parçası haline geldiğini savunmaktadır.

Marx (1976) şehirlerdeki mekânsal ayrışmayı 19. yüzyıl üzerinden tanımlamakta, 20 ve 21. yüzyıllarda da bu ayrışmanın alışılmış hale geleceğini vurgulamaktadır (Çiftkaya, 2016). Harvey (1992) ise ekonomi kaynaklı mekânsal farklılaşmayı, kapitalist üretim ilişkilerinin mekânda değişime yol açması ve aynı zamanda toplumsal kesimlerin kaynaklara erişim olanaklarında farklılaşma yaşanması üzerinden tanımlamaktadır (Osmanlı, 2019)

Kentlerde meydana gelen her türlü mekânsal müdahale kentte yaşayan bireylerin toplumsal hayatını da etkilemektedir. Bu bağlamda sosyal hayat ve mekânın birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu söyleyebiliriz. Kentteki sosyal hayat veya mekân her ne kadar müdahaleye uğrarsa, kent içerisinde de o oranda farklılaşmalar meydana gelmektedir. Bu farklılaşmalar yalnızca sosyal ve mekân odaklı olmamakla beraber, aynı zamanda ekonomik, kültürel, demografik vb. birçok bireysel nitelikten de oluşabilmektedir.

4.3.3. Toplumsal Ayrışmalar

Son dönemde kent içerisinde sıklıkla karşımıza çıkan yeni mekânsal kurgular, toplumda ve bireylerde birçok değişimi meydana getirmektedir. Bauman'ın 'modern getto'lar olarak tabir ettiği yeni mekânsal oluşumlar, günümüzde yeni tip mekânsal kurgulara işaret etmektedir. Özellikle çalışma alanı içerisinde yer alan karma kullanımlı yapılar başta olmak üzere dışarıya kapalı ve güvenli mekânlar, kent içerisindeki mekânsal ve sosyal ayrışmayı tanımlayan alanların başında gelmektedir. Söz konusu bu mekânsal kurgular, bireyleri kamusal alan yerine özelleşmiş alanlara, yerel esnaf yerine küresel markalardan alışveriş yapmaya yönlendirmektedir. Kentsel mekân küresel imaj ve tercihler doğrultusunda yeniden üretilirken, bireylerin günlük hayatları ve arzuları da buna göre şekillenmektedir.

Şekil 78: Vadistanbul Kompleksi Vadi Teras Projesi (2020).

Soja (2010), küreselleşme ve ekonomik yeniden yapılanmayla birlikte kentlerde dışarı kapalı ve fiziksel sınırları olan mekânlarda artış yaşandığını belirtmektedir. Bu dönemde güvenlik tedbirleri sadece konutlarda görülmemekte, alışveriş merkezlerinden kütüphanelere kadar birçok mekânda karşımıza çıkmaktadır. Soja bu süreçte, teknolojiyle birlikte gelişen güvenlik sistemleri bireylerin gündelik hayatlarını durmadan denetlediğini ve kentin hapisane ortamına benzer bir mekânsal kurgu oluşturduğunu belirtmektedir.

Bauman (1999) bahsedilen yeni yapıları aynı zamanda üst-orta ve üst sınıfların gönüllü kapanma mekânları olarak tanımlamaktadır. Bahsedilen mekânlarda bireylerin gönüllü olarak kentin diğerlerinden yalıtılmayı seçtiğini ve kentin geri kalan bireylerini kentin sorunlarıyla baş başa bırakmayı tercih ettiğini belirtmektedir (Özyurt, 2007). Ele alınan bu yapılar, üst ve üst-orta sınıf tarafından her ne kadar ideal mekân olarak benimsense de kent içerisinde toplumsal ayrışmayı meşrulaştıran mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 79: Ayazağa Mahallesi Çarşamba Pazarı (2020).

Bu çerçevede Ayazağa Mahallesi'nin tarihsel sürecinde yer alan mekânsal kurgular farklılaştıkça, bireylerin de birbirlerinden farklılaştığını söyleyebiliriz. Özellikle son dönemde gerçekleşen yeni yatırımlarla birlikte mahalle içerisinde keskin sınırlar görülmeye başlamış, aynı alanda varlık gösteren birbirinden farklı hayat kurguları karşımıza çıkmaktadır.

Mahallede hayatını sürdüren K.B. (A23), mahalle içerisindeki ayrışmaları bireylerin ekonomik durumlarıyla ilişkilendirmektedir:

“Ayazağa'nın iki yüzü vardır her zaman söylerim; bir arka yüzü, bir ön yüzü. Burada iki çeşit insan yaşıyor. Birincisi orta halli kendi kendine yaşayan insanlar, ikincisi de zenginler. Bir bu tarafa park eden arabalara bakın, bir de diğer tarafa park eden arabalara. Sırf arabalar üzerinden bakıldığında bile ekonomik farklılıkları anlıyorsunuz.” (K.B, A23, 61, site)

Keyder (1999), günümüzde kent içerisinde kutuplaşmış mekânların yer aldığına değinirken, aynı zamanda bu mekânlarda hayatını sürdüren heterojen kesimin bir arada yaşamlarını sürdürdüğünü belirtmektedir.

Bölgede yaşayan M.A. (A01) ve N.Ç. (A30), bölgedeki kutuplaşmayı sosyo-ekonomik yapı üzerinden tanımlamaktadır:

“Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar olduğunu düşünüyorum. Ben milyonluk dairede oturuyorum, yanı başımda gecekondu var. Gecekonduya yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumuyla burada oturan insanların sosyo-ekonomik durumları arasında uçurum var. Bence bu ayrışmanın başında yaşam tarzı, gelir ve eğitim düzeyi farklılıkları başta geliyor.” (M.A, A01, 27, rezidans)

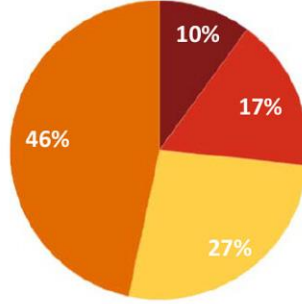
“Bölge site, gecekondu ve rezidans diye ayrılıyor. Çok keskin sınırlar var. Burası Ayazağa diye geziyor ama asıl Ayazağa ile hiç alakamız yok. Bu bölgede tamamiyle farklı kesimden insanlar bir arada yaşıyor. Eğitim, kültür her şey farklı. Saydığım tüm bölgeler hepsi kendi içerisine kapalı, bir aradalar fakat ayrılır.” (N.Ç, A30, 57, site)

Bireyin sosyo-ekonomik durumu gündelik hayatını da şekillendirmektedir. Özellikle son dönemlerde tüketim olgusu bireylerin sosyal yaşantılarının merkezi haline gelmiştir. Sennett (1977), kent içerisindeki kamusal alanlarda bireylerin aktör olmaktan çıkıp birer izleyici haline geldiğini savunmaktadır. Kamusal alanın sessizleşmesinin nedeni olarak, parkların ve mağazaların sosyalleşme mekânları olarak kahvehanelerin yerini alması olduğunu vurgulamaktadır (Çiftkaya, 2016).

Bu çerçevede bireylerin sosyalleştiği mekân olarak alışveriş merkezleri karşımıza çıkmaktadır. Alışveriş merkezleri yalnızca tüketim merkezi olmamakla birlikte, aynı zamanda bireylere sosyal ve kültürel bir alan da sunmaktadır. Uzzell (1995) ise, alışveriş merkezlerinin kentin temel özelliklerini taklit etmeye çalıştığını belirtmektedir. Alışveriş merkezlerinde geniş bulvarlar, heykeller, çeşme ve oturma alanları bulunması, planlanarak mimari kurgularının ele alınması, alışveriş merkezlerinin kent meydanlarını taklit ettiğinin bir kanıtı niteliğindedir. Söz konusu bu taklidin fiziksel tasarımla sınırlı kalmadığı gibi, aynı zamanda kent içerisindeki kamusal hayatın oluşturulmasına da çaba gösterilmektedir (Aktürk-Çetin, 2018).

VADİSTANBUL AVM KULLANIM SIKLIĞI (AY)

■ hiç (0) ■ seyrek (0-1) ■ sık (1-4) ■ çok sık (4+)

Şekil 80: Katılımcıların Vadistanbul AVM kullanım sıklığı.

Çalışma içerisinde yapılan mülakatta katılımcılara bölgenin en büyük AVM'si olan Vadistanbul'u kullanma durumları hakkında sorular sorulmuş olup, verdikleri cevaplar 'Şekil 80'de listelenmiştir. Toplamda 30 kişiyi içeren katılımcı listesinden elde edilen verilere göre; bölgede yaşayan 14 katılımcı Vadistanbul'a ayda 4 seferden fazla, 8 adet kullanıcı ayda maksimum 1 ila 4 sefer, 5 katılımcı ise ayda maksimum 1 sefer gittiğini belirtmektedir. Aynı zamanda bölgede oturduğu halde hiç gitmemiş olan 3 katılımcı bulunmaktadır. Elde edilen veriler Ayazağa Mahallesi'nde yaşayan bireylerin tümünü yansıtmamaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların yarısına yakını çok sık bir şekilde, geriye kalan katılımcıların büyük bir kısmı ise ayın mutlaka bazı günlerini Vadistanbul AVM'de geçirdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 81: Vadistanbul Alışveriş Merkezi (2019).

Yıldız ve Erkul (2010), alışveriş merkezlerinin kent merkezlerine rakip olduğu düşüncesini savunmaktadır. Alışveriş merkezlerinin kentin sunduğu sosyal imkânları sağlaması, hava şartlarından etkilenmemesi, güvenli bir ortam sunması vb. etkenleri başlıca nedenler olarak gösterilmektedir. Fakat aynı zamanda alışveriş merkezlerini kentlerin yeni kamusal mekânları olarak tanımlamak gerekmektedir. Kamuya açık olma, eşitlik, tarihsel ve kültürel bellek ile erişilebilirlik unsurları karşılaştırıldığında, alışveriş merkezleriyle kamusal alanların benzer mekânsal kurgular olduğunu söylemek mümkün değildir (Çetin, 2018).

Alışveriş merkezleri; konumları ve sunduğu sosyal olanakları vb. imkânlar üzerinden ele alındığında bireylerin kendilerine benzer sosyo-ekonomik ve kültürel yapılardan insanlarla bir arada vakit geçirebildikleri mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamusal alan ise tam tersi bir kavramdır. Kamusal alan her sınıftan, kültürden ve kökenden bireylere açık heterojen bir yapıdadır.

Ayazağa'da yaşayan D.Ş. (A15) bölgede lüks konut tipinde yaşayan insanların genellikle AVM'lerde zaman geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmektedir:

“Şöyle düşün, şu anda meydana bakıyorsun ve çoğu insan birbirini tanıyor. Muhabbet edip, birlikte oturup çay içebiliyorlar. Diğer bir yandan Ağaoğlu’ndan, 1453’den, Skyland’den, Vadistanbul’dan gelip de burada kimse oturmaz. Lüks yerlerde yaşayan insanlar buraya gelip sadece manav alışverişlerini yaparlar. Onlar gider kendi evlerinin altındaki AVM’lerde oturur, buraları beğenmezler. Onların farklı bir yaşam tarzları var. Bizim gibi yaşadıkları mahallede zaman geçirmiyorlar. Onlar kaldıkları yerleri sadece konaklama mekânı olarak görüyorlar.”
(D.Ş, A15, 44, enformel yapı)

Bireylerin sosyal hayatlarıyla kültürel ve ekonomik durumları arasında güçlü bir bağ olduğunu söyleyebiliriz. Ele alınan çalışma kapsamında karşımıza birbirinden farklı sosyal yaşantılarla karşılaşmaktayız. Bu çerçevede Ayazağa’nın tanıklık ettiği son 70 yıldaki dönüşümlerle beraber, birçok kültürel, mekânsal ve toplumsal farklılaşma ortaya çıkmaktadır. Bölüm içerisinde ele alınan sosyo-ekonomik durumun mahalle içerisinde farklılık gösterdiğini ve bu bağlamda sosyal ayrışmalar yarattığını söyleyebiliriz.

Mahalle içerisinde enformel konut tipinde yaşayan insanların benzer kültürel ve ekonomik seviyeye sahip olduğu, aynı zamanda kendi içerisinde kapalı ve sosyal ilişki bakımından güçlü bir hayat sürdüğü tespitine ulaşabiliriz. Diğer bir yandan site konut tipinde yaşamını sürdüren insanların kendi içerisinde benzerlik gösterdiği ve enformel yapılaşmalarla kıyaslandığında daha seyrek olmasına rağmen sosyal ilişkilerinin bu mekanlarda da devam ettiğini söyleyebiliriz. Son olarak da bölge içerisinde son dönemlerde hızla artış gösteren lüks konut alanlarının da kendi içerisinde kapalı olduğunu, fakat diğer konut alanlarıyla kıyaslandığında bireylerin birbirleriyle herhangi bir sosyal ilişki kurmadığı düşüncesiyle karşılaşmaktayız. Ele alınan üç farklı konut tipolojisi aynı mekânda birbirleriyle iç içe ve yan yana konumlanırken, kendi içerlerine ve dışarıya kapalı üç farklı alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bölgedeki farklı mekânsal kurgular tarihsel süreç içerisinde incelediğimizde, kentteki yeni yapılarla birlikte kent içerisindeki sosyal ilişkilerde azalma yaşandığını söyleyebiliriz. Bauman (1999)’ın da ifade ettiği gibi kentlerde nüfus arttıkça yabancılaşma da artmaktadır. Bu bağlamda yabancı artık birlikte yaşadığımız bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent durmadan bir dönüşüm süreci içerisinde. Eğer ki mahalleler idealize edilen yeni konut tiplerine doğru daha yoğun bir dönüşüm yaşarsa, bu durum sonucunda bireylerin git gide birbirine yabancılaştığı, sosyal ilişkilerin zayıfladığı ve herkesin yabancı olduğu bir mekânsal kurguyla karşılaşmamız hiç şaşırtıcı olmayacaktır.

5. SONUÇ

Küreselleşme ideolojisinin dünyanın birçok ülkesinde gösterdiği toplumsal, kültürel ve ekonomik yeniden yapılanmalar, Türkiye özelinde 1980’li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde etkili olmuştur. Söz konusu yeniden yapılanmalar, özellikle ülkelerin diğer ülkelerle yoğun ilişki gösteren şehirlerini mekân seçerken, aynı zamanda yeniden yapılanma süreçlerinin etkileri diğer şehirlere de yansımaktadır. Kentler bu süreç içerisinde birbirleriyle küresel sermayenin odak noktası olabilmek adına yarışa girerken, birçok ekonomik, toplumsal, mekânsal ve kültürel değişimlere sahne olmaktadır.

Bu süreç Türkiye özelinde ele alındığında ilk olarak uluslararası ilişkilerin yoğunlaştığı kent olan İstanbul karşımıza çıkmaktadır. Fakat İstanbul’un tanıklık ettiği küresel kent olma idealiyle başlayan yeniden yapılanma süreci dünyadaki diğer kentlerle benzerlik gösterse bile aynı şartlar ve koşullarda ilerlemediğini söyleyebiliriz. İstanbul özelinde ele alınan küresel kent olma ideali ve bu ideal kapsamında yaşanan değişimler tez içerisinde özellikle kentin son 40 yılı üzerine odaklanmasına rağmen, söz konusu bu değişimleri tetikleyen müdahalelerin daha önceki yıllarda gerçekleşen değişimlere dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Küresel kent statüsüne erişebilmek için kentlerde uluslararası ekonominin yönetildiği uluslararası standartlara uygun mekânlar gerekmektedir. İstanbul’un söz konusu ülkenin uluslararası merkez noktası olabilmek adına Büyükdere-Maslak aksında yer alan yapıları uluslararası standartlar kapsamında yeniden ürettiğini söyleyebiliriz. Söz konusu bu aks eskiden üretim odaklı bir aksı oluştururken, günümüzde küresel politikaların kent içerisinde yaygınlaşmasıyla beraber hizmet ve ticaret mekânları odaklı mekânsal kurgu bütününe dönüştüğünü gözlemlemekteyiz.

Küresel piyasaların talep ettiği söz konusu uluslararası standartlardaki ‘lüks’ yapılar, beraberinde birçok yeni mekânsal kurgunun da kent içerisinde yer almasının öncüsü durumundadır. Bu süreç içerisinde geleneksel olanın yerini küresel olan almaya başlamış, toplum da kısa bir süre içerisinde sunulan yeniliklere adapte bir duruma gelmiştir. Ekonomi odaklı politikalarla başlayan bu yeniden yapılanma süreci, zamanla mekân ve birey odaklı yatırımlar üzerinden elde edilen kara evrilmiştir. Büyümenin en kolay ve karlı yöntemi olarak benimsenen bu mekân odaklı yatırımlar, İstanbul özelinde özellikle devlet ve yatırımcıların son dönemdeki baskın politikalarını oluşturmaktadır.

Tez çalışma alanını oluşturan Ayazağa Mahallesi ve çevresi ise bu söylem çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır. Eski bir sanayi alanı olan bölge çevresinde yaşanan mekânsal değişimlerle beraber değer kazanmış, kazanılan bu artı değer ise zaman içerisinde bölgede rant odaklı yatırımların yaygınlaşmasına neden olmuştur. MİA, otoyollar, toplu ulaşım güzergâhları ve havaalanına yakın bir konumda yer alan bölge, aynı zamanda sahip olduğu doğal dokusuyla beraber kent içerisinde potansiyel dönüşüm vaat eden önemli bir alanı oluşturmaktadır.

Ayazağa Mahallesi ve çevresi konumu gereği stratejik bir öneme sahiptir. TEM Otoyolu ve Büyükdere-Maslak aksına sınır olan mahalle, aynı zamanda kuzeyde yaygınlaşan yapılaşmaların da eklemlenme noktası konumundadır. Söz konusu mahallenin sahip olduğu potansiyel yalnızca coğrafi konumla kalmamakla beraber, ekolojik bir vadinin içerisinde yer almasının kazandırdığı doğal hayat kurgusunu da içerisinde barındırmaktadır.

Günümüzde sanayiyle beraber bölgeye yerleşmiş olan enformel yapılar mahallenin en eski toplumsal kimliğini oluştururken, süreç içerisinde bölgede sonradan yer alan yatırımlar mahalledeki birbirinden farklılaşan toplumsal karakterlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu durum aynı bölge içerisinde birçok farklı toplumsal kimliğin aynı anda okunabilmesine olanak sağlarken, aynı zamanda birbirlerinden ayrılan toplumsal kurguyu da oluşturmaktadır.

Tez içerisinde Ayazağa Mahallesi ve çevresinin tarihsel süreç çerçevesinde yaşamış olduğu değişimler ve bu değişimlerin İstanbul genelinde benimsenen politikalarla ilişkisi incelenmiştir. Bu çerçevede elde edilen bilgiler neticesinde Ayazağa Mahallesi ve çevresinin yaşadığı dönüşümü sırf mekânsal müdahalelerle ele alınmasının yetersiz olduğu kanısına varılmıştır. Böylelikle söz konusu süreci birbirleriyle sürekli ilişki içerisinde olan mekânsal, toplumsal ve ekonomik yeniden yapılandırmaları bir bütün olarak ele almak gerektiği çıkarımına ulaşılmıştır.

Ayazağa Mahallesi'nin tarihsel sürecini incelemek ve bu süreç sonrasında ortaya çıkan toplumsal durumları belirleyebilmek adına veri toplama ve ardından veri analizi işlemleri karma yöntemlerle uygulanmıştır. Söz konusu işlemler sonucunda üç farklı odak kategori üzerinden mahallenin toplumsal ve mekânsal durumu incelenmiştir. Elde edilen odak kategoriler neticesinde, Ayazağa bölgesinde yaşamını sürdüren bireylerin bölgeyi benzer koşullarda deneyimleyemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerin analizlerinin ardından, bireylerin ifadeleri ve odak kategorilerin incelenmesiyle beraber birden çok tespite ulaşılmıştır. Odak kategorilerden ilkinin oluşturan ‘Açık Alanlar’ kavramı, Ayazağa Mahallesi ve çevresinin fiziksel durumuna odaklanmaktadır. Bu kapsamda ‘Doğal Yeşil Alanlar’ kavramı bölgedeki doğal yapının değişimi, sınırlandırıcıları, etkenleri üzerinde odaklanırken, ardından gelen ‘Park ve Mesire Alanları’ kavramı bireylerin bölgedeki park ve yeşil alanları kullanımlarını mekân ve toplum odaklı olarak ele almaktadır.

Bireyler; yeşil alanları fiziksel olarak yeterince deneyimleyemese bile, yaşadıkları konut alanlarının yeşil alan içerisinde yer almasının yaşam kalitelerini olumlu olarak etkilediğini belirtmektedir. Günümüzde içerisinde yaşadığımız yoğun kent dokusundan gündelik kaçış alanları olarak yeşil alanlar karşımıza çıkmaktadır. İstanbul benzeri sıkışık yapı dokusuna sahip olan metropollerde yeşil alana yakın bir mekânda konumlanabilme imkânı kentte yaşayan bireyler için önemli bir kıstası oluşturmaktadır. Söz konusu söylemi destekler nitelikte çalışmaya katılan katılımcılar, çevrelerinde yer alan yeşil alanları kullanmasalar bile yeşil alana yakın konumlanmanın bireylere avantaj sunduğunu belirtmektedir. Yaşadıkları konutların penceresini açtıklarında yeşil alanı görebilmek, evin içerisinden kuş seslerini duyabilmek, temiz hava vb. faktörlerin bireyleri pozitif yönde etkilediği, aynı zamanda yeşil alanın içerisinde yaşam sürdürmenin yarattığı psikolojinin bireylerin hayatlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Site ve enformel konut tipinde yaşayan bireyler mahalledeki yeşil alanın yeterliliği konusunda kararsız bir tutum sergilerken, rezidansta yaşayan bireyler mahalle içerisindeki yeşil alanları yetersiz olarak nitelendirmektedir. Ayazağa Mahallesi ve çevresi örneğindeki gibi doğal dokunun fiziki sınırlarla ayrıldığı bölgelerde bireylerin yeşil alanı küçük ölçekte deneyimledikleri kamusal mekânlar olarak parklar karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu parklar da aynı mahalle içerisinde yer alan fiziki mekânlar gibi birbirlerinden farklılaşmaktadır. Parklar enformel yapı ve site alanlarında görece daha serbest bir dolaşımın sahip olan ve aynı zamanda kullanıcılarına aidiyet hissi sunan mekânlar olarak karşımıza çıkarken, karma kullanımlı yapıların çevresinde ise ticari alanların ön veya arka bahçesi durumunda olan görsel kaygıların ön planda tutulduğu peyzaj düzenlemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Süs havuzları, fiskiyeler, özenle dizilmiş bitkiler vb. öğelerle tasarlanan, güvenlik tarafından sürekli denetim altında olan bu kamusal alanlar aynı zamanda bireylerin kamusal alandaki özgürlüklerini de sınırlandırmaktadır. Bu durum yeni

mekânsal kurgularda yer alan ve özgürlüğün mekânı olması gereken kamusal alanların kent içerisinde yaygın olan tüketim politikasının yaşamın her yerinde karşımıza çıktığının bir göstergesi durumundadır.

İkinci odak kategori olarak karşımıza çıkan ‘Yeni Mekânsal Kurgular’ kavramı ise, kent içerisinde değişimlere sebep olan başta küreselleşme ideolojisi olmak üzere çeşitli faktörlerin bölge özelindeki etkilerine odaklanmaktadır. Bu çerçevede ortaya çıkan ‘Mekânsal Dönüşümü Tetikleyen Müdahaleler’ alt başlığı büyük oranda altyapı yatırımları ve tekil mekânların kent içerisindeki etkisine değinirken, ‘Karma Kullanımlı Yapılar’ alt başlığı ise yoğun olarak 2011 yılı sonrasında bölge içerisinde yaygınlaşan kapalı adacıklara odaklanmaktadır.

Katılımcılar mülakat içerisinde söz konusu yeni mekânsal adacıkları mahallenin bir parçası olarak tanımlamamakta, mahalle içerisinde yer alan her mekânsal bütünlüğü ayrı birer mekân olarak görmektedir. Enformel yapıda yaşayan bireyler karma kullanımlı yapı alanlarını ‘zengin semti’ vb. ifadelerle tanımlarken, karma kullanımlı yapıda yaşayan bireyler ise enformel yapıda yaşayan bireyleri ‘alt sınıf’ olarak nitelendirmektedir. Bu durum farklı mekânsal kurguların bir arada konumlanmasına rağmen bireylerin birbirlerini farklı toplumsal statüde gördüklerine işaret etmektedir.

Bölge içerisinde git gide artan karma kullanımlı yapılar, kendi içerisinde farklı yaşam imkânları sunan ve aynı zamanda dışarıya kapalı mekânsal kurgular olarak ifade edilmektedir. Karma kullanımlı yapılar, birden fazla işlevi içerisinde barındıran ve kendi kendine yetebilme potansiyeli sunan mekânlar olarak ele alınmaktadır. Söz konusu bu mekânlar son dönemlerde kent içerisinde ideal bir mekân kurgusu olarak lanse edilmektedir. Kentin yoğunluğuna ve karışıklığına girmeden bireylerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekânsal kurguları sunan bu yapılar özellikle MİA’nda çalışan, öğrenci veya yabancı uyruklu vb. üst ve üst-orta sınıf bireyler tarafından yaşamı kolaylaştırdığı gerekçesiyle tercih edilmektedir. Kendi içerisinde spor salonu, rekreasyon alanları, alışveriş mekanları, kültürel alanlar vb. faaliyetleri içerisinde barındıran bu mekanlar, farklı bir alana ihtiyaç duymama durumunu kullanıcılarına sunmaktadır.

Söz konusu bu mekânlar aynı zamanda kentte yaşayan farklı bireyleri mekânın dışarısında bırakmakta, kentte yaygın olan kapalı sitelerin yeni mekânsal kurgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılar birbirlerine yakın sosyal, ekonomik ve kültürel seviyedeki bireylere

hizmet sağlarken, aynı zamanda müşterek bir yapı sunmamaktadır. Katılımcılar ise yeni mekânsal kurguları birer kapalı ada olarak tanımlamaktadır. Fiziksel olarak dışarıdan yabancı bireylerin girişine izin vermeyen bu mekânlar, içeride yaşamını sürdüren bireylerin de dışarıdaki mekânı deneyimlemesini sınırlandırmaktadır.

Bölgede yaşayan insanların büyük bir kısmı boş vakitlerini bölgedeki yeşil alanlar yerine AVM’lerde geçirmektedir. Son dönemlerde sosyal hayat kurgusunun önemli bir mekânı olarak karşımıza çıkan AVM’ler, bireylere sosyalleşebilme imkânını tüketim odaklı bir çerçeve içerisinde sunmaktadır. Bu kurgu kapsamında düzenlenen sosyalleşme mekânları, bireylerin kendilerini ayrıcalıklı hissetmeleri duygusu başta olmak üzere çeşitli stratejilerle kurgulanmaktadır.

Son dönemin yaygın sosyal mekânları olan AVM’ler katılımcılar tarafından bölgedeki yeşil alanlardan daha sık kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışma alanının üç tarafı yeşil alan olmasına rağmen, bireyler boş vakitlerini çoğunlukla AVM’lerde geçirmeyi tercih etmektedir. Aynı zamanda söz konusu bölgede yer alan AVM’ler diğer AVM’lerden farklı olarak doğal hayatı da kullanıcılarına sunduğunu belirtmektedir. Doğa ile eşik bir konumda yer alan bu devasa yapılar, bu kapsamda kullanıcılara doğayı bir manzara olarak yapay bir peyzajla beraber deneyimlemesini kurgulamakta, böylelikle bireylere ‘doğa içerisindeymiş gibi’ hissiyatı sunmaktadır.

Üçüncü odak kategori olarak ise karşımıza ‘Sosyo-Ekonomik Farklar’ kavramı çıkmaktadır. Büyük oranda toplumsal ilişkilerin incelendiği bu bölümde, ele alınan ‘Demografik Yapı’ kavramı mahalle içerisindeki toplumsal durumu anlamlandırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Ardından incelenen ‘Sosyal İlişkiler’ alt başlığı ise söz konusu toplumsal durum içerisindeki farklılıklara işaret etmektedir.

Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yer alan sanayi faaliyetlerinin bölgeden uzaklaşmasının ardından bölgede yer edinen yeni mekânsal kurgularla birlikte mahalle içerisindeki toplumsal yapıda da değişimler yaşanmıştır. Ayazağa Mahallesi ve çevresinin yaşamış olduğu dönüşümler, Cumhuriyet’in ilk yıllarında askeri faaliyetlerin konumlanmasıyla birlikte bölgede yer alan mesire alanları ve av köşklerinin işlevsel değişimiyle başlamış, 1960’lı yıllarda ise bölgeye sanayi fabrikalarının gelmesiyle devam etmiştir. 1980’li yıllarla beraber yoğun bir şekilde yaşanan kuzeye doğru yönelim, inşa edilen altyapı yatırımları ve Büyükdere-Maslak aksındaki gelişim bölgeyi potansiyel bir dönüşüm alanı olarak

görülmesine olanak sağlamıştır. Fakat sahip olduğu potansiyele rağmen bölgedeki radikal değişimler 2011 yılından sonra fiziki olarak yoğun bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. 2009 yılında alınan plan kararının ardından sanayi işlevi gösteren alanlar ‘Eğitim, Bilişim ve Teknoloji Alanı’ olarak ilan edilmiş, böylelikle bölgede hızlı bir dönüşüm gerçekleşmeye başlamıştır.

2010 yıllarına kadar yoğun olarak sanayi fabrikaları ve enformel yapılardan oluşan bölgedeki ilk mekânsal farklılaşmalar 2000’li yıllarda meydana gelmiştir. Bölgede inşa edilen kapalı siteler bölge içerisindeki ilk mekânsal farklılıkları oluştururken, aynı zamanda mahalle içerisindeki toplumsal ayrışmanın da öncülüğünü etmiştir. 2009 yılında bölgenin plan kararlarında hâkim işlevinin değişmesiyle birlikte sanayi fabrikaları büyük oranda kent dışına desantralize olmuştur. Sanayinin desantralize olmasına rağmen sanayiyle beraber bölgede konumlanan enformel yapılar, görece yeni kapalı siteler mekandaki değişime rağmen varlıklarını sürdürmeye devam etmiştir. Bu süreç sonrası bölgede konumlanmaya başlayan yeni mimari kurgular özellikle üst ve üst-orta sınıf bireyler için ideal mekânları oluşturma hedefi üzerinden projelendirilmiştir.

Bölge içerisinde rezidans tipi konut yapısında oturan bireyler yaşadıkları yapılarda komşuluk ilişkilerinin yer almadığını dile getirirken, enformel yapılarda yaşamlarını sürdüren bireyler komşularıyla güçlü sosyal ilişkilere sahip olduklarını belirtmektedir. Kentteki yeni mekânsal kurgular içerisinde sosyal ilişkiler git gide önemini yitirmektedir. Bölgedeki değişen sosyal ilişkileri incelemek istediğimizde öncelikli olarak enformel yapı alanları ile karma kullanımlı yapı alanları karşımıza çıkmaktadır. Bölgeye yoğun olarak 1960’lı yıllardan itibaren yerleşen enformel yapılarda yaşayan bireyler arasındaki birliktelik, süreç içerisinde mekanda var olabilmek için verdikleri mücadeleler başta olmak üzere az nüfus, benzer toplumsal statü, ortak kamusal alan kullanımı vb. bir çok etken belirlemektedir.

Günümüzde büyük bir hızla artan yeni mekânsal kurgularda ise söz konusu sosyal birliktelikle karşılaşmamaktayız. Değişen toplumsal yapıyla birlikte herkesin birer ‘yabancı’ya dönüştüğü bu yeni mekânsal alanlarda ‘yabancılık’ kavramı ön plana çıkmaktadır. Bireylerin birbirine ihtiyacının azaldığı gündelik hayatta sosyal ilişkiler de azalmaktadır. Söz konusu yeni mekânlarda bireyler ihtiyaçlarını internet üzerinden kısa bir süre içerisinde karşılayabilirken, komşular arasındaki yardımlaşma olgusu ortadan

kalkmaktadır. Karma kullanımlı yapılarda yaşayan katılımcılar yaşadıkları konutlarda komşuluk ilişkilerine önem vermediklerini belirtmektedir. Bireyler söz konusu yapıları yoğun gündelik yaşamlarını kolaylaştıran mekânsal kurgular olarak görürken, gündelik hayatlarında komşuluk vb. sosyal ilişkilere vakitlerinin olmadıklarını belirtmektedir. Böylelikle konut mekânları bütünleşirken, kişilerin bireyselliği artmaktadır.

Tez çalışması kapsamında ortaya çıkan odak kategoriler, bireylerin yaygın söylemleri üzerinden şekillenmiştir. Odak kategoriler çerçevesinde kent mekânının değişimi mekândaki değişkenlerle sınırlı kalmamakta sosyal, kültürel ve ekonomik birçok etkenle şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu odak kategoriler Ayazağa Mahallesi ve çevresinde yaşanan değişimi bireylerin betimlediği anlatıların tümevarımsal yaklaşımı üzerinden elde edilmiştir. Bu çerçevede söz konusu başlıklar altında ele alınan metinler kullanıcılarıyla bağlantı kurmaktadır.

Bu müdahaleler neticesinde her konut tipolojisi kendi içerisinde dışarıya kapalı bir sistem oluşturmuş, mekânlar ve bireyler birbirlerinden hem fiziksel hem de toplumsal olarak ayrılmıştır. Bu durum kentsel mekânın heterojen bir yapıda okunabilmesine olanak sağlarken, aslında kendi içerisinde dışarıya kapalı homojen bölgeleri oluşturmaktadır.

Nitel bir araştırma örneği olan çalışma kapsamında ortaya çıkan çıkarımlar Ayazağa Mahallesi'nde yaşayan bireylerin tümünü genellememektedir. Söz konusu çıkarımlar belirli kıstaslar üzerinden tercih edilmiş olan katılımcıların görüşleri üzerinden şekillenmiştir. Araştırma çerçevesinde katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında birbirini tekrarlayan söylemler elde edilmiş ve böylelikle yapılan mülakat aşaması sonlandırılmıştır. Mülakatlar mahalle içerisinde gerçekleşen mekânsal müdahalelerin bireylerin gündelik hayat deneyimlerine dayanmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların bütünü, söz konusu mahallede yaşamını sürdüren bireylerden oluşmaktadır. Herhangi farklı bireylerin seçimi veya kıstasların değişmesi durumunda farklı sonuçların ortaya çıkması muhtemeldir.

Günümüzde Ayazağa Mahallesi ve çevresi yeni mekânsal kurgular hedef alınarak sürekli bir dönüşüm geçirmektedir. Çalışma içerisinde ortaya çıkan faktörler neticesinde söz konusu mekânsal dönüşümlerin vadi üzerinden kuzeye doğru mevcut sanayi alanları üzerinden ilerlemesi muhtemeldir. Aynı zamanda bölgede gerçekleşen bu dönüşümler, mekanda yer alan enformel yapılar için de dönüşüm tehdidi oluşturmaktadır. Ayazağa Mahallesi ve

çevresi Cendere Vadisi'ni referans alarak Büyükdere-Maslak aksıyla bağlantılı ikincil bir merkezi aksı oluşturma potansiyeli oldukça yüksektir.

Araştırmanın kapsamı Ayazağa Mahallesi ve çevresini 1980'lerde yaygınlaşan küreselleşme politikasının etkileriyle idealize edilen toplumsal, mekânsal ve ekonomik yeniden yapılanmaların mahalle içerisindeki mekânsal ve sosyal hayata etkileri üzerinden ele alınmıştır. Söz konusu mekânsal müdahalelerin gün geçtikçe bölge içerisinde artmasıyla beraber Ayazağa Mahallesi ve çevresi odaklı araştırmaların da çoğalması muhtemeldir. Ele alınan bu çalışmanın ileride yapılması muhtemel çalışmalara referans olması ve bölgeye yönelik bilgi birikimi oluşturmaya amaçlanmıştır.

Kentsel mekânın sürekli yeniden üretildiği günümüzde yapılan her müdahale beraberinde birçok mekânsal, toplumsal ve ekonomik değişimi de doğurmaktadır. Bu çerçevede gerçekleşen fiziki müdahaleleri yalnızca fiziksel bir değişim olarak görmemek gerekmektedir. Söz konusu müdahalelerin özeline inip toplumsal, ekonomik ve mekânsal durumlarda yarattığı değişimleri incelemek, müdahalelerin kapsamını ve yalnızca mekânı etki altına alan bir dönüşüm oluşturmadığını tespit etmek kentsel müdahaleleri derinlemesine anlamak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Kentte yapılan müdahaleler yalnızca mekânsal iyileştirme veya kentsel gelişim projesi olarak görüldüğü takdirde, mekân kaynaklı toplumsal ayrışmaların oluşması kaçınılmazdır. Söz konusu hedeflenen dönüşümlerin rant odaklı lüks adacıklar oluşturmak yerine, toplumun bütününe kapsayacak, ayrıcalık gözetmeyen ve kamu yararının ön planda tutulduğu bir strateji hedeflenerek yeniden üretilmesinin, mekan odaklı meydana gelen toplumsal ayrışmaların azalmasında önemli bir etki göstereceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2010). Geçmişten Bugüne Çevreye Sosyolojik Yaklaşım. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 10(1).
- Akbalık, E. (2004). Tüketim Kültürünün Etkisinde Değişen Kentsel Yaşam Biçimleri ve Küresel Kentler. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akbayar, N. (1998). *Dünden Bugüne Beşiktaş*. İstanbul: Beşiktaş Belediye Başkanlığı.
- Akpınar, İ. (2010). İstanbul'u (yeniden) inşa etmek: 1937 Henri Prost Planı. E. Ergut, & B. İmamoğlu (Dü.), *2000'den kesitler II: Cumhuriyet'in Mekanları/Zamanları/İnsanları Doktora Araştırmaları Sempozyumu*. Ankara.
- Aksel Gürün, B. (2005). Alışveriş Merkezlerine Karşı Kent Merkezi. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları*(31).
- Aksoy, A. (1996). *Küreselleşme ve İstanbul'da istihdam*. İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı.
- Aksoy, A. (2014). İstanbul'un Neoliberalizmle İmtihani. A. Candan, & C. Özbay, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler ve Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Aktürk Çetin, B. (2018). *Alışveriş Merkezleri: Yeni Birer Kent Merkezi Olabilir Mi?* Dergipark: <http://static.dergipark.org.tr:8080/article-download/920f/d957/6920/5c224e264baf5.pdf> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- Akyol Altun, T. (2008). Yeni Yaşam Tarzları: Kapalı Konut Yerleşkeleri. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 10(3).
- Alper, A. (2017). İnşaat Sektörünün Ekonomik Büyümedeki Rolü: Türkiye Örneği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2).
- Alpkökin, vd. (2005). Polycentric employment growth and impacts on urban commuting patterns: Case study of Istanbul. *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 6, 3835-3850.
- Altınok, E. (2016). Neoliberalleşme Sürecinde TOKİ ve Toplu Konut Biçiminde Kentleşmenin Ekonomi Politikası. *Arredamento Mimarlık, Dosya: 1989'dan Bu Yana Ne Değişti?*, 54-112.
- Altınok, E. & Enlil, Z. (2012). Mekanın Yeniden Organizasyonunun Ekonomi Politikası. *Sigma Journal of Engineering and Natural Sciences*, 4(1), 37-44.
- Amicis, E. (1874). *İstanbul 1874*. (B. Akyavaş, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2013.
- Anonim. (1986). *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*. İstanbul: Milliyet Gazetecilik A.Ş.

- Anonim. (2005). *Altın Boynuz'dan Cendere'ye*. İstanbul: Kağıthane Belediyesi Kültür Yayınları.
- Arslangündoğdu, Z. (2014). İstanbul ve Tartımşalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı -Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Aytıs, S. (1990). Yüksek Binaların Yapım Gelişimine Toplu Bakış. *Yapı Dergisi*(53), 46-53.
- Balamir, M. (2007). Küresel Gelişmeler, Neoliberal Politikalar, Risk Toplumu ve Planlama Alanı. İstanbul: Planlama Meslek Alanı: Geçmişten Geleceğe Dünya Şehircilik Günü .
- Baş, Ş (1985). Ayazağa Köyü Fotoğrafı. *Kişisel Fotoğraf Arşivi*.
- Batur, A. (1998). İstanbul'un Gözde Saray ve Köşkleri. *Skylife Dergisi*, 64-71.
- Bauman, Z. (1998). *Sosyolojik Düşünmek*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (1999). *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (1999). *Siyaset Arayışı*. (T. Birkan, Çev.) Metis Yayınları, 2000.
- Bayramoğlu, N. (2010). Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kimlik: Barbaros Bulvarı Büyükdere Kentsel Aksı. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası ABD.
- Bilgin, M. (2006). Karma Kullanımlı Merkezlerin Kent ve Günlük Yaşam İçerisindeki Yeri: İstanbul'dan Örnekler. Ankara: *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Boratav, K. (1991). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Budak, S. (2014). İstanbul ve Tartımşalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Castells, M. (1972). *The Urban Question: A Marxist Approach*. London: Arnold, 1977.
- Castells, M. (1978). *City, Class and Power*. London: MacMillan.
- Castells, M. (1994). *Technopoles of the World: The Making of 21st Century Industrial Complexes*. London: Routledge.

- Catton, W. (1982). *Overshoot: The Ecological Basis of Revolutionary Sociology*. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- Ceylan, A. (2007). Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Cihan , M., & Dinçer, M. (2018). Sınırlandırılmış Konut Alanları Üzerinden Konut-Kamusal Alan İlişkilerinin Yeniden İrdelenmesi. *Megaron Dergisi*(1).
- Crawford, F. (1895). *1890'larda İstanbul*. (Ş. Türkömer, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.
- Creswell, J. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (3 b.). (M. Bütün, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi, 2018.
- Çalış Kural, B. (2014). Versailles'dan Kağıthane'ye: Ara mekanda hayaller ve hikayelerle örülen peyzaj kültürü. *Arredamento Mimarlık* 278 , 120-127.
- Çalışkan, Ç. (2014). İstanbul ve Tartımsalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Çelebi, E. (1). *Seyahatname, 1636, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi: İstanbul* (Cilt 1). (S. Kahraman, Dü.) İstanbul: YKY Yayınları, 2008.
- Çetiner, A. (1972). *Şehircilik çalışmalarında Donatım İlkeleri*. İstanbul: İTÜ Yayını.
- Çiftkaya, M. (2016). G. Simmel, R. Sennett ve A. Giddens'ta Modern Şehir Hayatı ve Birey. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Danış, A., & Perouse, J. (2005). Zenginliğin Mekanda Yeni Yansımaları: İstanbul'da Güvenlikli Siteler. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 104(93).
- Diker, S. (2011). Kent Merkezlerinde İmar Planlama ve Mimari Çözümler Arasındaki Etkileşimin Fiziki Mekan Boyutunda İrdelenmesi, İstanbul/Büyükdere Caddesi Örneği. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Dinçer, M. (1996). *Çevre Gönüllü Kuruluşları*. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Doğan, İ. (2015). Temellendirilmiş Kuram Yaklaşımı ile Bir Gençlik Mekanının İlişkisel Sorgusu. Ankara: *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dunnett, Nigel, Swanwick, & Woolley. (2002). *Improving Urban Parks, Play Areas and Open Spaces*. University of Sheffield, Department of Landscape.

- Duran, M. (2016). Tüketim Kültürünün Gelişmesinde Artan AVM'lerin Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47).
- Ekinci, O. (1994). *İstanbul'u Sarsan On Yıl (1983-1993)*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Engels, F. (1872). *The Housing Question*. Moskova: Progress Publishers, 1970.
- Erder, S. (2014). Yeni İstanbul Çalışmaları ve İstanbul'da Yapılan Yeni Çalışmalar. A. Candan, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler ve Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Erdin, Aksoy, Özbek Sönmez, & Zengin. (2013). *Kentsel Doku İçerisindeki Maden Alanlarının Rehabilitasyonu ve Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme*. Peyzaj Mimarlığı 5. Kongresi Bildiriler Kitabı.
- Erdinç, S. (2017). Rezidans Kültürü Üzerine Bir İnceleme: İstanbul Örneği. İstanbul: *Doktora Tezi*, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erdönmez, E. (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplumsal İlişkileri Yapılandırmadaki Rolü Büyükdere-Levent-Maslak Aksı. İstanbul: *Doktora Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erdönmez, M., & Akı, A. (2005). *Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri* (Cilt 1). İstanbul: Megaron.
- Erzen, J. (2007). Çevre, Kent, Mimarlık. *Mimarlık Dergisi*(334).
- Esen, E. (2018). Karma Kullanımlı Yüksek Yapılarda Konut: Büyükdere Caddesi Aksı. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Fainstein, S., & Campbell, S. (1996). *Introduction: Theories of Urban Development and their Implications for Policy and Planning*. Oxford: Blackwell, 2002.
- Fischer, C. (1984). *The Urban Experience*. Boston, MA: Houghton Mifflin Harcourt.
- Friedmann, J. (1985). *The World City Hypothesis*. London: Blackwell.
- Geddes, P. (1915). *Cities in Evolution*. London: Williams & Norgate, 1949.
- Gerçek, H. (2014). İstanbul ve Tartımşalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Giddens, A. (1991). *Modernite ve Bireysel Kimlik*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) İstanbul, 2010: Say Yayınları.

- Giddens, A. (2000). *Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Giddens, A. (2007). *Europe in the Global Age*. Cambridge: Polity Press, 2013.
- Grönlund, B. (2007). *Some Notions on Urbanity*. İstanbul: 6. Uluslararası Mekan Sentaksı Sempozyumu.
- Gülersoy, Z., Gökmen, N., & Yazıcı, E. (2014). *İstanbul ve Tartımşalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı -Kanal İstanbul*. İstanbul: Tema Vakfı Uzman Görüşleri.
- Gürbüz, M. (2014). *İstanbul ve Tartımşalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul*. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Güvenç, M., Yücesoy, E. (2009). *Urban Spaces in and around Istanbul*.
<https://urbanage.lsecities.net/essays/urban-spaces-in-and-around-istanbul>
[27.05.2020 tarihinde erişildi].
- Güzelsoy, S. (2008). *İstanbul Kent Merkezinin Dönüşümü: Gelişme ve Planlama İkilemi*. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Hall, P. (1966). *The World Cities*. New York: McGraw-Hill.
- Harper, C. (1996). *Environment and Society: Human Perspectives of Enviromental Issues*. New Jersey: Printice Hill.
- Harvey, D. (1973). *Social justice and the city*. Maryland: Johns Hopkins University Press.
- Harvey, D. (1992). *Sosyal Adalet, Postmodernizm ve Şehir*. (A. Alkan, & B. Duru, Çev.) Ankara: İmge Yayınevi, 2002.
- Harvey, D. (2003). *Yeni Emperyalizm*. (N. Bingöl, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık, 2019.
- Harvey, D. (2009). *Social Justice and the City*. Athens: University of Georgia Press.
- Harvey, D. (2012). *Asi Şehirler*. (A. Temiz, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
- İlgar, M., & İlgar, S. (2013). Nitel Bir Araştırma Deseni Olarak Gömülü Teori (Temellendirilmiş Kuram). *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 197-247.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2009). *İstanbul Çevre Düzeni Planı*. İstanbul.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2011). *1/5.000 ölçekli Cendere Vadisi Nazım İmar Planı Raporu*.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2017). *Haliç-Kemerburgaz Dekovil Hattı*.
<https://www.ibb.istanbul/News/Detail/29354> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Vintage Books, 1992.
- Karababa, A. O. (2014). İstanbul ve Tartışmalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Karabıçak, M. (2002). Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerinde Ortaya Çıkan Yönelim ve Tepkiler. *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 115-131.
- Kaynarkan, Uz, & Dural. (1999). *Cendere (Kemerburgaz-Ayazağa-İstanbul) Kırmataş-Beton ve Asfalt Üretim Havzasında Etüd ve Değerlendirilmesi*. 2. Ulusal Kırmataş Sempozyumu Raporu.
- Keyder, Ç. (1999). *İstanbul: Küresel ile Yerel Arasında*. (S. Savran, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık, 2000.
- Keyder, Ç. (2014). İstanbul'da Emek ve Ekonomi: Sunuş. A. Candan, & C. Özbay, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler, Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Koçu, R. (1960). *İstanbul Ansiklopedisi* (Cilt 3). (M. Akbay, & R. Koçu, Dü) İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi.
- Koçu, R. (1971). *İstanbul Ansiklopedisi* (Cilt 7). (R. Koçu, & M. Akbay, Dü) İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi.
- Kolluoğlu, B. (2014). Şehre Gören Gözlerle Bakmak. A. Candan, & C. Özbay, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler ve Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2005). *İstanbul'da Kentsel Ayrışma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kuzey Ormanları Savunması. (2015). 3. Havalimanı Projesi. *Atlas Dergisi*.
- Marcus, C., & Francis C. (1990). *People Places: Design Guideline for Urban Open Space* (2 b.). John Wiley and Sons.
- Marx, K. (1976). *Kapital* (Cilt 2). (A. Bilgi, Çev.) İstanbul: Eriş Yayınları.
- Marx, K., & Engels, F. (1848). *Komünist Manifesto*. (T. Bora, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.
- McKenzie, R. (1925). *The Ecological Approach to the Study of Human Community*. Chicago: The City, The University of Chicago Press.
- Merrifield, A. (2014). *The New Urban Question*. London: Pluto Press.

- Ohmae, K. (1995). *The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies*. New York: Simon and Schuster.
- Oman, C. (2001). Yeni Ekonominin Ticaret Modeli. (S. Erkam, Dü.) *Liberal Düşünce Dergisi*(21), 116-120.
- Osmanlı, U. (2019). Kent Mekanında Toplumsal Ayırışma (Gettolaşma) ve Richard Sennett'in Açılma Korkusu Kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65).
- Öke, A. (1989). Dünya'da ve Türkiye'de Yüksek Binaların Gelişmesi. *Yapı Dergisi*(89).
- Öktem, B. (2005). Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekanı Dönüştürmedeki Rolü: Büyükdere-Maslak Aksı. K. Hatice, *İstanbul'da Kentsel Ayırışma/Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Öncü, A. (1999). İdeal Ev Mitolojisi Sınırları Aşarak İstanbul'a Ulaştı. *Birikim Dergisi*(123).
- Özalp, Ş., & Erkut, G. (2016). Kamu Yararı Perspektifinden İstanbul'da. *Planlama Dergisi*, 26(3), 234–250.
- Özbay, C. (2014). İstanbul'da Hareketliliklerin Politik Ekonomisi. C. Özbay, & A. Candan, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler, Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Özdemir, E. (2010). Kentin Tanımlanmasında Sosyolojik Yaklaşımlar: Toplumsal Süreç ve/veya Mekânın Çözümlemesi. *İdealkent Dergisi*, 44(77).
- Özler, Ş. (2007). *Cumhuriyet Dönemi İstanbul Planlama Raporları (1934- 1995)*. İstanbul: TMMOB Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi.
- Özsoy, S. (1982). Ayazağa Köyü ve Çevresinde Araziden Faydalanma. İstanbul: *Mezuniyet Tezi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Öztürk, F. (2020, 05 26). *Türkiye ekonomisinin kırılma noktası: 24 Ocak İstikrar Kararları*. <http://www.dunyabulteni.net/haber/244303/turkiyeekonomisinin-kirilma-noktası-24-ocak-istikrar-kararlari> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- Özyurt, C. (2007). Yirminci Yüzyıl Sosyolojisinde Kentsel Yaşam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18).
- Pardoe, J. (1836). *Sultanlar Şehri İstanbul*. (B. Büyükkal, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.
- Park, R. (1967). *On Social Control and Collective Behavior: Selected Papers*. Chicago: University of Chicago Press.

- Perouse, J. (2012). Kapalı Dikey Rezidanslar ve Üst Sınıfların Merkeze Koşullu Dönüş Eğilimi: Eleştirel Bir Değerlendirme. *İdealkent*(6), 84-89.
- Pilehvarin, N., & Göksu, T. (2019). 19.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Beşiktaş-Maslak-Büyükdere Aksı. *Journal of Near Architecture*, 2(2).
- Sassen, S. (1991). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2001.
- Sassen, S. (1999). *Globalization and its Discontents: Essays on the New Mobility of People and Money*. New York: New Press.
- Sassen, S. (2012). *Cities in a World Economy*. Los Angeles, CA: Pine Forge Press.
- Sassen, S., & Portes, A. (1993, Jul 4). Miami: A New Global City? *Contemporary Sociology*(4), 471-477.
- Schwanke, D. (2003). Mixed-Use Development Handbook. *Urban Land Institute*, 14(17).
- Sennett, R. (1977). *Kamusal İnsanın Çöküşü* (3 b.). (S. Durak, & A. Yılmaz , Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2010.
- Sennett, R. (1999). *Gözün Vicdanı, Kentin Tasarımı ve Toplumsal Yaşam*. (S. Sertabiboğlu, & C. Kurultay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.
- Sennett, R. (2002). *Cosmopolitanism and the Social Experience of Cities*. Oxford: Conceiving Cosmopolitanism: Theory, Context and Practice, Oxford University Press.
- Serter, G. (2013). Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları*, 23(2), 67-76.
- Slessor, C. (2003). *The Joy of Mix*. London: Architectural Review: 47-47, Tower Publishing.
- Soja, E. (2010). *Seeking Spatial Justice*. Minnesota, MN: University of Minnesota Press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. CA: SaGE Publications Ltd.
- Şengül, T. (2002). Tüketim Toplumu, Tüketim Kültürü ve Tüketim Merkezler. *Ege Mimarlık*, 40-41(9).
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.

- Tanyeli, U. (2016). *İstanbul'da Konut Tahayyülünün ve Domestisite Eleştirisinin Kısa Tarihi: 18-21 yüzyıl*. İstanbul: İstanbul ve Konut Kültürü: Değişim, Dönüşüm ve Devamlılık, Kültür ve Mekan Toplantıları 3. Ulusal Sempozyum.
- Tekeli, İ. (1991). *Kent Planlaması Konuşmaları*. Ankara: TMMOB Yayınları.
- Tekeli, İ. (1992). *Belediyeçilik Yazıları (1976-1991)*. İstanbul: IULA-EMME Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği.
- Tekeli, İ. (1993). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (Cilt 1). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.
- Tok, E. (2004). Gecekondu Çalışmalarında 'Öteki' Olarak Gecekondu Kurguları. *European Journal of Turkish Studies*.
- Tuna, M. (2001). Çevre Sosyolojisinde Toplumsal Kurgusalıcı Model. *Mülkiye*, 25(299).
- Türkeş, M. (2014). İstanbul ve Tartışmalı 3 Proje: 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul; İstanbul'un Geleceğini Etkileyecek Üç Proje: 3.Köprü- 3.Havalimanı - Kanal İstanbul. *Tema Vakfı Uzman Görüşleri*.
- Türkün, A. (2005). Giriş Metni. H. Kurtuluş, *İstanbul'da Kentsel Ayrışma* (s. 9-24). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Urry, J. (1995). *Mekanları Tüketmek*. (R. Ögdül, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.
- Uzunkaya, A., & Öktem Erkartal, P. (2017). Mimarlık Ürününün Gösterge Olma Durumu: Tüketilen Mekân. *Yakın Mimarlık Dergisi*, 1(1).
- Uzzell, D. (1995). The Myth of the Indoor City. *Journal Of Environmental Psychology*(15), 299-310.
- Ünsal, Ö. (2014). Neoliberal Kent Politikaları ve Direnişin Siyaseti: İstanbul'da Kentsel Muhalefet. A. Candan, & C. Özbay, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler ve Açılımlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Vural, N. (2016). Ekolojik Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Cendere Vadisi Dönüşümü'nün Mimarlık Bağlamında Değerlendirilmesi: Silahtarağa - Kağıthane Merkez Mahallesi Aksı Örneği. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, FSM Vakıf Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.
- Weber, M. (1921). *Şehir: Modern Kentin Oluşumu*. (M. Ceylan, Çev.) İstanbul: Yarınlı Yayınları, 2015.
- Yalçın, & vd. (2014). İstanbul Dönüşüm Coğrafyası. A. Candan, & C. Özbay, *Yeni İstanbul Çalışmaları, Sınırlar, Mücadeleler ve Açılımlar* (s. der. Ayfer Bartu Candan ve Cenk Özbay, Metis Yayınları). İstanbul: Metis Yayınları.

- Yalçın, & vd. (2014). *Sarıyer Gecekondu Mahalleleri Örneğinde Kentsel Dönüşüm Süreçleri ve Bu Süreçlerin Sosyo-Ekonomik ve Fiziki Etkileri*. İstanbul: 110K404 nolu TÜBİTAK Projesi.
- Yalçın, v. (2012). *İstanbul Dönüşüm Coğrafyası*.
<https://istanbuldonusumcografyasi.wordpress.com/bildiri-tam-metni/> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- Yıldırım, S. (2006). Türkiye’de 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Sanayileşme ve Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1).
- Yıldırım, S. (2006). Türkiye’de 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Sanayileşme ve Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1).
- Yıldız , M., & Erkul, A. (2010). Yazılı Basında Alışveriş Merkezleri ile İlgili Bazı Tespitler. *Dosya 22. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi*, 86-73.
- Yıldız , N. (2016). Rezidanslarda Aidiyet Oluşumu: İstanbul/Şişli 'Anthill Residence' Örneği. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldızcı, A. (1982). Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği. İstanbul: *Doktora Tezi*, İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Yıldızcı, A. (1984). Son 25 Yılda Yeşil Alanlara Değın Planlama ve Uygulama. *Şehirciliğın Son 25 Yılı Semineri*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Yuen, B. (1996). *Creating The Garden City: The Singapore Experience*. Urban Studies, 33.
- Yüksel, D. (2010). Karma Kullanımlı Yapılarda Kamuya Açık Mekanların İrdelenmesi: İstanbul'dan Güncel Örnekler. İstanbul: *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, U., & Akbulut, M. (2009). Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri: Rezidanslar. *Megaron*, 4(2), 110-118.
- Zengel, R. (2001). Tarih İçinde Değışen Tüketim Mekanları. *Ege Mimarlık*(10), 40-41.

WEB KAYNAKLARI

- URL-1. Sarıyer Belediyesi.
<http://www.sariyer.bel.tr/Haber/bir-kisi-bile-magdur-olmayacak/95> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

- URL-2. Kağıthane’de bir grup kadın, Basile Kargopoulo Fotografi, 1875.
<http://www.eskiistanbul.net/3581/kagithanede-bir-grup-kadin-basile-kargopoulo-fotografi-1875> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-3. Kağıthane Deresi, Guillaume Berggren.
<http://www.eskiistanbul.net/2325/kagithane-deresi-sadabad-guillaume-berggren-fotografi> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-4. Ayazağa Köyü, Anonim.
<http://www.eskiistanbul.net/4908/ayazaga-koyu> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-5. *Grounded Theory Analysis with MAXQDA: Step-By-Step Guide*.
<https://www.maxqda.com/grounded-theory-analysis> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-6. *Metro İstanbul Tarihçe*.
<https://www.metro.istanbul/Home/Tarihce> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-7. *Galatasaray Spor Klübü Resmi İnternet Sitesi*.
<https://www.galatasaray.org/s/ali-sami-yen-stadi/21> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-8. *Türk Telekom Stadyumu Resmi İnternet Sayfası*.
<https://www.turktelekomstadyumu.com/hikayemiz> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-9. *Şişli Etfal Hastanesi Sarıyer'e taşınıyor*.
<https://emlakkulisi.com/sisli-etfal-hastanesi-seyrantepe-ve-sariyere-tasiniyor/573817> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-10. *Metro İstanbul Ağ Haritaları*
<https://www.metro.istanbul/YolcuHizmetleri/AgHaritalari> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-11. *Metro İstanbul Proje Halindeki Hatlar*.
<https://www.metro.istanbul/Hatlarimiz/ProjeHalindekiHatlar?projeInsaat=1&q=18> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-12. *Metro İstanbul Proje Halindeki Hatlar*.
<https://www.metro.istanbul/Hatlarimiz/ProjeHalindekiHatlar?projeInsaat=1&q=20> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-13. *Mega Projeler İstanbul*.
<http://megaprojeleristanbul.com/#> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-14. *Mega Projeler İstanbul Kuzey Marmara Otoyolu*.
<http://megaprojeleristanbul.com/#kuzey-marmara-otoyolu> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

- URL-15. *Kuzey Marmara Otoyolu Resmi İnternet Sitesi.*
<http://www.kuzeymarmaraotoyolu.com/proje-hakkinda> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-16. *Mega Projeler İstanbul 3. Havalimanı.*
<http://megaprojeleristanbul.com/#3-havalimani> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-17. *Vadistanbul Kompleksi Resmi İnternet Sitesi Havaray Ulaşımı.*
<https://www.vadistanbul.com/havaray> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-18. *Cleveland Union Terminal İstasyonu Görseli.*
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Terminaltower1.jpg> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-19. *Rockefeller Center Binası Görseli.*
<http://historiadelosrascacielosdenuevayork.blogspot.com/2019/11/rockefeller-center-1931-1974-parte-9-el.html> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-20. *Cleveland Union Terminal.* 05 27, 2020 tarihinde
<https://case.edu/ech/articles/c/cleveland-union-terminal> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-21. *Rockefeller Center.*
<https://blogs.shu.edu/nyc-history/2016/11/14/rockefeller-center/> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-22. *Fashion Island Yapısı Görseli.*
<https://www.ocf.berkeley.edu/~kennyk/oc/recent.html> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-23. *Marina City yapısı görseli.*
<https://www.marinacity.org/history/image.htm> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-24. *John Hanckok Merkezi Binası görseli.*
<https://themanonfive.com/post/93015393612/john-hancock-center-and-palmolive-building-c-1969> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-25. *John Hancock Center.*
<https://www.archdaily.com/67599/ad-classics-john-hancock-center-som> [27.05.2020 tarihinde erişildi].
- URL-26. *Uluş İş Hanı görseli.*
http://wowturkey.com/t.php?p=tr266/Gokhan_AsGul_Ulus_1970.jpg [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-27. *Hukukçular Sitesi görseli.*

<https://www.arkitera.com/haber/gecmisin-modern-mimarisi-2-besiktas-sisli/>
[27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-28. *Türkiye İş Bankası Genel Müdürlük Binası görseli.*

<https://taahhut.cuhadaroglu.com/referanslar/tamamlanan-projeler/turkiye-is-bankasi-genel-mudurluk-binasi/> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-29. *Akmerkez Binası görseli.*

<http://www.liveinvestwork.com/property/full-office-floor-in-akmerkez-shopping-mall/> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-30. *My Home Maslak Resmi İnternet Sitesi.*

<http://www.myhomemaslak.com/default.aspx> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-31. *Ağaoğlu 1453 Kompleksi Resmi İnternet Sitesi.*

<http://www.maslak1453.com/info/1/> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-32. *Vadistanbul Kompleksi Resmi İnternet Sitesi.*

<https://www.vadistanbul.com/kurumsal> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-33. *Vadistanbul Kompleksi Resmi İnternet Sitesi.*

<https://www.vadistanbul.com/teras> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

URL-34. *Skyland İstanbul Kompleksi Resmi İnternet Sitesi.*

<https://www.skylandistanbul.com/Proje-Konsepti> [27.05.2020 tarihinde erişildi].

EKLER

EK-1: Mülakat No.1 (A01-M.A).

EK-2: Mülakat No.2 (A02-A.E).

EK-3: Mülakat No.3 (A03-O.S.Y).

EK-4: Mülakat No.4 (A04-A.K).

EK-5: Mülakat No.5 (A05-Y.B).

EK-6: Mülakat No.6 (A06-M.T).

EK-7: Mülakat No.7 (A07-M.I).

EK-8: Mülakat No.8 (A08-M.K).

EK-9: Mülakat No.9 (A09-A.Y).

EK-10: Mülakat No.10 (A10-F.Ş).

EK-11: Mülakat No.11 (A11-A.İ.T).

EK-12: Mülakat No.12 (A12-G.H).

EK-13: Mülakat No.13 (A13-M.B).

EK-14: Mülakat No.14 (A14-B.G).

EK-15: Mülakat No.15 (A15-D.Ş).

EK-16: Mülakat No.16 (A16-E.Ö.K).

EK-17: Mülakat No.17 (A17-F.Ç).

EK-18: Mülakat No.18 (A18-N.A).

EK-19: Mülakat No.19 (A19-H.A).

EK-20: Mülakat No.20 (A20-K.A).

EK-21: Mülakat No.21 (A21-M.F).

EK-22: Mülakat No.22 (A22-M.Ç).

EK-23: Mülakat No.23 (A23-K.B).

EK-24: Mülakat No.24 (A24-A.U).

EK-25: Mülakat No.25 (A25-N.B).

EK-26: Mülakat No.26 (A26-S.Ç).

EK-27: Mülakat No.27 (A27-M.Ü).

EK-28: Mülakat No.28 (A28-E.G).

EK-29: Mülakat No.29 (A29-T.S).

EK-30: Mülakat No.30 (A30-N.Ç).

EK-31: Etik Kurul Değerlendirme Sonucu.

EK-1

Mülakat No: A01

Mülakat Yapılan Kişi: M.A. (27, danışmanlık sektörü, rezidans, 1.5 yıl)

Mülakat Tarihi: 1 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MA: Ayazağa'da yaşam denilince aklıma ilk olarak Çarşamba Pazarı, Stad ve Vadistanbul geliyor. Çarşamba günleri Ayazağa Mahallesi'nde halk pazarı kurulduğundan dolayı çok trafik oluyor. Ayazağa'ya giriş çıkış tıkanıyor ve bu yüzden Çarşamba günleri daha dikkatli oluyorum. Özellikle çarşamba günleri Ayazağa'da işim varsa bile gitmiyorum.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MA: Yakındaki taş ocakları ve çok sayıda inşaatlardan dolayı kamyonlar geçtikçe nefes almakta zorlanıyorum. Zemindeki toz yüksek katta bulunan evime kadar ulaşıyor, bu sebeple çoğu gün pencereyi kapatmak zorunda kalıyorum. Bölgenin çoğu kısmı orman olmasına rağmen maalesef temiz hava sorunu yaşıyoruz. Ayazağa'ya dair memnun olduğum kriterlerin başında ulaşılabilirlik geliyor. Bölge çalışma alanlarına çok yakın, özellikle Büyükdere Caddesi'ne yakın konumlanıyor olması benim için çok büyük bir avantaj sağlıyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MA: Bölgede genelde kapalı alanlarda vakit geçiyorum. Çoğunlukla evimde oluyorum fakat dışarı çıkmak istediğimde Vadistanbul ve UNIQ'e gidiyorum. Ayrıca nadir de olsa Turkcell Platinum Park'a gidip açık alanda vakit geçiyorum. Ayazağa Merkez'de cazip veya çekici bir alan olmadığından işim olmadıkça hiç gidip vakit geçirmiyorum. Oturduğum kompleksteki spor salonunu çok sık kullanıyorum. Özellikle hafta içi akşamlarını spor salonunda geçirip insanlarla burada sosyalleşiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MA: Benim yaşadığım kısımda maalesef çok yeşil alan ve park bulunmuyor. Evimin karşısında orman var ama giremiyorum. Evimin hemen

yanındaki park alanları su fiskiyeleriyle kaplandı, cazip ve sakin vakit geçirebileceğimiz bir alan olmadı. Köpeğim olsa köpeğimi gezdirebileceğim yeşil bir alan maalesef bulunmuyor. Mesire Alanı var bölgeye yakın fakat arabasız ulaşımı çok zor, oraya gidebilmek için mutlaka özel araç gerekiyor. Özel aracım olmadığından dolayı o bölgeyi kullanamıyorum. Bölgenin ormana sınırı olmasından dolayı daha ferah bir ortamda yaşama şansına sahibiz. Benim oturduğum evin direk olarak ormana baktığını söyleyebilirim. İstanbul'un herhangi bir yerinde otursaydım beton yapılarla bakacakken bugün doğaya bakabildiğim için kendimi şanslı hissediyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MA: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli bulmuyorum. Böyle büyük sayıda nüfusa hitap eden projelerde çok sayıda yeşil alanın yer alması lazımken söz konusu projelerde yeşil alan bulunmuyor. Çevremizde orman alanları var fakat kullanamıyoruz. Dışarıdan bakıldığında yeşil alan içerisinde oturmamız ne kadar şanslı olarak görülse de yeşil alanlar bizim için sadece bir görsel öge olarak kalıyor. Böyle büyük projelerde her sitenin yakınında yeşil alanların yer alması lazımken bu bölgede yok. Bölgede yürüyerek yeşil alanlara ulaşabilmek mümkün değil ancak otobüse binerek yeşil alanlara ulaşabiliyorsun. Arabam olduğu zaman ise Belgrad Ormanı'na gidip yürüyüş yapıyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MA: Sitemize özel metroya ulaşım sağlayan bir shuttle hizmete girdi, onu kullanıyorum. Daha öncesinde Cendere Caddesi üzerinden otobüsle ulaşım sağlıyordum fakat otobüsler çok seyrek geçiyordu. Aynı zamanda caddenin tozu yüzünden otobüs beklerken çok toza maruz kalıyordum. Otobüs dışında ise Vadistanbul'dan metroya Havaray ulaşımı var. Fakat Havaray hem uzak hem de çok seyrek kalkıyor, üstelik duraklar arası da bir aktarma durağı yer alıyor. Bugün işe 45 dakikada gidebilirken Havaray kullandığımda 1 saat 20 dakika sürebiliyor.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MA: Günlük alışverişte çoğunlukla sanal market kullanıyorum. Arabam olursa eğer markete gitmeyi tercih ediyorum, evin yakınında Migros var genelde orayı tercih ediyorum. Pazarda alışveriş daha ucuz olmasına rağmen trafik yüzünden pazara gitmeyi tercih etmiyorum. Hafta içi ve iş çıkışı olduğunda trafik durma noktasına

geliyor. Bu eziyeti çekmek yerine daha fazla para verip marketten alışveriş yapmayı tercih ediyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MA: Boş vakitlerimde düzenli olarak evimin altındaki spor salonunda spor yapıyorum. Özellikle hafta içleri hızlı yemek yemek istiyorsam Vadistanbul'a gidiyorum. Orada kapalı alana girmeden açık alanda yemek yiyebilmek hoşuma gidiyor. Hafta sonu ise genelde Ayazağa dışına çıkıyorum. Hafta içi vaktimi genellikle kapalı alanda geçirdiğim için hafta sonunu boğaz ve orman bölgelerinde geçirmeyi tercih ediyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MA: Vadistanbul ve İstinyepark'a çok sık gidiyorum. Vadistanbul diğer alışveriş merkezlerine göre daha ferah ve sessiz bir yer. Oraya gittiğimde kendimi kapalı bir alana girmiş gibi hissetmiyorum. Açık alanı çok rahat, her bütçeye ve damak zevkine uygun restoranlar var.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MA: Bölgenin öncesini çok bilmiyorum, ben buraya taşındığımda etraftaki yapıların çoğu inşa edilmişti. 2012'den beri İstanbul'da yaşıyorum bölgeye ilk gelişim maç sayesinde oldu. O zamanlarda da sadece stada geliyordum, arka tarafındaki mahalleden haberim yoktu. Yeni yapılan projeler özellikle Ayazağa'nın merkezinde oturan insanlar için iş imkânı sağlayabileceğini düşünüyorum. Bölgedeki yeni projelerle birlikte mahalle halkının yaşamları değişiyor. Kısa vadede onlara ulaşım ve iş imkânları sağlanıyor. Yakın zamanda eski mahalledeki yapılar yıkılıp yerlerine lüks yapılar yapılabilir.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MA: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar olduğunu düşünüyorum. Ben milyonluk dairede oturuyorum, yanı başımda gecekondular var. Gecekonduda yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumuyla burada oturan insanların sosyo-ekonomik durumları arasında uçurum var. Bence bu ayrışmanın başında yaşam tarzı, gelir ve eğitim düzeyi farklılıkları başta geliyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MA: Yaşadığım konut tipi rezidans olarak geçmesine rağmen toplu konut yapılardan farkı olduğunu düşünmüyorum. 'Rezidansta komşuluk hayatı hiç yok, mesela yan komşularımı sadece sima olarak tanıyorum. Hiç tanışmadık. Komşularla ilişkim olursa ancak spor salonunda oluyor, o da ancak spor hocaları tanıştırsa.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MA: Doğa tahrip edilerek burada yeni ve güzel bir kent kuruldu. Bölgenin tabi ki bir takım sıkıntıları var fakat birçok merkezi alandan daha iyi durumda olduğunu düşünüyorum. Bölgenin ormana sınırı var, bu sınır da bölgeyi daha ferah bir ortam haline getiriyor. Benim oturduğum yapı ormana bakıyor, şehir merkezinde otursaydım beton yığınının bakacakken bugün ormana bakabiliyorum. Cendere Caddesi üzerine sürekli yeni yapılar yapılıyor. Bu durum böyle giderse bölgede doğacak trafiği tahmin bile edemiyorum. O zaman evimi değiştirmeyi düşünebilirim fakat 1-2 yıl daha burada yaşayacağım gibi gözüküyor. Rezidans hayatı pek bana göre bir hayat tarzı değil, burayı seçmemin en büyük nedeni maddi olarak diğer bölgelerden daha avantajlı oluşuydu. Bugün yaşadığım yapıyı yeşil alana yakın, orman manzarası var diye seçmedim. Kent merkezindeki yapılarla karşılaştırdığımda fiyat/kalite olarak bu bölge o zamanlar avantajlıydı. Arz vardı fakat talep yoktu. Şuan piyasanın çok altında bir kira veriyorum. Kent merkezindeki evler hem eski hem de çok pahalı. Buradaki evim hiç değilse ferah ve yeni bir durumda. Fakat finansal kaygılarım olmasa burada oturmak istemezdim. Buradan taşınacak olsam Yeniköy ve İstinye gibi boğaz tarafında yakın bir yerde yaşamak isterdim. Bu alanlardaki yapılaşmanın az oluşu ve yeşil alanların çokluğu beni çeken en büyük etken olduğunu söyleyebilirim.

EK-2

Mülakat No: A02

Mülakat Yapılan Kişi: A.E. (25, reklam sektörü, site, 5 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

AE: Trafik, yolların bozuk olması, evime çıkan yokuş olarak söyleyebilirim.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

AE: Öncelikle yollar gerçekten çok kötü bir durumda, acil bir şekilde yolların onarılması gerekiyor. Eve çıkan yol boyunca durmadan çukurlar ve bitmek bilmeyen yol tadilatları var. Otobüsler sokaklardan geçemiyor, trafik kitleniyor. Öncelikle bölgedeki çarpık yapılaşmanın değişmesi gerekiyor. Evim ormana bakıyor ve ormanla aramızda sadece bir araba yolu var. Aynı zamanda evimin altında park da var, kendimi özellikle akşamları güvende hissetmiyorum. Yabancı birçok insan gelip burada vakit geçirip etrafa rahatsızlık veriyor, polise şikâyet ettiğimizde ise herhangi bir müdahale olmuyor. Evimin ormana yakın olarak konumlanmasından oldukça memnunum. İstanbul gibi bir yerde temiz hava alıyoruz. Burada oturmamın en büyük etkenini doğaya yakınlığı olarak betimleyebilirim.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

AE: Gün içerisinde Ayazağa'da pek vakit geçirdiğimi söyleyemem. Öğrenciyken Beykent Üniversitesi'nde okuyordum, bu sebeple ders aralarında zoraki olarak Ayazağa'daki kafelerde bulunmak durumunda kalıyorduk. Mezun olduktan sonra Ayazağa'nın merkezinde hiç vakit geçirmediğimi söyleyebilirim. Bölgede en çok nereye gittiğimi sorarsanız ise Vadistanbul diyebilirim. Özellikle çalıştığım iş yerinin ikinci ofisinin orada konumlanması benim için çok büyük bir avantaj oldu.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

AE: Özellikle haftasonları evimin karşısındaki ormana gidip yürüyüş yapabiliyorum. Ormanı kullanırken, parkları hiç kullanmıyorum. Ormanı

hatta fazla rahatça kullanabildiğimi söyleyebilirim. İşim gereği her alanda çekim yaparken izin almam gerekiyor fakat Ayazağa'daki orman alanında böyle bir izne gerek yok. Bu alanın çok başboş bırakılmış olduğunu düşünüyorum. İnsanlar bu alanda piknik yapıp, bilinçsiz bir şekilde ormanların yanmasına sebep oluyor. Bu bölgedeki ormanlara biraz daha fazla sahip çıkılması gerektiğini düşünüyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

AE: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyorum. Özellikle evimin karşısı orman olduğundan dolayı bölgenin diğer yerlerine göre daha avantajlı bir durumdayım.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

AE: Genellikle ulaşım aracı olarak taksi kullanıyorum. Örneğin Vadistanbul'a gitmek için taksi daha kolay oluyor. Taksiyi kullanırsam otobüsle aktarma yapmadığım ve dolaşmadığım için yaklaşık 45 dakika vakit kazanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

AE: Günlük alışverişimi marketten yapıyorum. Eve yakın Onur Market var, genellikle ailecek orayı kullanıyoruz.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

AE: Boş vaktim genellikle olmuyor, boş vaktim olduğunda ise genellikle evde geçiriyorum. Ayazağa'da hiç vakit geçirmediğimi söyleyebilirim.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

AE: Vadistanbul ve Citys'e çok sık gidiyorum. Bu alışveriş merkezlerini tercih etmemin sebebi ise işime olan yakınlığı olduğunu söyleyebilirim.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

AE: Bölgedeki yapıların bizim için olumsuz bir durum yarattığını söyleyemem. Tam tersi bizim için avantajlı bir durum yarattığını düşünüyorum. Bölgedeki yeni projelerle birlikte birçok ofis alanı doğdu, kendi iş yerim dahil bir çok insan ulaşımı kolay olan bu bölgeyi kullanabiliyor. Aynı zamanda evimize yakın bir alışveriş merkezi oldu, boş zamanlarımızı geçirmek için çok güzel bir yer. Bence mahallede hiçbir değişikliğe sebep olmadı.

Mekânsal olarak mahallenin etrafı değişse de mahalle hala aynı. Üniversiteler tatilken mahalledeki öğrenciler azalıyor, bu da sadece dönemlik bir değişimi meydana getiriyor. Onun dışında her şey aynı.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

AE: Bölgede her türlü yapı mevcut; gecekondü, site ve rezidans. Bölgede gelir, eğitim ve sosyo-kültürel birçok farkın olduğunu söyleyebilirim. Mahallede yaşayan insanlar iki farklı uçta konumlanmış durumda; soba yakanı da var, yerden ısıtılı evde oturanı da.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

AE: Ayazağa'da komşuluk olduğunu pek düşünmüyorum. Apartmanda tanıdığımız insan sayısının sınırlı olduğunu söyleyebilirim.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

AE: Ayazağa'yı arabam olmadığı için uzak buluyorum. Evim gerçekten çok güzel, ormanı direk görüyor. Fakat yokuşta ve uzakta. Kendi arabam olsaydı burada yaşamak isterdim ama toplu taşımayla ulaşım çok zor oluyor. Bu sebepten dolayı ulaşımı daha kolay olan, daha merkezi bir yere taşınmak istiyorum.

EK-3

Mülakat No: A03

Mülakat Yapılan Kişi: O.S.Y. (25, basın ve iletişim, rezidans, 2 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

OSY: Alışveriş, eğlence, çarpık kentleşme

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

OSY: Şu anki hayat şartlarıma göre burada yaşamaktan memnunum. Burada tüketim üzerine kurulu bir düzen içerisinde yaşıyoruz. Evim karşımdaki diğer kocaman rezidansa bakıyor, kim karşısında kocaman bir bina olsun ister ki? Fakat bu şartlarda oturabileceğim en temiz ve merkezi yerin burası olduğunu düşünüyorum. İleride kesinlikle daha sakin ve doğaya yakın bir yere geçmek isterim fakat şimdiki hayat şartlarıma göre merkezilik ve ulaşılabilirlik benim için ön planda kalıyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

OSY: Ev ve spor salonu arasında çok vakit geçiriyorum. Sosyalleşmek istediğimde kompleks içerisindeki kafelere gidiyorum. Kompleks dışında bu bölgede hiç vakit geçirmediğimi söyleyebilirim.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

OSY: Bölgede yeterli sayıda yeşil alan ve park olduğunu düşünmüyorum. Örneğin yakınımda koşabileceğimiz ya da yürüyebileceğimiz hiçbir alan bulunmuyor. Yürümek isteyenler sitenin alışveriş caddesinde tur atıyorlar, bu şekilde yürüyüşün ne kadar yürüyüş olduğu da tartışılır. Çevremizde orman var ama parkur yok. Bu sebeple ormanda vakit geçirmek istediğimiz zaman arabaya binip Belgrad Ormanı'na gidiyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

OSY: Bizim yapılar gelmeden önce bölgede yeşil alan vardı. Maalesef şuanda benim oturduğum yapılar yapılırken bölgedeki yeşil alanlar azaldı. Şuanda bölgedeki yeşil alanların yeterli olduğunu hiç düşünmüyorum. Bu bölgede tüketim olgusu ön planda, yeşil alan düşünülmemiş.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

OSY: Kendi özel aracımı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

OSY: Günlük alışverişimi sanal marketten yapıyorum. Hem market alışverişimi hem de yemek siparişlerimi internet üzerinden veriyorum. Daha kolay ve hızlı bir yöntem olarak görüyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

OSY: Boş vakitlerimi genelde evimde geçiriyorum. Dışarı çıkmak istersem kompleks içerisindeki kafelerde vakit geçiriyorum. Onun dışında sık sık spor salonuna gidiyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

OSY: Genellikle İstinyepark, Zorlu ve Citys'e gidiyorum. Vadistanbul'a daha hiç gitmedim. Alıştığım alışveriş merkezlerine gitmeyi seviyorum, o yüzden de gitmeye gerek duymamış olabilirim.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

OSY: Bu tarz yeni projelerde yaşamının insanın hayatını kolaylaştırdığını söyleyebilirim. Burada yaşarken her yere kolayca ulaşım, işimizi hızlı bir şekilde halledebiliyoruz. Bu tip projelerin ulaşılabilirliği arttırdığını düşünüyorum. Mesela en basit örnek olarak bir sipariş verdiğimde ya da adres tarif etmem gerektiğinde sadece Ağaoğlu 1453 yazmam yeterli oluyor. Bu durum da kişinin ulaşılabilirliğini kolaylaştırıyor. Fakat bu projelerin yapılabilmesi için doğanın tahrip olduğu da bir gerçek.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

OSY: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar olduğunu düşünüyorum. Bölgeyi geçtim sitede yaşayan insanlar arasında da farklılıklar var. Bu bölgede gençlerin çoğunlukta olduğunu söyleyebilirim. Oturduğumuz kompleks içerisinde üniversite var ve bu durum da haliyle burayı bir öğrenci yurduna dönüştürüyor. Kompleks içerisinde öğrenci çok, bu durum da daha eğlenceli ve hareketli bir hayatı ortaya çıkarıyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

OSY: Bölgenin dışarısını pek bilmediğim için yaşadığım kompleks üzerinden değerlendireceğim. Burada yaşayan insanları Türkiye standartlarına göre yüksek gelirli insanlar olarak tanımlayabilirim. Kendi ev sahibimde olmak üzere burada mal sahibi olan insanların çoğu yabancı uyruklu. Oturanlar ise ya üniversite öğrencisi ya da yabancılar. Çoğunluk buradaki evleri yatırım amaçlı olarak satın almış. Genellikle buradaki insanların aynı mekânlarda vakit geçirdiğini söyleyebilirim. Buradaki sistem üniversitenin etkisiyle genellikle gençler üzerinden ilerliyor. İnsanlar kompleksin farklı yerlerinde birbirleriyle tanışıp arkadaşlıklarını devam ettirebiliyorlar. Rezidans hayatında komşuluk olduğunu pek düşünmüyorum, zaten rezidansda yaşayan insanların da komşuluk beklentisi içerisinde olduğunu hiç sanmıyorum.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

OSY: Kendi hayat planlamalarıma göre bu bölgede 3-4 sene daha yaşam sürdürmeyi planlıyorum. Daha sonrasında Zekeriyaköy ya da Göktürk gibi daha sakin ve yeşil alana sahip olan bölgelere taşınmak istiyorum. Şu anki iş yoğunluğum ve tek yaşadığımdan dolayı burada yaşamak benim için avantajlı oluyor fakat gelecekte hayatımın daha düzenli olacağı dönemde burada yaşamak istemem.

EK-4

Mülakat No: A04

Mülakat Yapılan Kişi: A.K. (21, öğrenci, enformel konut, 3 yıl)

Mülakat Tarihi: 1 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

AK: Orman, trafik ve çarpık kentleşme

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

AK: Köpeklerin fazlalığı beni rahatsız ediyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

AK: Ayazağa'da pek vakit geçirmiyoruz. Boş zamanlarımda genellikle Ayazağa dışında Kadıköy ve Beşiktaş'ta vakit geçiriyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

AK: Bölgedeki yeşil alan olarak sadece mesire alanını kullanıyorum. Evimden buraya yürüyerek geliyorum her gün.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

AK: Bölgedeki yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

AK: Bölge dışına çıkarken genellikle metro ve otobüs kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

AK: Genellikle esnaftan alışveriş yapmayı tercih ediyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

AK: Arkadaşlarımla vakit geçiyorum, onlarla buluşuyorum. Ayazağa içerisinde ise mesire alanına gelip dinleniyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

AK: Vadistanbul'a haftada 2 veya 3 kez uğruyorum. Onun dışında Kanyon ve Özdilek'e gidiyorum.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

AK: Bölge açısından yararlı olduğunu düşünüyorum.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

AK: Bölgedeki esnafla çok iyi bir ilişkimiz var, öğrenci olduğumuzdan dolayı bize çok iyi davranıyorlar.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

AK: Burada oldukça yoğun bir dernekleşme var, insanlar derneklerde bir araya geliyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

AK: Memleketime dönmeyi planlıyorum.

EK-5

Mülakat No: A05

Mülakat Yapılan Kişi: Y.B. (27, fizyoterapist, rezidans, 1,5 yıl)

Mülakat Tarihi: 9 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

YB: İlk olarak Vadistanbul aklıma geliyor. Bir de Ağaoğlu 1453, çünkü Ayazağa'yı bilmeden önce Ağaoğlu'nun 1453 projesini biliyordum.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

YB: Ayazağa'da yaşamaktan memnunum. Memnun olmadığım şeyin ise kesinlikle bölgedeki yollar olduğunu söyleyebilirim. Bence belediye son zamanlarda çalışmıyor, yollar çok kötü durumda. Vadistanbul ve Skyland'i çok seviyorum, mutluyum. Ayazağa Mahallesi'ndeki en büyük sorunun yolların kötü bir durumda olması olarak görmekteyim. Bölgedeki nüfus arttı ve yollar yetersiz kaldı.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

YB: Aynı zamanda burada çalıştığım için vaktimi en çok Skyland'e geçiriyorum. Aynı zamanda günde en az iki kez Vadistanbul'a da uğruyorum. Onun dışında bölgede pek bir yere gitmiyorum, ancak resmi dairelerde işim olursa Ayazağa Merkez'e uğruyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

YB: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanmıyorum. Yürüyüşe gitmek istediğim zaman Belgrad Ormanı'na gidiyorum. Yakında Renault bayisinin karşısında bir orman var oraya da gidip çok nadir yürüyüş yaptığım oluyor.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

YB: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli bulmuyorum. Yüksek katlı yapıda oturuyorum ve her yer beton. İnsanın toprağa erişmesi gerekiyor, o yüzden kendimi fırsat oldukça Vadistanbul'un oradaki çimlik alana atıyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

YB: Genellikle metroyu kullanıyorum. Kendi arabam da var fakat metronun gittiği yerlere metroyla girmeyi tercih ediyorum. Metronun gitmediği ya da çok fazla aktarma yapılan yerlere ise özel araçla gidiyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

YB: Migros'tan alışverişimi yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

YB: Boş vakitlerimde spor yapıyorum. Onun dışında haftasonları gezmeye Anadolu Yakası'na geçiyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

YB: Vadistanbul, Zorlu ve Akasya AVM diyebilirim. Bu alışveriş mekânlarını tercih nedenim ulaşılabilirlik ve istediğim mağazaların yer alması olduğunu söyleyebilirim.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

YB: Bölgedeki yeni yapılan projeler genellikle üst sınıfa hitap ediyor. Bu projelerde altyapı yetersiz ama projeler çok lüks. Bunun dışında bu yapılar ultra lüks gözüküyor ama bence beklentileri karşılamıyor. O kadar büyük hatalar var ki bu projelerde.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

YB: Bölge bence Sanayi Mahallesi, Kağıthane ve Ayazağa olarak ayrılıyor. Bizim oturduğumuz yer bu üç farklı yerin arasında sıkışmış bir bölge. Bu ayrışmayı mekanların belirlediğini düşünüyorum. Bahsettiğim bu mahallelerde çarpık kentleşme varken, yeni yapılar oldukça modern. Fakat bu modern yapılar yapılırken de bölge oldukça değişti tabi. Burada da eskiden gecekondular vardı, 10'a yakın bir sayısı olduğunu söyleyebilirim. Bütün gecekonduları yıktılar ama hala bazı yerlerde hala izleri var. Vadistanbul'un yanından geçen derenin de bir tarafı eskiden komple ormandı, ormanları da tahrip ettiler. Bu böyle de devam edecek. Konutların yetmediğini düşünüyorum, çünkü sırf biz değil burada çok sayıda yabancı da var.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

YB: Mesela Skyland'de yaşayanların %70'inin yabancı olduğunu söyleyebilirim. Mesela yazın havuz kalabalık oluyor, çok az kendi vatandaşımızı sayabilirsiniz. Komşuluk ilişkisi hiç yok burada, sadece sosyal aktivitelerde nadir olarak yakınlaşma oluyor. Binada kimse kimseyi tanımıyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

YB: Burada çalışmasaydım burada yaşamak istemezdim. Eskiden Ataşehir'de oturuyordum. Anadolu Yakası'nı daha çok seviyorum, daha sakin ve yeşil bir yer. Hiç değilse düzenli ve altyapısı buradan çok daha iyi. Buradan taşınacak olsam tekrardan Ataşehir'e dönmek isterdim.

EK-6

Mülakat No: A06

Mülakat Yapılan Kişi: M.T. (47, esnaf, enformel konut, 40 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MT: Ayazağa'da yaşam denilince aklıma ilk olarak yol, trafik ve eğitim geliyor. Eğitimin aklıma gelmesinin nedeni buradaki birçok kişinin eğitimsiz olması. Burada mini etekle gezen bir kadına herkes bakar ama İstanbul'un çoğu yerinde bu durum böyle değil.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MT: Ayazağa'da yaşamaktan memnunum. Yıllardır burada yaşadığım için herkesi tanıyorum. Herkesle samimiyetim var ve mahallede yardımlaşmaya çok önem veriliyor. Örneğin bir cenazem olsa bütün mahalledeki arkadaşlarım geliyor. Memnun olmadığım konular elbette ki var ama burayı çok seviyorum, kopmak istemiyorum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MT: Dükkan, ev ve cami arasında vaktimin çoğunu geçiriyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MT: Bazen parka gidip mangal yapıyoruz. Özellikle yaz sezonlarında ailecek gidiyoruz. Yazları mangal yapıp içki içiyorlar, biz içmiyoruz tabi ki.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MT: Bölgede daha geniş alan olmadığı için mecbur yeterli olmak zorunda.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MT: Ailecek gittiğimiz zaman taksi kullanıyoruz, onun dışında tek olduğumda otobüsü tercih ediyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MT: Günlük alışverişimi market ve bakkallardan yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MT: Boş vaktim pek olmuyor. Genellikle ailecek alışveriş merkezine alışveriş yapmaya ve boş zamanımızı geçirmeye gidiyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MT: Yakın olduğu için en çok Vadistanbul'a ya da Metrocity'e gidiyoruz.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MT: Bölgede yeni yapılan projelerden memnunum. Kentsel dönüşüm ne de olsa, keşke burayı da dönüştürseler.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MT: Bölgedeki bu yapılaşmalar insanlar arasında farklılıklar yaratıyor. Biz o bölgelere gidiyoruz ki insanlık öğrenelim. Burada mahalle hayatının hala devam ettiğini söyleyebilirim. 40 yıl öncesiyle kıyaslırsak tabi ki sosyal hayatımızda oldukça değişim var. Mesela 40 yıl önce mahallede top oynayabilirdik, annelerimiz mahalleden mahalleye oturmaya giderdi. Şimdi tabi herkes biraz daha içe kapanık, mahalle çok büyüdü. Yine de komşuluklarımızın büyük bir oranda devam ettiğini söyleyebilirim.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MT: Komşuluk burada 10 yılda azaldı. 10 yıl önce kapı komşumla veya apartmandakilerle her akşam çay içer, yemek yerdik. Şimdi kapı komşumu bile tanımıyorum. Geçen kapı komşuma günaydın dedim, suratıma baktı. 'Sana da günaydın olsun bari' dedi.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MT: Babam benim buraya çalışmak için yıllar önce gelmiş ardından da annemi ve çocuklarını da buraya getirmiş. Burada doğup büyüdüm, köye dönmem.

EK-7

Mülakat No: A07

Mülakat Yapılan Kişi: M.I. (47, emekli, site, 10 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MI: Ayazağa denilince aklıma ilk olarak trafik, temiz hava ve merkezilik geliyor.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MI: Ayazağa'nın havasından çok memnunum. Üç tarafımız ormanlarla çevrili, havası çok temiz. Merkezi bir yer ayrıca, TEM'e ve E5'e yakın. Aynı zamanda sahile de rahatça ulaşabiliyoruz.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MI: Genelde muhtarlıkta vakit geçiriyorum. Muhtarın azasıyım ben aynı zamanda. Maslak'ta Polis Emeklileri Derneği var bir de oraya çok sık gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MI: Çocuklarla beraber haftada en az iki gün parka gidiyoruz. Yeşiltepe'deki oyun parkları ve mesire alanına gitmeyi tercih ediyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MI: Yeşil alan hiçbir zaman yeterli olmaz ki. Biliyorsunuz Beylikdüzü tarafında çok yeşil alan var. Kocaman arsaların içerisinde bloklar var geri kalan her yer yeşil alan. Bizde ise ufak tefek aralarda 100 metrekare yeşil alanlarla karşılaşıyoruz. Sarıgül zamanında bölgede çok inşaat oldu. Evlerden arta kalan yerler sosyal alanlar, yollar ve parklar olarak kaldı. Altyapı yok, yapılar çok düzensiz. Burada sanki evler fişkırmış da geri kalan alanlar yol ve park olmuş gibi.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MI: Kendi aracımı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MI: Pazar ve hipermarketten alışveriş yapıyorum. Onur market ve halk pazarından. Çarşamba ve Pazar günleri pazarımız var.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MI: Hiç boş vaktim olmuyor açıkçası.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MI: Vadistanbul ve Özdilek'e çok gidiyoruz. Vadistanbul'a ayda bir veya iki kez en az uğruyoruz. Vadistanbul'u tercih etmemizin sebebi özellikle yakınlığı diyebilirim.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MI: Bölgede yeni yapılan projelerin çok güzel olduğunu düşünüyorum. Ayazağa'nın merkezine de umarım benzerleri uygulanır. Yani etrafımızda başka bir dünya var, burada bambaşka. Bence buranın bir an önce dönüşmesi lazım. Dönüşen yapılar blok olarak tasarlanmalı, gökdelen kadar da yüksek olmamalı. 1453 özellikle ormanı tahrip etti, mimarisi de kötü. İnşasına direk tanık oldum. Orman makiydi o tarafta, orayı kazıp ormandan da biraz ekleyerek 1453 projesini inşa ettiler.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MI: Buranın %80'i Karadeniz kökenli insanlar. Buraya sanayide çalışmak için zamanında gelmişler. Bölgedeki insanların çoğunluğunun aynı kültürden geldiğini söyleyebilirim. Ayrıca öğrencilerin buraya gelmesiyle birlikte mahalle çok değişti. Tutucu bir mahalle olan Ayazağa'da insanlar eskiden bekâra ve öğrenciye evini kiraya vermezdi. Şimdi para için herkes öğrencilere evinin bir katını kiraya vermeye başladı. Normalde 1000 liraya kiraya vereceklerse, öğrencilere 2000 liraya kiraya vermeye başladılar.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MI: Gökdelenle yaşayan insanları da pek mahalle içerisinde göremezsiniz, onlarla ancak Ayazağa Pazarı'nda karşılaşabiliyoruz. Onun dışında mahallede ayrılıklar, siyasi ve mezhep çatışmaları oluyor ama son zamanlarda ortam daha sakin. Mahallede komşuluk var, belki de biz sosyal insanlar olduğumuz için insanlarla tanışıyoruz. Burası eskiden küçük bir köymüş, herkes birbirini tanıyormuş. Bölgeden sanayinin ayrılmasıyla birlikte buradaki insanlar da değişti. Fabrikaların

birçoğu 2015 yılında tamamen bölgeyi terk etti. Fabrikada çalışan işçilerin birçoğu mahallede ikamet ediyordu, fabrikalarla beraber onlar da taşındı. Şimdi ise eski fabrika alanlardaki koca binalarda iş imkânı sağlanıyor. Eskiden fabrikada çalışmaya giden insanlar şimdi oralara temizliğe ve güvenliğe gidiyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MI: Sanmıyorum. Kentsel dönüşüm olsa burada buradan bir evim olsun isterdim. Etrafı yeşillik ve havası tertemiz. Akrabalarımıza gidiyoruz Nurtepe ve Küçükçekmece'de, evleri çok basık, sığ, haça yok, güneş yok. Buraya dönünce tertemiz havayla karşılaşırız. Hiç kirli hava yok, tepedeyiz önümüz açık. Rüzgar var sürekli. Hatta durmadan diyorum bir onların evine bak bir de bizimkine. Evimizden memnunuz ama çocuklarımızın burada yaşamasını istemiyoruz. Mahalledeki kültür seviyesi çok düşük. Buradan taşınırsam direk İstanbul dışına kaçmak istiyorum. Şehrin yoğunluğu ve trafiği bunalttı beni.

EK-8

Mülakat No: A08

Mülakat Yapılan Kişi: M.K. (51, muhtar, site, 49 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MK: Ayazağa çok güzel bir yer. Bildiğin Anadolu gibi. Şeffaf. İnsanları güzel. Herkes burada memleketinde gibi, herkes birbirini tanır. Ayazağa tutucu bir yerdir. Ayazağa'nın çoğunluğu yeşil alandır. O bizim için çok büyük bir avantaj.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MK: Ben Ayazağa'da yaşamaktan memnunum. Ayazağalı olmaktan da çok mutluyum. İnsanlarını ve ortamını çok seviyorum buranın. İnsanlar devamlı sohbet ettiğimiz insanlar. Herkes eş dost. Çok yakın ilişkiler var. Eski denilen mahalle ortamları burada hala devam ediyor. Cenaze veya düğün olduğunda herkes birleşiyor. Çok tutucu bir mahalle.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MK: Ya merkezde esnaflarla sohbet ederim ya da muhtarlıktayım.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MK: Yeşiltepe'deki mesire alanını kullanıyorum. Bir de Ayazağa'nın merkezindeki Cumhuriyet Parkı'nı. Oradaki insanlarla sohbet etmeye, çay içmeye giderim. Genelde haftanın 3-4 günü gezerim.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MK: Bölgedeki yeşil alanları açıkçası yetersiz buluyorum. Bölgeye alternatif Fatih Ormanı'na gidiyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MK: Kendi özel aracımı kullanıyorum. Ayazağa'da trafik inanılmaz. Ayazağa Mahallesi'nin girişi var çıkışı yok, bir balon gibi.

Aynı yerden giriyorsun, aynı yerden çıkıyorsun. O yüzden trafik aşırı derecede kötü oluyor.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MK: Marketten ve esnaftan yapıyorum. Süpermarket yerine esnaftan alışveriş yapmayı tercih ediyorum. Çünkü düğünüm ve cenazeme esnaf geliyor.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MK: Spor yaparım. Ayazağa'nın ormanlarında her sabah 12 kilometre koşu yaparım.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MK: Genelde Metrocity'e giderim. Vadistanbul bana ters geliyor, aradığımı da bulamıyorum. Levent daha canlı, ara sıra da Özdilek'e gidiyorum.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MK: Biliyorsunuz ki bölgede araba koymayı geçtim, bir parkımız, bir yeşil alanımız dahi yok. O yüzden yeni ve yeşil alanı bol olan evler istiyoruz. Ayazağa'da çok çarpık yapılaşma var, bir an önce dönüşüm bekliyoruz. Plaza gibi yüksek katlı gökdelenler değil de 10-15 katlı yeşillikler içerisinde binalar olsun istiyoruz. Öncelikle altyapının düzeltilmesi lazım. Yeni projeler yapılacaksa önce altyapı yapılacak sonra binalar. Ama tabi bu iş bizi aşıyor, devlet büyüklerinin ilgilenmesi lazım. Biz söylesek de havada kalıyor. Mahalledeki halk yatırımcı gelsin de binalarımızı yıksın diye bekliyor. Sosyal alanı olan daha güzel yerler istiyorlar. Camlı yapı istemiyoruz. Bir an önce olması lazım. Ayazağa'da çok çarpık yapılaşma var. Bir yangın veya sağlık durumu olduğunda itfaiye geçemiyor, ambulans geçemiyor. 49 yıldır buradayım, pek değişen bir şey yok. Sadece imar planlarımız geçti. Fabrikaların olduğu alanlar taşınınca buralar hep gökdelen oldu. Şu anda tam değişmedi ama yavaş yavaş değiştiğini söyleyebilirim. Seçim uğruna, oy uğruna buralar hep genişledi. Eskiden burası küçük bir köydü. Taş ocaklarının bizimle hiçbir ilgisi yok. Ayazağa kurulmadan önce taş ocakları vardı. Biz bununla ilgili bir sürü yere yazı yazdık, aldığımız cevap biz ormanların yeraltını işliyoruz sonra da doldurup tekrar halka kazandırıyoruz. Bir de Ayazağa'da şöyle bir ortam var. Ayazağa'da hiç mezarlık kalmadı. Mezarlıklar Müdürlüğü ormanları hep mezarlık yapıyor şu an. İstanbul'un en büyük mezarlığı Ayazağa'da. İstanbul'un her yerinden cenaze gelmeye başladı buraya. Sırf

Müslüman Mezarlığı da değil, karışık. Burada ayırım yok.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MK: Fark var tabii ki. Vadistanbul çok farklı yaşıyor, biz çok farklı yaşıyoruz. Vadistanbul bizim 10 kat üzerimizde yaşıyor. Daha konforlu ve daha lüks. Bir her şeyden mahrumuz şu an. Ayazağa Mahallesi'nin merkezi olarak geçen alanın büyük bir çoğunluğu işçilerden oluşuyor. Fabrikalarla birlikte gidenlere rağmen hala sayılarının oldukça fazla olduğunu söyleyebilirim. Gidenler ise Gebze, Tuzla ve Çorlu tarafına gittiler. Kalanlar da fabrikalar taşınınca AVM'lerde temizlik görevlisi, rezidanslarda güvenlik görevlisi oldular. Bu süreçte sanayi çalışanlarının birçoğu hizmet sektörüne yöneldi.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MK: Gayet güzel. İletişimde hiç sıkıntı yok. Hiç kavgası olmayan nezih bir ortam.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MK: Burada ölmeyi planlıyorum.

EK-9

Mülakat No: A09

Mülakat Yapılan Kişi: A.Y. (54, çalışmıyor, enformel konut, 30 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

AY: Trafik en önce. Havası temiz değil aslında, köyün havası daha güzel de çoluk çocuk var diye gidemiyoruz. Köyde evimiz yok doğru dürüst. Köydeyken hayvancılık yapıyorduk, tarım yapıyorduk. Orada olmaktan memnunduk. Gitmek isterdim ama gidemiyorum, torun var.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

AY: Buraya gelmiş olmaktan çok memnunuz, aynı köyümüz gibi. Burada olmasaydık emekli olamazdık, çalıştık çabaladık. Buraya çocuklarımız daha fazla iş imkânına sahip olsun diye geldik. Burada işsizlik var, ondan hiç memnun değilim. Çocuklarım atanamıyor, kiradalar, iş yok. Mahalleden memnunum çok şükür.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

AY: Valla çocukla uğraşıyorum başka bir şey yok. Merkez'e iniyoruz gezmeye o kadar.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

AY: Valla parkımız yok. Parkta çocuk şeysi yok. Bir tanecik salıncak var. Geçen buraya geldim az kaldı çocuğa araba çarpıyordu.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

AY: Çok yetersiz parklar. Çok arada sahile gidiyoruz, adam gitmek istemiyor.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

AY: Otobüs kullanıyoruz. Ben metro kullanamıyorum, korkuyorum. Rahatsızlık geçirdim, çıkamam ben öyle merdivenleri.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

AY: Pazardan pazar yapıyoruz. Marketlerden alıyoruz geri kalanını da. Özellikle A101, Bim ve Şok.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

AY: Komşulara gidiyoruz. Parklarda oturuyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

AY: Hiç gitmiyorum. Vadistanbul'a hiç gitmedim, çocuklar gitti ama.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

AY: Çok büyük ve çok yüksekler. Hiçbir zararları olmadı bize.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

AY: Bilmiyorum, ben görmedim.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

AY: Buradaki komşuluktan memnunum. Benim kendi tarafımın komşusu iyi. Herkes güzel anlaşıyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

AY: Valla çoluk çocuk nereye giderse ben oraya giderim. Ben köyüme gitmek isterdim. Yazın bir aylığına gidiyoruz. Toprağımlı özölüyorum. Burası kalabalık geliyor, hiç toprağa basamıyorsun.

EK-10

Mülakat No: A10

Mülakat Yapılan Kişi: F.Ş. (34, ticaret, rezidans, 7 ay)

Mülakat Tarihi: 9 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

FŞ: Klasik olacak belki ama AVM. Ben bir de şeyi seviyorum, Belgrad'a yakın burası. Lokasyon olarak ideal bir bölge aslında. Her yere gidebiliyorsun. Merkezi bir yer.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

FŞ: İnanım hiç rahatsız olduğum bir şey yok. Lokasyonundan ve AVM'sinden çok memnunum. Eğlencesi var. Yakınımda hemen çay ve kahve içebiliyorum. Spor salonum çok güzel.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

FŞ: Vadistanbul'da çay kahve içiyorum ve spora gidiyorum. O kadar. Onun dışında evdeyim. Evimde daha sosyalim. Çok rahatım evimde.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

FŞ: Ben buraya kışın geldim, o yüzden pek faydalanamadım. Akşamları serin oluyordu, kullanamadım. Arkadaşlarımla Belgrad'a gidiyorum ama.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

FŞ: Burada yeşil alan yok ki. Peyzaj var. Belediyenin mecburen istediği peyzaj, o park değil. Sadece göz doldurma. Hani çimlere oturalım, bir şeyler yapalım yok.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

FŞ: Özel araç kullanıyorum. Onun dışında hiçbir taşıt kullanmıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

FŞ: Süpermarketlerden yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

FŞ: Spor yapıyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

FŞ: İstinyepark, Vadistanbul ve Cevahir'e çok sık giderim. Bu bölgeden fazla çıkmıyorum, seviyorum buraları.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

FŞ: Eski halini biliyorum. Burası eskiden dere yatağıydı. Temizlediler vs. eskiden çok kötü kokuyordu. Binaların olmadığı yerler yeşil alandı, doldurdular. Burası komple yeşil alandı. Resmi tapulu yerler değildi. Eskiden sanayi vardı, imara açtılar vs. yapılaşmalar arttı. İyi oldu mu diye düşünürsem eğer ne kadar inşa edersen o kadar dolar İstanbul. Ben onu söyleyeyim. Şimdi İstanbul'un nüfusuna baksan 2 ya da 3 tane ülke eder. Bu kadar olması iyi bir şey değil bence. Dikey yapılaşma her zaman bir tehdittir. Sadece insanlar üzerinde de değil, hava olarak da meteoroloji olarak da. İnsanların buna alışması kötü bir şey. Biz buna alıştık şimdi, ben şimdi eski yerimi beğenmiyorum. Burada her şey var, aşağı iniyorsun spor var.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

FŞ: Ayazağa merkezle burası fark ediyor. Ben alışkınım, ben de varoştan geldim. Ama burada çok yabancı var. Irkçılık yapmıyorum ama insanlar gerçekten fark ediyor. Gecekondu da durumu iyi olan insanlar var, alışmış o hayata adam. İstese burada rahat bir şekilde oturur ama ona alışmış. O da AVM'ye gidiyor, ben de AVM'ye gidiyorum. O sadece o hayata alışmış.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

FŞ: Burası otel konsepti. Sadece 7 aydır buradayım, kapım bir kere çaldı. O da bir çocuk şarj aleti istedi. Bir de gençler çok yüksek sesli müzik açıyorlar. Burada komşuluk yok.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

FŞ: Sarıyer'i çok sevdim, Sarıyer'den dışarı çıkmam. Havası güzel, bölge olarak iyi.

EK-11

Mülakat No: A11

Mülakat Yapılan Kişi: A.İ.T. (38, ekonomi, rezidans, 1.5 yıl)

Mülakat Tarihi: 9 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

AİT: Yeni, Lokasyon ve restoranlar aklıma geliyor. Ben İstanbul'a iş için geldim ve ofise en yakın lokasyon olarak burayı seçtim. Maslak ve buradaki yapıların Dubai'ye çok benzediğini düşünüyorum, oldukça lüks yerler. Dubai'yi İstanbul'da tarif et dersiniz kesinlikle burası derim. İstanbul'da her yer çok karışık, burası bana oldukça düzenli geliyor. Ülkeye yabancı bir insan olarak böyle kompleks yerlerde ne ararsam kolayca bulabiliyorum.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

AİT: Yollardan hiç memnun değilim. Çok çok kötü bence. Asfaltlar çok kötü. Neden bunları değiştirmiyorlar anlamıyorum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

AİT: Vadistanbul'da en çok vakit geçiriyorum. En az haftada 2-3 gün gidiyorum. İşyerim Levent'te. Levent ve Ayazağa arasında hayatım geçiyor.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

AİT: Bölgeye en yakın Turkcell Platinum Park'ı kullanıyoruz. Emirgan ve Belgrad'a gidiyoruz. Yeniköy'e çok gidiyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

AİT: Yakında değil belki ama şehirde yeterince yeşil alan var. 20-30 dakika mesafede bir sürü yer var.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

AİT: Kendi arabamı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

AİT: Migros ve Özdilek'ten yapıyorum. İnternette de söylediğim oluyor. Bana Bi ve Getir'i kullanıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

AİT: Alışveriş yapıyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

AİT: Vadistanbul, Özdilek, Zorlu ve Kanyon. Bence en iyi alışveriş merkezleri bunlar. Tüm markalar var. Hepsi yeni alışveriş merkezi. Mesela Metrocity bize yakın ama bence eski.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

AİT: Yeni yapılar çok iyi olmuş.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

AİT: Ayazağa Mahallesi'nden geçtim sadece. Söylediğim gibi ben eski yerleri hiç beğenmiyorum.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

AİT: Orta seviye. Burada çok farklı ülkeden insanlar yaşıyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

AİT: Burada yaşamak istiyorum. Mesela Bomonti'de de rezidanslar var ama dışarı çıkınca her yerde eski bina. Bunu hiç tercih etmiyorum.

EK-12

Mülakat No: A12

Mülakat Yapılan Kişi: G.H. (60, çalışmıyor, site, 12 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

GH: Ormanı güzel, doğasını seviyoruz.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

GH: Memnunum burada yaşamaktan. En çok doğasını seviyorum. Orman her şeye değişiyor. Her gün ormana gidiyoruz. Trafik çok. Ayazağa'ya girip çıkması bir dert.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

GH: Ormanda vakit geçiriyorum, mesire alanında. Merkeze de iniyorum. Başka parkları kullandığım yok.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

GH: Her gün mesire alanına gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

GH: Bana yeterli. Bende çocuk yok, çoluk yok. Bir köpeğim var onu da parkta gezdiriyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

GH: Otobüs kullanıyorum. 41E-41A.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

GH: Şok ve Bim'i kullanıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

GH: Boş vakitlerimde evin temizliğini yapıyorum, ev işi yapıyorum. Ayazağa dışında ise Beşiktaş'a gidiyorum genelde.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

GH: Cevahir ve Metrocity'e gidiyorum. Vadistanbul'a hiç gitmedim. Hiç gerek duymadım, diğer AVM'lerde de aynı şeyler var.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

GH: Önceden evden doğayı görüyorduk, şimdi göremiyoruz. Etrafımızı çevirdi, bizi boğuyor. 12 yıl önce ev daha azdı, Ağaoğlu yoktu. Ormandı buralar. Oralar hep biz geldikten sonra yapıldı. Yeşil alan azaldı, insan sayısı arttı.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

GH: Var. Yeni yapılar zenginler için. Orası zengin semt.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

GH: Komşuluk ilişkileri iyi burada. Memnunum. Mahallede de çok arkadaşım var.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

GH: Ben Ayazağa'yı sevdim, başka yerde yaşamayı düşünmüyorum.

EK-13

Mülakat No: A13

Mülakat Yapılan Kişi: M.B. (77, bayi işletmecisi, enformel konut, 77 yıl)

Mülakat Tarihi: 4 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MB: Eskiyle kıyasladığımda birçok sıkıntı var. Burada hapis hayatı gibi yaşıyoruz. Her taraf boş arazi ve ormandı. Şu an öyle değil, sıkıştık kaldık burada. Ama en zor günde bile gitmedik buradan, herkes gitti biz gitmedik.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MB: Babam 1923 yılında buraya gelmiş, o geldiğinde burası 45-50 hanelik bir köymüş. Benim gençliğimde ise köyün büyük bir kısmı ziraat ve hayvancılıkla geçinirdi. Fakat köyümüz 1960'lı yıllardan sonra değişmeye başladı. Bölgeye sanayi geldi dolayısıyla bizim iş kollarımız da değişmeye başladı. Bu süreçte mahallemiz büyüdü ama maalesef çarpık büyüdü. Binalarımız çok yaşlı. 50 senelik binalarımız var ama çare yok. Tehlikedeyiz.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MB: Ben genellikle buralardayım. Sosyal olarak sağa sola gidiyoruz. AVM'lere gidiyoruz. Yazın başka memleketlere gidiyoruz. Arkadaşlarımızın memleketlerine gideriz, Karadeniz'e gideriz. Oraya buraya gideriz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MB: Yok ki bizim burada yeşil alan. Mesire alanı var ama girip çıkamayız oralara. Çok kalabalık haftasonları.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MB: Ayazağa'da yeşil alan kalmadı ki. Bir ormanımız var, ona da giremezsiniz Kaç bin kişi üşüşür ormana haftasonları. Biz de başka yerlere gideriz haftasonları. Şarköy taraflarına, Trakya taraflarına gideriz. Oralarda akrabalarımız var, pek boş durmayız yani.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MB: Kendi özel araçlarımızı kullanıyoruz.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MB: Marketlerimiz var. Şok var. Mahalle esnafı kalmadı zaten. Bakkal biz vardık artık yok. Bizden sonra bitti bakkallık. 1948'de başladık bakkallığa 2004 yılında bitirdik. Bim geldi, Kim geldi. A101 daha sonra geldi. Bizim burası bakkal dükkanıydı eskiden. Ama bir şey kalmadı. Daha doğalgaz gelmemişti bizim bakkal dükkanımız varken. Hamidiye suyu 1952'de geldi. Menderes geldikten sonra onun İstanbul meclis üyelerinden şimdi Vadi'nin ilk sahipleri buraya suyu getirdi.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MB: Hep Ayazağa içerisindeyim. Sosyal derneklerde işim oluyor.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MB: İstanbul Vadi açıldı şimdi. Hiçbir şey yapmasak bir şey içer yer geliriz. Onların minibüsleri var, araba tutmana da gerek yok. Biner gideriz. Haftada en az 2 defa gideriz. Torunlar gelince daha da çok gideriz. Seviyorlar biz de onlara ayak uydurmaya çalışıyoruz.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MB: Mahallemiz bir köyken, büyüsün diye uğraştık. Her gece kondunun üzerine birer ikişer kat çıktık. Böylece nüfus ve yoğunluk olarak şehire yaklaştık ama şehir de olmadık. Maalesef plansız ve projesiz çarpık bir yapılaşmayla büyüdük. Mahalleye bu yeni yapılar gelmeden önce mahallenin birçoğu işçi kesimiydi, üretim yapardı. Bu yeni yapılar geldi, ne oldu? Üretim gitti, işçilerimiz o yeni yapılarda kapıcı oldu. İş sahası daraldı. Şimdi hanımlarımız ancak oranın basamaklarını silmeye gidebiliyor. Bu projelerin biz mahalleliye hiçbir avantaj sağlamadığını söyleyebilirim. Onlar kalburüstü insanlar, buralara uğramazlar. Onlar alışverişini gelip esnaftan yapmaz, gider alışverişlerini internet üzerinden yaparlar. Keşke onlar yerine eski garibanlar olsaydı da hiç değilse biz de iş yapabiliydik.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MB: Onlarla biz bir değiliz tabi. Biz bu bölgenin insanlarıyız. Burada doğup büyüdük. Burada

gurbetçilik yapmış, 40 sene 30 sene burada kalmışlar. Biz buranın insanlarıyla anlaşıyoruz. Tekrar yıkılıp onlarla burada oluşturulursa siteler komşuluklarımız gene onlarla devam eder. O yeni yapılara, bloklara ben çıktım. 40 kat. Başkası geliyor, o size arkasını dönüyor. Kimse kimseye günaydın demiyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MB: Mahalle içerisinde iletişimimiz gayet düzgün. Hep tanıyoruz birbirimizi. Onlar da birbirlerini tanırılar.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MB: Gidecek başka yerimiz yok. El mahkûm, malımız var mülklerimiz var. Toprağı bırakıp da gitmek istemiyoruz tabi ki. Ama buraların da değişmesi lazım. Ben kalsam da benim komşularım kalmadıktan sonra burada oturmanın anlamı yok. Bütün riskimiz artık binaların yaşlı olmadı. 50 seneyi geçti binalar. Bir beton bina kaç sene dayanır? Kendi yerimizde 40 katlı binalar değil de 20 katlı binalar yapılırsa, bize de iki daire düşse daha da otururuz.

EK-14

Mülakat No: A14

Mülakat Yapılan Kişi: B.G. (24, kuaför, enformel konut, 10 yıl)

Mülakat Tarihi: 5 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

BG: Trafik çok büyük sıkıntı. Doğamız güzel, ağaçları kesmişler tabi. Ağaçları çok kesiyorlar, yukarıda ağaç bırakmamışlar. Başka aklıma gelen yollar ve altyapı. Ayazağa'nın girişine bir çözüm bulmaları lazım.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

BG: Burada hemşerilerimin olmasından dolayı çok memnunum, çok Karadenizli var. Her yere ulaşımı kolay, ondan çok memnunum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

BG: Ayazağa Merkez'de vakit geçiriyoruz. Dükkanım da burada zaten. Boş vakitlerimde buralardayım. Pazar günleri Ayazağa dışına çıkıyoruz, hafta içi çalıştığımız için buralardayız.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

BG: Çok nadir kullanıyoruz. Yazın sürekli kullanıyorum, haftada bir kere çıkarım en az. Kışın biraz daha sıkıntı alam yazın haftada bir kesin çıkarım.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

BG: Yeterli bence, her tarafta park var. Yukarı çıkıyorum, top sahasına. Köpeğimi gezdiriyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

BG: Otobüs veya minibüs kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

BG: Ayazağa'daki market ve esnaflardan yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

BG: Ayazağa dışarısına çıkıyorum, sinemaya falan gidiyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

BG: Ayazağa dışında Metrocity'e gidiyorum. Burada yakın diye Vadistanbul'a gidiyorum. Metrocity, Vadi İstanbul, Özdelek, Kanyon hepsi yakın yani.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

BG: Öncelikle kiralar diyebilirim, çok yükseldi. Buralar hep ormanlıktı, doğayı mahvetti. Trafik getirdi, mahvetti.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

BG: Yeni insanlar var, farklılık var tabi. Mahalle kültürü çok değişti. Çocukluğumdaki mahalleyle şimdiki mahalle çok farklı.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

BG: Mahalledeki iletişim güzel. Rezidanslar ayrı bir dünya. Orası zengin bölgesi.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

BG: Yıkılmadığı sürece burada yaşamak istiyorum. Ama buralar dönüşmemeli. Dönüşen yerleri görüyoruz, rezillik diz boyu. Her türlü kötü şey geliyor.

EK-15

Mülakat No: A15

Mülakat Yapılan Kişi: D.Ş. (44, emekli, enformel konut, 17 yıl)

Mülakat Tarihi: 1 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

DŞ: Şehrin çeşitli bölgelerine ulaşımı çok kolay. Burada bir de insanların çoğu bizim oralı. Genelde herkes Karadenizli. Başka da akla gelecek bir şey yok yani.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

DŞ: Birincisi Ayazağa'da çok trafik sorunu olmaya başladı. İkincisi hayvanları gelip hep buraya bırakmaya başladılar. Köpek aşırı derece fazla burada. Üçüncüsü belediye burayla ilgilenmiyor. Şurada bir yol çöktü, inanın aylardır zulüm ediyor insanlara. Burada yapılaşma biraz çarpık olmuş. Binalarda ayrımcılık yapıyorlar. Orası mesela imarı vermiş adama 32 kat, buraya vermiyorlar. Oraya vermiş kaç bin metrekafe, buraya vermiyorlar. Yani böyle sıkıntılar var.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

DŞ: Valla 5 vakit camiye gidiyorum. Ayazağa Merkez'de takılıyorum. Burada sohbet dernekleri var. Ayazağa dışında da çocuklarla ilgileniyorum. İstanbul'un her tarafına gidiyorum ben.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

DŞ: Ben buradaki yeşil alanı kullanmıyorum. Parklar zaten dediğim gibi, çok hayvanı buralara bırakıyorlar. Çocuğunla beraber çıkamıyorsun çünkü köpekler ısıyor, havlıyor. Ortam çok pis yani.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

DŞ: Şimdi buraya şöyle bakmak lazım, buranın yukarısı orman, etrafı orman. Oralarda yeşil alan var ama yerleşim alanındaki yeşil alanlar yeşil alan değil. Parklar yeterli değil. Ormana ben çıkmıyorum ama insanlar çıkıyor. Yeşil alan olarak akrabalarla Hasbahçe'ye ve Üsküdar'a

gidiyoruz. Ayazağa'nın yeşil alanına inanın ki bir ya da iki sefer gitmişizdir.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

DŞ: Kendi aracımı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

DŞ: Genelde Kim'den yapıyorum, şoktan yapıyorum. Bu tür büyük marketlerden yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

DŞ: Ayazağa'dayım genelde.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

DŞ: Vadi'ye gidiyorum, Kâğıthane Axis'e gidiyorum. Vadi'ye yakın olduğundan dolayı gidiyorum.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

DŞ: Ortamda yeşil alan bırakmıyorlar. Ruhsatlar çok farklı şekilde veriliyor. Rant peşinde uğraşıyor. Yani ben bunların kurulmamasından yanayım açıkçası.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

DŞ: Şöyle düşün, şu anda meydana bakıyorsun ve çoğu insan birbirini tanıyor. Muhabbet edip, birlikte oturup çay içebiliyorlar. Diğer bir yandan Ağaoğlu'ndan, 1453'den, Skyland'den, Vadi İstanbul'dan gelip de burada kimse oturmaz. Lüks yerlerde yaşayan insanlar buraya gelip sadece manav alışverişlerini yaparlar. Onlar gider kendi evlerinin altındaki AVM'lerde oturur, buraları beğenmezler. Onların farklı bir yaşam tarzları var. Bizim gibi yaşadıkları mahallede zaman geçirmiyorlar. Onlar kaldıkları yerleri sadece konaklama mekânı olarak görüyorlar.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

DŞ: Komşuluk; belki şu olabilir; 20-30 yıl öncesinden burada ikametgâh eden insanlar, birbirini tanıyan insanlar, akrabası olanlar devam ediyor olabilir. Ama bu sonra tabii yapılaşma olduktan sonra, devam ettiği kanaatinde değilim ben. Komşuluk şöyle devam ediyor; aynı apartmanda oturuyorsun ama dışarıda merhabalaşıyorsun, sohbet edebiliyorsun. Ama

akşamları birbirine gitme olasılığı bence yok gibi yani.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

DŞ: İnanın şu an çocukların eğitim olmasa ben burada bir dakika durmam.

Genelde Trabzon'a gitmeyi tercih ediyorum. Yani emekliliğimizi orada geçirmenin hayallerini kuruyoruz. Saydığınız özelliklerin tamamı orada var. Gece kapıları açık, benim olduğum bölgede, köyde kapılar açık. Böyle istediğin gibi yatabiliyorsun, uyuyabiliyorsun Sürmene'de. Sürmene'nin köyündenim ben, biz 4 kat yeni ev yaptık oraya, hedefimiz oraya gitmek. İki; hiçbir ses yok, dere sesinden başka bir ses duymazsın. Üç; insanların tamamı birbirini tanıyor, tamamı birbiriyle komşuluk ilişkileri içerisinde. Dört; yardımlaşma had safhadadır. Aklınıza gelebilecek her şey orada var. Burada şurada düşsen, kolundan tutup kaldırarak adam yok seni. Eğer tanıyorsa kaldırır, tanımiyorsa zaten kaldırmaz. Sizde bu toplumun içerisindeyiz, İstanbul'da yaşıyorsunuz. Sizce bu insanlar bu kadar birbirine saygı gösterse, bu kadar birbirlerini sevse, bu kadar komşuluk ilişkileri olsa, bu kadar olaylar olur mu? Birbirine karşı saygısı, sevgisi, hürmeti olsa, bu olaylar bu şekilde yaşanır mı? Artık burası trafiği sorun, işi sorun, her şeyi sorun. Benim için hiçbir olumlu tarafı yok. Ben burada zaten tükettiğim gıda maddesini Trabzon'dan getiriyorum. Burada yediğim bir şey yok benim. Etimi, yağımı, peynirimi, hepsini ben tamamen Trabzon'dan getiriyorum. Kasabına güvenemiyorsun et alamıyorsun, bakkalına güvenemiyorsun yağ alamıyorsun, peynir alamıyorsun. Hamsisini, turşusunu, ben tamamını hepsini oradan getiriyorum yani. Yazın gidiyorum iki ay kalıyorum, arabamın arkasına koyup...

EK-16

Mülakat No: A16

Mülakat Yapılan Kişi: E.Ö.K (45, esnaf, enformel konut, 45 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

EÖK: İlk olarak hava diğer kısımlara göre daha serin, adından da anlaşılabilceği gibi ayaz bir yer burası. İkinci olarak ormanlarımız aklıma geliyor. Üçüncü olarak ise mahalle ilişkilerinden bahsedebilirim. Esnaf olduğum için de insanlarla çok haşır neşirim.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

EÖK: Burası Karadeniz Bölgesi ağırlıklı bir mahalle, herkes birbirine yardım ediyor. Burada hiçbir sıkıntı başına gelmez. Çok kötü bir şey yok burada. Eskiden uyuşturucu vardı, artık o da yok.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

EÖK: Ayazağa'dan dışarı çıkmadığımı söyleyebilirim. Hep burada, dükkandayım. Kapalı olduğu gün yok. Gidersek İstinye ve Tarabya taraflarına gidiyoruz. O da çok nadir.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

EÖK: Dükkanımın önünde park var, onu bayağı kullanıyorum. Yukarıdaki mesire alanına bir iki defa gittim, çok fazla gitmedim.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

EÖK: Yeterli değil. Burada mesela özellikle kadınların oturabileceği bir alan yok. Dükkan işletiyorum ama çoğunluk olarak erkeğe hitap ediyorum. Genelde hep böyle. Kadınlar evlerinde ya da dışarı gidiyorlar, alışveriş merkezlerine gidiyorlar. Biz alışmışız o kadar abes gelmiyor burada oturmak. Ama onlar dışarıdan gelip burada oturamıyorlar. Onlar da haklılar, şimdi evde oturup da buraya çay içmeye inemiyor insanlar. Şurada köşede kötü bir park var, çocuklarını getiriyorlar, buradan çay isterlerse gönderiyorum. Bir de buradaki kadınlar genelde hep çalışan kesim. Eskiye göre karşılaştığımızda ise şimdi

sen gitmişsindir, ben gelmişimdir. Azalma olmadı, çoğalma oldu aksine. Hani göç aldı, göç de verdi. Yerli halkı mesela belli kısımlarda hep aynı devam ediyor.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

EÖK: Otobüs kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

EÖK: Neresi işime gelirse, o anki duruma göre.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

EÖK: Benim iki tane kızım var, iki tane de torunum var. Genelde torunlarımın yanına gidiyorum boş vaktim olursa. Torunlarımı buradaki parka götürüyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

EÖK: Pek gitmiyorum. Bir şey lazımsa gidiyorum, sevmiyorum ben, kapalı yerleri sevmiyorum. Gidersem en yakın bana Vadi İstanbul olduğu için oraya gidiyorum.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

EÖK: Şimdi sen buradaki yapıları yıkıp, yerlerine lüks yapılar yapıyorsun. Sonra buradaki insanlar oradaki hayata özeniyor, hevesleniyorlar. Mesela buraya özel üniversiteler geldi, etraf lüks arabalar ve pahalı mekânlarla doldu. Bu durumdan en çok mahallede yaşayan gençlerimiz etkilendi. Olmasaydı iyiydi. Ben bir de şundan yanayım; onları yapıyorsunuz da biz oturamıyoruz ki. Yani çoğunluk bizim gibi halk oturamıyor. Sen zengin kesime hitap ediyorsun, ben yine açım. Oradaki insanın bana hiçbir faydası yok ki. O tarafta mesela hiçbir şey yoktu, dere yatağıydı oralar. Beykent'in o tarafta eskiden bahçecilik yaparlardı. Ekim, dikim işleri vardı, onlar falan bitti. Yapmıyorlar daha.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

EÖK: Tabii var olmaz mı? Zaten her şeyin başı maddiyat yani o gözle bakıyorum. Yani paran varsa hanımefendisin, beyefendisin, paran yoksa değilsin. Burada mahalle hayatı devam ediyor. Eskiye göre değişik. Eskiden biz Mecidiyeköy'den otobüse binince herkes birbirini tanırdı, "Nereden geliyorsun?" denirdi. Herkes birbiriyle konuşa konuşa gelirdi. Şu anda kimse

kimseyi tanımıyor. Maslak'ın girişinde bir tane çiçekçi vardı, biz oradan bilirdik eve yaklaştığımızı eskiden. Şu Ayazağa'nın girişinde ilkokul var, ben orada okudum. Okula gidene kadar ayaklarımız çamur içinde olurdu. Orada birikinti sularla ayaklarımızı yıkardık, öyle sınıflara girerdik. Ayazağa için hiçbir şey yapılmadı aslında. Kendi kendine gelişmedi hiç. Belediye çalışmadı burada. Sadece rant bölgesi burası. Hiç gelişmedi. CHP öncesinde şikâyet ettiğimizde diyordu "Büyükşehir başka partide, bize ödenek vermiyor." E şimdi sen de yine yapmıyorsun. Yollar takır tukur şu anda. Şimdi otobüs Yeşiltepe'ye kadar çıkıyor, oradan inene kadar, iki ileri bir geri, iki ileri bir geri. Yollar kötü, kenarlara bir de araba koyuyorlar. Aşağıdan yukarı otobüs geliyor, yukarıdan aşağı, sıkışıyorlar. Biri ileri gidecek, biri geri gidecek ki geçişsinler. Alt yapı kaldırmıyor. Kiralar çok pahalı. Yani bin liradan aşağıya oturacağım dediğin evi bulamazsın. Bunun dışında mahalle, bölge bölge devam ediyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

EÖK: Eski yerlileri pek gitmiyorlar. Bizim mahallede pek değişim yok mesela, benim oturduğum yerde özellikle. Eski insanların çoğu duruyor. Katlar yükseldi. Ama sahibiysem duruyorum, üstündeki kiracılar değişiyor. Bir o değişiklik var ama eskiler genelde duruyor. O taraf Sinop Mahallesi diye geçiyor mesele, genellikle Sinoplular ağırlıklı. Orası Sinoplulara yapılmış sanki. Bir tek Sinopluların alanı. Kiracı alıyorlar ama az. Bunun dışında yani çok değişik bir şey yok burada, köy işte.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

EÖK: Ben dükkanı devretmeyi düşünüyorum şimdi, devredebilirim İzmir'e gideceğim. Eşim tırda, İzmir-İstanbul çalışıyor. O taraf olursa her gün evde olacak, bu tarafta iki günde bir geliyor. Şimdi kızımın okulunun bitmesini bekliyorum.

EK-17

Mülakat No: A17

Mülakat Yapılan Kişi: F.Ç. (35, esnaf, enformel konut, 10 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

FÇ: Ayazağa denince ilk olarak ismi aklıma geliyor, soğuk bir yer burası.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

FÇ: Ayazağa'nın insanlarından çok memnunum, memleketimdeki insanlar genellikle. Güvenilir oluyorlar. Buradaki yapılaşmayı, yerleşim alanlarını seviyorum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

FÇ: Merkez dışarısına pek çıkmıyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

FÇ: Yeşil alanlar kullanıyoruz tabi ki. Zaten biz Trabzonlu olduğumuz için yeşilliği çok seviyoruz. Ormanları kullanıyoruz geneldi.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

FÇ: Bence yeterli değil.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

FÇ: Genellikle taksi kullanıyoruz ya da otobüs. Araç burada kullanmıyorum zaten, genel olarak İstanbul'da kullanmıyorum. Biraz asabi olduğumuz için zor oluyor.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

FÇ: Marketten yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

FÇ: Valla boş vakitlerimde mahallede geziyorum. Daha çok yeşil alanları kullanıyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

FÇ: Cevahir ve Vadi'ye gidiyoruz. Ama çok sık değil tabi, örneğin 2 ayda 1.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

FÇ: Gökdelenler mimari olarak bence güzel yapılar, hiç değilse toplu ve düzenli gözüküyorlar. Mahallenin içerisinden çok daha iyi oralar. Ama ne oluyor? Mahallenin kültürü değişiyor, bu durum bizi biraz sosyeteleştiriyor. Bu gökdelenlerin bize ve mahalleye hiçbir olumlu etkisi yok, özellikle de geçim bakımından...

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

FÇ: Tabii ki gelişim alanlarıyla mahalle alanları arasında çok farklılıklar var. Genelde mahallede insanlar hep köyden gelmiş insanlar, bu siteler yapıldıkça mahalledeki insanlar taşınmak zorunda kalıyor. Arada sınır var yani. Mesela onlarla, oradaki yaşayan insanlar arasında muhabbet yok. Her horoz kendi çöplüğünde ötüyor. Onlar orada kalıyor, sosyetik bir alan orası.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

FÇ: Eskisi gibi olmasa da diğer kısımlara göre daha iyi.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

FÇ: Memleketime taşınmak isterim. Memleket yani, doğup büyüdüğüm yer. Oranın kültürünü benimsedim, doğaya olsun hayvancılığa olsun. Bizi burada tutan tek şey maddiyat. Çocuğumuzun geleceği için.

EK-18

Mülakat No: A18

Mülakat Yapılan Kişi: N.A. (73, çalışmıyor, site, 25 yıl)

Mülakat Tarihi: 11 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

NA: Orman. Her yer yeşillik ve ağaçlık.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

NA: Yeşilliğinden memnunum. Her yere yakın, çok merkezi bir yer. Ben Polyanna'cıyım her şeyden memnunum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

NA: Sitenin sosyal tesisinde konken oynuyorum. Yazın çok daha güzel oluyor. Bir şeyler alıp getiriyoruz, piknik gibi oluyor.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

NA: Ben yaşımdan dolayı kullanamıyorum. Beyim de hasta. Çoluk çocuk isterse götürüyorlar. Biz gezme olarak buraya geliyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

NA: Bana göre yeterli. Daha ne olsun? En güzel şey yeşillik.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

NA: Ben özel arabamla gidip geliyorum. Ama beyim bayılır otobüse binmeye hasta haliyle.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

NA: Beyim gidiyor, toptan alıp getiriyor. Bazen ufak tefek ihtiyaçları da marketten alıyoruz.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

NA: Konken oynuyoruz. Genelde sosyal tesisteyim.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

NA: Vadistanbul'a götürüyor çocuklar. Beni tekerlekli sandalyeyle gezdiriyorlar. Ben pek gitmek istemiyorum oralara. Onlar her hafta çıkarmak istiyorlar beni.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

NA: Belediyeye karşı geleceğim ama bana pek iyi gelmiyorlar. Eskiden yemyeşildi buralar. Aşağı taraf çamurdu mesela Vadistanbul'un orası.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

NA: Olmaz mı? Herkes değişik. Ama çoğunluk emekli askeri aileler.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

NA: Komşuluk var. Apartmanda 3 komşu birbirimize kenetlenmiş durumdayız. Gidip gelmiyoruz ama benim hastalığımda devamlı bir şeyler yapıp getirdiler. Eşime ihtiyaçları var mı sorarlar. Yani 3 aile, 4 aile çok iyiyiz. Diğerleri hep çalışıyorlar. Benim kızım da oturuyor yukarıda avukat. O da çalışıyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

NA: Bu yaştan sonra şu an hiçbir yere gidecek bir halim yok. Ben denizi çok seven biriyim. Yazlık tutuyor çocuklar. İki kilometre öteye yürüyemiyorum. Benim dengem bozuluyor. O yüzden memnunum hayatımdan.

EK-19

Mülakat No: A19

Mülakat Yapılan Kişi: H.A. (48, temizlik görevlisi, enformel konut, 14 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

HA: Sessiz, sakin bir yer burası. Gürültü, patırtı hiç yok. Sakinlik diyebilirim. Çok sakin bir yer. Zaten gündüzleri işe gidip akşamları eve geliyorum. Etrafla pek alakam olmuyor.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

HA: Burada yaşamaktan memnunum, memnun olmadığım bir şey yok. Ulaşımı çok güzel diyebilirim. Bir şikâyetim yok.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

HA: İşte ve evde vakit geçiriyorum. Hiç dışarı çıkmıyorum, anca markete veya kasaba gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

HA: Yeşil alan ve parklar var ama ben gitmiyorum. Burada mesire alanı var gidersem senede bir kez oraya gidiyorum. Ben sosyal bir insan değilim.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

HA: Bence yeterli, zaten millet hep çalışıyor.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

HA: Otobüs kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

HA: En yakın esnaflardan yapıyorum. Çok büyük marketlere gitmiyorum, bakkaldan alışveriş yapıyorum. Bazen Şok ve Bim'e de uğruyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

HA: Boş vaktim pek olmuyor, işe gidiyorum. Kalan günlerde de evin temizliğini yapıyorum.

Ailecek bir yere gittiğimiz yok. Zaten oğlumla yaşıyorum, o da kendi halinde. Ayazağa'nın dışına çok çıkmıyorum, ancak hastane işim olursa falan çıkarım. Çıkıp da gezme gibi bir huyum yok, çok da sevmem yani.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

HA: İşim olduğu sürece, ayda bir kere, iki ayda bir kere belki. Özdilek'e, Metrocity'e giderim. Vadi İstanbul'a hiç gitmedim.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

HA: Kiraları arttırdığını düşünüyorum. Trafığı arttırdı. Okullar açıldı, o da kiraları arttırdı.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

HA: Yok, burası şehir gibi değil de bir köy gibi.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

HA: Merhabalaşabiliyorsun en azından.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

HA: Evi ısıtamıyorum, petekleri büyüttüm ev ısınmıyor. Bulabilirsem Ayazağa'dan ya da Gültepe, Sanayi taraflarından ev alabilirim burayı satıp. Uzaklara gidemem. Önümüze inşaatlar yapıldı, önümüz kapandı. Ev güneş almıyor, ısınmıyor.

EK-20

Mülakat No: A20

Mülakat Yapılan Kişi: K.A. (67, emlak danışmanlığı, enformel konut, 40 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

KA: Ayazağa daha şehirleşmedi, umarım daha güzel olacak. Burada genelde Karadeniz yoğunluklu insanlar yaşıyor. Burası işçi bölgesi.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

KA: Alıştık buraya artık. Yani düşünün 40 senedir burada yaşıyorsunuz. Burası evimiz gibi artık. Yani başka yere gitsek de buraya geliriz, burayı arıyoruz. Ayazağa'nın çevresi ormanlık alan olduğu için burada yürüyüş yapan çok insan var. Koşu alanları var. Sürekli sabahları yürüyüşe gidiyoruz. 13 kilometre yürüyüş yolumuz var tepede. İleride Halim Çeşme var, oraya kadar yürüyüş alanı var. Yaşlandığımız için artık pek koşu yapamasa da arada yürüyüş yapıyoruz.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

KA: Buraya geliyorum. İşime geliyorum. Burada sosyalleşebileceğimiz pek alan yok.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

KA: Yeşil alan derken, ormanlık alanları sürekli kullanıyoruz. Piknik yapıyoruz. Ormanlara serbestçe girebiliyoruz. Haftada bir gün gidiyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

KA: Bölgenin çevresinde oldukça fazla yeşil alan olduğunu düşünüyorum fakat mahalle içerisine girdiğimizde yeşil bir alanla karşılaşmıyoruz. Mahalle içerisindeki yeşil alanlar yetersiz kalıyor, parklarımız ufak tefek ve yetersiz.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

KA: Belediye otobüslerini kullanıyoruz, metroyu kullanıyoruz.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

KA: Ayazağa merkezden yapıyoruz. Marketlerden yapıyoruz. Mahalle bakkalları azaldı, olanlarda da çok çeşitli ürün yok. Herkes marketlerden borçlu yiyor, kredi kartıyla alıyor.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

KA: Sarıyer'e gidiyorum. Beşiktaş'a gidiyorum. Şişli'ye gidiyorum. Levent'teki AVM'lere gidiyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

KA: Vadistanbul'a arada bir gidiyorum. Fiyatları biraz yüksek olduğu için alışveriş edemiyoruz. Genellikle Levent'teki AVM'lere gidiyoruz.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

KA: Yani çok kötü bir görüntü sağlıyor. Bence bu konuya el atmaları gerekiyor. Şehri mahvettiler, yapılar çok kötü. Trafik allak bullak oldu.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

KA: Tabii ki var ama o kadar çok yok. Rezidanslarda oturanlar burada pek takılmaz. Biz genelde mahalle içerisiyle muhatap oluyoruz.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

KA: Komşuluk ilişkileri azalmasına rağmen devam ediyor.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

KA: Yok artık yaşlandık, başka yere gitmeyi düşünüyoruz. Büyük ihtimalle memleketimize gideriz. Tamamen değil tabi ki, çocuklarımız burada. Bir tek biz, eşimle beraber gideriz.

EK-21

Mülakat No: A21

Mülakat Yapılan Kişi: M.F. (31, üniversite öğrencisi, rezidans, 2 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MF: Sakin, huzurlu ve canlı bir hayat var burada.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MF: Memnunum, her şey çok yakın. Alışveriş istersen hemen aşağıda, temiz hava istersen hemen burada. Buradaki ormanı pek kullanmadım ama temiz havasından yararlanıyoruz. Memnun olmadığım pek şey yok.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MF: Okulla spor salonu arasında geçiriyorum zamanımın birçoğunu.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MF: Turkcell Platinum Park'ı kullanıyorum. Yeşil alan içerisinde çok güzel bir yer.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MF: Parklar yeterli değil.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MF: Metro ve taksi kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MF: Vadi ve internetten yapıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MF: Kitap okuyorum, evdeyim çoğu zaman. Arkadaşlarımla buluşmaya gidiyorum. Buluşmak için genelde Bebek'i tercih ediyoruz. Ben denizi ve ormanı çok seviyorum. Haftada en az 1 veya 2 gün Ayazağa dışarısına çıkıyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MF: Vadistanbul'a çok sık gidiyorum. En az haftada 2 veya 3 kez.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MF: Ben çok beğeniyorum. İyi ki buraya taşınmışım.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MF: Var tabi ki. Ayazağa Merkezle yani okulunun orasıyla burası çok farklı. Orada pek vakit geçirmiyorum, ancak Çarşamba pazarından alışveriş yapıyorum.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MF: Ben çok memnunum, burada insanlar çok samimi. Benim İstanbul'daki bütün arkadaşlarım komşum, komşularımla arkadaş olduk.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MF: Burası gibi başka bir yer bulursam ancak taşınırım.

EK-22

Mülakat No: A22

Mülakat Yapılan Kişi: M.Ç. (33, esnaf, enformel konut, 10 yıl)

Mülakat Tarihi: 8 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MÇ: İlk olarak trafik sorunundan bahsedebilirim. Yeşilliği çok güzel ve havası çok temiz.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MÇ: Ayazağa'da yaşamaktan memnunum. Ayazağa'ya alıştık, alışkanlık diyebiliriz. Yeşil alan ve temiz hava bana çok iyi geliyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MÇ: Hep dükkanda olduğumu söyleyebilirim. Genellikle Ayazağa Merkez'deyim. Bir yere pek gitmiyoruz. Evle iş arası gidip geliyoruz sürekli.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MÇ: Kullanıyoruz tabi ki. Şerife Bacı parkını kullanıyoruz mesela. Hatta devamlı kullanıyoruz diyebilirim. Meydandaki parkın ismini bilmiyorum, orayı da kullanıyoruz. İki tane çocuğum var, meydandaki parka götürüyoruz onları genelde. Bunlar dışında pek yeşil alana götürmüyoruz diyebilirim. Vadistanbul'a gidiyoruz, sahile gidiyoruz o kadar.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MÇ: Buluyoruz. Hiç değilse hiç yoktan iyidir diyoruz.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MÇ: Otobüs ve metroyu kullanıyoruz.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MÇ: Bim'den.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MÇ: Valla boş vakitlerimizde de Ayazağa'dayız. Yukarıda oturuyoruz biz, iki taraf arasında gidip geliyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MÇ: Vadistanbul'a gidiyoruz. 15 günde bir çocuklarla mutlaka gidiyoruz.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MÇ: Bizim için çok iyi olduğunu düşünüyorum. Umarım daha da artar. Bize de boya işi çıkar.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MÇ: Burada herkes Karadenizli, herkes aynı. Zenginler hiç bu tarafa gelmiyor. Onların ihtiyaçlarını buradan karşıladığını ben düşünmüyorum.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MÇ: Komşuluk ilişkileri burada zayıf bence. 10 yıl önce iyiydi ama şu an pek komşuluk yok.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MÇ: İstiyoruz, burada hayatımız. Buradan ayrılmak istemiyoruz.

EK-23

Mülakat No: A23

Mülakat Yapılan Kişi: K.B. (61, elektrik mühendisi, site, 15 yıl)

Mülakat Tarihi: 5 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

KB: Doğa, hayvanlar ve trafik diyebilirim.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

KB: Buraların doğası ve havası güzel, sessiz ve sakin. Oldukça memnunum. Trafik ve altyapı sıkıntısı var sadece. Ağaoğlu 1453'ün oradan yol açtılar ve trafik sonrasında felç oldu. Maslak'ın yoğun iş trafiği, bir alternatif olarak arka yoldan Ayazağa'ya yönelmeye başladı. Zaten yollarımız çok dar, bir de yeni yolun yarattığı araç sirkülasyonu mahalle içerisinde trafik durma noktasına geliyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

KB: Ayazağa Merkez'deki kafelerde vakit geçiriyoruz, onun dışında evdeyiz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

KB: Kullanıyoruz. Özellikle mesire alanını kullanıyoruz. Yazın hemen hemen her akşam ordayız.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

KB: Yeterli bence.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

KB: Kendi aracımı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

KB: Marketlerden yapıyoruz. Şok ve Bim'den özellikle. Bakkal pek kalmadı, ancak yukarda üç beş tane var.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

KB: Spora gidiyorum. 1453'ün spor salonunu kullanıyorum. Onun dışında evdeyim genellikle.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

KB: Özdelek ve Vadi'ye çok sık gidiyoruz. Vadi'ye haftada en az 1 gün gidiyoruz mesela.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

KB: Memnun değilim. Doğayı bozdular. Her yerden insan buraya geldi, mahalle hayatı bitti. Doğası yüzünden büyük projeler buraya saldırmaya başladı. Yüksek rezidanslar falan geldi ama isteseler biz evimizi vermeyiz. Vermeyi de düşünmüyoruz. Benim oturduğum yer eskiden mandıraydı. Vadistanbul'un orada fabrikanın yanında da mandıra vardı. 1453'ün orası da askeriye idi, tellerle çevriliydi. Bakın şimdi ne oldu?

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

KB: Sınıf farkı var. Ayazağa'nın iki yüzü vardır her zaman söylerim; bir arka yüzü, bir ön yüzü. Burada iki çeşit insan yaşıyor. Bir orta halli kendi kendine yaşayan insanlar, bir de zenginler. Bu tarafa park eden arabalara bakın, bir de diğer tarafa park eden arabalara.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

KB: Onlar farklı bir dünyada yaşıyor, biz farklı bir dünyada yaşıyoruz. Mesela onlar pazarı bile kaldırtmaya çalışıyorlar. Çok uğraştılar ama beceremediler. Buradan en son giden fabrika Evyap oldu, ondan önce de Hacı Şakir vardı. Çoğunluk buralarda yaşıyordu, fabrika kapanınca çok kişi buradan taşındı. Dışarıdan gelen çok oldu. Ben ilk gördüğümde çok simayı tanıdım, şimdi kimseyi tanıyamıyorum.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

KB: Mecbur yaşayacağım. Evim burada. Taşınmayı da düşünmüyorum. Taşınmak istersem sahile veya yeşil bir bölgeye taşınmak isterim. En kötü memleketime giderim. Yeşilliği çok bol hiç değilse. Buraya gelmemin nedeni ormanın olmasıydı. Sabahları kalktığımız zaman kuş seslerini duyabiliyoruz. İstanbul'un neresinde kuş sesi duyabilirsin camı açtığında? Her yerde araba gürültüsü duyuyorsun.

EK-24

Mülakat No: A24

Mülakat Yapılan Kişi: A.U. (75, emekli, site, 20 yıl)

Mülakat Tarihi: 11 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

AU: Huzur, yeşil alan ve hürriyet diyebilirim.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

AU: Huzurundan ve yeşil alanlarından çok memnunum. Trafikinden ise hiç memnun değilim. Ulaşım imkânlarından da pek memnun değilim.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

AU: Çoğunlukla ev ve sosyal tesis arasında vakit geçiriyorum. Bazen Ayazağa dışarısına özellikle Harbiye'ye gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

AU: Tabi. Yürüyüş parkurunu kullanıyorum. Haftada en az 5-6 gün, zaman buldukça.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

AU: Etrafla mukayese etmezseniz yetersiz, ederseniz yeterli olduğunu düşünüyorum.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

AU: Şahsi aracımı veya toplu taşımayı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

AU: Hanım yapıyor valla ben yapmıyorum. O pazara ve Carrefour'a gidiyor.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

AU: Sosyal tesislere gidiyorum ya da arkadaşlarımla buluşuyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

AU: Ben hiç alışveriş yapmıyorum. Torunlarla falan da gitmiyorum, sevmiyorum. Vadistanbul'a gidiyoruz ara sıra, o da yemek yemeye veya çay içmeye. Ancak ayda birdir o da.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

AU: Bu projeler tüm Türkiye'nin geleceğine bir dinamit tehlikesi oluşturuyor. Bölge için hiç yararlı olmadı. Trafik arttı. Doğaya baskı arttı. Nüfus artınca dolayısıyla doğaya baskı artıyor. Eski hali daha huzurluydu, hayat rahattı. Eskiden burada tek tük fabrika vardı, onlar da bizim buraları hiç etkilemiyorlardı. Bizim burası daha içeriye kapalı bir bölge.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

AU: Şimdi bu siteyle dışarıdakini mukayese edemezsiniz. Mahalleyle burası farklı. Burada sosyal durum daha rahat. Oralarda mahalle baskısı olabiliyor. Hem maddi hem de eğitimden kaynaklı farklılıklar meydana geliyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

AU: Burada genelde subay aileleri oturuyor. Bizim buralarda komşuluk olduğunu söyleyebilirim. Hiç değilse çevredeki rezidanslara göre daha iyi ilişkilerimiz var.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

AU: Ömrümüzü burada geçirmeyi planlıyoruz. Buradan taşınmak istersek Ege'ye gideriz herhâlde. Ege daha huzurlu bir yer.

EK-25

Mülakat No: A25

Mülakat Yapılan Kişi: N.B. (23, tekstil sektörü, rezidans, 1.5 yıl)

Mülakat Tarihi: 10 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

NB: İnşaat, trafik ve yabancı uyruklu insanlar aklıma geliyor.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

NB: Merkezi olmasından çok memnunum. Hatta burayı tercih etmemin en büyük sebebi merkezilik diyebilirim. Buradaki kamyonları sevmiyorum. Maç olduğu günler hayatın akışının durmasını sevmiyorum. Yollar çok kötü durumda. Sanki ilk binaları dikmişler de sonradan yolları yapmışlar gibi.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

NB: Vadistanbul'da çok vakit geçiriyorum. Ayazağa Mahallesi bana çok korkunç geliyor, oraya hiç girmiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

NB: Hayır kullanmıyorum. Yeşil alanların hepsi betondan, gerçek bir yeşil alan yok. Yeşil alanı kullanmak istediğimde Zekeriyaköy'e gidiyorum. Haftada bir en az gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

NB: Yeterli değil. Buradaki yeşil alanlar genellikle göstermelik. Küçük alanlar olduğu için hiçbir ihtiyaca cevap vermiyor.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

NB: Kendi arabamı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

NB: Getir ya da Migros'u kullanıyorum. Meyve ve sebze yi Migros'a kendim gidip alıyorum, kendim seçmek hoşuma gidiyor.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

NB: Boş vakitlerimi genelde evde geçiriyorum.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

NB: Vadistanbul kesinlikle. Çok nadir İstinyepark'a gidiyorum. Vadistanbul evimin karşısı, çok yakın.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

NB: Benim göz zevkimi bozmuyorlar açıkçası.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

NB: Var. Ekonomik ve kültürel birçok farklılık var. Özellikle Ayazağa'daki tabelalardan farklılıkları anlayabilirsiniz.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

NB: Burada komşuluk yok. İnsanlarla köpek gezdirirken tanışıyorum.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

NB: Burada uzun yıllar yaşamayı düşünmüyorum. Bir yere fazla bağlanmak hoşuma gitmiyor, hayat monotonlaşıyor. Cihangir'e taşınmak isterdim. Evden çıktığımda dışarıda insanlar ve kafeler görmek isterdim.

EK-26

Mülakat No: A26

Mülakat Yapılan Kişi: S.Ç. (27, doktor, rezidans, 1.5 yıl)

Mülakat Tarihi: 10 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

SÇ: Vadistanbul gelir ilk olarak. O olmasa burada yaşam olmazdı. Trafik geliyor aklıma. Maçlar geliyor, maç olunca eve giremiyoruz.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

SÇ: İşyerime yakın olduğu için burada yaşıyorum. Bir de aydınlık, ferah bir yer. Spor salonu da var. Her gün spor yaptığım için burayı çok seviyorum. Uzun dönemde sıkıcı bence burası. Çok izole bir yer. Evden çok otel konsepti var burada. O yüzden çok ait hissetmiyorum. Evde durmak istemiyorum. Durmadan dışarı çıkıyorum.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

SÇ: Ayazağa'yı Vadistanbul dışında hiç bilmiyorum. Vadistanbul ve Ayazağa arasında hayatımı geçiriyorum burada.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

SÇ: Hayır kullanmıyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

SÇ: Yetersiz bence. Emirgan sahile gidiyorum hava almak istediğimde.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

SÇ: Metro ve shuttle kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

SÇ: Macro'dan yapıyorum. Online alışveriş pek kullanmıyorum. Buradaki herkes çok kullanıyor.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

SÇ: Alışveriş merkezlerine gidiyorum, spor yapıyorum, ders çalışıyorum. Tenis oynamaya gidiyorum Enka'ya.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

SÇ: Kanyon, Vadi ve Zorlu'ya çok sık gidiyorum. Kanyon'u açık olduğu için, Zorlu'nun konseptinden dolayı, Vadi'ye yakın olduğu için gidiyorum.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

SÇ: Buraya bence yararlı olmuş. Eskiden hiçbir şey yoktu burada. Daha da büyümeli buralar. Şu anda yetersiz bence.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

SÇ: Burayı genelde turistler tercih ediyor. Geçici süre burada olan insanlar. Buradan ev satın alan insanlar da pek memnun değilmiş.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

SÇ: Burada komşuluk yok. Dediğim gibi otel konsepti var burada.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

SÇ: En kısa sürede buradan kaçmak istiyorum. Bağdat Caddesi'ne yerleşmek istiyorum. Bence İstanbul'un en güzel yeri orası. Karşının insanını beğeniyorum.

EK-27

Mülakat No: A27

Mülakat Yapılan Kişi: M.Ü. (66, emekli, site, 3 yıl)

Mülakat Tarihi: 11 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

MÜ: Çalışma ortamlarına yakın bir yer burası. Bir de çok yeşil bir yer.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

MÜ: İstanbul için çok yaşanılabilir bir yer burası. Kiralar çok pahalı, ondan hiç memnun değilim. Şimdi kiracı evi sattı, taşınmamız gerekiyor. Yeni ev arıyoruz buralarda ama çok pahalı.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

MÜ: Sosyal tesis ve marketlere gidiyoruz. Buralardayız genelde.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

MÜ: Yeşil alan var mı ki? Yeşil alan olarak sitenin sosyal tesisini kullanıyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

MÜ: Hayır, kesinlikle hayır diyorum. Altını çizerek. Belgrad Ormanı'na gidiyoruz genelde.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

MÜ: Genelde metroyu tercih ediyoruz, en rahat ulaşım o.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

MÜ: Yerel dükkanlardan ve marketlerden alışveriş yapıyoruz. Carrefour açıldı, ona gidiyoruz.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

MÜ: Ayazağa içerisindeyim genelde. Sosyal tesise geliyoruz sürekli.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

MÜ: Vadistanbul'a çok az gidiyoruz. Yani çok az dediğim hiç gitmiyoruz gibi bir şey.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

MÜ: İstanbul'a yakışmadığını düşünüyorum ben İstanbullu olduğum için, doğma büyüme değil ailece İstanbullu olduğumuz için. Çok üzüntü duyuyoruz.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

MÜ: O yüksek binaların içinde yaşayanlar da bir şekilde bir yerlerden kopup gelmiş insanlar. Öyle olduğunu düşünüyorum. Onlarla biz çok farklıyız.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

MÜ: Ayazağa varoş, yukarıda Seyrantepe varoş. Siz ortasında kalıyorsunuz ve aynı zamanda gökdelenler var çevrenizde. Yani çok karışık aslında ve çeşitli insanlar var. Birbirleriyle iletişimleri de çok zayıf insanların. İnsanlar şimdi burada, biz subay ailesiyiz, subay ailelerinin birbirleriyle ilişkileri var. Aynı iş ortamını paylaşmışlar. Birbirlerini tanıyorlar. Ama tabi yabancılar da var. Yeni insanlarla iletişim pek olmuyor çünkü genellikle buraya bu bölgede çalışan insanlar geliyor. E onların da vakti olmuyor komşuluk ilişkisi yapmaya.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

MÜ: : Valla aslında biz burada çocuğumuz için kalıyoruz. Daha uzun yıllar yaşamayı da hiç düşünmüyoruz. Daha doğal yaşayabileceğimiz yerlere gitmeyi tercih ederiz.

EK-28

Mülakat No: A28

Mülakat Yapılan Kişi: E.G. (35, mimar, rezidans, 1 yıl)

Mülakat Tarihi: 10 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

EG: Böyle yerleri çok seviyorum. Yeni planlanmış, yeni yapıları. Böyle etrafı açık ve orman olan yerleri.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

EG: Hareketli bir yer ama küçük bir yer aynı zamanda. Burada yaşamaktan memnunum. Manzarası çok güzel, ortamı çok güzel. Ses kirliliği var, o beni rahatsız ediyor. Bence trafik burayı pek etkilemiyor.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

EG: Evdeyim, bazen yürüyüşe gidiyorum. Onun dışında işteyim. Yürüyüşe Vadi'ye gidiyorum. AVM'nin önünde yürüyüş yapıyorum. Vadi düz bir yer, diğer her yer sokak ve yokuş.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

EG: Evet. Vadi'nin bahçesini kullanıyorum. Buradan sıkılırsam da Bebek tarafına gidiyorum. Haftasonları da Belgrad Ormanı'na gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

EG: Bence yeterli değil. Çok inşaat yapılıyor ve yeşil alan çok az.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

EG: Kendi özel aracımı kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

EG: Migros'tan yapıyorum. Bazen de Getir'i kullanıyorum.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

EG: Evde geçiriyorum boş vakitlerimi. Spora gidiyorum, o kadar.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

EG: İstinye ve Vadistanbul'a çok gidiyorum. İstedğim her şeyi bulabiliyorum ve çok yakın.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

EG: Bence olumlu. Ticaret ve konut alanı karışık burada. Kompleks bir yer burası. Gelecekte bu inşaatlar bitince daha kaliteli olacak buralar. Bana olumlu geliyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

EG: Var. Yaşanılan yerin kalitesi insanların kalitesiyle doğru orantılı olduğunu düşünüyorum. Ben başka bölgelere de gidiyorum. Oralardaki kültür farklı, yaşadığım yer senin kültürünü değiştiriyor.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

EG: Az var, izole oluyorsun burada. Özellikle yüksek binalarda yaşayınca izole oluyorsun. Otel konsepti olduğu için herkes kendi halinde ama bölgedeki aile tarzı yerlerde belki daha fazla komşuluk vardır.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

EG: Belki. Bilmiyorum. Benim isteğim huzurlu ve sakin bir yer. Sahil tarafına taşınmak isteyebilirdim.

EK-29

Mülakat No: A29

Mülakat Yapılan Kişi: T.S. (70, emekli, site, 9 yıl)

Mülakat Tarihi: 11 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

TS: Yeşillik. Ceviz ağaçları, çam ağaçları her şeyi ekmişler. İyi kişilerle muhatap oluyorsunuz. Asker aileleri var apartmanda. Onlar dışında da belirli bir seviyesi olan kesim, ortam var. Belirli bir seviye var ama pahalı tabi. 2600 lira ev kirası, çok pahalı. Evler eski sayılır. 22–23 senelik var ama çok sağlam.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

TS: Burada ulaşım biraz problem gibi. Tek aracımız var. Araçla her yere çok kolay ulaşabiliyoruz ama toplu taşımayla zor. Memnun olduğum konu ise manzarası. İstanbul'un çoğu yerinde pencereden bakınca diğer evleri görüyorsun, burada yeşillik görüyorsun.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

TS: Evimde geçiriyorum, sosyal tesise geliyorum. Alışveriş için oraya buraya gidiyorum. Eminönü'ne gidiyorum. Pazara gidiyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

TS: Torunum falan olmadığı için şu anda kullanmıyorum.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

TS: Yeterli bence.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

TS: Daha çok özel aracımızı kullanıyoruz, ben arada toplu taşıma da kullanıyorum.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

TS: Carrefour ve Macro'dan yapıyoruz. Pazardan da alışveriş yapıyoruz.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

TS: Evdeyim genelde. Gazete ve kitap okuyorum. Hava almak için Levent ve sahil tarafına gidiyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

TS: Genç kızım olunca alışveriş merkezlerine de gidiyorsun. Vadistanbul ve İstinyepark'a çok sık gidiyoruz. İstinyepark'a ben tek bile gidiyorum. İstinyepark'ı Vadi'den daha çok tercih ediyorum. Ulaşımı daha kolay.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

TS: Etrafı çok doldurdıklarını düşünüyorum. İstanbul ama biliyorsunuz dünya şehri. Herkes kendine bir gelir peşinde. O yüzden durmadan inşaat yapıyorlar.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

TS: Bizim sitede oturan insanların hepsi aynı.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

TS: Komşuluk yok ama. Ben girişken birisiyim, herkesle konuşurum.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

TS: Ben Bandırmalıyım ama Bandırma'ya dönmek istemiyorum. Burada her şey ayağımın altında. Hastane, yiyecek her şey var. Çok merkezi bir yer.

EK-30

Mülakat No: A30

Mülakat Yapılan Kişi: N.Ç. (57, muhtar, site, 16 yıl)

Mülakat Tarihi: 11 Mart 2020

EK: Ayazağa'da yaşam dendiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime ne olur?

NÇ: Çok sakin, elit, yaşamaya değer bir mahalle burası. İstanbul'da bulunulmaz güzellikte bir yer.

EK: Ayazağa'da yaşama dair memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız şeyler nelerdir?

NÇ: Sakinliği, yeşil alanları ve huzur verici oluşundan çok memnunum. Fakat kapalı site olmadığından dolayı burada çok hırsızlık olduğunu söyleyebilirim. Ayazağa'yla buraya ortak bekçi bakıyor, iki yer arasındaki mesafe çok uzak ve yetmiyor. Ayrıca burada ulaşım sorunu da vardı, yavaş yavaş çözülüyor. Bölgeye stadyumun gelmesi bizim açımızdan hiç iyi olmadı. Özellikle maç günlerinde mahallemiz oldukça kalabalık oluyor. İnsanlar arabalarını otoparka park etmeyip mahalledeki boş yerlere park ediyorlar, ulaşım ise berbat bir halde oluyor. Üstüne bir de dışarıdan gelen insanlar mahallede rahatsızlık çıkarıyorlar. Maç dışında ise burada çok servis var, ofislerin servisleri gelip hep buraya park ediyor. Aşırı bir trafik yoğunluğu yaratıyorlar. Bir de mahallede ortaokul yok, ondan da şikayetçiyiz.

EK: Ayazağa'daki bir gününüzü duymak istesek nerelerde daha çok vakit geçirdiğinizi söyleyebilirsiniz?

NÇ: Açık alanda ve lojmanlarda çok vakit geçirdiğimi söyleyebilirim. İnsanlarla iç içeyim, sorunlarını rahat rahat dinleyebiliyorum. Burada öyle diğer mahallelerdeki gibi kafeler falan yok. Sarfit isimli bir yer var. Nida Park yaptı, belediyeye hibe etti. Belediye şuan işletiyor. Bir de sosyal tesisimiz var. Ama öyle özel restoran veya kafe falan yok.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanıyor musunuz?

NÇ: Tabi ki kullanıyorum. Çocuklar özellikle daha çok kullanıyor. Yürüyüş yollarımız var ama maalesef bakımsız. Ayşen Gruda parkı var yakında, orası çok güzel. Orada oğlum basketbol ve futbol oynayabiliyor. Orayı çok seviyoruz.

EK: Bölgedeki yeşil alan ve parkları yeterli buluyor musunuz?

NÇ: Bizim için yeterli. Her apartmanın zaten bahçesi var. Yeşil alan için de insanlar ormana gidiyor.

EK: Ayazağa'nın dışına çıkarken daha çok hangi ulaşım araçlarını tercih ediyorsunuz?

NÇ: 41SM otobüsünü kullanıyoruz, bazen de kendi özel aracımızı kullanıyoruz. Burada zaten başka da bir seçenek yok. Metro çok yakın değil, biraz yürümen gerekiyor.

EK: Günlük alışverişinizi nereden yapıyorsunuz?

NÇ: Marketlerden özellikle Carrefour'dan yapıyorum. Burada yerel esnaf pek yok. Ayazağa'daki pazara iniyorum bir de.

EK: Boş vakitlerinizde neler yapıyorsunuz?

NÇ: Ailemle vakit geçiriyorum. Beraber vakit geçirmek için genellikle bölgeden dışarı çıkıyoruz.

EK: Çoğunlukla gittiğiniz alışveriş mekânları nelerdir?

NÇ: Vadistanbul ve İstinyepark'a sık sık gidiyorum. Buradan saat başı Vadistanbul'a ücretsiz servis var. Mahallemiz çok merkezi bir yerde, her yere yakın. Vadistanbul'un buraya gelmesi alışveriş yönünden olumlu bir durum yarattı. Olumsuz yanını ise konser olduğunda bizim mahallede çok gürültü olması diyebilirim. Bütün hoparlörler bizim buraya bakıyor.

EK: Bölgede yeni yapılan projeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

NÇ: Hiç güzel bir görünüm olmadığını düşünüyorum. Kentsel dönüşüm olayları zaten kenti hiç iyi etkilemiyor. Bu tür yapılar küresel ısınmaya sebep oluyorlar. Yüksek yapılaşmaları hiç desteklemiyorum. Ama rezidansların ulaşımının bizimkinden daha iyi olduğunu söyleyebilirim. Burada bu kadar insan ulaşım sıkıntısı çekiyorken, onların evine kadar metro girdi.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasında farklılıklar var mı?

NÇ: Tabii ki var. Bölge site, gecekondü ve rezidans diye ayrılıyor. Çok keskin sınırlar var. Burası Ayazağa diye geziyor ama asıl Ayazağa ile hiç alakamız yok. Bu bölgede tamamiyle farklı kesimden insanlar bir arada yaşıyor. Eğitim, kültür

her şey farklı. Saydığım tüm bölgeler hepsi kendi içerisine kapalı, bir aradalar fakat ayrılır.

EK: Bölgede yaşayan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi nasıl değerlendirirsiniz?

NÇ: Apartmanlarda komşuluğumuz var, hatta apartman günlerimiz de var. Buradaki sosyal hayat dışarıya göre çok daha iyi. Zamanında Oyak tarafından kooperatif olarak yapılmış. Binalar yaklaşık 23 yıllık. Hiçbir riski yok, kayalık zemin buralar. Sitede toplamda 1700 konut var, Oyak içerisinde toplam 43 blok yer alıyor. Aynı zamanda bölge içerisinde 3 adet rezidans yer alıyor; Skyland, Nidapark ve Nurol Life. Rezidanslar ayrı bir dünya gibi, buralarla pek ilişkileri yok.

EK: Ayazağa'da daha uzun yıllar yaşam sürdürmeyi planlıyor musunuz?

NÇ: Burada oturmaktan memnunum. Burada yaşamayı planlıyorum. Buradan taşınacak olsam bahçe içerisinde müstakil bir eve yerleşmek isterdim.

I. ETHICS BOARD APPROVAL

Ethics Board Approval is available in the printed version of this dissertation.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Emine Ecem Kırtas

Lisans Üniversite: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
(2013-2017)

Yayın Listesi:

Kırtas, E. E., 2019. ‘Palimpsest bir Kentsel Alan olarak Cendere Vadisi ve Ayazağa Mahallesi’ *IAPS Culture & Space Network 4. Ulusal Kültür ve Mekan Buluşmaları: Sonsuz bir Artikülasyon Mekanı olarak İstanbul Makale Seçkisi*, İstanbul.